

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง
ของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง
ของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา
ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

DEVELOPMENT OF MODELS OF SELF-MANAGEMENT CAPABILITIES OF
PEOPLE WITH DISABILITIES FOR SUSTAINABLE SELF-RELIANCE

By

Mr. Kattaphan Choomnusonth

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Education Foundations
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2015
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” เสนอโดย นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนาอุส ธนธิติ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

...../...../.....

55260804: สาขาวิชาพัฒนศึกษา

คำสำคัญ: การจัดการตนเองของคนพิการ

ชัฒพ์นธ์ ชุมนุสนธิ์: การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ผศ.ดร.ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมย์เลิศ และ ผศ.ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. 366 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยาย ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ผลการวิจัย พบว่า

1. จากศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พบว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม

2. จากการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม โดยรูปแบบดังกล่าวได้ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งผลการประเมินภาพรวมของรูปแบบในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเหมาะสม เท่ากับ 4.80 ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ เท่ากับ 4.80 ด้านความสอดคล้องกับบริบท เท่ากับ 5.00 และด้านการนำไปใช้จริง เท่ากับ 4.60

ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

55260804: MAJOR: DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD: SELF-MANAGEMENT OF PEOPLE WITH DISABILITIES

KATTAPHAN CHOOMNUSONTH: DEVELOPMENT OF MODELS OF SELF-MANAGEMENT CAPABILITIES OF PEOPLE WITH DISABILITIES FOR SUSTAINABLE SELF-RELIANCE. THESIS ADVISORS: ASST. PROF. THIRASAK UNAROMLERT, Ed.D. AND ASST. PROF. CHAIYOS PAIWITHAYASIRITHAM, Ed.D. 366 pp.

This research purposed to 1) study theory, concept and information of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable self-reliance 2) developing of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable and appropriately self-reliance. The information included of 2 groups which were 1) 10 role models of disabilities with high efficiency of sustainable self-reliance and 2) 17 specific experts who specialize in handicap field. The research instruments were semi-structure interview for in-depth interview form and questionnaires by using Delphi Technique. The data were analyzed by statistics descriptive, Median, Interquartile Range and Mean.

The results of this thesis were as follow:

1. Competency of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable self-reliance consisted of information from role models of disabilities with high efficiency of sustainable self-reliance which were divided into 5 elements, 1) Career, 2) Learning, 3) Assistive technology, 4) Self-care, 5) Self-awareness and specific information from the experts. This part also separated in 5 elements which were 1) Preparation, 2) Learning, 3) Empowerment, 4) Monitoring and Evaluating 5) Aggregation.

2. By developing of essential competency model of self-management capabilities of people with disabilities for sustainable self-reliance consisted of 5 elements 1) Career, 2) Learning, 3) Assistive technology, 4) Self-care, 5) Self-awareness and 5 processes which were 1) Preparation, 2) Learning, 3) Empowerment, 4) Monitoring and Evaluating 5) Aggregation. The results of this research were verified by experts. In addition, the evaluation found that propriately equal to 4.80, possibility equal to 4.80, conform to context equal to 5.00, and application equal to 4.60.

Department of Education Foundation

Graduate School, Silpakorn University

Student's signature

Academic Year 2015

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทุนอุดหนุนการทำวิทยานิพนธ์จากงบประมาณแผ่นดิน (หมวดเงินอุดหนุนทั่วไป) ของบัณฑิตวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2557 และสำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูลจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสำคัญ รวมทั้งแรงบันดาลใจที่ดีในการทำงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้จุดประกายการทำวิจัยเรื่องดังกล่าวและเอื้อเฟื้อข้อมูลในหลายๆ ด้านให้กับตัวผู้วิจัย ทำให้ผู้วิจัยสามารถฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคและมีพลังในการทำงานวิจัยอย่างตั้งใจจริงจังจนประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาทุ่มเทเวลา กำลังกาย กำลังใจ รวมทั้งให้การสนับสนุนที่ดีในทุกด้าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนายุส ธนธิตี กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่ช่วยเติมเต็มข้อมูลในการทำวิจัยจนครบถ้วนสมบูรณ์ และให้ความอนุเคราะห์ สนับสนุน และส่งเสริมงานวิจัยด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและเผยแพร่สู่สังคมในวงกว้าง

ขอขอบพระคุณบุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รวมไปถึงพี่ๆ กลุ่มคนพิการ ล่ามภาษามือ ผู้ช่วยเหลือคนพิการ เจ้าหน้าที่องค์กรคนพิการทุกท่านที่ให้ความเป็นกันเอง เปิดใจรับ และสนับสนุนให้การทำวิจัยด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนี้เป็นไปด้วยความราบรื่น ทั้งในเรื่องข้อมูลทางวิชาการ ประสบการณ์อันมีค่า และข้อเสนอแนะต่างๆ ที่นำไปสู่การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอขอบคุณพ่อ แม่ ภรรยา และลูกๆ ทั้งสอง รวมถึงครอบครัวชุมชนสนธิ ที่เป็นพลังเป็นแรงบันดาลใจ และกำลังใจทั้งในยามสุขและทุกข์เสมอมา รวมทั้งให้ความรัก ความเข้าใจ ให้ความอบอุ่นเลี้ยงดูผู้วิจัยมาเป็นอย่างดี ทั้งให้กำลังใจอันเปี่ยมล้นในยามท้อแท้และสิ้นหวัง เปิดใจรับการทำงานด้านคนพิการของผู้วิจัยและให้อิสระในการทำงานเป็นอย่างมาก ขอขอบคุณพี่น้องชาวพัฒนาศึกษาศิลปากรและกัลยาณมิตรทางวิชาการทุกท่านที่แบ่งปันประสบการณ์ดีๆ ให้กันเสมอมา และที่สำคัญขอขอบคุณคนพิการต้นแบบทุกท่านที่มีหัวใจเข้มแข็ง ก้าวข้ามผ่านความพิการและอุปสรรคต่างๆ จนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ ถือเป็นพลังในการทำงานวิจัยในครั้งนี้และเป็นต้นแบบให้ผู้วิจัยในการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี รู้จักการเสียสละเพื่อทำประโยชน์ให้กับสังคมและประเทศชาติตามศักยภาพที่ผู้วิจัยมีอยู่อย่างเต็มความสามารถ

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญตาราง.....	ญ
	สารบัญภาพ.....	ฎ
	บทที่	
1	บทนำ.....	1
	คำถามการวิจัย.....	10
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
	ขอบเขตของการวิจัย.....	10
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
	ประโยชน์ที่ได้รับ.....	12
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	13
	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ.....	13
	ความหมายของความพิการ.....	13
	ประเภทความพิการ.....	15
	สาเหตุความพิการ.....	18
	ปัญหาและความต้องการของคนพิการ.....	18
	ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	20
	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management).....	20
	แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance).....	23
	แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL).....	27
	การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ.....	33
	ทักษะชีวิต (Life Skills).....	36
	การดูแลตนเอง (Self-Care).....	38
	นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน.....	41
	ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ.....	47
	ความหมายของรูปแบบ.....	47
	ประเภทของรูปแบบ.....	47
	ลักษณะของรูปแบบที่ดี.....	49
	การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ.....	49
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
	งานวิจัยในประเทศ.....	51
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	66

บทที่	หน้า
	กรอบแนวคิดการวิจัย..... 67
3	วิธีดำเนินการวิจัย 70
	วิธีดำเนินการวิจัย..... 70
	ระยะที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืน..... 71
	ระยะที่ 2 การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนที่เหมาะสม..... 72
4	การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการ จัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 81
5	ข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการ จัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 93
	ส่วนที่ 1 สถานการณ์คนพิการไทยในปัจจุบัน 93
	ส่วนที่ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ..... 96
	ส่วนที่ 3 สรุปผล 169
6	ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 179
	ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 179
	ส่วนที่ 2 สรุปผล 213
7	การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 226
8	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 268
	สรุปผลการวิจัย 271
	อภิปรายผลการวิจัย 276
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 295
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป..... 296
	รายการอ้างอิง 298
	ภาคผนวก..... 306
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ให้ข้อมูล..... 307
	ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการ เสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน..... 312

	หน้า
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการในการวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน(รอบที่ 1 – 3).....	318
ภาคผนวก ง การตรวจคุณภาพเครื่องมือ	338
ภาคผนวก จ แบบประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	356
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอเก็บข้อมูล	361
ประวัติผู้วิจัย	366

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การแปลความหมายค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้าน คนพิการ	77
2	การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านคนพิการ.....	79
3	ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน	82
4	ตารางสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถ ในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	170
5	ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1	181
6	ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2	190
7	ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3	202
8	ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	214
9	ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการ จัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	228
10	ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน	242
11	ตารางผลการประเมินรูปแบบ “CLASS EMPOWER MODEL”	263

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	69
2	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	80
3	ข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน.....	92
4	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ).....	98
5	การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ).....	100
6	การสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ).....	104
7	การเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ).....	109
8	การรวมกลุ่มด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ).....	111
9	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ ด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ).....	112
10	การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ).....	115
11	การสร้างการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ).....	120
12	การเสริมพลังด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ).....	123
13	การรวมกลุ่มด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ).....	124
14	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ).....	126
15	การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ).....	129
16	การสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ).....	133
17	การเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ).....	139
18	การรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ).....	140
19	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	142
20	การเตรียมความพร้อมด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	145
21	การสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	148
22	การเสริมพลังด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	153
23	การรวมกลุ่มด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	154
24	กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	156
25	การเตรียมความพร้อมด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	161
26	การสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ).....	165

ภาพที่		หน้า
45	รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเอง.....	253
46	รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ พึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนด้านการตระหนักในตนเอง	254
47	รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ พึ่งตนเอง อย่างยั่งยืน.....	262
48	ภาพรวมผลการวิจัย “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”	297

บทที่ 1

บทนำ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความพิเศษเหนือสิ่งมีชีวิตอื่นใด เนื่องจากความสามารถในการคิด และกระทำการต่างๆ เป็นกระบวนการด้วยสติปัญญา มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับคุณค่าความเป็นมนุษย์ มีความเสมอภาคในศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิ และมนุษย์ทุกคนควรมีทางเลือกในชีวิตที่จะเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนไม่พิการก็ตามย่อมมีอิสรภาพและเสรีภาพในร่างกายและชีวิตที่สามารถดูแลชีวิตประจำวันให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ทั้งในเรื่องกิจวัตรประจำวัน การเดินทาง ถิ่นที่อยู่อาศัย การเลือกเรียน เลือกรงาน เลือกคู่ และการมีส่วนร่วมในวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นไปไม่ได้ที่มนุษย์ทุกคนจะมีความสมบูรณ์แบบเพราะความไม่แน่นอนของชีวิตและความพิการที่อาจเกิดขึ้นกับใครเมื่อไรก็ได้ มนุษย์ทุกคนล้วนไม่พึ่งปรารถนาความพิการ แต่ความพิการนั้นไม่ได้หมายถึงการสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างหรือสิ้นหวังในชีวิต คนพิการทุกคนล้วนมีพลังที่สร้างสรรค์อยู่ในตัวเอง และขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะนำพลังที่มีอยู่นี้ ออกมาใช้ได้มากน้อยเพียงใด ความพิการจึงมิได้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เพราะว่าเราสามารถที่จะจัดหรือจัดการกับปัญหานั้นได้ เพียงแต่สังคมเอื้ออำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ จะทำให้คนพิการเหล่านั้นสามารถดำเนินชีวิตอย่างคนทั่วไปได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การทำงาน การมีครอบครัว รวมถึงการมีความใฝ่ฝันอย่างที่ตั้งใจไว้ หากยอมรับและเข้าใจในความพิการที่เกิดขึ้น ความพิการในแต่ละประเภทนั้นมีใช้ตัวบ่งชี้ว่าเป็นผู้เสียเปรียบหรือไร้ความสามารถทั้งหมด แต่ขึ้นอยู่กับโอกาส สถานการณ์ และสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ

เมื่อความพิการเกิดขึ้นอาจทำให้กระบวนการคิดเปลี่ยนแปลงไปได้ เนื่องมาจากสูญเสียความสามารถในการรับรู้บางอย่างไป แต่ในสังคมไทยนั้นมีการแสวงหาความคิดที่ว่า “คนพิการไม่สามารถทำอะไรได้ รวมทั้งความพิการยังเป็นภาระไร้ความสามารถ” ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของคนพิการ และคนไม่พิการ จึงเป็นบรรทัดฐานทางสังคม เป็นความเชื่อและเจตคติ ทำให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิดตลอดเวลากว่า คนพิการไร้ซึ่งความสามารถ มีความแปลกแยกทางสังคม ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมกับคนพิการทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือแฝงตัวอยู่ในหลายรูปแบบ การให้คุณค่าความเป็นมนุษย์นั้นได้ถูกบั่นทอนและสูญเสียอิสรภาพและเสรีภาพในร่างกายและการใช้ชีวิต สร้างความทุกข์ยากลำบากอย่างไม่ควรจะเกิดขึ้น ทำให้คนพิการไม่อาจดำรงชีวิตอิสระได้ นอกจากนี้สังคมยังได้มองความพิการมาก่อนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ขาดความเข้าใจอันดีและการเคารพการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายของมนุษย์ ดังนั้น การทำให้สังคมเข้าใจและเคารพในความเสมอภาคในศักดิ์ศรีความเท่าเทียมกันในสิทธิ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการยอมรับและการอยู่ร่วมกันโดยไม่นำความพิการมาเป็นข้ออ้าง เป็นพลังแห่งการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการที่มีหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน การกำหนดชีวิตตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การเสริมพลัง การรวมอยู่ในสังคม การที่จะเสี่ยง รวมไปถึงการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (ชัตฟันท์ ชุมนุสนธิ์, 2551: 114 -120)

คนพิการถือได้ว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศ ซึ่งปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนแห่งความเท่าเทียมกันในสังคมโดยเฉพาะการให้โอกาสและสิทธิทางสังคมของคนพิการโดยเริ่มจากองค์การสหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการขึ้น เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (ธนายุส ธนธิติ, 2553: 1) จากการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนดังกล่าวส่งผลให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลก นอกจากนี้ประกาศดังกล่าวแล้วองค์การสหประชาชาติยังได้ประกาศสิทธิของมนุษย์ในอีกหลายกลุ่มซึ่งคนพิการก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่องค์การสหประชาชาติได้ตระหนักถึงการได้รับโอกาสและการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเท่าเทียมกับคนปกติ ขณะที่องค์การสหประชาชาติ ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาส คนยากจน และคนพิการ โดยได้ประกาศ “ทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ. 2536 - 2545” กำหนดให้ทุกประเทศในเอเชียและแปซิฟิก เน้นการพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของคนพิการให้ดีขึ้น ทั้งยังได้ขยายผลจากเดิมออกไปอีกหนึ่งทศวรรษ คือ พ.ศ. 2546 - 2555 ในทศวรรษนี้สหประชาชาติได้กำหนดเป็นกรอบการปฏิบัติงานแห่งสหประชาชาติจากทะเลสาบบิวาสู่อำนาจบูรณาการปลอดจากอุปสรรคและตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิทธิสำหรับคนพิการ ซึ่งมีนโยบายที่สำคัญ คือ ส่งเสริมความเข้มแข็งของการดำเนินงานที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการป้องกันสาเหตุความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพและสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ นอกจากนี้ยังให้การรองรับแนวคิดการออกแบบที่เป็นสากลและมีลักษณะบูรณาการสำหรับพลเมืองทุกคน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: ก)

ในประเทศไทยนั้นได้ตระหนักถึงสิทธิของคนไทยทุกคนซึ่งสอดคล้องกับแนวทางแห่งสิทธิมนุษยชนที่คำนึงถึงความเท่าเทียมกันในสังคม รัฐธรรมนูญฉบับที่ 16 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. 2540 นับเป็นกฎหมายแม่บทฉบับแรกของไทยที่ได้ให้ความสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลในสังคมทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงและชัดเจน อีกทั้งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ซึ่งมาตราที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคนพิการมีดังนี้

...มาตรา 30 บัญญัติไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพจะกระทำมิได้

มาตรา 55 บัญญัติไว้ว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

และมาตรา 80 บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องสงเคราะห์ผู้พิการหรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้...

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้นอกจากจะขจัดข้อจำกัดต่างๆ ที่กีดกันการใช้สิทธิของคนพิการแล้ว ยังให้ความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและพัฒนาคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้ นอกจากนี้การให้สิทธิแก่คนพิการตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแล้ว ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ยังได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์สำหรับคนพิการโดยเฉพาะ กล่าวคือ ส่งเสริมการจัดตั้งและการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์การคนพิการ ส่งเสริมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยให้บริการทางการแพทย์ บริการด้านการศึกษาทุกระดับ

และส่งเสริมให้จัดบริการฟื้นฟูอาชีพคนพิการด้วย อย่างไรก็ตามการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติ ดังนั้น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ขึ้น (ธนายุส ธนธิตติ, 2549: 2-3)

ปี พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพขึ้นเป็นครั้งแรก และในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการสำรวจความพิการ ครั้งที่ 2 ซึ่งได้มีการกำหนด “ความพิการ” ที่ชัดเจน ตามลักษณะความบกพร่อง 31 รายการ และ “ภาวะทุพพลภาพ” หมายถึง ภาวะที่มีความยากลำบากในการทำกิจกรรมต่างๆ หรือแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะแรก คือ ผู้ที่มีความยากลำบากหรือมีปัญหาในการทำกิจกรรม ลักษณะที่สอง คือ ผู้ที่มีความยากลำบากในการดูแลตนเองหรือการทำกิจวัตรส่วนตัว และลักษณะที่สาม คือ ผู้ที่มีความบกพร่องทางกาย จิตใจ หรือสติปัญญา จึงนับว่าเป็นก้าวสำคัญในการเปลี่ยนผ่านแนวคิด/มุมมองต่อความพิการอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จากเดิมที่มุ่งมิติทางกายภาพ แต่ปัจจุบันให้ความสำคัญต่อภาวะความยากลำบากในการทำกิจกรรม โดยเฉพาะส่งผลต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน อันเป็นการดำรงชีวิตในกิจวัตรประจำวัน มิใช่เป็นเพียงสภาพความพิการทางร่างกายเท่านั้น (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552: 30) และจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับคนพิการในประเทศไทย พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยในปี 2517 มีคนพิการประมาณ 2 แสนคน หรือร้อยละ 0.5 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็น 1.1 ล้านคน หรือร้อยละ 1.7 ในปี 2545 โดยอัตราการร้อยละของคนพิการในช่วงปี 2517 – 2529 ค่อนข้างคงที่แต่จะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี 2534 – 2545 เนื่องจากความแตกต่างของวัตถุประสงค์และลักษณะของข้อคำถาม

ข้อมูลจากการสำรวจเกี่ยวกับอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2517 – 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติ และการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545 สำนักงานสถิติแห่งชาติการสำรวจเกี่ยวกับคนพิการในประเทศไทย ปี 2517 ประชากรทั้งหมด 39,769,900 คน พบคนพิการ 209,000 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 ต่อของประชากรทั้งหมด ปี 2519 ประชากรทั้งหมด 42,066,900 คน พบคนพิการ 245,000 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2520 ประชากรทั้งหมด 44,211,500 คน พบคนพิการ 296,200 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2521 ประชากรทั้งหมด 45,344,200 คน พบคนพิการ 324,600 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2524 ประชากรทั้งหมด 47,621,400 คน พบคนพิการ 367,500 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2529 ประชากรทั้งหมด 51,960,000 คน พบคนพิการ 385,600 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2534 ประชากรทั้งหมด 57,046,500 คน พบคนพิการ 1,057,000 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2539 ประชากรทั้งหมด 59,902,800 คน พบคนพิการ 1,024,100 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2544 ประชากรทั้งหมด 62,871,000 คน พบคนพิการ 1,100,800 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ต่อประชากรทั้งหมด ปี 2545 ประชากรทั้งหมด 63,303,000 คน พบคนพิการ 1,098,000 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ต่อประชากรทั้งหมด (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550: 3-6) นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้รายงานข้อมูลคนพิการทุกประเภท เป็นข้อมูลช่วงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2554 ซึ่งที่มิวิจัยได้สรุปไว้คือ ความพิการที่พบมาก คือ

ความพิการทางการเคลื่อนไหว ร้อยละ 47.27 ความพิการทางการได้ยินและสื่อความหมาย ร้อยละ 13.93 ความพิการทางการมองเห็น ร้อยละ 10.91 ความพิการทางสติปัญญา ร้อยละ 8.86 ความพิการซ้ำซ้อน ร้อยละ 7.86 และไม่ระบุความพิการ ร้อยละ 5.04 (สุทัศน์ โทแหล่ง, 2554: 14)

การพัฒนาทางด้านคนพิการของประเทศไทยในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ซึ่งถือเป็นการเริ่มประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการโดยตรงครั้งแรกของประเทศไทยและเป็นฐานในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายนโยบายด้านคนพิการของประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศตะวันตกอย่าง อังกฤษและสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความเหมือนหรือสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ของไทยอยู่หลายประการ ได้แก่ การกระตุ้นให้คนพิการมีอาชีพและงาน ทำการมองเห็นคุณค่าของความเป็นคน และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ (ทวี เชื้อสุวรรณทวี, 2551: 1-2) โดยได้กำหนดให้คนพิการได้รับสิทธิ 4 ด้าน ได้แก่ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและด้านสังคม แม้ว่าพระราชบัญญัติได้กำหนดบริการสำคัญที่คนพิการควรได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพตามสิทธิคนพิการ แต่ในความเป็นจริงของสังคมพบว่า คนพิการจำนวนมากยังไม่สามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวได้ ต่อมากลุ่มเคลื่อนไหวด้านคนพิการได้ทำงานต่อเนื่องในระดับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม คือ เข้าร่วมในกระบวนการจัดทำกฎหมายดังจะเห็นได้จาก รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 กระตุ้นให้สังคมสนใจในเรื่องของ “สิทธิพลเมือง” หรือความเท่าเทียมทางโอกาสในสังคมมากขึ้น (รพีพรรณ คำหอม, 2554: 117-118)

คนพิการเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วม จากสถิติข้อมูลคนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ระบุว่ามีคนพิการทั่วประเทศที่มากขึ้นทะเบียนตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 – 1 กรกฎาคม 2556 รวม 1,614,197 ราย เสียชีวิต 235,094 ราย คงเหลือคนพิการที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 1,379,103 ราย เป็นเพศชายจำนวน 750,933 ราย และเป็นเพศหญิงจำนวน 628,170 ราย ซึ่งคนพิการดังกล่าวที่ได้มีบัตรประจำตัวคนพิการแล้ว จะสามารถเข้าถึงสิทธิ และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐ และมีแนวโน้มที่จะเข้าถึงสิทธิมากขึ้น

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 นับเป็นนวัตกรรมทางกฎหมายด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระ มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป และมีส่วนร่วมในสังคมเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (ชัชพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2551: 6) และที่สำคัญสวัสดิการคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 เกิดขึ้นเมื่อคนพิการต้องขึ้นทะเบียนคนพิการเพื่อให้ได้รับบัตรประจำตัวคนพิการ (ID Card for PWD) โดยให้ความสำคัญ

ในประเด็นคนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ส่งผลให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมาย ในมาตรา 20 ที่กำหนดให้ คนพิการที่มีบัตรประจำตัวคนพิการสามารถยื่นคำขอใช้สิทธิ เข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ได้แก่ บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทาง การแพทย์ บริการการศึกษาที่เหมาะสม การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเมือง บริการด้านกฎหมาย บริการข้อมูลข่าวสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการล่ามภาษามือ สิทธิที่ จะนำสัตว์นำทางหรือเครื่องช่วยความพิการติดตัวในการเดินทาง สวัสดิการเบี้ยความพิการ บริการ ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สิทธิการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพ บริการการฝึกอาชีพและการ แนะนำการประกอบอาชีพ และบริการจ้างงานคนพิการ และมาตรการลดหย่อนภาษีให้กับผู้ดูแล คนพิการ (รพีพรรณ คำหอม, 2554: 249 - 250)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของ คนพิการไว้ในบทบัญญัติ เรื่อง สิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ ประชาชนทุกชนชั้น ผู้ยากไร้ คนพิการ ทูพพลภาพ ต้องได้รับการศึกษาที่ด้อยบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่ อาศัย ผู้สูงอายุไม่มีรายได้เพียงพอ ต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ และประเด็นเกี่ยวกับคนพิการได้ ถูกบรรจุไว้ในคำแถลงนโยบายของรัฐบาลแถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ใน นโยบายสวัสดิการสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในข้อ 3.5.6 ความว่า “ส่งเสริมความเสมอภาค ระหว่างชายหญิง ขจัดการกระทำความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติต่อเด็ก สตรี และคนพิการ ให้การ ค้ำครองและส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสมแก่ผู้ยากไร้ คนพิการ หรือทูพพลภาพ และ ผู้ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พึ่งตนเองได้” โดยกระทรวงต่างๆ และหน่วยงาน ในสังกัด และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ต้องดำเนินงาน ภายใต้กรอบรายละเอียดของ ก) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ข) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-54) ค) ยุทธศาสตร์การ พัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ง) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งระบุในมาตรา 5 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน อำนาจหน้าที่หนึ่งตามมาตรา 6 (10) คือ กำหนดมาตรฐานให้การรับรอง หรือเพิกถอนการรับรององค์กรด้านคนพิการ หรือองค์กรอื่นใดที่ ให้บริการแก่คนพิการ จ) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550-54 ได้ กำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ และ ข) แผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี พ.ศ.2551-54 สำนักงานส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554: 3-4)

สำหรับประเทศไทยนั้น การดำเนินการกำกับดูแลการกระตุ้นการใช้กฎหมายด้านคนพิการยัง น้อยมาก ทั้งนี้อาจเพราะไม่มีบทลงโทษประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเนื่องจากขาดองค์กรและ บุคลากรที่สอดส่องดูแลอย่างจริงจัง ตลอดจนขาดเอกภาพในการทำงาน มีรัฐมนตรี องค์กรที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ 3-4 หน่วยงาน คือ กระทรวงศึกษาธิการ สาธารณสุข และมหาดไทย ซึ่งปัจจุบันได้ ถ่ายโอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวง

แรงงานและสวัสดิการสังคมทำให้การดำเนินการบางอย่างค่อนข้างยุ่งยาก ซับซ้อน ไม่มีเอกภาพ (ทวี เชื้อสุวรรณทวี, 2551: 3-4) โดยที่ผ่านมานั้นการดำเนินการเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาคนพิการ มักจะถูกกำหนดทิศทางดำเนินงานจากหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่และเป็นไปในรูปแบบการจัดระบบสวัสดิการเพื่อสังคมสงเคราะห์แก่กลุ่มคนพิการ ขณะที่กลุ่มคนพิการเป็นผู้ได้รับความช่วยเหลือ จากสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้รัฐต้องจัดสวัสดิการสาธารณะแก่ทุกคนในสังคม จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นๆ แก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคมต่างๆ ที่ต้องคำนึงถึงความเสมอภาคในทางกฎหมาย และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ โดยที่แนวนโยบายแห่งรัฐต้องสงเคราะห์คนพิการหรือทุพพลภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ และการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550 - 2554 กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ส่งเสริมสนับสนุนความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ และเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ส่งเสริมเจตคติที่ดีของคนพิการ ครอบครัว และสังคมที่มีต่อความพิการและคนพิการ และส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ ทำให้ทิศทางของสังคมต่อการพัฒนา โดยเฉพาะกระบวนการสร้างเสริมสุขภาพของคนกลุ่มนี้มีการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนพิการแต่ละจังหวัดจะถูกกำหนดแนวทางดำเนินงานโดยคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัด และมีสำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัดเป็นแกนหลักได้ประสานงานการปฏิบัติจากหลายภาคส่วนมาเข้าร่วมดำเนินการ มีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การจดทะเบียนคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา คนพิการ การจัดบริการสังคม การส่งเสริมด้านอาชีพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่มประชาสังคมและเครือข่ายระดับชุมชนได้เรียนรู้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550: 4)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ มีหน้าที่เสนอแนะนโยบาย แผนหลัก และโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ทั้งนี้ สาระสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับนี้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 คำแถลงนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 -

2559 ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมาย และตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงการสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ กีฬา และการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพ และกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐาน รวมถึงการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในช่วงที่ผ่านมา ได้ก้าวข้ามการทำงานบนฐานการสงเคราะห์ พื้นฟู มุ่งสู่การดำเนินงานบนฐานสิทธิมากยิ่งขึ้น โดยคนพิการหรือผู้แทนองค์กรคนพิการมีสิทธิเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการในแต่ละประเด็น และมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ นอกจากนี้ คนพิการมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก่ต่างทางคดี การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารและบริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนบริการสาธารณะ บริการล่ามภาษามือ การจัดสวัสดิการเบี่ยงความพิการ การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย บริการผู้ช่วยคนพิการ เป็นต้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการบนฐานสิทธิดังกล่าวข้างต้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการในสังคม (Inclusive Society) และการส่งเสริมสิทธิที่เป็นจริงของคนพิการ (Make the Rights Real) ในช่วงของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับต่อไป

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในระยะแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 คือการที่จะต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่สำคัญภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย ทั้งที่คาดว่าจะเป็โอกาสให้สามารถใช้จุดแข็ง อันประกอบด้วย กลไกด้านกฎหมาย นโยบายและมาตรการต่างๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายอย่างเข้มแข็ง ในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่วนที่เป็นภัยคุกคามที่ต้องแก้ไขจุดอ่อน อันประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนเจตคติ แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 ของสังคมต่อคนพิการและความพิการ รวมถึงการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เพื่อเป็นการระมัดระวังและป้องกันผลด้านลบที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย ในระยะต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและสามารถคุ้มครองสิทธิคนพิการได้อย่างเสมอภาค และเป็นรูปธรรมต่อไป (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก-3)

จากบริบทของสังคมไทย ทั้งด้านความเชื่อและวัฒนธรรมที่เป็นสังคมพุทธ-อุปถัมภ์แบบไทยๆ ด้านสังคมเศรษฐกิจแบบเกษตร-อุตสาหกรรม และทุนนิยม-บริโภคนิยม ด้านสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และด้านการเรียนรู้และความรู้ของสังคมไทย ส่งผลต่อการให้ความหมายและคุณค่าของความพิการ และคนพิการในมุมที่ค่อนข้างเป็นอุปสรรคในการสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับชีวิตที่เป็นปัจเจกของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน และระบบบริการทางสังคมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน (คณะทำงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, 2551: 177) ซึ่งประเทศไทยกำลังก้าวเดินอยู่ระหว่างฐานคิดในการช่วยเหลือคนพิการ จากกลุ่มผู้ใจบุญองค์การกุศลภาคเอกชน การสงเคราะห์อุปถัมภ์ ไปสู่ฐานคิดของความเป็นประชาธิปไตย ความเท่าเทียม ความเป็นอุตสาหกรรม และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม แนวคิดการเสริมพลัง/ศักยภาพ (Empowerment) การพึ่งตนเอง การฟื้นฟูทางด้านอาชีพ และการมีวิถีชีวิตอิสระ (Independent Living) ของคนพิการได้รับความชอบธรรมมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นการตอกย้ำว่าประเทศไทยไม่สามารถปฏิเสธและหลีกเลี่ยงอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ อิทธิพลทางการเมือง ความเป็นประชาธิปไตย เสรีนิยม และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม หรือ “ชุดความรู้จริงของชาติตะวันตก” ได้ (ทวี เชื้อสุวรรณทวี, 2551: 5) ซึ่งทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกๆ ระดับ ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม พัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการและเป็นองค์รวม โดยวิสัยทัศน์ของแผนฯ ระบุไว้ คือ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554: 1-21)

จากยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555- 2559 วิสัยทัศน์ “มุ่งสู่สังคมคุณภาพ บนพื้นฐานความรับผิดชอบร่วมกัน” และมีพันธกิจในการสร้างระบบสวัสดิการให้ประชาชนมีหลักประกันและมีความมั่นคงในชีวิต พัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม และพัฒนาองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนา ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่รองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555- 2559) ที่มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้เกิดสังคมคุณภาพ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถจัดการความเสี่ยงและสร้างโอกาสในชีวิตให้แก่ตนเอง การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ เน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกและสร้างการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ การเสริมสร้างพลังให้ทุกคนสามารถเพิ่มทางเลือกการใช้ชีวิตในสังคมและสร้างการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้อย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี และเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในสังคมให้แน่นแฟ้น เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่งเสริมการพัฒนาให้ครอบครัวและสังคมไทยมีความมั่นคงอบอุ่น สร้างหลักประกันความมั่นคงใน

ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา เด็กแรกเกิด เด็กก่อนวัยเรียน และเยาวชนทุกช่วงวัย สนับสนุนบทบาทของสตรีไทยในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศอย่างเสมอภาค และที่สำคัญเป็นการเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย รวมทั้งการจัดส่งอำนวยความสะดวกสาธารณะสำหรับรองรับผู้สูงอายุและคนพิการอย่างทั่วถึง (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2554: 4)

จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ได้พระราชทานตั้งแต่ปี 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชน คนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา ตลอดจนมีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำรงชีวิต กระบวนการวางแผนพัฒนาประเทศจึงได้น้อมนำมาเป็นหลักการสำคัญในการวางแผนพัฒนา ปรับวิธีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระบวนการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถอุ้มชูตนเองให้มีความพอเพียงกับตนเอง (Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยที่ไม่เดือดร้อน ตั้งตัวให้มีพอกินพอใช้ คนสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่เป็นภาระของคนอื่นมากเกินไปได้ในทุกด้าน โดยมีความสมดุล ความพอดีในชีวิต ต้องสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างเทคโนโลยี เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ การพึ่งตนเองเป็นการเสริมสร้างแรงงานให้ดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ไม่มุ่งเน้นในด้านการแข่งขัน แต่มุ่งความเป็นอิสระช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งตนเองเป็นการมองปัญหาต่างๆ และค่อยตัดสินใจแก้ไขด้วยตนเอง นอกจากนี้การพึ่งตนเองไม่ได้หมายถึงคนๆ เดียวหรือกลุ่มเดียวจะพึ่งตนเองได้โดยสมบูรณ์ แต่ต้องพึ่งพากลุ่มอื่นๆ ด้วย (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 184 – 294)

“สิ่งที่สมบูรณ์แล้วโดยแท้ มันก็มีความบกพร่องอยู่ สิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์ดีอยู่แล้ว” คำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ จากหนังสือ "เรื่องราว-คน-พิเศษ-เกิดขึ้น-ธรรมดา" โดยนักศึกษาทันตแพทย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าในมนุษย์ตัวเล็กๆ ในพื้นที่เล็กๆ ต่างล้วนมีเรื่องราวที่มีความหมาย เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เป็นความพิเศษของตนเอง เป็นจิ๊กซอว์ที่แต่ละชิ้นไม่เคยเหมือนกันเลย แต่เมื่อนำมาต่อรวมกันก็จะกลายเป็นภาพของสังคม และเมื่อเอาแต่ละสังคมมาวางต่อจิ๊กซอว์ เราก็จะมองเห็นภาพของโลกใบที่เราอาศัยอยู่ การจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจึงถือเป็นแนวคิดใหม่ที่เต็มเปี่ยมด้วยพลังความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลง "คนพิการที่เป็นภาระครอบครัว" เป็น "คนพิการที่พึ่งพาตนเอง" ได้ ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีความสามารถและมีพลังอันซ่อนเร้น (Potential Ability) แฝงอยู่ทั้งพลังความคิด ทักษะแรงงานที่มีความสามารถพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถทางคุณภาพและคุณธรรม หากโอกาสอำนวยและมีผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งการอยู่กันในชุมชน สังคม มนุษย์ต้องการอยู่ด้วยความสุขกาย สบายใจ และมีความเป็นธรรม โดยชุมชนมีความสมดุลในการพัฒนา (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 380)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะนักพัฒนศึกษาและทำงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองจึงได้เล็งเห็นถึงสถานการณ์ด้านความพิการและความสำคัญของปัญหาในการดำรงชีวิตของคนพิการที่ไม่เพียงคนพิการต้องทุกข์ยากลำบากในการ

ดำรงชีวิต แต่สมาชิกครอบครัวคนอื่นๆ อาจต้องเผชิญความเสี่ยงและการเสียโอกาสด้วยเช่นกัน เป็น การบ่งชี้ถึงความสูญเสียทรัพยากรอันมีค่าของสังคมไปต่างๆ ที่ยังมีหนทางป้องกันแก้ไข การแก้ปัญหา และการพัฒนาระบบต่างๆ ด้วยระบบงานภาครัฐตามปกติอาจมีขั้นตอนและความล่าช้า เนื่องจากการ ให้ความหมายและความสำคัญต่อการจัดการปัญหานี้ จึงจำเป็นต้องมีกลไกเสริมในการแก้ปัญหาและ พัฒนาระบบสังคมให้คนพิการมีมาตรฐานการดำรงชีพในสังคมเท่าเทียมกับคนทั่วไป การเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการจึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนพิการในชุมชนสามารถ พัฒนาศักยภาพตนเองทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การสั่งสม ประสบการณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่าง มีประสิทธิภาพตามแบบฉบับของตนเอง และมีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานการพัฒนาสังคมและชุมชนให้ เข้มแข็ง มีระบบ มีการจัดการที่ดีในทุกระดับ จึงมีความสนใจศึกษาประเด็นหัวข้อ “การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” เพื่อนำเสนอรูปแบบดังกล่าวต่อชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่รับผิดชอบให้สามารถนำรูปแบบ ดังกล่าวไปใช้เป็นต้นแบบหรือปรับประยุกต์ใช้ได้จริงกับคนพิการในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยได้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งหาคำตอบในประเด็นปัญหาหลัก คือ

- 1.รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนควรจะเป็นอย่างไร
- 2.รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนที่เหมาะสมควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการ จัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
- 2.เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาจากทฤษฎีและแนวคิดสู่การปฏิบัติมุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องรูปแบบการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจากสภาพที่เป็นจริงใน ปัจจุบันของการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง

ขอบเขตเชิงประชากร

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาข้อมูลดังกล่าวได้มาจากการสังเคราะห์ ทฤษฎีและแนวคิด ผสมผสานความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม คือ

1. คนพิการต้นแบบ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2. ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน ซึ่งผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและเชื่อมโยงข้อมูลพื้นฐานจากคนพิการต้นแบบและผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance) แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) รวมทั้งนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความพิการ หมายถึง ความบกพร่องหรือข้อจำกัดในการทำกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความหมายในเชิงลบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีเงื่อนไขทางสุขภาพกับปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ และทางสังคมจากเหตุผลหลายๆ อย่าง

คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางร่างกาย ทางสังคมทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีข้อจำกัดในการแสดงบทบาทหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้ลดน้อยลงกว่าคนปกติ

การจัดการตนเองของคนพิการ หมายถึง กระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนและท้องถิ่นทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การส่งเสริมประสบการณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่นเอง เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแบบฉบับของตนเอง

การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่คนสามารถดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องไม่คุกคามสภาพแวดล้อมจนเกิดอันตราย โดยพยายามให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คือ พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตและกระตุ้นให้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ หมายถึง การที่คนพิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคม โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร โดยอาศัยบริการความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และความร่วมมือของคนพิการ ครอบครัว ชุมชนได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน

ศักยภาพคนพิการ หมายถึง การส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ รวมทั้งการได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป แนวคิดดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของคนพิการในด้านต่างๆ

ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรม

การดูแลตนเอง หมายถึง กระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการสังเกตตนเอง การรับรู้ การตัดสินใจเลือกบริการและการรักษาตามที่บุคคลเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่จำเป็นของมนุษย์ในการที่จะปฏิบัติเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพของตนอยู่แล้วตามธรรมชาติ และมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชีวิตมีความปกติสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะความพิการและบริบทที่แตกต่างกัน

2. นำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ
คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ
2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ
คนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ

1.1 ความหมายของความพิการ

เนื่องด้วยคำจำกัดความของความพิการหรือคนพิการของแต่ละสังคมมีความแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับความเชื่อ เจตคติและประสบการณ์ของแต่ละสังคม นอกจากสังคมแล้วหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับคนพิการก็กำหนดความหมายของความพิการหรือคนพิการแตกต่างกัน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานให้บริการแก่คนพิการ โดยที่ในชีวิตประจำวันของคนเราจะพบบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีลักษณะที่เห็นจากภายนอกว่าแตกต่างจากบุคคลทั่วไปอันเนื่องมาจากความบกพร่องของอวัยวะ เช่น ไม่มีแขน ขาหรือมีแต่ใช้การได้ไม่เต็มที่ เป็นต้น เรามักเรียกคนเหล่านี้ว่า “คนพิการ” (Disabled People) ปัจจุบันความหมายของคนพิการได้มีผู้ให้ความหมายหรือกล่าวถึงในทางวิชาการและทางกฎหมายในลักษณะที่แตกต่างกันของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในประเทศและองค์การระหว่างประเทศ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 11-12) และจากการศึกษาความหมายของคนพิการ พบว่ามีหน่วยงาน และบุคคลให้ความหมายของคนพิการไว้เป็นจำนวนมากซึ่งล้วนแต่มีใจความสำคัญที่สอดคล้องกัน ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงความหมายที่กำหนดโดยองค์การสหประชาชาติ และความหมายตามพระราชบัญญัติของประเทศไทยเท่านั้น ดังมีรายละเอียดดังนี้ (ธนายุส ธนธิต, 2549: 11-12)

องค์การสหประชาชาติ (UNESCO) ให้ความหมายของคำว่า คนพิการ (disabled person) หมายถึง “ใครก็ตามที่ไม่สามารถปฏิบัติสิ่งที่จำเป็นที่คนปกติ/หรือชีวิตสังคมทั่วไปต้องทำเพียงส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางร่างกายหรือสมอง โดยเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม”

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ให้ความหมายของคนพิการว่า “คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง”

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ให้ความหมายของคนพิการว่า “บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าป

ส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากการมีส่วนร่วมทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร ด้านจิตใจ อารมณ์ สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับการมีอุปสรรคในด้านต่างๆ และมีความจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใดเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประเภทและหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประกาศกำหนด (ทวิ เชื้อสุวรรณทวิ, 2551: 197)

องค์การอนามัยโลกได้มีมติการประชุม ครั้งที่ 54 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2543 เรื่องของการจำแนกเกี่ยวกับระดับของความพิการ โดยแบ่งได้ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ, 2552: 44)

1. ความบกพร่อง (Impairment) หมายถึงหน้าที่ของการทำงานไม่ปกติ หรือสูญเสียการทำงานของร่างกาย หรือโครงสร้างของร่างกาย เช่น สายตาข้างใดข้างหนึ่งเกิดพร่ามัว หรือมองไม่เห็น แขนขาเกิดเป็นอัมพาต ประสาทหูสูญเสียการได้ยิน ทางจิต ทางประสาท เป็นต้น

2. ความพิการ (Disability) ความบกพร่องของร่างกาย การจำกัดในการทำกิจกรรม และข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบันมีการยกเลิกคำว่า “พิการ” “Disability” ในการเรียกองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่จะใช้รวมๆ กันไป เป็นคำที่มีความหมายกว้างๆ

3. การด้อยสมรรถภาพและโอกาส (Handicap) เป็นคำที่ใช้ครอบคลุมความบกพร่อง ข้อจำกัดในการทำกิจกรรมและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม ให้ความหมายในเชิงลบของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ถูกจำกัดโอกาส ทำให้ไม่อาจดำเนินชีวิตหรือแสดงบทบาทในสังคมได้เหมาะสม สอดคล้องตามวัย เพศ สังคมและสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเท่าเทียมคนทั่วไป ปัจจุบันได้มีการยกเลิกเนื่องจากมีความหมายในเชิงประณามหรือเป็นการตราหน้าว่าเป็นคนพิการที่ด้อยสมรรถภาพ

ในภาษาอังกฤษ ในวงการของคนพิการจะไม่ใช้คำเหล่านี้ แต่ใช้คำว่า Persons with Disability หรือ Disabled People ซึ่งเป็นการเน้นความเป็นคนมากกว่าความพิการ ซึ่งในภาษาไทยนั้นชัดเจนอยู่แล้วว่าหมายถึงคนซึ่งมีความพิการอยู่ด้วย (ชิตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2551: 13) และจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่คุ้มครองสิทธิมนุษยชนของคนพิการอย่างเป็นทางการ ได้ให้ความหมายของคำว่า “คนพิการ” ว่าหมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา หรือทางความรู้สึกในระยะยาว ซึ่งอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพของบุคคลนั้น ในสังคมโดยเท่าเทียมกับบุคคลอื่น เมื่อต้องเผชิญกับสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่างๆ (สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ, 2552: 42)

ความพิการหรือคนพิการ หมายถึง สภาวะทางสุขภาพที่บุคคลสูญเสียความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ทำให้ขาดความสามารถในการดูแลตนเองหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในสังคมซึ่งส่งผลให้บุคคลต้องการความช่วยเหลือ การดูแล อุปกรณ์ช่วยเหลือความพิการ การพึ่งพิงบุคคลอื่น รวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากรเป็นพิเศษเพื่อให้คนกลุ่มนี้สามารถเรียนหรือทำงานที่มีประสิทธิภาพทัดเทียมกับคนทั่วไป (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 14-18) ซึ่งโดยสรุปแล้วคนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางร่างกายทางสังคม ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีข้อจำกัดในการแสดงบทบาท หรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้ลดน้อยลงกว่า

คนปกติความพิการจึงขึ้นอยู่กับทำให้ความหมายของสังคม ในลักษณะทางกายภาพของบุคคล คนเดียวกัน บางสังคมอาจให้ความหมายว่าบุคคลผู้นั้นเป็นคนปกติทั่วไป แต่บางสังคมอาจให้ความหมายว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้พิการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของแต่ละสังคมที่จะเข้าใจความหมายของความพิการ มากน้อยเพียงใด สภาพแวดล้อม เจตคติ ความเชื่อ รวมทั้งศักยภาพและความสามารถที่มีอยู่ในตัว บุคคลจะเป็นตัวกำหนดสถานทางสังคม สิทธิขั้นพื้นฐานและโอกาสที่พึงได้รับตามรัฐธรรมนูญว่าบุคคล นั้นจะได้รับการปฏิบัติจากภาครัฐและสังคมมากน้อยเพียงใด หากสังคมใดมีเจตคติทางบวกและเข้าใจ ในความพิการก็จะทำให้ในสังคมนั้นเต็มเปี่ยมไปด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์ พลังของคนพิการที่ สามารถดำรงชีวิตอิสระได้อย่างเข้มแข็งและส่งผลในระยะยาวต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพิการ แต่ หากสังคมใดมีเจตคติทางลบและไม่เข้าใจในความพิการก็จะทำให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่เต็มไปด้วย คนพิการที่อ่อนแอ สิ้นหวัง และยากยิ่งที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการนั้นได้ (ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ, 2551: 118)

1.2 ประเภทความพิการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 คนพิการแบ่งได้ เป็น 6 ประเภท โดยสามารถอธิบายเกี่ยวกับประเภทและหลักเกณฑ์ของความพิการแต่ละประเภท ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความ พิการ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2552 เล่ม 126 ตอนพิเศษ 77 ง โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 4 และ มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ได้แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2554: 5-9)

1. ความพิการทางการเห็น
2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย
3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย
4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก
5. ความพิการทางสติปัญญา
6. ความพิการทางการเรียนรู้

ตามหลักเกณฑ์ความพิการในประกาศฉบับดังกล่าว ประกอบด้วย

1. ความพิการทางการเห็น ได้แก่

1.1 ตาบอด หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัดความชัดของ สายตาข้างดีกว่าเมื่อใช้แว่นวัดสายตารธรรมดาแล้วอยู่ในระดับที่แย่กว่า 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต(20/400) ลงมาจนถึงมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลานสายตาแคบกว่า 10 องศา

1.2 ตาเห็นเลือนราง หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมใน ชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องในการเห็น เมื่อตรวจวัด ความชัดของสายตาข้างดีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตารธรรมดา เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับตั้งแต่ 3 ส่วน 60 เมตร (3/60) หรือ 20 ส่วน 400 ฟุต (20/400) ลงมาจนถึงมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือมีลาน สายตาแคบกว่า 10 องศา

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย ได้แก่

2.1 หูหนวก หมายถึง การที่บุคคล มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยินเสียงโดยใช้คลื่นความถี่ 500 เฮิร์ตซ์ 1.000 เฮิร์ตซ์ หรือ 2.000 เฮิร์ตซ์ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะมีความดังของเสียง 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.2 หูตึง หมายถึง การที่บุคคล มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลผ่านทาง การได้ยิน เมื่อตรวจการได้ยินเสียงโดยใช้คลื่นความถี่ 500 เฮิร์ตซ์ 1.000 เฮิร์ตซ์ หรือ 2.000 เฮิร์ตซ์ในหูข้างที่ได้ยินดีกว่าจะมีความดังของเสียงน้อยกว่า 90 เดซิเบลขึ้นไป

2.3 ความพิการทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งมีผลมาจากการมีความบกพร่องทางการสื่อความหมาย ได้แก่ พูดไม่ได้พูดไม่ชัด หรือพูดแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจ เป็นต้น

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย ได้แก่

3.1 ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือการสูญเสียความสามารถของอวัยวะในการเคลื่อนไหว ได้แก่ มือ เท้า แขน ขา อาจมาจากสาเหตุอัมพาต แขน ขา อ่อนแรง แขน ขาขาด หรือภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังจนมีผลกระทบต่อการทำงานของ มือ เท้า แขน ขา

3.2 ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องหรือ ความผิดปกติของศีรษะ ใบหน้า ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก ได้แก่

4.1 ความพิการทางจิตหรือพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือความคิด

4.2 ความพิการออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมายพฤติกรรมและอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากความผิดปกติของสมอง และความผิดปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 2 ปีครึ่ง ทั้งนี้ ให้รวมถึงการวินิจฉัยกลุ่มออทิสติกสเปกตรัมอื่นๆ เช่นแอสเพอร์เกอร์ (Asperger)

5. ความพิการทางสติปัญญา ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติหรือมีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไปโดยความปกติที่นั่นแสดงก่อนอายุ 18 ปี

6. ความพิการทางการเรียนรู้ ได้แก่ การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของช่วงอายุและระดับสติปัญญา

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้มีการประเมินความสามารถของคนพิการไว้ 5 ระดับ ดังนี้ (สำนักคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, อ้างถึงใน ธนาอุส ธนธิติ, 2549: 13)

ความสามารถระดับที่ 1 หมายถึง ผู้ที่สามารถช่วยเหลือในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย หรือได้น้อยมาก และต้องการความช่วยเหลืออย่างมาก

ความสามารถระดับที่ 2 หมายถึง ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้บ้าง ต้องการการช่วยเหลือค่อนข้างมาก

ความสามารถระดับที่ 3 หมายถึง ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้มาก อาจต้องการคนคอยแนะนำหรือคอยระวังอยู่ด้านข้าง หรือใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือการปรับปรุงสิ่งของเครื่องใช้ประจำตัว แต่ไม่สามารถออกนอกบ้านศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพ หรือเข้าสังคม ได้ด้วยตนเองแม้ในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ

ความสามารถระดับที่ 4 หมายถึง ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้เอง อาจใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือการปรับปรุงสิ่งของเครื่องใช้ประจำตัว สามารถออกนอกบ้าน ศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพ หรือเข้าสังคมได้ด้วยตัวเองในสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อคนพิการ

ความสามารถระดับที่ 5 หมายถึง ผู้ที่ช่วยเหลือตนเองในการประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวัน ได้เอง อาจใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือการปรับปรุงสิ่งของเครื่องใช้ประจำตัว สามารถออกนอกบ้าน ศึกษาเล่าเรียน ประกอบอาชีพ หรือเข้าสังคมได้เหมือนคนปกติ

หลักแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับมิติคนพิการ ความพิการ ซึ่งองค์การอนามัยโลก เจนีวา (World Health Organization) ได้อธิบายในหนังสือ “บัญชีสากลเพื่อการจำแนกการทำงาน ความพิการและสุขภาพ” (International Classification of Function Disability and Health = ICF) โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวคิดหลัก ได้แก่ “รูปแบบทางการแพทย์” (Medical Models) เป็นแนวคิดในมิติทางการแพทย์ มองความพิการว่าเป็นปัญหาของบุคคลที่มีสาเหตุมาจากโรค การบาดเจ็บ หรือภาวะสุขภาพอื่นๆ จำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยผู้ชำนาญเฉพาะทางด้านทางการแพทย์ มุ่งการรักษาหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล การให้การดูแลทางการแพทย์ถือว่าสำคัญที่สุด สิ่งของรัฐจะต้องทำเป็นสิ่งแรกของมิตินี้ จึงมุ่งการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปนโยบายทางด้านสาธารณสุข แต่ “รูปแบบทางสังคม” (Social Models) จะมองความพิการว่า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทางสังคม ความพิการไม่เป็นเพียงลักษณะของปัจเจกบุคคล ต้องประกอบด้วยเงื่อนไขต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งหลายๆ เงื่อนไขเกิดจากสิ่งแวดล้อมทางสังคม ดังนั้น การดำเนินงานจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านสังคม และเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของสังคมในการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อม เพื่อจะทำให้คนพิการสามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ การจัดการกับความพิการจึงมุ่งที่จะปรับเจตคติ

ของสังคมต่อคนพิการ ความพิการ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ, 2552: 43-44)

1.3 สาเหตุความพิการ

สำหรับสาเหตุความพิการสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สาเหตุทางสังคม และสาเหตุทางการแพทย์ มีรายละเอียด ดังนี้คือ (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, อ้างถึงใน ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ, 2551: 16-18)

1. สาเหตุทางสังคม เช่น การเกิดสงคราม การจ้างงานที่มีภาวะเสี่ยงต่อการสูญเสียอวัยวะ รวมไปถึงความเจริญก้าวหน้าด้านการแพทย์ที่สามารถช่วยรักษาชีวิตของผู้ป่วยไว้ได้ แต่อาจจะสูญเสียอวัยวะหรือการทำหน้าที่ของอวัยวะบางอย่างไปซึ่งเป็นเหตุของความพิการ และ

2. สาเหตุทางการแพทย์ ซึ่งเป็นความพิการที่อาจจะได้รับมาตั้งแต่กำเนิด เช่น ปัญญาอ่อนหรือโรคจิตบางประเภท และความพิการที่ได้รับมาภายหลัง เช่น หูตึง เนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีเสียงดังเป็นเวลานาน การเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้สูญเสียอวัยวะ เป็นต้น

ผลจากการให้ความหมายหรือนิยามของคำว่า “ความพิการหรือคนพิการ” มีความหลากหลาย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อปี 2546 เพื่อกำหนดนิยามของคำว่าคนพิการขึ้นโดยเชิญผู้แทนจากส่วนราชการและองค์กรภาคเอกชนด้านคนพิการทุกประเภทและทุกกลุ่มมาร่วมพิจารณาเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการได้ทั่วถึงนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างแท้จริง และกำหนดคำนิยาม “คนพิการ” ซึ่งเป็นคำจำกัดความเกี่ยวกับความพิการที่ใช้เป็นแนวคิดหลักในการวิจัยครั้งนี้ไว้ กล่าวคือ “คนพิการ คือ บุคคลซึ่งความสามารถถูกจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และการมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไป เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็นการได้ยินหรือการเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาหรือการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป”

1.4 ปัญหาและความต้องการของคนพิการ

ปัญหาและความต้องการหลักในการดำรงชีวิตของคนพิการสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังนี้ (กมลพรรณ พันพิ่ง, 2547: 18-19)

1. ปัญหาและความต้องการด้านการแพทย์ คนพิการจำนวนมากเกือบร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้มักไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ ดังนั้น อาการหรือโรคที่ควรจะรักษาให้หายได้หรือป้องกันได้ จึงกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้พิการ อันเนื่องมาจากขาดความรู้ ขาดการศึกษาหรือเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารับการรักษาพยาบาลตลอดจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการชนิดต่างๆ ได้

2. ปัญหาและความต้องการด้านการศึกษา ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และมีฐานะยากจน รวมทั้งรัฐไม่สามารถกระจายบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้านการศึกษาของเด็กพิการได้ ทำให้ผู้ปกครองของเด็กพิการต้องพาเด็กพิการไปเข้ารับการศึกษาพิเศษซึ่งมีอยู่ในแต่ในจังหวัดใหญ่ๆ ไม่กี่แห่งเท่านั้น ส่วนเด็กพิการที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติก็ต้องเผชิญกับปัญหาทัศนคติของครูและเพื่อนๆ ที่มีต่อเด็กพิการ บางคนถูกรังแก ถูกรังเกียจ

ถูกล้อเลียนหรือแสดงความสงสารอย่างผิดๆ อีกทั้งยังต้องเผชิญอุปสรรคในเรื่องอาคารสถานที่สำหรับคนพิการแขนขา อุปสรรคในการเดินทางไปโรงเรียนของเด็กตาบอดและเด็กพิการแขนขา

3. ปัญหาและความต้องการด้านอาชีพ คนพิการที่ไม่พิการมากจนทำอะไรไม่ได้ส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพึ่งตนเอง มีรายได้เป็นของตนเอง ไม่ต้องการทำตนเป็นภาระของครอบครัวและสังคม แต่ทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนพิการไม่เอื้ออำนวยและไม่เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการขาดความรู้ความชำนาญ จึงเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ แต่ถ้าได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็สามารถประกอบอาชีพได้ ดังนั้น รัฐและเอกชนควรให้ความสนใจมุ่งดำเนินการในเรื่องการฝึกอาชีพให้แก่คนพิการ โดยจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการที่สามารถสนองต่อความต้องการของคนพิการทุกประเภทได้ และควรจะมีฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน แม้คนพิการจะได้รับการฝึกอาชีพและความพร้อมที่จะทำงานแล้วก็ตามก็ยังคงเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ เพราะตลาดแรงงานในปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงและมีคนว่างงานจำนวนมาก และที่สำคัญต้องมีมาตรการช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนให้คนพิการมีงานทำ โดยให้รัฐออกกฎหมายข้อบังคับเรื่อง “โควตาในการทำงานของคนพิการ” โดยกำหนดให้สถานประกอบการของรัฐและเอกชนที่มีลูกจ้างมากๆ ต้องรับคนพิการเข้าทำงานตามสัดส่วนที่เหมาะสม

4. ปัญหาและความต้องการด้านสังคม การที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความพร้อมของคนพิการ และความพร้อมของสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามถนัด ตามสมรรถภาพของร่างกาย และมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทและความรับผิดชอบในสังคม ในขณะที่เดียวกันถ้าสังคมยังไม่พร้อม ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถโดยยังยึดติดอยู่กับเจตคติที่คับแคบและความไม่เข้าใจ ก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับ ประกอบกับการไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมสาธารณะ และบริการอื่นๆ ด้วยแล้ว ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ดังนั้น คนพิการจึงเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้บริการด้านสาธารณะต่างๆ คำนึงถึงคนพิการประเภทต่างๆ ด้วย เช่น ที่ทำการต่างๆ ของรัฐที่ประชาชนต้องเข้าไปติดต่อควรมีทางลาด ราวบันไดสำหรับคนพิการที่ใช้รถเข็นหรือเครื่องช่วยในการเดินทาง และรถไฟฟ้าหรือโครงการขนส่งมวลชนต่างๆ ก็ควรจะคำนึงถึงการร่วมใช้บริการของคนพิการด้วย

จากการสังเคราะห์ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคนพิการ สรุปได้ว่า คนพิการ หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางร่างกาย ทางสังคมทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีข้อจำกัดในการแสดงบทบาทหรือกระทำกิจกรรมต่างๆ ได้ลดน้อยลงกว่าคนปกติ

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนที่พิการเพื่อการพึ่งตนเอง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management)

แนวคิดการจัดการด้วยตนเองโดยทั่วไปหมายถึงการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือรักษาพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) การเสริมแรงตนเอง (Self-reinforcement) การแนะนำตนเอง (Self-instruction) การจัดการความเครียด (Stress-inoculation) และการแก้ปัญหาสังคม (Social problem-solving) (Edward and Christine, 1994: 6) การจัดการตนเองเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory) โดยแนวคิดการจัดการด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในทุกกระบวนการโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมใดๆ ต้องเกิดจากกระบวนการตัดสินใจ ประเมินผลดีผลเสียของการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะเมื่อประเมิน และตัดสินใจแล้วว่าพฤติกรรมนั้นๆ มีคุณค่าก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการดำรงชีวิต และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลวิธีการกำกับตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของการกำกับตนเอง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การติดตามตนเอง 2) การประเมินผลตนเอง และ 3) การเสริมแรงตนเอง (Kanfer and Gaelick, 1986: 283-345)

การจัดการตนเองเป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการพัฒนาครอบคลุมการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนก็ต่อเมื่อมีการเรียนรู้กระบวนการจัดการตนเองนั้นๆ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมระยะยาวทักษะการจัดการตนเองเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยทารก เป็นชุดของเทคนิคที่มีประสิทธิภาพมากสามารถใช้อย่างกว้างขวางในประชากรทุกกลุ่มช่วงวัยและทุกประเภทของปัญหา (Edward and Christine, 1994: 44-45) และที่สำคัญ การจัดการตนเองมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) โดยมีความเชื่อว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ได้โดยการเสริมแรงอย่างมีระบบ แนวคิดการจัดการตนเองของแครีร์ (Creer, อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ได้พัฒนาขั้นตอนการจัดการตนเอง ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมาย (Goal selecting) เป็นการกำหนดพฤติกรรมในอนาคตหรือสิ่งที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้น ผู้ป่วยและเจ้าหน้าที่ที่มสุขภาพที่ให้การดูแลควรร่วมกันตั้งเป้าหมาย โดยการปรึกษาหารือและกำหนดเป้าหมายในการจัดการตนเองออกมา การตั้งเป้าหมายร่วมกันจะช่วยให้ผู้ป่วยเกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติให้สำเร็จเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งเป้าหมายที่ตั้งควรเป็นลักษณะ โดยเป้าหมายเชิงพฤติกรรมหรือผลลัพธ์ที่มีความเฉพาะเจาะจงสามารถวัดได้ ซึ่งการที่ผู้ป่วยจะสามารถตั้งเป้าหมายได้ ผู้ป่วยจะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับโรค การรักษาและทักษะในการจัดการตนเองเกี่ยวกับโรคที่ตนเองเจ็บป่วย การตั้งเป้าหมายเป็นการกำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการและยังเป็นการเพิ่มข้อมูลแก่ผู้ป่วยในการปฏิบัติตนให้บรรลุเป้าหมาย

2. การรวบรวมข้อมูล (Information collection) เป็นการเฝ้าระวังตนเอง (Self-monitoring) โดยประกอบไปด้วย การสังเกตอาการของตนเอง (Self - observation) และการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (Self - recording) การเฝ้าระวังตนเองเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้สามารถบรรลุ

เป้าหมายและจัดการตนเองได้สำเร็จ ซึ่งในการเฝ้าระวังตนเองนั้นควรเฝ้าระวังเฉพาะอาการที่กำหนดไว้เป็นพฤติกรรมเป้าหมาย เพราะหากหากการเฝ้าระวังอาการต่างๆ มากจนเกินไปจะทำให้ผู้ป่วยรู้สึกเหนื่อยล้าได้และควรกำหนดวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ ควรสังเกตและบันทึกข้อมูลในช่วงเวลาที่แพทย์หรือเจ้าหน้าที่ที่มึสุขภาพกำหนดไว้ เช่น ชั่งน้ำหนักทุกเช้าหลังปัสสาวะและก่อนรับประทานอาหาร ประเมินอาการบวมทุกวันตอนเช้าหลังตื่นนอน ก่อนทำกิจวัตร เป็นต้น

3. การประมวลผลและประเมินข้อมูล (Information processing and evaluation) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นค่ามาตรฐานสากลหรือค่าเฉพาะของผู้ป่วยแต่ละราย โดยผู้ป่วยจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโรค อาการสำคัญของโรคและวิธีการสังเกตตนเอง โดยผู้ป่วยต้องสามารถเรียนรู้และประเมินได้ว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแล้ว

4. การตัดสินใจ (Decision making) เป็นขั้นตอนสำคัญในการจัดการตนเอง หลังจากผู้ป่วยรวบรวมข้อมูล ประมวลผลและประเมินข้อมูลของตนเอง เกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยแล้วผู้ป่วยต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม เป็นการเลือกในการปฏิบัติพฤติกรรมอย่างเหมาะสมของผู้ป่วยเพื่อควบคุมโรค โดยอาศัยข้อมูลที่รวบรวมได้เป็นพื้นฐานและสามารถตัดสินใจในการจัดการตนเองเพื่อควบคุมโรคได้

5. การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นการใช้ทักษะการจัดการตนเองเพื่อควบคุมภาวะเจ็บป่วยของผู้ป่วย โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อควบคุมโรคให้เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ เป็นการควบคุมภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังหรือภาวะที่มีผลต่อภาวะสุขภาพ

6. การประเมินผล (Self-reaction) เป็นการประเมินผลการปฏิบัติของตนเองในการจัดการตนเองเพื่อควบคุมโรคว่าสามารถควบคุมโรคได้ตามที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อให้บุคคลสามารถคาดการณ์ถึงการปฏิบัติจริง หรือต้องฝึกทักษะเพิ่มเติม และทราบข้อจำกัดของตนเองในการปฏิบัติ เป็นการช่วยให้ทักษะการจัดการตนเองคงอยู่ต่อไป

การจัดการตนเอง (Self-management) คือ ความสามารถของผู้เรียนในการอธิบายถึงวิธีจัดการความเครียดและควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถตั้งเป้าหมายการทำงานและดำเนินการให้สำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยรูปแบบของการจัดการพฤติกรรมตนเอง (A-O-B-C Model) มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus control) และผลการกระทำ (Consequence) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การควบคุมสิ่งเร้าหรือการวางแผนจัดสิ่งแวดล้อม หรือ A (Stimulus / Activator Control or Environmental Planning) ขั้นที่ 2 การใช้กระบวนการทางพุทธิปัญญาภายในตนเอง หรือ O (Cognitive process organism) ขั้นที่ 3 การให้แรงเสริมและลงโทษตนเอง หรือ B (Self-reinforcement and Self-punishment) และขั้นที่ 4 การควบคุมพฤติกรรมด้วยพุทธิปัญญา หรือ C (Cognitive control) (มหาวิทยาลัยธนบุรี, 2555: 9-12)

เพนเดอร์ (Pender, อ้างถึงใน ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ, 2551: 24-25) ได้สร้างเครื่องมือเพื่อประเมินวิถีชีวิตและอุปนิสัยประจำวันของบุคคล โดยแบ่งพฤติกรรมวิถีการดำเนินชีวิตออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการดูแลตนเองโดยทั่วไป (General Competence in Self-care) เป็นการประเมินพฤติกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติสุขวิทยาส่วนบุคคล พฤติกรรมที่แสดงถึงความสนใจในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การสังเกตความผิดปกติต่างๆที่เกิดขึ้นกับร่างกาย

2. การปฏิบัติทางโภชนาการ (Nutritional Practice) เป็นการประเมินถึงรูปแบบการรับประทานอาหาร เนื้อหาจะครอบคลุมในเรื่องการรู้จักเลือกรับประทานอาหารได้ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณค่าทางโภชนาการ

3. การมีกิจกรรมทางด้านร่างกายและนันทนาการ (Physical or Recreational Activity) เป็นการประเมินถึงวิธีการและความสม่ำเสมอในการออกกำลังกายของแต่ละบุคคล ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ รวมไปถึงการคงไว้ซึ่งความสมดุลของร่างกายขณะนั่งหรือยืน

4. แบบแผนการนอนหลับ (Sleep Patterns) เป็นการประเมินถึงระยะเวลาในการนอนหลับในแต่ละคืน ปัญหาในการนอนหลับ วิธีการแก้ไข รวมไปถึงที่นอน ท่าทางในการนอนหลับที่ก่อให้เกิดความสบายและทำให้เกิดการหลับที่มีประสิทธิภาพ

5. การจัดการกับความเครียด (Stress Management) เป็นการประเมินถึงกิจกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดและการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม

6. ความพึงพอใจในชีวิต (Self-actualization) เป็นการประเมินถึงการกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดีและสุขภาพกายที่ดีตามมาในที่สุด

7. ความคาดหวังในชีวิต (Sense of Purpose) เป็นการประเมินว่าบุคคลควรจะมีจุดมุ่งหมายและกำหนดเป้าหมายในชีวิตไว้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

8. การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Relationship with Others) เป็นการประเมินถึงการคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้บุคคลได้รับประโยชน์ในแง่ของการได้รับการสนับสนุนต่างๆ ซึ่งจะช่วยลดความตึงเครียดหรือช่วยในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

9. การควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อม (Environment Control) เป็นการประเมินถึงพฤติกรรมที่บุคคลกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพในเรื่องเกี่ยวกับอากาศเป็นพิษ สารพิษ การดูแลที่พื้กาศัยให้สะอาดเรียบร้อย ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่างๆ ต่อสุขภาพ

10. การใช้ระบบบริการสุขภาพ (Use of Health Care System) เป็นการประเมินถึงพฤติกรรมที่บุคคลกระทำในการเลือกใช้สถานบริการทางด้านสุขภาพเมื่อเกิดการเจ็บป่วยความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของตนเอง ปัญหาสุขภาพอนามัย รวมทั้งการตรวจสุขภาพเพื่อตรวจหาความผิดปกติต่างๆ ของร่างกายจากบุคลากรที่มีสุขภาพ

เครื่องมือเพื่อประเมินวิถีชีวิตและอุปนิสัยประจำวันของบุคคล สามารถแบ่งพฤติกรรมวิธีการดำเนินชีวิตออกเป็นหลายด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการดูแลตนเอง การปฏิบัติทางโภชนาการ การมีกิจกรรมทางด้านร่างกายและนันทนาการ แบบแผนการนอนหลับ การจัดการกับความเครียด ความพึงพอใจในชีวิต ความคาดหวังในชีวิต การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น การควบคุมสภาวะสิ่งแวดล้อม และการใช้ระบบบริการสุขภาพ

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง สรุปได้ว่า การจัดการตนเองของคณพิการ หมายถึง กระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพคณพิการในชุมชนและท้องถิ่นทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การสั่งสมประสบการณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่นเอง เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแบบฉบับของตนเอง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance)

แนวคิด ทฤษฎีการพึ่งตนเอง (A Theory of Self-reliance) เป็นแนวคิดการพัฒนาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อปลดปล่อยพันธนาการต่างๆ ที่คน กลุ่มคน หรือชุมชนยึดติดอยู่ แต่ให้มองย้อนดูตนเอง ดูภายในกลุ่ม ดูภายในชุมชนมีศักยภาพหรือมีความสามารถที่แฝงอยู่แล้วดึงพลังอันซ่อนเร้นออกมาจัดการแก้ไขปัญหา แนวทางการพัฒนาที่ผ่านมากถูกรอบงำด้วยอุดมการณ์แห่งการพัฒนาสมัยใหม่ที่เป็นการกระตุ้นให้เกิดกิเลส ความโลภ และวัฒนธรรมแห่งความกลัว ซึ่งส่งผลให้มนุษย์สังคมนั้นและธรรมชาติที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนต้องแยกออกเป็นส่วนๆ และทำงานไม่ประสานกัน ทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย และหนทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้มนุษย์ สังคมอยู่รอดร่วมกันอย่างมีความสุข ก็คือการพึ่งตนเอง สามารถกำหนดอนาคตของตนเองที่วางอยู่บนความคิดและทิศทางของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ โดยเน้นการปลดปล่อยตนเองที่ยึดหลักการจัดการงานพัฒนาด้านต่างๆ ที่ตนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้เลือกสรร ผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติ และผู้รับผลจากการปฏิบัตินั้นๆ (โกวิท พวงงาม, 2553: 169-170)

การพึ่งตนเองเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนา ยิ่งพึ่งตนเองได้มาก ก็ยิ่งพัฒนามาก นอกจากการพึ่งตนเองจะทำให้เกิดการพัฒนาได้แล้ว การพึ่งตนเองจะยังรักษาความพัฒนาให้มั่นคงถาวรต่อไปอีกด้วย เพราะการสามารถรักษาสมดุลเป็นเสมือนการออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง หากร่างกายเจ็บป่วยหรือขาดดุล ก็จะมีการเยียวยารักษาให้กลับสู่ความปรกติ การพึ่งตนเองยังจะช่วยการพัฒนาในด้านกลั่นกรองการพัฒนา ทำให้กำหนดทิศทางด้านต่างๆ ความเร็ว ระยะเวลา วิธีการพัฒนาหรือวางโครงการพัฒนาได้อย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพอีกด้วย (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551: 104)

2.2.1 แนวคิดพื้นฐานของการพึ่งตนเอง

แนวคิดพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นแนวทางการจัดการที่เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมที่มองเห็นคุณค่าของคนและสรรพสิ่งอย่างเป็นระบบ เป็นการพัฒนาครอบคลุมด้านครบถ้วนเป็นธรรมชาติ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (โกวิท พวงงาม, 2553: 169-171)

1. เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม คือ ต้องมีความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่งเป็นพื้นฐาน โดยไม่แยกว่าเป็นมนุษย์ ธรรมชาติ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ แล้วให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีความเด่นชัดเฉพาะด้าน เฉพาะเรื่องเป็นแนวทางเลือก

2. เน้นการพัฒนาที่ยึดระบบคุณค่า คือ ต้องมองเห็นคุณค่าของคนและสรรพสิ่งไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรชุมชน ระบบเทคโนโลยีต่างๆ ควบคู่ไปกับการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เน้นการบริหารและพัฒนาที่มีคนเป็นแกนกลางในการพัฒนา

3. เน้นการพัฒนาแบบครบถ้วนรอบด้าน คือ ต้องเป็นการพัฒนาแบบครบถ้วน นั่นก็คือ ต้องให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาในทุกด้านและพร้อมที่จะพัฒนาไปด้วยกัน โดยมีเป้าหมายใหม่ที่การสร้างแนวทางการอยู่ร่วมกันที่มีความเป็นชุมชนเป็นหัวใจหลักของการพัฒนา

4. เน้นการพัฒนาแบบกระจาย คือ ต้องเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่ความก้าวหน้าของทุกภาคส่วนของชุมชน ไม่ใช่เป็นระบบการพัฒนาที่ให้โอกาสแก่ผู้ที่เหนือกว่าทางด้าน การเข้าถึงทรัพยากร เศรษฐกิจ และการเมือง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาย่างไม่เป็นธรรม

2.2.2 ความหมายของการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเอง ได้มีผู้ให้ความหมายของการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ไว้เป็นนัยต่างๆ ดังนี้

1. เป็นความสามารถที่เป็นตัวของตัวเองในทางความคิด โดยมีทัศนคติการมองปัญหาต่างๆ ด้วยการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. เป็นการตัดสินใจดำเนินการโดยสถาบันของชุมชน หรือองค์กรชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนทั้งในด้านการแก้ปัญหาและในด้านการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน
3. เป็นการพึ่งตนเองที่ไม่นำไปสู่การพึ่งพาเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างรู้เท่าทัน
4. กรอบการมองจะต้องไม่แข่งขันกันหรือไม่มุ่งครอบงำเหนือกว่า แต่เป็นการก้าวสู่ความเป็นไทต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ดังนั้น การพึ่งตนเอง (Self-Reliance) หมายถึงการที่ตนเองและชุมชนสามารถดำเนินการด้วยตนเองซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับการพึ่งผู้อื่น การพึ่งผู้อื่น คือ ความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งเอาเปรียบและเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งฝ่ายที่ถูกครอบงำจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเองและเป็นลักษณะ “ต้องยืมจมูกคนอื่นหายใจ” หรือ “ยืนบนขาตนเองไม่ได้”

2.2.3 หลักการพึ่งตนเอง

การพึ่งตนเองได้นั้นจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นว่า ตนย่อมช่วยตนเองได้ก่อน ใน การที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนเองย่อมช่วยตนเองได้ (โกวิท พวงงาม, 2553: 171) หลักการพึ่งตนเองเป็นหลักการที่มีการกล่าวถึงและนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมอย่างแพร่หลายมากในปัจจุบัน ในทางทฤษฎีการศึกษาการพึ่งตนเองมักจะมีพิจารณาถึงมิติต่างๆ (Various Dimensions) ประกอบเข้าด้วยกันดังต่อไปนี้ (สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมัครการ, 2542: 32-35)

1. คุณภาพเฉพาะตัว (Self-quality) โดยปกติแล้วการพึ่งตนเองจะเกิดขึ้นต่อเมื่อหน่วยสังคม (Social Unit) มี
 - 1.1 อิสรภาพ (Freedom) ในการคิด การพูด การตัดสินใจ หรือการกระทำตามความต้องการภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคม
 - 1.2 ความเสมอภาค (Equality) ในการเรียนรู้ รับรู้ หรือแสวงหาสิ่งต่างๆ
 - 1.3 ความเป็นไท (Autonomy) ของหน่วยสังคม กล่าวคือ หน่วยสังคมจะต้องไม่ถูกครอบงำโดยผู้ใดผู้หนึ่ง หรืออิทธิพลภายนอกจนขาดอำนาจในการดำเนินกิจการของตนเองอย่างเป็นอิสระตามวัฒนธรรม
 - 1.4 ศักดิ์ศรี (Dignity) ในการร่วมมือ ร่วมคิดหรือร่วมปฏิบัติ ความมีศักดิ์ศรีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อหน่วยสังคมนั้นมีความเป็นอิสระเพียงพอ
 - 1.5 ความก้าวหน้า (Progress) หมายความว่าโอกาสในการที่จะพัฒนามีอยู่พอสมควร

2. มีการกระทำอย่างต่อเนื่องหรือมีความเป็นกระบวนการ (Continuing Action / Process) ทั้งในด้านความคิดและการตัดสินใจในการกระทำ โดยขั้นตอนของกระบวนการการพึ่งตนเอง สามารถสรุปได้ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นที่หนึ่ง ขั้นตอนสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลหรือชั้นผลิตเพื่อบริโภค ขั้นที่สอง ขั้นพัฒนา คือพัฒนาทั้งคุณภาพของบุคคลให้มีจิตสำนึกพึ่งตนเองและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม และขั้นสุดท้าย เพิ่มบทบาทของคนในชุมชนต่อการควบคุมสิ่งแวดล้อมหรือชั้นผลิตเพื่อจำหน่าย

3. ระดับของการพึ่งตนเอง (Level) สามารถแบ่งระดับของการพึ่งตนเองเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

ระดับประเทศ (International Level) การพึ่งตนเองในระดับนี้มีเป้าหมายที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์และเพิ่มอำนาจการต่อรอง วิธีการหลักที่นิยมใช้ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพื่อปรับให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี

ระดับประเทศ (National Level) มีเป้าหมายที่มุ่งตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยพยายามใช้ทรัพยากรในประเทศ มีวิธีการหลักที่นิยมใช้คือ การสร้างความสมดุลระหว่างเมืองกับชนบท หรือพยายามสร้างความสมดุลระหว่างรายรับ-รายจ่าย

ระดับท้องถิ่น (Local Level) เป้าหมายหลักคือ ความสามารถพัฒนาได้ (Viability) ของชุมชนหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน วิธีที่ใช้จึงมักได้แก่ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมรวมทั้งการกระจายอำนาจ

ระดับบุคคล (Individual Level) มีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกสามารถดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องไม่คุกคามสภาพแวดล้อมจนเกิดอันตราย โดยพยายามให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นได้ คือ พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตและกระตุ้นให้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

การพึ่งตนเองระดับบุคคลจึงมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะการพึ่งตนเองในระดับอื่นๆ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีการพึ่งตนเอง ในความเป็นจริงแล้วศูนย์กลางของการพัฒนา คือ การปรับปรุงความเป็นอยู่และคุณภาพของคนในสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งขึ้นอยู่กับกระทำของคนและทรัพยากรในสังคมที่จะเป็นตัวกำหนดศักยภาพ (Potential) ของการพัฒนา ถ้าคนในสังคมรู้จักการพึ่งตนเองแล้วก็จะนำไปสู่การพึ่งตนเองในระดับอื่นๆ ด้วย ดังนั้น การพึ่งตนเองระดับบุคคลจึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของระดับอื่นๆ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนพึ่งตนเองและพัฒนาได้ TERMS ประกอบด้วย เทคโนโลยี (Technology) เศรษฐกิจ (Economic) ทรัพยากรธรรมชาติ (Resource) จิตใจ (Mental) สังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญ เทคโนโลยีก็เป็นเครื่องในการทำงานใดๆ รวมทั้งการพึ่งตนเองหรือการสร้างสมดุล เศรษฐกิจเป็นเรื่องปากเรื่องท้องหรือเรื่องที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ต้องกินต้องใช้ จึงจะมีชีวิตอยู่ได้ ทรัพยากร เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ แร่ธาตุ ก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำรงชีวิต จึงต้องมีและมีมากพอสมควร จิตใจเป็นเรื่องสำคัญ คนจะพึ่งตนเองได้คนต้องมีจิตใจประเภทหนึ่ง มีความเชื่อมั่นตนเองว่าสามารถจะพึ่งตนเองได้ สามารถจะทำงานได้ดีมี

ประสิทธิภาพ รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา รู้จักพอ ไมโลภมาก สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้ และ
 ประการสุดท้าย สังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องของกลุ่มคนและระเบียบวินัย สมัครสมานสามัคคี ช่วยเหลือ
 เกื้อกูลกัน ผู้นำที่เข้มแข็งสามารถนำคนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระเบียบวินัยที่เอื้อต่อการทำงาน
 เช่น ความขยัน ความประหยัด จะทำให้คนพึ่งตนเองได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551: 104-105)

อย่างไรก็ตามโดยสรุปการกำหนดกรอบการพึ่งตนเองได้นั้นจะต้องประกอบด้วย การ
 พึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ (โกวิท พวงงาม, 2553: 171-173)

ด้านเทคโนโลยี (Technology: T) อาจรวมถึงเครื่องใช้พื้นฐาน และเทคโนโลยีใหม่ ที่
 มีความทันสมัยหากแต่ควบคุมได้และควรเป็นเทคโนโลยีที่ผ่านการวิจัย และพัฒนาภายในประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E) อยู่ในลักษณะที่สามารถสร้างภาวะสมดุลให้เกิดขึ้น
 ระหว่างความต้องการและขีดความสามารถการสนองความต้องการเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีพัฒนาการ
 ต่อเนื่องมีประสิทธิภาพในการแข่งขันกับภายนอก สามารถในการออมและการลงทุนสามารถรวมกลุ่ม
 ในการผลิตและการตลาด ตลอดจนมีการวางแผนสำหรับอนาคตด้วย

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (Resource: R) ควรใช้อย่างอุดมสมบูรณ์หรือสามารถนำมาใช้
 ประโยชน์ได้อย่างมีดุลยภาพของระบบนิเวศน์ และอยู่ในสภาพที่สามารถฟื้นฟูได้

ด้านจิตใจ (Mental: M) คนในชุมชนควรมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเองมีจิตใจใฝ่รู้ใฝ่
 พัฒนา มีความรู้ และความสามารถในการประยุกต์ มีคุณภาพ อดทนอดบายนุชและมีความ
 ขยันหมั่นเพียร

ด้านสังคมวัฒนธรรม (Social: S) มีภาวะผู้นำดี การมีส่วนร่วมสูง ความเป็นปึกแผ่น
 ทางสังคม มีองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีความรู้และข่าวสารที่เท่าทันโลกภายนอก

แนวคิดที่สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ให้ความหมายของการพึ่งตนเองในระดับภายในและ
 ภายนอกชุมชนว่า ความสามารถในการดำรงตนอยู่อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ ทั้งระดับปัจเจกชน และ
 ระดับชุมชนและได้กล่าวถึงแบบจำลองการพึ่งตนเองว่าจะต้องพึ่งตนเองได้ใน 5 ประการ คือ
 เทคโนโลยี เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจ สังคม (Technology, Economic, Resource,
 Mental, Social-Terms)

เทคโนโลยี(T) หมายถึง การมีปริมาณ และคุณภาพของเทคโนโลยีเพื่อการผลิตและ
 การรับข้อมูลข่าวสาร

เศรษฐกิจ (E) หมายถึงชาวบ้านมีความสามารถในการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่
 สมบูรณ์เพียงพอต่อการเลี้ยงตนเองและครอบครัว

ทรัพยากรธรรมชาติ (R) หมายถึงชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอต่อการ
 ประโยชน์และความยั่งยืน

จิตใจ (M) หมายถึงจิตใจที่กล้าแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคในการดำรงชีวิตและไม่มัวเมา
 ในอบายมุข

สังคม (S) หมายถึงสมาชิกในชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมีความรัก มีความเอื้อ
 ออาทรต่อกัน และมีความเป็นปึกแผ่นเหนียวแน่นกัน

มองในเชิงทฤษฎี จึงกล่าวได้ว่าการพึ่งตนเองที่ประกอบด้วยปัจจัย 5 ประการนั้นเป็น
 การพึ่งตนเองอย่างสมบูรณ์ แต่การพึ่งตนเองนี้ประกอบขึ้นมาด้วยการพึ่งตนเองบางส่วน (Partial

Self-Reliance) คือ การพึ่งตนเองทางจิตใจหรือการพึ่งตนเองของบุคคลแต่ละคน การพึ่งตนเองทางสังคม และวัฒนธรรม หรือการพึ่งตนเองของกลุ่มคน การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี และการพึ่งตนเองทางสภาพแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความเข้มแข็งในการพึ่งตนเอง 3 องค์ประกอบ คือ (รพีพรรณ คำหอม, 2554: 298-306)

1. การพึ่งตนเองด้านสุขภาพคือ สามารถประเมินและดูแลสุขภาพเบื้องต้นของตนเอง และคนในครอบครัว มีความรู้ในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในสถานพยาบาลเมื่อจำเป็นหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ และมีสิทธิได้รับประกันสุขภาพ

2. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจคือ มีรายได้มากกว่ารายจ่าย เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

3. การพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ คือ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากช่องทางสื่อที่หลากหลายผ่านทางสื่อที่สะดวกและเหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างครอบครัวและชุมชน และรู้จักนำข้อมูลข่าวสาร ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองและครอบครัว

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง สรุปได้ว่า การพึ่งตนเอง หมายถึง การที่คนสามารถดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องไม่คุกคามสภาพแวดล้อมจนเกิดอันตราย โดยพยายามให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คือ พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตและกระตุ้นให้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL)

2.3.1 ความหมายของการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ

IL หรือการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มีชื่อเต็มๆ ว่า Independent Living เป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาคนพิการโดยผู้พิการสามารถเลือก ตัดสินใจ และวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยตัวเอง พึ่งพาการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น และเน้นให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนแทนการอยู่ในศูนย์หรือสถาบันเฉพาะทาง (คณะทำงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, 2551: 153) โดยการเคลื่อนไหวการดำรงชีวิตอิสระเกิดขึ้นจากความพยายามของกลุ่มคนพิการที่ปรารถนาจะมีชีวิตที่มีความหมายของตน ได้ร่วมอยู่ในโลกของคนที่ไม่พิการ ผสมผสานกับความพยายามของนักวิชาชีพที่ต้องการจะเข้าถึงคนที่มีความพิการรุนแรงที่ในขณะนั้นคิดว่าไม่มีความสามารถจะฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพหรือที่เรียกว่า Vocational Rehabilitation

แหล่งกำเนิดเริ่มต้นของการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ราวช่วงต้นทศวรรษที่ 1970 จากนั้นในปี พ.ศ. 2515 ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระเบิร์กลีย์ (Berkeley Center for Independent Living) ได้ถือกำเนิดขึ้นที่เมืองเบิร์กลีย์ รัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นศูนย์บริการแห่งแรกและมีลักษณะของการรวมตัวกันเป็นแบบกลุ่มการช่วยเหลือตนเองในชุมชน หรือ Community-Base Self-help Group บริหารงานโดยคนพิการ มีการจัดบริการที่หลากหลาย เช่น การให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน การพิทักษ์สิทธิ พาหนะเดินทาง การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ ผู้ช่วยเหลือส่วนตัวของคนพิการ การดูแลสุขภาพ การประสานงานเรื่อง

ที่พักอาศัย และการซ่อมอุปกรณ์รถเข็น ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 มีการตั้งศูนย์การดำรงชีวิตอิสระที่เมืองบอสตันและฮูสตัน เน้นการให้บริการเรื่องการย้ายออกจากสถาบันการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อเข้าอยู่อาศัยในบ้านที่ตั้งในบริเวณชุมชน และบริการจัดผู้ช่วยเหลือส่วนตัว ต่อมาจึงเกิดศูนย์ฯ ขึ้นตามเมืองต่างๆ ทั่วสหรัฐอเมริกาที่เน้นในเรื่องการพิทักษ์สิทธิและบริการที่แตกต่างกันไป หลังจากปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกกฎหมายสนับสนุน ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวกระจายบริการออกไปทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งบริการของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ Independent Living Center หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า ILC นั้น จะให้บริการที่หลากหลายครอบคลุมคนพิการทุกประเภท

ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเป็นองค์กรของคนพิการที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีหลักการทำงานประกอบไปด้วยการให้คำปรึกษาฉันเพื่อน การฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ และบริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการ (คณะทำงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, 2551: 153) โดยมุ่งหวังที่จะทำให้คนพิการทุกคนดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ โดยมีภารกิจ 2 ด้าน คือ การขับเคลื่อนสังคม หรือที่เรียกว่า Social Movement โดยการเผยแพร่แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการและสร้างเจตคติความตระหนักรู้เรื่องสิทธิคนพิการแก่สังคม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลายได้อย่างแท้จริง อันจะทำให้ทุกคนรวมทั้งคนพิการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นอิสระ มีคุณค่า สมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการเสริมพลังคนพิการ หรือที่เรียกว่า Empowerment เพื่อฟื้นคืนความเชื่อมั่น การตระหนักถึงคุณค่าในตัวเองให้แก่คนพิการ รวมทั้งนำไปสู่การรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันเอง เป็นองค์กรที่ประสานและส่งเสริมให้คนพิการเกิดการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ตระหนักถึงคุณค่าและเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้าใจและสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนรอบข้างในสังคม แล้วสามารถใช้ชีวิตอิสระในชุมชน (ชัตพันธ์ ชุมภูสนธิ, 2551: 133-135)

คนพิการที่ดำรงชีวิตอิสระได้ หมายถึง ผู้ที่มีอิสระทางความคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเลือกตัดสินใจในการดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพของตนเอง เป็นคนพิการที่สามารถดำเนินชีวิตโดยการตัดสินใจของตนเองเช่นเดียวกับคนไม่พิการ ไม่ถูกผู้อื่นจำกัดว่าอนุญาตให้ทำอะไรหรือไม่ให้ทำอะไรเพราะเห็นว่าเป็นคนพิการ ซึ่งกว่าที่คนเราจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดำเนินชีวิตได้เองหรือกว่าที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะเห็นว่าเป็นผู้ใหญ่ และให้ความเชื่อถือความคิดการตัดสินใจของคนคนนั้นได้ เขาจะต้องผ่านการเรียนรู้มามากมาย เพียงแต่ว่าการเป็นคนไม่พิการนั้นขบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา จึงดูเหมือนว่าวันเวลาได้สร้างความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยตัวเองตัดสินใจด้วยตนเองให้กับเขา ถ้าไม่วิเคราะห์กันอย่างจริงจังก็จะมองไม่ออกว่าเขามีความสามารถอะไรบ้าง เขาจึงสามารถดำเนินชีวิตอย่างอิสระเช่นนั้นได้ เพราะทุกอย่างได้มาเกือบจะเป็นโดยอัตโนมัติ (ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย, 2549: 1-2)

“ชีวิตมนุษย์ทุกชีวิตมีคุณค่าและมนุษย์ทุกคนควรมีทางเลือกในชีวิตที่จะเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในชีวิต มีหลักพื้นฐานทางปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ คือ สิทธิมนุษยชน การกำหนดวิถีชีวิตตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การเสริมสร้างพลังอำนาจ การรวมอยู่ในสังคม การที่จะเสี่ยงและการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม” เป็นหลักที่เป็นความเห็นร่วมกันทั้งโลกในการอธิบายเรื่องการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในประเทศต่างๆ การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการจึงไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ได้พิสูจน์แล้วว่าคนพิการส่วนใหญ่ยินดีและพอใจกับความเสี่ยงนั้นมากกว่า

ที่จะอยู่อย่างพึ่งพาคนอื่นตลอดเวลา ขาดโอกาส และไม่สามารถสานฝัน บรรลุเป้าหมายชีวิตตนเองได้ ส่งผลให้การดำรงชีวิตอิสระเป็นเสมือนพายุหม่นที่ค่อยก่อตัวและเริ่มขยายออกไปสู่วงกว้าง แกนแนวคิดที่สำคัญที่ส่งผลต่อเรื่องการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ได้แก่ สิทธิมนุษยชน (Civil Right) การคุ้มครองผู้บริโภค (Consumerism) กลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self-Help) การลดความพึ่งพิงกับการแพทย์ (DEmedicalization/Self-Care) และการลดบริการแบบสถาบัน (Reinstitution/Normalization/Mainstreaming) (กมลพรรณ พันพิง, 2547: 11-12)

รูปแบบการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีการกล่าวถึงกัน ตั้งแต่ปี 2531 – 2535 และได้มีการนำร่อง (Pilot Study) ในสังคมไทย ตั้งแต่ปี 2545 – 2547 โดยแรกเริ่มมีเพียง 3 จังหวัด คือ นครปฐม ชลบุรี และนนทบุรี โดยเริ่มจากแกนนำไม่กี่คน และในระยะต่อมาได้มีการเปิดศูนย์ IL เพิ่มขึ้นอีก 3 แห่ง ในจังหวัดจันทบุรี ปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร (คณะกรรมการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, 2551: 153) เป็นการจัดองค์กรภายใต้หลักการสร้างพลังคน พลังความรู้ และพลังทรัพยากร ด้วยการบูรณาการจัดการองค์ความรู้ ภายใต้ฐานคิดที่พิจารณาถึงสิทธิของคนพิการ (Civil Right) จุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จัดตั้งเป็นองค์กรความช่วยเหลือ (Self-help Organization) 4 ประการ คือ บริการข้อมูลข่าวสาร ให้คำปรึกษาฉันเพื่อน การฝึกทักษะการดำรงชีวิต และการพิทักษ์สิทธิคนพิการ เพื่อให้เกิดการรู้จักความพิการของตนเอง การยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ การช่วยเหลือตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะเสริมอื่นๆ แต่จากการศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าการดำเนินโครงการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการมีความเป็นไปได้ แต่ที่น่าที่จะมีความเป็นไปได้ในบริบทที่มีความเข้มแข็งของชุมชน มีเครือข่าย/แกนนำ และผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) แต่จากปรากฏการณ์พบว่าการดำรงชีวิตอิสระจะต้องมีองค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชนผ่านการพัฒนาเชิงรูปธรรม ที่อาศัยชุมชนเป็นฐานในการเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืน และอาจต้องค่อยเป็นค่อยไป แต่น่าจะมุ่งไปสู่การเสริมสร้างสวัสดิการชุมชนเป็นฐานรองรับการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการบริหารเชิงสถาบันโดยรัฐมาสู่การบริการชุมชน (Informal Care) โดยภาคประชาชนจนเป็นการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (IL) (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 13)

2.3.2 ปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระคนพิการ (Independent Living Philosophy)

ปรัชญาแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการ (Independent Living) สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาของประเทศไทยในปัจจุบัน ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคประชาชน และการเสริมพลังกลุ่มบุคคล ในอันที่จะมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศ เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดการเสริมพลัง ความเชื่อมั่นที่ตระหนักถึงคุณค่าของตัวบุคคล (Empowerment) โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องของการที่คนพิการสามารถจัดการ ตัดสินใจทางเลือกในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และมีบทบาทในการช่วยเหลือสาธารณะ เปลี่ยนสถานะจากเป็นผู้ที่รับ (Object) มาเป็นผู้ที่กระทำ (Subject) และตัดสินใจ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการพัฒนาสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยที่ต้องการให้เกิดการเสริมพลังแก่กลุ่มบุคคลในสังคมให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และบทบาทของตนเองที่จะทำประโยชน์ต่อสาธารณะ นอกจากนี้เป็นการแสดงถึงแนวคิดที่มีความกระตือรือร้น ไม่รอให้คนอื่นมาแก้ปัญหาให้กับกลุ่มคนพิการ ดังที่วิทยากรจากญี่ปุ่นคุณนาคานิชิกิ กล่าวว่า “เชื่อว่าผู้ที่จะแก้ปัญหาคนพิการได้ต้องเป็นคนพิการ” แนวคิดนี้เน้นที่คนพิการต้องช่วยกันแก้ปัญหาของคนพิการเอง

หน่วยงานอื่นเป็นผู้สนับสนุน แต่คนพิการต้องเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นหลักแนวความคิดการช่วยเหลือตนเอง (Self-Help) การพัฒนาประเทศไทยในขณะนี้ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน การรวมตัวของภาคประชาชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขจัดการปัญหาในชุมชนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่รัฐถูกจัดวางให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนแทนที่จะเป็นผู้นำหรือจัดวางรูปแบบการพัฒนาให้แก่ชุมชนเหมือนที่ผ่านมา (กมลพรรณ พันธ์พิง, 2547: 44)

ปรัชญาการทำงานของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า “การเคารพความแตกต่างของคนพิการแต่ละบุคคล” ซึ่งมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ ความแตกต่างของบุคคลนี้เองทำให้แต่ละคนจะทราบความต้องการและสมควรที่จะเป็นผู้เลือกและจัดการกับบริการเองตามความต้องการ แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทย การให้บริการตามปรัชญาการดำรงชีวิตอิสระสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจในการดำรงชีวิต หรือที่เรียกกันว่า Empowerment นั้นให้กับคนพิการสามารถจัดการ เลือก และตัดสินใจในการดำเนินชีวิตของตนเอง เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง มีความหวัง มีความฝันและมีเป้าหมายของชีวิต ซึ่งแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระว่าจะสามารถเป็นทางเลือกใหม่ที่ทำให้คนพิการสามารถเปลี่ยนมุมมองและพฤติกรรมต่อการดำเนินชีวิตของตนเองไปในเชิงบวกได้จริง คนพิการเกิดพลังความเชื่อและเห็นคุณค่าของตนเอง นอกจากนี้ความคิดที่ยืดหยุ่นผู้นำคนพิการไทยต่อแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระไม่ใช่เพียงเรื่องบริการสวัสดิการเท่านั้น แต่เป็นเรื่องการมีอุดมการณ์ที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สิทธิคนพิการ การเสริมพลังให้คนพิการสามารถเลือกและจัดการวิถีการดำรงชีวิตของคนพิการเอง รวมทั้งสามารถเข้าร่วมใช้ชีวิตในสังคมเหมือนเพื่อนสมาชิกในสังคมทั่วไปโดยศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ มีบริการทั้งหมด 6 อย่าง คือ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 13)

1. บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการส่งต่อ (Information and Referral) เป็นบริการหนึ่งที่สำคัญที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยจะรวบรวมข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ให้สามารถแนะนำ ตอบคำถามแก่คนพิการได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการสามารถรับรู้ถึงสิทธิที่คนพิการพึงได้รับ สามารถดำรงชีวิตอิสระได้อย่างมั่นใจ

2. บริการการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ (IL Skill Training) เป็นบริการที่ศูนย์ฯจะต้องเปิดหลักสูตรการฝึกสำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดทักษะในการใช้ชีวิตอิสระมากขึ้น เป็นกระบวนการเสริมสร้างประสบการณ์และความมั่นใจ ให้กับคนพิการที่ขาดทักษะในการดำรงชีวิตอิสระบางเรื่อง และเป็นการเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ก่อนที่จะมาใช้ชีวิตอิสระด้วยตนเอง จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะในการดำรงชีวิตมากขึ้น สามารถดูแลตนเอง ออกสังคม ใช้ระบบขนส่งสาธารณะ บริการการเงินและการใช้จ่ายส่วนตัว และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หรือการถูกเลือกปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. บริการการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน (Peer Counseling) ถือเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังอำนาจของคนพิการตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยผู้ที่ให้คำปรึกษาแก่คนพิการที่เหมาะสมที่สุดก็คือคนพิการด้วยกันเอง เพราะเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ของคนพิการได้ดีที่สุด ซึ่งย่อมจะมีความเชื่อมั่นในตนเองและตระหนักในความเป็นมนุษย์ เป็นการพูดคุย

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตของคนพิการด้วยกัน เพื่อดึงส่วนที่ดีที่สุดที่มีอยู่ภายในตัวคนพิการแต่ละคนออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเพื่อนคนพิการด้วยกัน จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการที่มีสภาพจิตใจท้อแท้สิ้นหวัง ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ต้องนอนรอคอยความช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัวเท่านั้น เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ความหวัง เป้าหมายในชีวิตของคนพิการกลับคืนมา ทำให้คนพิการเกิดการเปลี่ยนแปลง กล้าที่จะออกสู่สังคมภายนอกมากขึ้น ครอบครัว ชุมชน และสังคมเกิดการยอมรับและมีมุมมองใหม่ที่จะเปิดโอกาสให้กับคนพิการมากขึ้น

4. บริการการพิทักษ์สิทธิ (Advocacy) เป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการโดยตรง กรณีถูกละเมิดสิทธิให้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสิทธิเกี่ยวกับชุมชน เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ความรู้แก่ชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน เสริมต่อการใช้ชีวิตอย่างอิสระของคนพิการได้มากขึ้น เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิให้กับคนพิการและสังคม และส่งเสริมให้คนพิการกล้ายืนหยัดในสิทธิของตน รวมทั้งช่วยเหลือให้คำปรึกษาปัญหาแก่ผู้ที่ถูกละเมิดและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการเกิดการตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง และกล้าที่จะแสดงออกตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานให้กับตนเองและคนพิการอื่นๆ มากขึ้น

5. บริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการรุนแรง (Personal Assistant Service) เป็นการช่วยเหลือคนพิการในเรื่องการทํากิจวัตรประจำวันของคนพิการรุนแรง กรณีที่คนพิการรุนแรงไม่สามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง ผู้ช่วยเหลือนตามแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระจะต้องช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นภายใต้ความคิดและการตัดสินใจของคนพิการเป็นสิ่งสำคัญ ไม่คิดแทนและไม่ตัดสินใจแทนคนพิการ จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถทํากิจวัตรประจำวันได้มากขึ้น และสามารถออกมาเผชิญโลกภายนอกได้อย่างมั่นใจและมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

6. บริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชน (Peer Support Group In Community) เป็นกระบวนการการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการเพื่อการบรรลุเป้าหมายในการเสริมความเข้มแข็งให้แก่คนพิการและสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนพิการ มีความตระหนักและเข้าใจความพิการของตนเอง เป็นการกระตุ้นการรวมตัวช่วยเหลือตนเองให้สามารถนำทรัพยากรในชุมชนมาช่วยเหลือคนพิการ และมีความตื่นตัวที่จะเรียกร้องสิทธิของตนเอง โดยคนพิการแต่ละคนมีโอกาสนเสนอประเด็น และเลือกประเด็นที่เสนอขึ้นมาอภิปรายแบบมีส่วนร่วมแล้วดำเนินการเข้าสู่กระบวนการของการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน โดยมีข้อตกลงกันในกลุ่มและอาศัยหลักการฟังและคิด สามารถคิดไตร่ตรองและพูดถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปธรรมได้จะทำให้คนพิการได้รับการเสริมพลังและพัฒนาตนเองถือเป็นกลไกที่สำคัญของการขับเคลื่อนของศูนย์ จากการวิจัยพบว่า เมื่อคนพิการได้รับบริการดังกล่าวส่งผลให้คนพิการเกิดความเชื่อมั่นทำให้คนพิการตระหนักในคุณค่าของตัวเองและเข้าใจในสิทธิของคนพิการที่พึงได้รับ เกิดการรวมกลุ่มในพื้นที่หรือชุมชนที่ได้ลงไปจัดกิจกรรม เกิดการเคลื่อนไหวและติดตามจากกลุ่มในพื้นที่ มีองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณเพื่อคนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการมากยิ่งขึ้น

สำหรับประเทศไทย ความหมายของการดำรงชีวิตอิสระจากประสบการณ์การทำงาน ขององค์กรคนพิการ 3 จังหวัด ได้ร่วมกันลงความเห็นความหมายของการดำรงชีวิตอิสระไว้ว่า “การที่ คนพิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดย ไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้อาศัยบริการความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น กรณีคนพิการรุนแรงจนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จำเป็นต้องได้รับบริการ ผู้ช่วยเหลือส่วนตัว” แต่ สำหรับคนพิการ ไม่ว่าจะพิการแต่กำเนิดหรือพิการภายหลัง มีแหล่งการเรียนรู้ที่จะสร้างความรู้ ทักษะชีวิตให้เขา มีความสามารถที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระน้อยมาก ในทางตรงข้ามเขามักจะถูก บอกรู้สึกอยู่เสมอกว่าเขาทำอย่างนั้นไม่ได้ ทำอย่างนี้ไม่ได้ ไม่ต้องทำอย่างนั้น ไม่ต้องทำอย่างนี้ ซึ่ง ก็จะยิ่งปิดกั้นการมีความรู้และการมีทักษะที่จะบริหารจัดการชีวิตของตนเอง จึงเป็นคนที่ไม่มีความรู้ และไม่สามารถคิดไม่กล้าตัดสินใจอะไรได้ด้วยตัวเอง

เมื่อเราได้ศึกษาคนพิการที่สามารถดำเนินชีวิตอย่างอิสระ เราจะพบว่าเขามีสิ่งสำคัญ อันเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้เขาดำเนินชีวิตอย่างอิสระได้ ดังนี้ (ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย, 2549: 1-4)

1. รู้จักความพิการของตนเอง รู้จักดูแลไม่ให้ความพิการมีสภาพรุนแรงขึ้น หรือส่งผล ให้เกิดเป็นความเจ็บป่วยได้
2. สามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เขาเป็นอยู่ ไม่มัวเอาแต่เสียอกเสียใจว่า “ทำไมฉันต้องเป็นแบบนี้” “ทำไมต้องเป็นฉัน” แต่สามารถมองในมุมที่ว่า “ทำอย่างไรจึงจะใช้ชีวิต ตามสภาพร่างกายที่เป็นอยู่ให้มีคุณค่าได้”
3. สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หรือการที่จะไปไหนมาไหน สำหรับ เรื่องที่ตัวเองไม่ได้ก็มีวิธีที่จะหาความช่วยเหลือจากคนอื่นช่วยยามที่ต้องการ
4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง ว่าความพิการของตัวเองหรือรูปร่างที่ผิดแปลกไปจากคนอื่น ของตัวเองเป็นเรื่องธรรมดาที่จะแตกต่าง ไม่ถือเป็นเรื่องอับอายที่ต้องปิดบัง ซ่อนเร้นเพื่อไม่ให้ใครรู้ใครเห็น ซึ่งทำให้เขากล้าที่จะปรากฏตัวในที่ต่างๆ ได้เช่นเดียวกับคนไม่พิการ กล้าพูด กล้าคุย กล้าแสดงความคิดเห็น และมีความสัมพันธ์กับคนทั่วไปได้
5. มีทักษะอื่นๆ อันจะเป็นส่วนเสริมให้คนพิการดำเนินชีวิตได้อิสระยิ่งขึ้น เช่น การวางแผน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งหลายกิจกรรมอาจมี รายได้ตอบแทนหรืออาจเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพได้ การบริหารจัดการด้านการเงิน การมี ชีวิตคู่ การจัดการบ้านเรือน การทำอาหาร ฯลฯ

การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ (Independent Living of People with Disabilities) เป็นปรัชญาที่เกิดขึ้นภายใต้ฐานคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ การกำหนดวิถีการดำเนินชีวิต ของตนเองได้ ซึ่งความเป็นจริงโดยทั่วไปแล้วคนพิการมีชีวิตและการตัดสินใจที่เป็นอิสระโดยผ่านการ เรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตของตนเอง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ดังจะเห็นตัวอย่าง จากผู้นำคนพิการหรือคนพิการที่เข้าใจและเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่กับความพิการของตนเอง โดยเห็น คุณค่าของตัวเอง มีการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขสิ่งสำคัญการจะดำรงชีวิตอิสระได้นั้น คนพิการต้องมองเห็นคุณค่าว่าการดำรง ชีวิตอิสระเป็นสิ่งมีค่าสวยงามกว่าการมีชีวิตอย่างพึ่งพาหรือ การอยู่ไปวันๆ แล้วก็มีมาวิเคราะห์ว่ายังขาดทักษะอะไร และจะเริ่มฝึกฝนทักษะไหนก่อนหลังฝึกอย่างไร

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ สรุปได้ว่า การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ หมายถึง การที่คนพิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคม โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร โดยอาศัยบริการความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

2.4 การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

2.4.1 ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR)

องค์การอนามัยโลก ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน” ว่าเป็นยุทธวิธีของกระบวนการพัฒนาชุมชนในเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพ โอกาส สิทธิ เสมอภาค และการเข้าร่วมในสังคมของคนพิการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้จากความพยายามของคนพิการเอง โดยร่วมกับครอบครัวและชุมชนในเรื่องการจัดบริการที่เหมาะสมให้แก่คนพิการไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณสุข การศึกษา การอาชีพ และบริการด้านสังคม

ในส่วนขององค์การสหประชาชาติ ได้กล่าวเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยให้โอกาสเท่าเทียมกันและการทำให้คนพิการทุกคนสามารถอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติสุข สามารถดำเนินการได้โดยความพยายามร่วมกันของคนพิการ ครอบครัว และชุมชนร่วมกันบริการสาธารณสุข การศึกษา การอาชีพ และสังคมที่เหมาะสมและการพัฒนาจะยั่งยืนถาวรได้โดยปัจจัย 3 อย่างรวมกัน คือ

1. การเชื่อมโยงความต้องการของคนพิการ ครอบครัว และชุมชน
2. การตอบสนองภายในชุมชน และ
3. การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

จึงถือได้ว่า “การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน” เป็นกลวิธีที่เหมาะสมที่ช่วยในการแก้ปัญหาให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้มีการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตในแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนว่า หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และสังคม ความร่วมมือของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรของรัฐและเอกชนที่มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยชุมชน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 64-65)

การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน จึงมีความหมายโดยสรุปว่าเป็นการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และความร่วมมือของคนพิการ ครอบครัว ชุมชนได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชน

อีกนัยหนึ่งอาจสรุปได้ว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชนเป็นกลวิธีที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ความเท่าเทียมในโอกาสและการอยู่ร่วมกันในสังคมของคนพิการ โดยดำเนินการผ่านการทำงานร่วมกันของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ

และชุมชน เพื่อให้คนพิการเหล่านั้นมีสุขภาพที่ดี ได้รับการศึกษา การอาชีพ และบริการทางสังคมที่เหมาะสม

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน

ในช่วงทศวรรษที่ 1960 เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจากลักษณะของสถานสงเคราะห์หรือศูนย์ฝึกอาชีพเป็นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยอาศัยชุมชน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการฟื้นฟูคนพิการครบวงจรทุกด้าน เน้นการเปิดโอกาสให้คนพิการครอบครัว และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 65-67)

แนวคิดในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีจุดเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 เนื่องจากมีจำนวนคนพิการเกิดขึ้นมากมายภายหลังสงครามและมีการพัฒนาประเทศในภายหลังสงครามอย่างรวดเร็ว ภายใต้กระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เน้นเทคโนโลยีในการบำบัดฟื้นฟูและใช้โรงพยาบาลสมัยใหม่ในแนวทางตะวันตกเป็นสถาบันหลักในการบำบัดรักษาโรคต่างๆ กลยุทธ์ในการพัฒนาประเทศและพัฒนาระบบการรักษาในแนวใหม่จึงมีข้อจำกัดในประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศโลกที่ 3 จำนวนมากประสบปัญหาความไม่เสมอภาคทางสังคมและการกระจายทรัพยากรไม่ทั่วถึง ซึ่งคนพิการจำนวนมากอาศัยอยู่ในชนบทห่างไกลโอกาสที่จะได้รับการบำบัดและการฟื้นฟูสมรรถภาพที่ถูกต้องและเท่าเทียม จึงเกิดแนวคิดการพึ่งตนเอง และการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจต่างๆ ของประเทศทั่วโลก กระแสด้านแนวคิดที่เป็นการพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนเริ่มมีผลกระทบและมีอิทธิพลกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างๆ โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาและผลกระทบโดยตรงต่อการเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยใช้ชื่อย่อว่า CBR หรือที่เรียกว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน

แนวคิดการให้บริการพื้นฐานแก่คนพิการในชุมชน โดยเน้นให้มีการสำรวจจำนวนคนพิการในชุมชนเป็นอันดับแรก จากนั้นคณะกรรมการของชุมชนจะต้องมีบทบาทที่สำคัญในการรณรงค์การสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีบทบาทร่วมมือช่วยเหลือคนพิการตามลำดับ คือ

1. ชุมชนยอมรับสภาพคนพิการ ยอมรับคนพิการเป็นสมาชิกของชุมชน
2. ชุมชนให้โอกาสคนพิการในการบำบัดรักษา แก้ไขความพิการ ตลอดจนการฟื้นฟูสมรรถภาพ
3. ชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือในการศึกษา การเรียน การฝึกช่วยตนเองของคนพิการ
4. ชุมชนมีส่วนช่วยสนับสนุนผลผลิตการทำงานของคนพิการ

โดยสรุป การช่วยเหลือคนพิการในชุมชนควรดำเนินการโดยชุมชนเป็นหลักจากความหมายและแนวคิดในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน แสดงให้เห็นถึงแนวคิดพื้นฐานในการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการได้ทั่วถึงตามความต้องการของคนพิการตามจำนวนคนพิการที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งกระจายอยู่ในชนบทที่ห่างไกล ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาควรมีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับความพิการอย่างกว้างขวาง และทักษะในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่คนพิการ ครอบครัว และสมาชิกในชุมชน มีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในบริการด้านต่างๆ รวมถึงระบบส่งต่อ

แต่สิ่งที่ต้องคำนึงถึงจากแนวคิดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นและความต้องการของคนพิการอย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการฟื้นฟูสมรรถภาพและตระหนักถึงความสำคัญในการพึ่งตนเองตามแนวคิดในการฟื้นฟูสมรรถภาพในชุมชนร่วมกับครอบครัวและชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักการของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (CBR) ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของคนพิการและครอบครัว
2. ความเท่าเทียมกันทางโอกาส
3. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน
4. ใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นและเพิ่มความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ผนวกในแผนหรือโครงสร้างเดิมที่มีอยู่แล้ว

5. มีผู้ประสานงานที่ชัดเจน

องค์การสหประชาชาติ ได้เสนอการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน โดยมีหลักการของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน ดังนี้

1. คนพิการมีศักยภาพ พัฒนาได้
2. การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น บูรณาการ ฟื้นฟูคนพิการ
3. การมีส่วนร่วมหลายฝ่าย

2.4.3 องค์ประกอบของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน

การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation) มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. การสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทุกด้าน (Multi Sectored Approach) ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา การอาชีพและสังคมเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง

2. การสนับสนุนการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการนั้นจำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ชุมชน ครู พระ เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องคนพิการหรือแม้กระทั่งตัวคนพิการเอง มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการ และการติดตามประเมินผล

3. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Mobilizing of the Existing Local Resources) ทรัพยากรที่มีอยู่นี้หมายถึงวัสดุพื้นบ้านที่นำมาปรับใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ภูมิปัญญาชาวบ้าน อาคารสถานที่ต่างๆ ในชุมชน หน่วยงานราชการที่เข้าไปดำเนินการในพื้นที่อยู่แล้ว

4. การดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้ หน่วยงานภายนอกไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชนอาจจะเป็นผู้ริเริ่มนำแนวคิดไปให้ชุมชนได้แต่ไม่ใช่เจ้าของโครงการเนื่องจากว่าในที่สุดแล้วโครงการนี้จะต้องดำเนินการโดยชุมชนเอง หน่วยงานภายนอกมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ความรู้สนับสนุนการอบรม ประสานงานและผู้รับจากการส่งต่อคนพิการ

5. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนนี้เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการบนพื้นฐานของการให้โอกาส สิทธิ และความเสมอภาค (Opportunities, Rights and Equalization) แก่คนพิการ

6. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน มิได้เป็นโครงการที่ต้องพึ่งผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขา แต่พึ่งผู้มีประสบการณ์ (Non-Professionals) เช่น ผู้ปกครอง คนพิการเองหรือญาติ คนพิการหรือสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินโครงการเอง

สรุปได้ว่า การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชนเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสมสำหรับแก้ปัญหาเรื่องความพิการในประเทศที่ยังไม่สามารถจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะคนพิการส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล ถือเป็นรูปแบบหรือวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายในชุมชนร่วมมือ ประสานงาน และประสานทรัพยากร รวมทั้งการประสานใจระหว่างครอบครัว คนพิการ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชนที่อยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน เพื่อใช้ทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมให้คนพิการในชุมชนได้รับโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการต้องถูกแยกตัวออกจากครอบครัว ชุมชน เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้พิการอื่นๆ ในสถาบัน

2.5 ทักษะชีวิต (Life Skills)

2.5.1 ความหมายของทักษะชีวิต (Life Skills)

องค์การอนามัย ใต้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่าเป็นความสามารถในการปรับตัว และมีพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้องในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนกรมอนามัย ใต้ให้ความหมายของทักษะชีวิตว่า เป็นความสามารถอันประกอบด้วยความรู้ เจตคติ และทักษะในอันที่จะจัดการกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต (กองสุขศึกษา, 2542: 44-46)

โดยสรุป ทักษะชีวิต หมายถึง ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรม

โดยธรรมชาติแล้วทักษะชีวิต (Life Skills) จะมีความแตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม แต่ในภาพรวมจะพบว่า มีทักษะชีวิตหลัก (Core Life Skills) อยู่ 10 ประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นสิ่งที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ในชีวิต ซึ่งถ้าบุคคลมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพในการกระทำต่างๆ โดยมีการประเมินทางเลือกและผลจากการตัดสินใจเลือกทางเลือกนั้นๆ จะมีผลดีต่อบุคคลนั้นๆ

2. การแก้ปัญหา (Problem Solving) เมื่อบุคคลมีปัญหาต่างๆ ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เกิดภาวะตึงเครียดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตของเขาได้

3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาในการค้นหาทางเลือกต่างๆ และผลที่เกิดขึ้นในแต่ละทางเลือก ถึงแม้ว่ายังไม่มี การตัดสินใจและแก้ไขปัญหาก็ตาม ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยให้บุคคลสามารถนำประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นความสามารถที่จะวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและประเมินปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรม เช่น ค่านิยม แรงกดดันจากกลุ่มเพื่อน อิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effectived Communication) หมายถึงความสามารถในการใช้คำพูดและภาษาท่าทาง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างเหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมและสถานการณ์ต่างๆ โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น ความปรารถนา ความต้องการ การขอร้อง การเตือน และการขอความช่วยเหลือ

6. ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship Skills) สามารถช่วยให้บุคคลมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และสามารถที่จะรักษาและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข และรวมถึงการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นแหล่งสำคัญของแรงสนับสนุนทางสังคม

7. ความตระหนักในตนเอง (Self-Awareness) เป็นความสามารถในการเข้าใจ จุดดี จุดด้อยของตนเอง อะไรที่ตนเองปรารถนาและไม่พึงปรารถนา และเข้าใจในความแตกต่างจากบุคคลอื่นๆ สามารถอยู่ภายใต้แรงกดดันต่างๆ ในชีวิตได้ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพ และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอีกด้วย

8. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและความเห็นใจจากบุคคลที่แตกต่างจากเรา ถึงแม้ว่าเราจะไม่คุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีทางสังคม

9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping With Emotions) เป็นการรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งจะทำให้สามารถตอบสนองและแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

10. การจัดการกับความเครียด (Coping With Stress) เป็นความสามารถในการรู้ถึงสาเหตุของความเครียดและรู้ถึงแนวทางในการควบคุมระดับความเครียด

สำหรับในประเทศไทยได้มีการพัฒนาองค์ประกอบของทักษะชีวิต โดยเพิ่มองค์ประกอบทักษะชีวิต คือ ความภูมิใจในตนเอง (Self-Esteem) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) โดยจัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ จัดความตระหนักในตนเองและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความภูมิใจในตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นด้านจิตพิสัย ส่วนการสร้างสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียด เป็นด้านทักษะพิสัยเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ทักษะชีวิต (Life Skills) ช่วยสร้างพื้นฐานด้านเจตคติ สร้างทักษะที่สำคัญต่อการมีชีวิตและการปรับตัวในสังคม คือ ช่วยสร้างเจตคติของความเสมอภาคระหว่างชายหญิงในเรื่องของบทบาททั้งในครอบครัวและสังคม สร้างค่านิยมที่ดีด้านชีวิตครอบครัว มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างค่านิยมในเรื่องเพศ และสามารถปรับตัวในครอบครัวและสังคมได้ดีมากขึ้น (ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์, 2551: 69-71)

ความสามารถที่เป็นทักษะชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์และการฝึกฝนอบรม ซึ่งเกิดขึ้นในวงจรของชีวิตประจำวันในสังคมโดยการปะทะหรือมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อน และผู้ใหญ่ในชุมชน ดังนั้น แหล่งที่มาของทักษะชีวิตอาจจำแนกเป็น 3 แหล่งใหญ่ๆ คือ

1. ครอบครัว คือ ได้จากการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับบุคคลในครอบครัวและได้รับถ่ายทอดหล่อหลอมจากการฟังนิทาน นิยาย ที่ผู้ใหญ่เล่าให้ฟัง ได้แบบอย่างจากการสนทนา และปฏิบัติการงานอาชีพปกติของผู้ใหญ่ ได้จากการช่วยงาน เช่น ทำงานบ้าน ดูแลเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2. ชุมชน คือ ได้จากการร่วมกิจกรรมในชุมชน ได้ความคิดและแบบอย่างจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ในชุมชน และดูแลแบบอย่างจากการละเล่นพื้นเมือง เกม งานประเพณี เล่นกับเพื่อนๆ พบปะสนทนากับบุคคลต่างกลุ่มต่างวัย โดยไม่มีภาวะกดดัน

3. โรงเรียน ได้จากการฝึกอบรมจากกระบวนการเรียนการสอน ทั้งในและนอกหลักสูตร โดยเฉพาะที่มีการสอดแทรกกิจกรรมชีวิต นิทาน บทเรียนวิชาภาษา การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการอบรมปมนิสัย

ทักษะชีวิตเป็นตัวเชื่อมโยงความรู้ เจตคติ และค่านิยม เพื่อนำไปสู่ความสามารถที่แท้จริง เช่น จะทำอะไร และทำอย่างไร (What to do and How to do it) ทักษะชีวิตเป็นความสามารถที่จะนำไปสู่หนทางการมีพฤติกรรมที่ดี การนำทักษะชีวิตไปใช้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและครอบครัวที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย

สรุปได้ว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมในการเผชิญปัญหาต่างๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ด้วยการฝึกฝนอบรม การนำทักษะชีวิตไปประยุกต์ใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้บุคคลรู้จักตนเองและเข้าใจตนเอง รับรู้และเข้าใจคนอื่น ทักษะชีวิตจะช่วยสนับสนุนการรับรู้เกี่ยวกับความสามารถแห่งตน (Self-Efficacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) และการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการมีสุขภาพจิตที่ดีที่จะสนับสนุนหรือจูงใจที่จะทำให้สามารถดูแลตนเองและบุคคลอื่น อีกทั้งป้องกันโรคทางจิตและปัญหาทางพฤติกรรมสุขภาพต่างๆ จึงได้มีการนำทักษะชีวิตไปใช้อย่างกว้างขวาง

2.6 การดูแลตนเอง (Self-Care)

การดูแลตนเอง (Self-Care) เป็นการปฏิบัติกิจกรรมที่บุคคลริเริ่มและกระทำด้วยตนเองอย่างจงใจ (Deliberated Action) มีระบบระเบียบเป็นขั้นตอน เพื่อการดำรงชีวิตสุขภาพและสวัสดิภาพของตนเอง เมื่อกระทำอย่างมีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างของร่างกาย การทำหน้าที่และพัฒนาการดำเนินไปถึงขีดสูงสุดของแต่ละคน ดังนั้น บุคคลไม่ว่าอยู่ที่พัฒนาการระยะใด จำเป็นต้องปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพให้ได้อยู่ได้นานที่สุดตามศักยภาพของตนเอง การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อสนองความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมด (Therapeutic Self-Care Demand) โดยแบ่งความต้องการการดูแลตนเองเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (กมลพรรณ พันพึ้ง, 2547: 23-24)

1. การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป (Universal Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เน้นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เพื่อสุขภาพที่ดีและความผาสุก ในเรื่องของอากาศ น้ำ อาหาร การขับถ่ายของเสีย กิจกรรมและการพักผ่อน การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การใช้เวลาส่วนตัว การป้องกันอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพ และการส่งเสริมหน้าที่และพัฒนาการ

2. การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ (Developmental Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ในระยะต่างๆ เช่น การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยต่างๆ ของชีวิต และเหตุการณ์ที่มีผลเสียหรือเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการ เช่น การขาดการศึกษา การสูญเสียญาติมิตร ความเจ็บป่วย การบาดเจ็บและพิการ การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการเป็นสิ่งสำคัญมาก

3. การดูแลตนเองที่จำเป็นตามภาวะเบี่ยงเบนทางสุขภาพ (Health Deviation Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกิดจากความพิการแต่กำเนิด เกิดโรคหรือความเจ็บป่วย ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกายไปจากปกติ ทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองลดลง การดูแลตนเองเมื่อมีการเบี่ยงเบนทางสุขภาพจะช่วยให้เรียนรู้ที่จะมีชีวิตร่วมอยู่กับผลของพยาธิสภาพหรือภาวะที่เป็นอยู่ สามารถรักษารูปแบบการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมพัฒนาการของตนเองให้ดีที่สุดตามความสามารถที่เหลืออยู่ สามารถปรับตัว ปรับบทบาทได้เหมาะสม และรักษาอัตมโนทัศน์และภาพลักษณ์ที่ดีของตนไว้

การให้คำนิยามคำว่า “การดูแลตนเอง” นี้ได้มีการถกเถียงกันมากในการประชุม First International Symposium ที่กรุงโคเปนเฮเกน ในปี 1975 มีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกันจาก 29 ประเทศ นักวิชาการบางท่านเห็นว่าควรมีความหมายกว้างและลึก และได้มีข้อเสนอว่า “การดูแลตนเอง” นั้น ควรเกี่ยวข้องกับสิ่งต่อไปนี้

1. การดูแลตนเองจะต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำของผู้รับบริการ (Consumer) หรือผู้ป่วยในการลดความรุนแรงของโรคเรื้อรังที่เป็นอยู่

2. เกี่ยวข้องกับกระบวนการของบุคคลในการปฏิบัติภารกิจของตนเองเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยและรักษาโรค ตั้งแต่เริ่มมีอาการผิดปกติจากแหล่งบริการขั้นพื้นฐานที่ทำได้ในระบบบริการสาธารณสุข

3. เกี่ยวกับบทบาทหลัก 4 ประการ ได้แก่ การดำรงรักษาสุขภาพ การป้องกันโรค การวินิจฉัยอาการด้วยตนเอง การให้ยารักษาอาการของตนเอง รวมถึงการร่วมมือกับบุคลากร วิชาชีพในการดูแลรักษา

จากการประชุมครั้งนั้นทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองได้ขยายกว้างออกไป นอกจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลแล้ว ยังรวมถึงการดูแลสุขภาพของครอบครัว กลุ่ม และชุมชนด้วย การดูแลตนเองเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการสังเกตตนเอง การรับรู้ การตัดสินใจเลือกบริการ และการรักษาตามที่บุคคลเข้าใจ

การดูแลตนเองเป็นสิ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์และการดูแลตนเองนั้น มิได้หมายถึงการปล่อยให้บุคคลกระทำอะไรด้วยตนเองเสมอไป ขึ้นกับความสามารถของแต่ละคน ผู้ใหญ่สามารถดูแลตนเองได้เป็นอย่างดี แต่เด็กเล็ก หรือเด็กอ่อน วัยรุ่น ผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วย บุคคลเหล่านี้ไม่สามารถดูแล

ตนเองอย่างสมบูรณ์ จึงต้องการความช่วยเหลือเป็นบางส่วน หรือบางคนอาจต้องการทั้งหมด ในเด็กก่อนหรือเด็กเล็กย่อมต้องการความช่วยเหลือจากมารดา พี่เลี้ยงหรือบุคคลอื่น เนื่องจากร่างกาย จิตใจยังไม่เติบโตสมบูรณ์พอที่จะช่วยตนเองได้ ผู้สูงอายุที่มีสภาพร่างกายหรือจิตใจเสื่อมลงจนทำให้ความสามารถในการดูแลตนเองมีน้อยหรือผู้เจ็บป่วยทุพพลภาพย่อมต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นบางส่วนหรือทั้งหมดเช่นเดียวกัน

การดูแลตนเองเป็นหน้าที่ที่จำเป็นของมนุษย์ในการที่จะปฏิบัติเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพและสวัสดิภาพของตนอยู่แล้วตามธรรมชาติ ยกเว้นเมื่ออยู่ในเวลาที่จำเป็นที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ เช่น อยู่ในวัยทารก หรือมีข้อจำกัดด้านร่างกาย เมื่อมีการเบี่ยงเบนของภาวะสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งการที่บุคคลจะดูแลตนเองได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการดูแลตนเอง (Self-Care Agency) หมายถึงความสามารถ พลังที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจกรรมในการดูแลตนเอง อันได้แก่ (กมลพรรณ พันพึ้ง, 2547: 22-24)

1. ความสามารถและคุณสมบัติพื้นฐาน (Foundation Capabilities and Disposition) หมายถึง ความสามารถและคุณสมบัติที่จำเป็นตามพฤติกรรมของมนุษย์ ในการรู้และกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตนเอง เช่น มีการรับรู้ปกติ มีประสาทความรู้สึกครบถ้วน มีความสามารถในการจัดการ

2. พลังความสามารถ (Power Component) เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงการที่บุคคลได้กระทำกิจกรรมอย่างจริงจัง มีความสนใจ เอาใจใส่ มีเป้าหมายและแรงจูงใจในการกระทำกิจกรรมเพื่อดูแลตนเอง

3. ความสามารถในการปฏิบัติเพื่อการดูแลตนเอง (Capabilities for Self-Care Operation) โดยปกติแล้วมนุษย์ทุกคนมีความจำเป็น และมีความต้องการการดูแลตนเองเพื่อดำรงภาวะสุขภาพอยู่แล้ว ถ้าเขามีพลังความสามารถที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการดูแลตนเอง เขาย่อมจะดูแลตนเองเพื่อสนองตอบความต้องการการดูแลตนเองของเขาได้

การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจและมีเป้าหมาย (Deliberate Action and Goal Oriented) ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นระยะของการพิจารณาและตัดสินใจ ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำนั้นคือ บุคคลสามารถจะกระทำการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม จะต้องเห็นว่าสิ่งที่จะทำนั้นเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้นก่อนที่บุคคลจะเห็นด้วยกับการกระทำนั้นๆ ว่าเหมาะสม จะต้องมีความรู้ก่อนว่าสิ่งที่ต้องกระทำนั้นจะมีประสิทธิภาพและให้ผลตามที่ต้องการ ดังนั้น การดูแลตนเองจึงต้องการความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอก ความรู้ที่จะช่วยในการสังเกต การให้ความหมายของสิ่งที่สังเกตพบ มองเห็นความสัมพันธ์ของความหมายของเหตุการณ์ กับสิ่งที่ต้องกระทำจึงจะสามารถพิจารณา

ระยะที่ 2 เป็นระยะของการดำเนินการกระทำ ซึ่งการกระทำนั้นจะต้องมีเป้าหมาย การตั้งเป้าหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อการดูแลตนเอง เพราะเป็นตัวกำหนดการเลือกกิจกรรมที่จะกระทำ และเป็นเกณฑ์ที่จะใช้ในการติดตามผลของการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการดูแลตนเองนั้นบุคคลจะตั้งคำถามว่า ตนเองจะดำเนินการอย่างไรเพื่อจะได้กระทำกิจกรรมการดูแลตนเองตามที่ได้เลือกจะกระทำอะไรบ้าง ต้องการแหล่งประโยชน์อะไรบ้าง ตนเองมีประโยชน์เหล่านั้นหรือไม่ จะกระทำได้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพหรือไม่ จะทราบได้อย่างไรว่ากระทำได้อย่างถูกต้อง และถ้าต้องการความช่วยเหลือมีใครจะช่วยได้บ้าง

แม้ว่าเป้าหมายของการดูแลตนเองของบุคคล คือ เพื่อรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพก็ตาม แต่กิจกรรมการดูแลตนเองหรือดูแลบุคคลที่ต้องการการพึ่งพาบางอย่างอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพได้ซึ่งเรียกการดูแลตนเองนั้นว่า ไม่เป็นการบำบัดรักษา “Non-Therapeutic” ดังนั้น การดูแลตนเองจะเป็นการบำบัดรักษา “Therapeutic Self-Care” ต่อเมื่อก่อให้เกิดผลแก่บุคคล ดังนี้

1. รักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และการทำหน้าที่ที่เป็นไปตามปกติ
2. ส่งเสริมการเจริญเติบโต พัฒนาการและการบรรลุดีภาวะของบุคคลด้วยศักยภาพ
3. ป้องกัน ควบคุม และรักษากระบวนการของโรคและการบาดเจ็บ
4. ป้องกันหรือปรับชดเชยภาวะไร้สมรรถภาพ
5. ส่งเสริมสวัสดิภาพและความผาสุกของบุคคล

เมื่อการดูแลตนเองหรือการดูแลบุคคลที่ต้องพึ่งพาไม่เป็นการบำบัดรักษา “Therapeutic” หรือความสามารถไม่เพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการการดูแลตนเองได้อย่างเพียงพอ เรียกว่า บุคคลมีความพร่องในการดูแลตนเอง (Self-Care Deficit) ดังนั้น การที่จะเข้าใจแนวคิดของความพร่องในการดูแลตนเองได้นั้น จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดของความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมด (Therapeutic Self-Care Demand) และความสามารถในการดูแลตนเอง (Self-Care Agency)

สรุปได้ว่า การดูแลตนเองเป็นกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการสังเกตตนเอง การรับรู้ การตัดสินใจเลือกบริการและการรักษาตามที่บุคคลเข้าใจ เป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้ได้ภายใต้ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่จำเป็นของมนุษย์ในการที่จะปฏิบัติเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพของตนอยู่แล้วตามธรรมชาติ และมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ชีวิตมีความปกติสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

2.7 นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทยที่ผ่านมาในอดีตนั้น นโยบายเริ่มต้นจากการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่คนพิการในรูปแบบให้การสงเคราะห์โดยสถาบันต่างๆได้พัฒนาก้าวหน้าไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพ และให้การศึกษาแก่คนพิการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการผลักดันอย่างต่อเนื่องในนโยบายและการดำเนินงานด้านคนพิการในหลายมิติในเวลาต่อมา นับตั้งแต่ปีคนพิการสากล ในปี 2524 ได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเพิ่มมากขึ้น ต่อมาสหประชาชาติได้ประกาศ “แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ” เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานในทศวรรษคนพิการแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. 2526 - 2535 ในปี 2434 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และได้มีการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544 จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ในช่วงนี้จึงมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2545 - 2549 ที่มีความสำคัญและสอดคล้องกันเป็นอย่างยิ่ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ด้วยการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีส่วนร่วมในสังคมอย่างยุติธรรม เสมอภาค และสร้างสรรค์ รวมถึงเป็นพลังแผ่นดินในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ผู้แทนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทั้งภาครัฐและเอกชน และองค์กรคนพิการได้ร่วมกันจัดทำปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย เพื่อถือปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คนพิการ ซึ่งปฏิญญานี้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน พ.ศ. 2541 และลงนามโดยนายกรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย) เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2541 โดยมีสาระทั้งหมด ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552: 175-180)

1. คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพแห่งบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยก เชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุหรือสถานะอื่นใด
2. คนพิการมีสิทธิแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
3. คนพิการมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และแผนงานทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
4. คนพิการมีสิทธิได้รับการดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนา ตั้งแต่แรกเกิดและแรกรเริ่มที่พบความพิการ รวมทั้งผู้ปกครองและครอบครัวของคนพิการต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐในทุกด้านเพื่อให้สามารถฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคนพิการอย่างเต็มศักยภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคล
5. คนพิการมีสิทธิได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระได้ด้วยตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
6. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ ทุกรูปแบบของการจัดการนอกระบบ และการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีการจำกัด กีดกัน เลือกปฏิบัติหรือข้อยกเว้นใดๆ
7. คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การฝึกอาชีพการประกอบอาชีพทุกประเภทได้รับการจ้างงานหรือว่าจ้างเข้าทำงานตามความต้องการและความสามารถ โดยได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการได้รับความก้าวหน้ารวมทั้งได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน โดยไม่มีการกีดกันหรือเลือกปฏิบัติ
8. คนพิการมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากการถูกคุกคามทางเพศ ทำร้ายร่างกาย และจิตใจ กักขัง เอารัดเอาเปรียบหรือการแสวงหาประโยชน์ใดๆ จากความพิการ ทั้งนี้ให้ได้รับความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
9. คนพิการมีสิทธิอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนของตนและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม
10. คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป
11. คนพิการมีสิทธิได้รับการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับรู้และเข้าใจในคนพิการในทางที่สร้างสรรค์โดยเฉพาะในเรื่องสิทธิ ศักยภาพและความสามารถรวมทั้งการบำเพ็ญประโยชน์ของคนพิการ

12. คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนให้มีสื่อทุกประเภทที่เหมาะสมกับความพิการ รวมทั้งต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ อักษรเบรลล์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์พิเศษอื่นๆ ที่ใช้ในการสื่อสาร

13. คนพิการและครอบครัว ชุมชน สังคม มีสิทธิได้รับและเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เพื่อทราบถึงสิทธิอันระบุไว้ในปฏิญญาฉบับนี้โดยทั่วถึง

14. รัฐต้องให้ความสำคัญและปฏิบัติตามพันธสัญญาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่งได้ลงนามหรือตกลงร่วมกันในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทำหน้าที่เสนอแนะนโยบายการดำเนินงานและแผนบริหารงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการต่อรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และมอบหมายให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป จากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้ถือกำเนิดแผนฉบับแรก คือ “แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544” ขึ้น นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการกำหนดแผนระดับชาติด้านคนพิการ โดยได้จัดทำให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ซึ่งกำหนดให้คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อให้มีขีดความสามารถที่พร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมีความสุข มีจุดเน้นด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ การศึกษา การอาชีพและการจ้างงาน และด้านสังคม

ในการจัดทำแผนฉบับที่ 2 คือ “แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2549” ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการจัดทำแผนตามบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจและให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549 ครอบคลุมมิติของคุณภาพชีวิตของคนพิการโดยบูรณาการหลักพื้นฐาน แนวคิด และการดำเนินงานด้านคนพิการ จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541 การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูประบบสุขภาพ ตลอดจนพันธกรณีและข้อตกลงระดับนานาชาติ ทั้งนี้ได้ปรับให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม ในการเสริมสร้างความก้าวหน้า สิทธิ ความยุติธรรม และความเสมอภาคสำหรับคนพิการในกระบวนการพัฒนาทุกด้าน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550: 1)

2.7.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในช่วงแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4 (ระหว่างพ.ศ. 2540 - 2559)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นแผนแม่บทที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านคนพิการของประเทศไทยให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดช่วงเวลาของแผนแต่ละฉบับในระยะเวลา 5 ปี ทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมาแล้วจำนวน 3 ฉบับโดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทั้งในด้านสารัตถะและกระบวนการจัดทำแผนอย่างต่อเนื่องภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ทาง

สังคมต่างๆทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทยการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับแรกคือ

แผนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติพ.ศ. 2540 – 2554 ซึ่งได้กำหนดให้คนพิการเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพเพื่อให้มีขีดความสามารถพร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีความสุข โดยจุดเน้นในการพัฒนาจะมุ่งไปที่การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้านได้แก่การแพทย์การศึกษาอาชีพการมีงานทำและการมีส่วนร่วมในสังคม

ในระยะต่อมาแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 – 2549 มีเป้าหมายที่สำคัญในการเสริมสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์และสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของคนพิการการพัฒนาหลักสูตรกฎหมายเพื่อพัฒนาและคุ้มครองสิทธิคนพิการให้มีความเสมอภาคตลอดจนการพัฒนาคนพิการในทุกมิติรวมถึงการส่งเสริมการรวมตัวขององค์กรด้านคนพิการอย่างเข้มแข็ง

สำหรับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554 มีจุดเน้นที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานด้านคนพิการในระดับชาติ โดยเฉพาะคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานซึ่งทำให้การดำเนินงานด้านคนพิการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเป้าหมายสำคัญที่ยังคงเป็นจุดเน้นของแผนฉบับนี้คือการปฏิรูประบบบริหารจัดการด้านคนพิการทั้งด้านการแพทย์การศึกษาอาชีพและการมีงานทำและบริการสังคมรวมถึงประเด็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรด้านคนพิการการเสริมสร้างเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการและความพิการตลอดจนการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปราศจากอุปสรรคต่อคนพิการและความพิการ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 – 2554 พบว่าบรรลุความสำเร็จอย่างน่าพอใจในหลายด้านได้แก่การผลักดันให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่สำคัญด้านคนพิการของประเทศไทยหลายฉบับอาทิพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการพ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 การมีกลไกในการขับเคลื่อนนโยบายด้านคนพิการทั้งในเชิงประเด็นและเชิงพื้นที่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ. 2550 อาทิ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกำหนดนโยบายระเบียบประกาศต่างๆที่มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการผ่านการขับเคลื่อนของกลไกระดับพื้นที่ได้แก่คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานครและกลไกเชิงประเด็นได้แก่คณะอนุกรรมการตามประเภทความพิการคณะอนุกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและคณะอนุกรรมการด้านต่างๆเช่นการจัด การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการการพัฒนามาตรฐานและรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการการส่งเสริมและพัฒนาล่ามภาษามือ การส่งเสริมอาชีพคนพิการการส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการการจัดตั้งอำนาจความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ เป็นต้น

นอกจากการมีคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเป็นกลไกการขับเคลื่อนงานด้านคนพิการดังกล่าวข้างต้นคนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิอย่างเป็นรูปธรรมหลายด้านมากขึ้นได้แก่ด้านบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการมีการจัดให้ตามกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการและสื่อส่งเสริมพัฒนาการเพื่อปรับสภาพทางร่างกายจิตใจอารมณ์ สังคมพฤติกรรมสติปัญญาและการเรียนรู้สำหรับการจัดบริการด้านการศึกษาที่มีการจัดให้ได้รับการศึกษาไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสามารถเลือกบริการทางการศึกษาสถานศึกษาระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้นรวมถึงได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพ การศึกษาการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคลในส่วนของบริการด้านอาชีพและการมีงานทำมีการส่งเสริมอาชีพอิสระสำหรับคนพิการและมาตรการสำหรับสนับสนุนการจ้างงานคนพิการระบบสัดส่วนในสถานประกอบการจากเดิมพนักงาน 200 คนต่อคนพิการ 1 คนเป็นการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐและสถานประกอบการซึ่งมีผู้ปฏิบัติงานหรือพนักงานจำนวน 100 คนต้องจ้างงานคนพิการ 1 คน นับว่าเป็นพัฒนาการที่สำคัญของการจ้างงานคนพิการในประเทศไทยที่ได้มีการปรับเปลี่ยนระบบสัดส่วนในการจ้างงานคนพิการเพิ่มมากขึ้นและยังครอบคลุมไปยังหน่วยงานภาครัฐด้วย

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในช่วงที่ผ่านมาได้ก้าวข้ามการทำงานบนฐานการสงเคราะห์ฟื้นฟูมุ่งสู่การดำเนินงานบนฐานสิทธิมากยิ่งขึ้นโดยคนพิการหรือผู้แทนองค์กรคนพิการมีสิทธิเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการในแต่ละประเด็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนงานโครงการกิจกรรมทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการนอกจากนี้คนพิการมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแตกต่างทางคดีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการสื่อสารและบริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆตลอดจนบริการสาธารณะ บริการล่ามภาษามือการจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยบริการผู้ช่วยคนพิการ เป็นต้นดังนั้นประเด็นสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการบนฐานสิทธิดังกล่าวข้างต้นอย่างต่อเนื่องจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการในสังคม (Inclusive Society) และการส่งเสริมสิทธิที่เป็นจริงของคนพิการ (Make the Rights Real) ในช่วงของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับต่อไป

อย่างไรก็ตามความท้าทายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในระยะแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 คือการที่จะต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่สำคัญภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทยทั้งที่คาดว่าจะ เป็นโอกาสให้สามารถใช้จุดแข็งอันประกอบด้วยกลไกด้านกฎหมายนโยบายและมาตรการต่างๆรวมถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่วนที่เป็นภัยคุกคามที่ต้องแก้ไขจุดอ่อนอันประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมต่อคนพิการและความพิการ รวมถึงการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เพื่อเป็นการระมัดระวัง

และป้องกันผลด้านลบที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย ในระยะต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและสามารถคุ้มครองสิทธิคนพิการได้อย่างเสมอภาคและเป็นรูปธรรมต่อไป (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: 1-3)

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติมีหน้าที่เสนอนโยบายแผนหลักและโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการทั้งนี้สาระสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับนี้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 คำแถลงนโยบายของรัฐบาลตลอดจนอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการซึ่งเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพโดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคมให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงการสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์การศึกษาอาชีพ และการมีงานทำกีฬาและการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพตลอดจนจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐานรวมถึงการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก)

ทั้งนี้ จากการสังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งจากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance) แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) รวมทั้งนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน อาทิเช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4 (ระหว่าง พ.ศ. 2540 - 2559) สามารถสรุปได้ว่า กรอบความคิดการวิจัยเกี่ยวกับ

องค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการประกอบอาชีพ(Career)
2. ด้านการเรียนรู้(Learning)
3. ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก(Assistive technology)
4. ด้านการดูแลตนเอง(Self-care)
5. ด้านการตระหนักในตนเอง(Self-awareness)

3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

3.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “Model” เป็นคำภาษาอังกฤษที่เข้ามามีบทบาทในการทำวิจัยและวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2553: 2) คำว่า “รูปแบบ” แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Models” ซึ่งมีผู้แปลต่างกัน บางท่านใช้คำว่า ต้นแบบ ตึกตา แบบจำลอง แบบแผน วงจร หรือแบบ เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะแปลว่าอย่างไร ก็มีนัยแห่งความหมายที่มาจากคำว่า Model ดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555: 27)

ตัวแบบ (Model) หมายถึง กรอบความคิดที่ชัดเจน แสดงอิทธิพลของปัจจัยเหตุต่อปัจจัยผล หรือกรอบความคิดที่ชัดเจนที่แสดงขั้นตอนต่างๆ ของโครงการหนึ่งใด จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดหมายปลายทาง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551: 163-164)

รูปแบบเป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจที่ไม่มีองค์ประกอบตายตัวหรือรายละเอียดทุกแง่มุมโดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555: 28)

รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2553: 3)

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง โปรแกรม แบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อใช้แทนแนวความคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบนั้นๆ(นรินทร์ สังข์รักษา, 2555: 296)

3.2 ประเภทของรูปแบบ

มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้
สมิธ และคณะ (Smith and others, 1980: 461) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) จำแนกออกเป็นรูปแบบแรก คือ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา เป็นต้น และ

รูปแบบที่สอง คือ รูปแบบเชิงอุปมาหรือเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลองจริงเครื่องบินจำลองที่บินได้ เป็นต้น

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) จำแนกออกเป็น รูปแบบแรก คือ รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) ซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น โดยผู้สร้างทฤษฎีระบบกล่าวว่า การมีรูปแบบข้อความนั้นแม้บางครั้งจะเข้าใจยาก แต่ก็ดีกว่าไม่มีรูปแบบเสียเลย เพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นต่อไป และรูปแบบที่สอง คือ รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model) เช่น สมการ และโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น

ขณะที่ คีฟส์ (Keeves, 1988: 561-565) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. Analogue Model หรือเรียกว่า รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปแบบที่สร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพ สอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วยรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน สามารถนำไปทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง

2. Semantic Model หรือเรียกว่า รูปแบบเชิงข้อความ เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น มีการนำรูปแบบนี้มาใช้ในการศึกษามาก เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน เป็นต้น

3. Mathematical Model หรือเรียกว่า รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความรูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันในทางสาขาจิตวิทยา การวัด และการประเมินผลทางการศึกษา เป็นต้น

4. Causal Model หรือเรียกว่า รูปแบบเชิงสาเหตุ เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น สามารถศึกษาในรูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ โดยต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์

ดังนั้น การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ ที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

3.3 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2553: 6)

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงก็มีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ในเรื่องที่กำลังศึกษา
5. รูปแบบในเรื่องใด จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้น ๆ

3.4 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ

การสร้างรูปแบบ คือ การกำหนดมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบเพื่อชี้ให้เห็นว่า รูปแบบเสนออะไร เสนออย่างไร เพื่อให้ได้อะไร และสิ่งที่ได้นั้นอธิบายปรากฏการณ์อะไร และนำไปสู่ข้อค้นพบอะไรใหม่ๆ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555: 297) ซึ่งการสร้างรูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สถาบันวิจัยและพัฒนา, 2553: 9-10)

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ

การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา ก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis Model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบความคิดการวิจัย

1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้อาจจะดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่งวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสำรวจ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น

1.2.2 การศึกษารายกรณี (Case Study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จ หรือมีแนวปฏิบัติที่ดีในเรื่องที่ศึกษา เพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ วิธีศึกษาอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบความคิดการวิจัย เพื่อนำมาจัดทำรูปแบบนอกจากนี้ผู้วิจัยยังอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นถึงแม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบของบุคคลอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่างๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แนวทางการศึกษารูปแบบ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555: 297)

1. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนาแบบจำลองหรือโมเดลที่ยังไม่ได้เคยสร้างขึ้นและพัฒนาแบบจำลอง/โมเดลให้มีความสมบูรณ์ เช่น การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. รูปแบบการพัฒนา หมายถึง การวิจัยที่มีแบบจำลองหรือโมเดลอยู่แล้ว โดยนำมาใช้ในการวิจัยหรือประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น รูปแบบการพัฒนาผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบหมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่างๆ ของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก ส่วนกระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนาแบบ สามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

และในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะอาศัยแนวคิดของ คีฟส์ (Keeves, 1988: 561-565) เป็นหลักในการสร้างรูปแบบ นั่นก็คือ ผู้วิจัยจะสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่มีลักษณะเป็น Semantic Model หรือรูปแบบเชิง

ข้อความ เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคน พิการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 งานวิจัยในประเทศ

กมลพรรณ พันพั่ง (2553: 229-233) วิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง : การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย สรุปผลการวิจัย อัตลักษณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจและการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการในสังคมไทย ดังนี้

1. บุคคลยอมรับว่าความพิการอยู่ในสังคม แต่ไม่ระบ้อัตลักษณ์ความพิการว่าเป็น ของตัวตน บุคคลบอกกับตัวเองว่า “ฉันไม่ใช่คนพิการ”
2. บุคคลยอมรับว่า “ฉันเป็นคนพิการ” และมีชีวิตที่พึงพอใจอยู่ได้ภายในบ้านหรือ พื้นที่ปลอดภัยส่วนบุคคล
3. บุคคลยอมรับอัตลักษณ์ความพิการในเชิงบวกและขยายตัวออกสู่การประกาศ ตัวตนในสาธารณะ
4. บุคคลเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มของคนพิการและเข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมของคนพิการ
5. การยอมรับความพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของมนุษย์เชื่อมโยงความรู้สึก ถึงปัญหากับกลุ่มผู้ถูกกดขี่ในสังคมกลุ่มต่างๆ และเห็นว่าประเด็นความพิการเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง การพัฒนาสังคมโดยรวม

ธนายุส ธนธิติ (2553: 98-109) วิจัยเรื่อง ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมใน การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม สรุปผลการวิจัย ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับ คนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ดังนี้

1. บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก เป็นหญิง และส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการทำงานในองค์การ บริหารส่วนตำบลที่สังกัดอยู่ในปัจจุบันเฉลี่ย 4 ปี โดยมีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด และส่วนมากมีตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในส่วนของการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรที่มีใน ท้องถิ่นนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม ชมรม หรือองค์กร สำหรับคนที่ เป็นสมาชิกกลุ่ม หรือองค์กรในท้องถิ่นนั้น พบว่า เป็นกรรมการหมู่บ้านมากที่สุด

2. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนมากมีความพร้อมด้านความรู้ในภาพรวมอยู่ ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายละเอียดความพร้อมด้านความรู้ในแต่ละด้านย่อย ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับคนพิการอยู่ในระดับสูง และมีความพร้อมด้านความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ อยู่ในระดับสูง กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการ อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ส่วนมากมีส่วนร่วมปฏิบัติในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ

3. สภาพของการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านอาชีพและการส่งเสริมให้มีรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านนันทนาการ และด้านบริการทางสังคมโดยมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อจัดสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการส่วนมากประสานงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งส่วนมากจะประสานเพื่อการขึ้นทะเบียนคนพิการและขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับอุปกรณ์ช่วยเหลือสำหรับคนพิการ ได้แก่ ไม้เท้า รถวีลแชร์ และเครื่องนุ่งห่ม ในส่วนสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยก็จะมีการประสานกับทางอนามัย และโรงพยาบาลเพื่อการรักษาและดูแลสุขภาพคนพิการ นอกจากนี้ยังมีการประสานความร่วมมือจากองค์กรเอกชน เช่น สโมสรโรตารีจังหวัดเพื่อขอความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น รถวีลแชร์ และไม้เท้า เป็นต้น

4. การจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการเน้นการจัดสวัสดิการ 5 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ (health) ด้านการศึกษา (education) ด้านการดำรงชีพและมืงานทำ (livelihood) ด้านสังคม (social) และด้านการเสริมพลังให้กลุ่มคนพิการ (empowerment) ซึ่งการดำเนินการจัดสวัสดิการจะต้องดำเนินการในหลักการ 6 หลักการ ดังนี้

4.1 คำนึงว่าคนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและการจัดสวัสดิการจะต้องครอบคลุมคนพิการทุกประเภท(Inclusion)

4.2 เน้นการมีส่วนร่วมของคนพิการในชุมชน (Participation)

4.3 มีความยั่งยืนในการจัดสวัสดิการ (Sustainability)

4.4 มีการเสริมสร้างพลังให้กลุ่มคนพิการ (Empowerment)

4.5 ให้คนพิการมีสิทธิ เสรีภาพ การตัดสินใจในการจัดสวัสดิการของชุมชนเพื่อตนเอง (Self-advocacy):

4.6 เน้นจัดการสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ปราศจากอุปสรรคในการเข้าถึงบริการของคนพิการ (Barrier Free Environment)

มงคล เลากกลาง และคณะ (2553: 50-52) วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัย รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. พบว่า คนพิการตำบลคูขาด การเข้าไปมีส่วนร่วม คนพิการสามารถเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้ครบและมีส่วนร่วมในกิจกรรมกองทุนสวัสดิการได้ ครอบครัวสามารถเข้าเป็นสมาชิกกองทุนชุมชนสามารถร่วมกัน จัดสวัสดิการชุมชนได้ในระดับตำบล โดยคนพิการสามารถที่เข้าร่วมกิจกรรม ในการรับการจัดสวัสดิการในเรื่องการเจ็บป่วยของคนพิการ เพราะคนพิการรักษาฟรีแต่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและ ค่าอาหารของผู้ดูแลคนพิการต้องใช้จ่ายสูง หรือทุนการศึกษาของคนพิการโดยสามารถได้รับเงินใช้จ่ายในการ บริการสมาชิกทั้ง 18 หมู่บ้าน แต่ยังไม่ครบทุกครอบครัว

2. พบว่า คนพิการสามารถทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ได้โดยไม่แปลกแยก เช่น การเข้าร่วมกับ กิจกรรมการออมสวัสดิการร่วมกับกลุ่มคนปกติ บ่งบอกถึงการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเป็นอยู่

3. พบว่า แนวทางการบริหารจัดการสวัสดิการชุมชนสำหรับคนพิการ พบว่ามีรูปแบบ การบริหารจัดการสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการนั้นต้องบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายใน ชุมชน ตั้งแต่ บุคคล ครอบครัว องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน พอสรุปได้ดังนี้

3.1 แนวทางการจัดสวัสดิการในด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ เพื่อให้สมาชิก และผู้พิการได้รับสวัสดิการที่เท่าเทียมเป็นธรรม และต่อเนื่อง

3.2 แนวทางการจัดสวัสดิการในการดำเนินการจัดหาทุนมาดำเนินงานต่อจาก หน่วยงานต่างๆ

3.3 การหาสมาชิกมาเพิ่มเติมของกลุ่มสวัสดิการทั้งในกลุ่มคนปกติและกลุ่มคนพิการ

3.4 หาบุคลากรรุ่นใหม่มาดำเนินงานทดแทนและเรียนรู้จากคนรุ่นเก่า

3.5 เปิดโอกาสให้ทุกครอบครัวคนพิการ และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมบริหาร กองทุนให้มากขึ้น

3.6 ใช้หลักการ เข้าถึง เป็นธรรม เท่าเทียม มีส่วนร่วม โปร่งใส ในการดำเนินการ

3.7 แสวงหาทรัพยากรจากภายนอกชุมชน

4. แนวทางที่ควรนำไปพัฒนาเพิ่มเติมในการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการที่เหมาะสม มีดังนี้

4.1 ด้านการแพทย์ การสาธารณสุข เช่น จัดหาอุปกรณ์และเครื่องช่วย เหลือต่างๆ ไม่เท่า รถโยก รถเข็น เครื่องช่วยฟัง แว่นตา อื่นๆตามความจำเป็นที่คนพิการต้องการใช้ เป็นต้นส่งเสริมสุขภาพแบบองค์รวม ป้องกันโรคแทรกซ้อน ไข้หวัด ปอดอักเสบการดูแลสุขภาพ สิ่งแวดล้อมให้กับคนพิการการดูแลเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ที่นอนหมอนมุ้งการระบายน้ำเสียจาก การอาบน้ำ รักษาพยาบาล เช่น การเช็ดตัวเวลาเป็นไข้ การดูแลแผลกดทับการฟื้นฟูสมรรถภาพ สภาพในกลุ่มคนพิการรุนแรง เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การหาอุปกรณ์ เคลื่อนย้ายในการทำกิจวัตร ประจำวันของคนพิการและการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต การสนับสนุนการเดินทางไปรับบริการ กรณี ต้องออกนอกชุมชน หมู่บ้าน การมีผู้ช่วยในการช่วยทำกิจวัตรประจำวัน การใส่เสื้อผ้า การรับประทาน ยาต่อเนื่อง

4.2 การด้านการศึกษา ควรสนับสนุน การเข้าศึกษาภาคบังคับระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน การสนับสนุนทุนการศึกษา ทั้งอุปกรณ์การเรียน และค่าเดินทางค่าใช้จ่ายในการรับประทานอาหาร เพราะที่ผ่านมากการเข้าถึงการศึกษายังมีน้อย

4.3 ด้านการประกอบอาชีพ การอบรมหลักสูตรต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสม กับคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีศักยภาพในการเข้าสู่การประกอบอาชีพ การสนับสนุนทุนประกอบ อาชีพให้สำหรับคนพิการ การหางานให้คนพิการทำ

4.4 ด้านเศรษฐกิจ การสนับสนุนเบี้ยยังชีพ ช่วยเหลือค่าสาธารณูปโภคข่าวสาร อาหารแห้ง เสื้อผ้า ผ้าห่มที่นอนหมอนมุ้ง การสนับสนุนทุนการประกอบอาชีพผู้ปกครองคนพิการ

4.5 ด้านสังคมควรจัดกิจกรรมให้คนพิการสามารถอยู่ร่วมกับสังคม วันสำคัญ ใน ชุมชนและนอกชุมชนควรเปิดโอกาสให้คนพิการ ได้เข้าร่วมกิจกรรมเต็มที่

กชนินภา นราพิณิจ และคณะ (2551: 159-166) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา ตำบลตาจั่น อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัย การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา ตำบลตาจั่น อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. บทบาทของชุมชนครอบครัวคนพิการในการดูแลคนพิการมีเป็นบางหมู่บ้านผู้ใหญ่สันติได้ทดลองนำไปปฏิบัติการพบว่าถ้าผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการช่วยเหลือเข้าใจบทบาทว่าชุมชนมีหน้าที่อย่างไร โดยไม่ต้องรณรงค์รกายนอกสามารถดึงทรัพยากรในชุมชนใช้กับการพัฒนาผู้ด้อยโอกาสที่พิการอย่างดี เช่น การมีกองทุนในหมู่บ้านสามารถที่จะนำกองทุนมาใช้ในการดูแลคนพิการปัญหาแบบเร่งด่วน ในเรื่องการส่งต่อ หรือระยะยาวก็สามารถทำได้ถ้ากองทุนหมดก็สามารถนำเงินปันผลของกองทุนต่างๆในหมู่บ้านเพิ่มเติมได้ ส่วนในเรื่องอาสาสมัครที่มีอยู่ชุมชนพบว่าบ้านใดที่มีอาสาสมัครคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือคนพิการชุมชนนั้นก็จะมีคนเชื่อมประสานทำให้ช่องว่างที่ครอบครัวคนพิการและชุมชนเป็นสิ่งเดียวกันแบบไม่แปลก

2. คนพิการการดูแลรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ จะช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ค้นพบว่าชุมชนมีสิ่งที่ดีในการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยใช้สมุนไพรแพทย์ไทยมาใช้ในการดูแลรักษาตัวเอง เช่น การใช้ยาสมุนไพรจากการโฆษณา การนวดโดยตามมานวดที่บ้านซึ่งสะดวกกว่าการไปใช้บริการที่สถานพยาบาลต่างๆ

3. องค์การบริหารส่วนตำบลระดับผู้บริหารและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานได้รับบทบาทหน้าที่ของตนเองว่ามีหน้าที่ในการที่จะจัดสรรงบประมาณดูแลเรื่องอะไรบ้างเมื่อก่อนรู้แต่เรื่องที่ต้องจ่ายเบี้ยยังชีพคนพิการพอทำวิจัยแล้วรู้ว่าบทบาทหน้าที่ของตนเองมีมากกว่าการสนับสนุนเบี้ยยังชีพก็สามารถจัดสรรงบประมาณมาช่วยเหลือคนพิการได้โดยไม่ต้องออกแรงผลักดันนำแผนเสนอในสภา แต่สามารถจัดงบประมาณรองรับได้โดยไม่ต้องขัดต่อกฎหมายท้องถิ่น เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองและคนพิการให้เข้าถึงสิทธิ์และการเยี่ยมบ้านหรือในเรื่องระบบส่งต่อ การจัดหากายอุปกรณ์ให้คนพิการในกรณีเร่งด่วน หรือสนับสนุนที่อยู่อาศัยเพื่อกันแดดกันฝน ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย การพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมภายใน อบต.เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการที่มาใช้บริการ

4. สถานีนอามัยแนะนำการเข้าถึงสิทธิ์ ส่งต่อคนพิการไปยังหน่วยที่ให้คนพิการได้รับโดยตรง เช่น หน่วยงานการศึกษา การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ แหล่งสนับสนุนกายอุปกรณ์พื้นฐาน หรือขอรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ด้านการแพทย์ได้บางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับการที่สถานีนอามัยเป็นศูนย์รวมและซ่อมบำรุงกายอุปกรณ์ชั่วคราวในตำบลมีแนวทางเป็นศูนย์รับฝากเลี้ยงคนพิการชั่วคราวในระดับตำบลเพื่อให้ผู้ดูแลคนพิการมีโอกาสได้ทำภารกิจส่วนตัวหรือพักผ่อน

5. การจัดระบบส่งต่อคนพิการของชุมชนเพื่อรับบริการตามสิทธิของคนพิการในระดับตำบล ตามสิทธิ มีดังนี้ คือ การส่งต่อตามสิทธิด้านการแพทย์ การส่งต่อตามสิทธิด้านการศึกษา การส่งต่อสิทธิด้านสังคมและสวัสดิการ และการส่งต่อสิทธิด้านอาชีพ

พิมพา ขจรธรรม (2547: 55-59) วิจัยเรื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการสรุปผลการวิจัย การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ ดังนี้

1. ระบบการให้บริการฟื้นฟูด้านอาชีพทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูอาชีพในสถาบัน ไม่ครอบคลุมคนพิการทุกประเภท จำนวนคนพิการที่เข้าฝึกอาชีพได้มีจำนวนน้อย เน้นการฝึกอาชีพเป็นหลักโดยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหรือขั้นตอนส่วนอื่นๆ ในกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพซึ่งมีความสำคัญ

2. ระบบการทำงานของภาครัฐยังทำงานในเชิงรับ ขาดการประชาสัมพันธ์ ทำให้คนพิการจำนวนมากขาดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการส่งเสริมอาชีพ

3. มาตรการจำกัดกำลังคนเป็นอุปสรรคต่อการเข้าทำงานของคนพิการในหน่วยงานภาครัฐ

4. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคและเด่นชัดที่สุดของคนพิการในการประกอบอาชีพคือความลำบากในการเดินทางไปทำงาน เนื่องจากสิ่งกีดขวางทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในสถานที่สาธารณะต่างๆ

5. มาตรการการสร้างโอกาสในการทำงานยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร

6. สถานประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการ ไม่มีการปรับสถานที่หรืออุปกรณ์เพื่อเอื้ออำนวยต่อการทำงานของคนพิการ

7. ปัญหาพื้นฐานที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ด้านคนพิการตามมา คือ การขาดโอกาสในการศึกษาของคนพิการ อีกทั้งครอบครัวยังขาดความเข้าใจเรื่องคนพิการ

ดวงพร สีคราม และคณะ (2551: 61-62) วิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่มเยาวชนคนพิการโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน สรุปผลการวิจัย การศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่ม เยาวชนพิการโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ดังนี้

1. แรงจูงใจที่อยากประกอบอาชีพ คือ ไม่อยากเป็นภาระของครอบครัว อยากมีรายได้เป็นของตนเองไม่อยากให้ใครมาดูแลคนพิการว่าตนเองพิการ ไม่มีปัญหาต้องเป็นภาระครอบครัว

2. วิธีการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพคนพิการ คนพิการใช้ความพยายามสูงมากในการเรียนรู้การประกอบอาชีพ

3. การยกระดับการพัฒนาอาชีพ พัฒนาฝีมือเพิ่ม ดังนี้

3.1 พัฒนาความรู้ความหลากหลาย ในการให้บริการสามารถเลือกได้ ช่างซ่อมต้องสามารถซ่อมได้หลายประเภท เป็นที่ต้องการของลูกค้าได้ตามความต้องการ

3.2 มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ไม่เปลี่ยนสินค้าของลูกค้า มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา

3.3 มีการยืดหยุ่นในการให้บริการลูกค้า ราคาตามโอกาสของงานบางชิ้นที่ประสิทธิภาพที่ไม่ดีเกิดการซ่อม ราคาต้องปรับเปลี่ยนได้ตามโอกาส

3.4 การให้บริการพูดจาไพเราะ มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับลูกค้าและกลุ่มคนทั่วไป

3.5 การดูแลลูกค้าประจำตามโอกาสเทศกาล ปีใหม่ สงกรานต์ ของฝากเล็กๆน้อย

4. การช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนในการสนับสนุนอาชีพคนพิการ ครอบครัวให้กำลังใจ ช่วยนำพาคนพิการไปเรียนรู้ตามความต้องการ และช่วยสอนเป็นบางครั้ง และสนับสนุนทุกกิจกรรม ชุมชน ให้โอกาสและนำพาคนพิการฝึกปฏิบัติบางครั้งที่คนพิการร้องขอ

5. การจัดการบริหารจัดการอาชีพคนพิการ คนพิการสามารถบริหารตนเองได้เป็นอย่างดีจากกรณีการศึกษาการประกอบอาชีพเชิงลึกจำนวน 4 ราย และการศึกษาเพิ่มจำนวน 30 ราย ครอบครัวและชุมชนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำให้กำลังใจ ได้จากเทคนิคในการ ลดราคาสินค้าตาม ช่วงเทศกาล การลดหย่อนสินค้าเมื่อสินค้าคุณภาพ ไม่เต็มร้อย การลงทุนในการเริ่มประกอบอาชีพต้นทุน ในการใช้จ่ายไม่มากอาศัยความขยันหมั่นเพียรเป็นต้นทุนในการตั้งต้น และบางครั้งนำความสามารถตนเอง ในการพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย เช่น สุชาติสามารถเปิดรับกิจการรถแท็กซี่ในงานบุญที่ชาวบ้านชอบและ มีความจำเป็นในการที่ต้องใช้งาน การใช้บริการสามารถนำรายได้มาถั่วเฉลี่ยในยามที่อาชีพหนึ่งมี รายได้ไม่ค่อยดีบางช่วง ทำให้อาชีพหรือกิจการสามารถอยู่ได้แบบพึ่งพากันเป็นบางครั้ง

สุทัศน์ โทแหล่ง และคณะ (2554: 79-83) วิจัยเรื่อง ศักยภาพเครือข่ายชมรมคนพิการ อำเภอดอนไทย จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัย ศักยภาพเครือข่ายชมรมคนพิการ อำเภอดอนไทย จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. ศักยภาพด้านคนของชมรมคนพิการอำเภอดอนไทย อยู่ในระดับปานกลาง ด้าน การศึกษา ถือว่าเป็นปัญหา เพราะไม่ได้เรียน
2. ศักยภาพด้านงบประมาณของชมรมคนพิการอำเภอดอนไทย อยู่ในระดับน้อย ต้อง ดำเนินการหาทุนเพิ่ม เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการในการสนับสนุนกิจกรรมของชมรมได้
3. ศักยภาพด้านวัสดุอุปกรณ์ของชมรมคนพิการอำเภอดอนไทยอยู่ในระดับน้อย
4. การจัดการถือว่าจัดการได้ดี เช่น การจัดการกำลังคน การจัดโครงสร้างที่ชัดเจน เหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ มีแนวคิดที่หลากหลายตามไปด้วย

นิคม ภูศรี และคณะ (2552: 88-91) วิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ ช่วยเหลือคนพิการ ตำบลหนองแ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัย แนวทาง การสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบลหนองแ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัด นครราชสีมา ดังนี้

1. กลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการเกิดจากการผลักดันของโครงการฟื้นฟูคนพิการ อำเภอบัวใหญ่ และสถานีอนามัยหนองแ้งใหญ่ เป็นหน่วยงานที่สนับสนุน เมื่อบริการ 2537 และสถานการณ์ของ คนพิการในขณะนั้นประสบกับปัญหาหนัก เช่น คนพิการยังไม่เข้าถึงสิทธิด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพด้าน สวัสดิการต่าง ๆ คนพิการและครอบครัวมีชีวิตอย่างยากลำบาก ประกอบกับช่วงนั้นมีกระแสการ สนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน ให้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นภายในตำบลหนองแ้งใหญ่ เช่น กลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มเกษตรพึ่งตนเอง กลุ่มเลี้ยงสัตว์ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ทั้งผู้นำในชุมชน อสม. ครอบครัวคนพิการ คนพิการมีความต้องการที่จะรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบล หนองแ้งใหญ่ขึ้น

2. แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มช่วยเหลือคนพิการ พบว่า มีแนวทางใน การพัฒนาด้านกรรมากรกลุ่ม พัฒนาองค์ความรู้กรรมการในด้านทักษะการแนะนำคนพิการเรื่องการ เข้าถึงสิทธิ การให้กำลังใจการให้คำปรึกษาหรือให้ความช่วยเหลือคนพิการ พัฒนาด้านการ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่มให้ผู้ใหญ่บ้านผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลให้รู้มากขึ้น พัฒนาการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านสัญจรเพื่อให้คนพิการผู้ปกครองหรือผู้ดูแลผู้นำชม ชนได้รับรู้ว่ากลุ่มกำลังทำอะไรอยู่ มีการศึกษาดูงาน จัดตั้งกองทุนของกลุ่ม การระดมทุนเพิ่ม ขยาย

สวัสดิการเพิ่ม การเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความต้องการแก่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแจ้งใหญ่ การแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรภายนอก ด้านสมาชิก มีการขยายสมาชิกเพิ่ม พัฒนาองค์ความรู้ ด้านสิทธิตามกฎหมายและการดูแลสุขภาพการฟื้นฟูสภาพ พัฒนาจิตสำนึกในการยึดมั่นในกฎระเบียบของกลุ่มพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มให้มากขึ้นได้แก่การออมทรัพย์ การกู้เงิน ประกอบอาชีพการประชุมใหญ่สามัญประจำปีการส่งเสริมการศึกษาวันคนพิการสากลการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพกายอุปกรณ์การระดมทรัพยากรเข้ากลุ่ม ด้านการบริหารจัดการ การทบทวนกฎระเบียบของกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มอย่างทั่วถึง และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการให้แก่กรรมการกลุ่ม

วิทยา จันท์แดง (2555: 239-244) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ ชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน เขตจังหวัดภาคกลางตอนบน สรุปผลการวิจัย การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัด ภาคกลางตอนบน ดังนี้

รูปแบบในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติมีองค์ประกอบในการขับเคลื่อนนโยบายการสร้างชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. การสื่อสารและการยอมรับนโยบาย
2. การสร้างการมีส่วนร่วมและมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ แสวงหาภาคีสับสนุน
3. การแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชน

4. การเรียนรู้ในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย

5. การสร้างความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ผลการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติก่อให้เกิดผลลัพธ์ ดังนี้

1. เกิดการรวมกลุ่มของประชาชน และองค์กรในชุมชนในรูปแบบต่างๆ ภายใต้ระบบการจัดการที่เกิดจากความร่วมมือแบบบูรณาการในการร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชน
2. เกิดกระบวนการเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้
4. มีการจัดสรรและใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน
5. มีการนำภูมิปัญญาและปรับตัวได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน
6. ชุมชนมีแผนพัฒนาที่เหมาะสมกับวิถีชุมชนซึ่งจะเป็นปัจจัยส่งผลให้เกิดการดำเนินการต่อเนื่องในการบริหารจัดการชุมชน

ชนินทร์ วัฒนินท์ (2549: บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการชุมชนเครือข่ายอินแปง: กลไก กระบวนการจัดการตนเอง สรุปผลการวิจัย การจัดสวัสดิการชุมชนเครือข่ายอินแปง: กลไก กระบวนการจัดการตนเอง ดังนี้

1. กลไกที่เป็นพลังอำนาจของเครือข่ายอินแปง ประกอบด้วย บุคคลในเครือข่าย องค์ความรู้ วัฒนธรรมและความหลากหลาย โครงสร้างการจัดการ ความเป็นเครือข่ายและการสื่อสาร

2. ตัวแบบการจัดการตนเองเพื่อการจัดสวัสดิการชุมชน ประกอบด้วย การจัดการเครือข่าย การจัดการความรู้ ตัวแบบของการจัดการตนเอง องค์ประกอบของสวัสดิการชุมชนบูรณาการ

3. ปัญหาความขัดข้องในการจัดสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่ายมีสาเหตุมาจากตัวบุคคลในเครือข่ายเอง เนื่องมาจากสมาชิกยังไม่เข้าใจจิตวิญญาณของความเป็นเครือข่าย ทำให้ขาดความเข้มข้นในการจัดสวัสดิการชุมชนบูรณาการของเครือข่าย รวมถึงแกนนำยังต้องมีการจัดการพื้นฐานเพื่อสร้างรากฐานของตนเองอยู่ ทำให้การจัดสวัสดิการชุมชนเครือข่ายยังไม่สามารถจัดการได้เต็มที่ กลายเป็นปัญหาการขับเคลื่อนการจัดสวัสดิการชุมชนเครือข่าย

4. อุปสรรคที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการขาดการประสานงานในการทำงานเพื่อพัฒนาชุมชนของหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานราชการ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย

วิรากรณ์ ชัดสี (2552: 54-62) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปลงการวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ คือ ปัจจัยด้านบทบาทหน้าที่ของครอบครัว ในด้านลักษณะการอบรมเลี้ยงดู อยู่ในระดับมาก ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าครอบครัวคนพิการสามารถทำหน้าที่ในด้านการศึกษา ให้ความรัก ความอบอุ่น การส่งเสริมให้รู้จักเอาใจใส่ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งครอบครัวถือว่าเป็นสถาบันหลักและมีความใกล้ชิดกับคนพิการมากที่สุดที่สามารถอบรมสั่งสอนให้คนพิการพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

2. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวคนพิการเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้คนพิการมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับความผิดปกติของตนเองได้ ซึ่งหากในครอบครัวคนพิการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้คนพิการในครอบครัวรู้สึกถึงความอบอุ่น ว่าตนเองยังได้รับความรัก ไม่ถูกทอดทิ้งอีกทั้งการให้เกียรติและการยอมรับคนพิการว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนพิการเกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ครอบครัวจึงต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีแก่คนพิการเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดแรงเสริมด้านบวกแก่สมาชิกในครอบครัว

อัจฉรพรรณ คำยาดี (2553: 60-65) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความสม่ำเสมอของการใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สรุปลงการวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความสม่ำเสมอของการใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

1. การสร้างสัมพันธภาพเชิงบำบัด คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้น การยอมรับการเป็นปัจเจกบุคคลของการสร้างสัมพันธภาพเชิงบำบัด มีการยอมรับการเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ป่วย ความมีศักยภาพ และมีคุณค่าในตนเอง เพื่อให้เกิดบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้ผู้ป่วยกล้าเข้ามาร่วมในการวิจัย มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมระหว่างผู้ป่วย ครอบครัว และทีมสุขภาพ เพื่อค้นหาปัญหาได้ตรงกับความต้องการของผู้ป่วยร่วมกันเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

2. การให้ความรู้/การสอนและฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องในเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัส ผู้ป่วยบางรายไม่มีความรู้และขาดทักษะในการใช้ยา เมื่อได้รับการสอนประกอบการชมวีดิทัศน์ เรื่องการรับประทานยาต้านไวรัสที่ถูกต้องร่วมฝึกทักษะการรับประทานยาต้านไวรัส ได้แก่ การดูเวลา เมื่อใส่ยาเข้าปาก การจดบันทึกหลังการกินยา ทักษะในการเรียกชื่อยาที่มีความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ป่วย ครอบครัว และทีมสุขภาพ การเรียนรู้และฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ช่วยให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ สามารถจัดการตนเองในเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัสได้สำเร็จและมีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพระหว่างผู้ป่วย ญาติผู้ดูแล/ครอบครัว และทีมสุขภาพ การส่งเสริมให้ญาติผู้ดูแล/ครอบครัวมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายการรักษาพร้อมกันนั้น ทำให้ครอบครัวมีความรู้ในการดูแล ผู้ป่วย คอยช่วยเหลือ กระตุ้นเตือนในการใช้ยาอย่างสม่ำเสมอ และแก้ปัญหาพร้อมกัน ผู้ป่วยและครอบครัวมีสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เข้าใจปัญหาและข้อจำกัดของแต่ละฝ่าย และพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือ ให้กำลังใจกับผู้ป่วยให้มีความพยายามที่จะจัดการตนเองในเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัส เพื่อเกิดประสิทธิผลสูงสุด บุคลากรทีมสุขภาพช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วย และครอบครัวได้รับความรู้เกี่ยวกับโรค และการดูแลผู้ป่วยและได้รับการเอาใจใส่ด้วยท่าทีที่เป็นมิตรจากแพทย์ พยาบาล และทีมสุขภาพอื่นๆ ทำให้เป็นแรงจูงใจให้ผู้ป่วย และครอบครัวอยากมีส่วนร่วมในการจัดการตนเองในการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างสม่ำเสมอ

4. การส่งเสริมและกระตุ้นให้ฝึกทักษะกิจกรรมตามกลวิธีจัดการตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ป่วยจดจำและพัฒนาทักษะการจัดการตนเองในเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัส การปฏิบัติตามกิจกรรมตามกลวิธีจัดการตนเอง ได้แก่ ติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การเสริมแรงตนเอง และประเมินผลการปฏิบัติของตนที่ทำได้จริง เปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่ตนเองตั้งเป้าหมายไว้ ผู้ป่วยทราบปัญหาของตนเอง โดยใช้แบบบันทึกการรับประทานยาต้านไวรัส ข้อมูลจากการบันทึกจะช่วยประเมินตนเอง ช่วยให้ทราบผลดีที่บังเกิดกับตนเมื่อรับประทานยาได้อย่างสม่ำเสมอ/ต่อเนื่อง อีกทั้งช่วยสะท้อนผลกระทบเชิงลบที่เกิดกับตนเมื่อไม่สามารถรับประทานยาได้อย่างสม่ำเสมอ/ต่อเนื่อง ผู้ป่วยเปรียบเทียบการปฏิบัติตามกิจกรรมกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดการจัดการด้วยตนเองอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง แต่หากถ้าผลการปฏิบัติตามกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะกลับมาทบทวนว่าเป็นเพราะเหตุใดถึงไม่บรรลุเป้าหมาย เพื่อการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงในวงรอบต่อไป อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นเตือนและให้กำลังใจซึ่งกันและกันให้มีความพยายามที่จะจัดการตนเองเพิ่มขึ้น

5. การประสานการดูแลและความช่วยเหลือจากบุคลากรในทีมสุขภาพ ผู้วิจัยทำการประสานการดูแล และการสนับสนุนจากบุคลากรทีมสุขภาพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เภสัช และนักจิตวิทยา เพื่อให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/ผู้ป่วยเอดส์ได้รับการส่งเสริมความสามารถในการจัดการตนเองในเรื่องการรับประทานยาต้านไวรัสให้สม่ำเสมอเพิ่มขึ้น การประสานการดูแลกับทีมสุขภาพช่วยให้เกิดการค้นหาปัญหา ความต้องการและคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเป็นสื่อกลางเพื่อให้ความต้องการของผู้ป่วยได้รับการตอบสนอง ทั้งนี้มีเงื่อนไขว่าผู้ป่วยและครอบครัวต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการตนเองในการรับประทานยาต้านไวรัสอย่างแข็งขัน

ประมวล เกตธา (2553: 155-157) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด สรุปลผลการวิจัย รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1. สภาพการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่ามี 5 ด้าน ประกอบด้วย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ การเรียนรู้ และทรัพยากรธรรมชาติ และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและแนวคิดการพึ่งตนเองของกระทรวงมหาดไทย แล้ว นำเสนอผู้รู้ได้ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ ด้านสังคม และก้นการเรียนรู้

2. รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเอง มีองค์ประกอบสำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 2) แผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง รวมทั้งรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองมีความสอดคล้องกันระหว่างการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับแผนการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนซึ่งสมควรที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

สมชาย ศรีเอียด (2553: 110-117) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา แหล่งการเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา สรุปผลการวิจัย การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา แหล่งการเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

1. การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง โดยอาศัยหลักการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองของแหล่งการเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น โดยหลักการตามทฤษฎีการพึ่งตนเองนั้น จะต้องพึ่งตนเองได้ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านสังคม

2. การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ต้องมีความสามารถในการเลือกสรรการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่นและมีการปรับใช้ให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ รวมทั้งไม่มีความสลับซับซ้อนมากนัก

3. การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ จะต้องมีความสมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภค มีขีดความสามารถในการผลิต แต่หัวใจหลักสำคัญคือ การเปลี่ยนระบบความคิด ปรับประบวนทัศน์ในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกัวิถีการดำเนินชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยปัจจัยพื้นฐาน ลดรายจ่าย มีกิน มีใช้ เหลือเก็บออม ไม่เดือดร้อน พึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นรากฐานสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ

4. การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) มนุษย์ 2) องค์ความรู้และภูมิปัญญา และ 3) ทรัพยากรธรรมชาติ

5. การพึ่งตนเองด้านสังคม มีการเสริมสร้างให้ชุมชนร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยพื้นฐานบางอย่างที่ไม่สามารถพึ่งตนเองในครอบครัวได้ แต่ต้องมีการพัฒนาการพึ่งตนเองอย่างเป็นระบบที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาในอนาคต เช่น การประชุม การจัดกลุ่มเสวนา การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติจริง เป็นต้น

6. การพึ่งตนเองด้านจิตใจ มีการใช้สุขภาพวิถีไทซึ่งเป็นภูมิปัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกัน และพึ่งพากัน เรียนรู้จากการเริ่มสร้างภูมิปัญญาอย่างอิสระเพื่อสุขภาพที่พ้นจากพันธนาการ อิสระจากความเจ็บป่วย ความทุกข์ และความบีบคั้นทั้งปวงเพื่อก้าวไปสู่ประโยชน์สุขอย่างแท้จริง จากการบริหารร่างกาย-ใจ เน้นการฝึกกลมหายใจและใช้สมาธิร่วมด้วย เป็นการบริหารกาย บริหารจิต รวมทั้งช่วยในการบำบัดอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นสร้างระบบการดูแลสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพในอนาคต

รุ่งนภา สืบคล้าย (2553: 38-42) วิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ สรุปผลการวิจัย การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ดังนี้

1. คนพิการส่วนใหญ่พิการตั้งแต่กำเนิดและพักอาศัยอยู่บ้านของตนเอง มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,000 – 9,000 บาท คนพิการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพขายสลากกินแบ่งรัฐบาล และมีหนี้สินที่เกิดจากค่าใช้จ่ายประจำวัน รวมทั้งไม่มีเงินออม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร พบว่าคนพิการส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์หรือเหตุการณ์สำคัญจากเพื่อนบ้านเสมอ ซึ่งชุมชนที่คนพิการอาศัยอยู่มักจะช่วยกระจายข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้คนพิการได้รับทราบและในส่วนของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนพิการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการคนพิการให้คนพิการได้รับทราบ โดยการได้รับความรู้ ข่าวสารของคนพิการอย่างเพียงพอมาจากโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับเพื่อนคนพิการด้วยกัน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมด้านวัตถุและสิ่งของ พบว่าคนพิการส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาทางเศรษฐกิจสามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นได้ แต่เพื่อนบ้านมักจะไม่เสนอตัวให้ความช่วยเหลือเรื่องสิ่งของเครื่องใช้หากผู้พิการเดือดร้อน ในชุมชนของคนพิการมักมีกิจกรรมช่วยเหลือคนพิการจากองค์กรภาครัฐในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการ เช่น ทางลาดชัน ทางเดินเท้า ห้องน้ำ ที่นั่งบนรถประจำทาง ฯลฯ แต่ยังไม่เพียงพอและทั่วถึง

4. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์และจิตใจ พบว่าส่วนใหญ่เพื่อนบ้านหรือชุมชนใกล้เคียงมาเยี่ยมเยียนให้กำลังใจคนพิการเมื่อคนพิการมีความทุกข์ เมื่อคนพิการมีปัญหามักมีเพื่อนร่วมงานให้คำแนะนำปรึกษา ช่วยหาทางออกให้ และยังไม่ได้รับความใส่ใจจากองค์กรภาครัฐเท่าที่ควร ซึ่งในมุมมองของคนพิการมองว่าสังคมไม่มีความห่วงใยและเข้าใจปัญหาของคนพิการ ด้านการยอมรับ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีเพื่อนที่ยอมรับและเห็นคุณค่าของคนพิการ เช่นเดียวกับคนปกติ แต่บุคคลรอบข้างมักจะไม่เข้ามาขอคำแนะนำปรึกษาปัญหาจากคนพิการ เมื่อคนพิการได้เข้าร่วมกลุ่มในชมรมหรือสมาคมมักจะไม่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่งและไม่ได้รับการชมเชยหรือรางวัลจากการทำงานเพื่อส่วนรวม และคนในชุมชนยังมองว่าคนพิการไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในสังคม ด้านการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม พบว่า ส่วนใหญ่เพื่อนบ้านในชุมชนมักจะเชิญกลุ่มคนพิการไปร่วมกิจกรรมของชุมชนเสมอ แต่คนในชุมชนก็มักจะไม่เต็มใจให้คนพิการเข้าร่วมกลุ่มทำกิจกรรมด้วย

5. ข้อมูลระดับการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตแต่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลอื่นได้ และยังมีปัญหาและความวิตกกังวลด้านฐานะทางการเงิน คนพิการส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพที่ทำอยู่ มีความคิดที่จะเปลี่ยนงานหรืออาชีพที่ทำอยู่ คิดว่าตนไม่สามารถเพิ่มรายได้ให้มากขึ้นกว่านี้ และมีความเชื่อว่าคนในสังคมยอมรับอาชีพของคนพิการ ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ชอบทำงานร่วมกับบุคคลอื่นมากกว่าทำงานคนเดียวและมีความพยายามเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ ทั้งยังไม่คิดว่าภาระการเลี้ยงดูคนพิการเป็นหน้าที่ของรัฐบาล

6. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการในอำเภอเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า คนพิการที่มีอาชีพขายสลากกินแบ่งรัฐบาลจะไม่ค่อยได้รับความสะดวกในเรื่องสถานที่สำหรับการประกอบอาชีพขายสลากกินแบ่งรัฐบาลจากเจ้าของสถานที่และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเขตพื้นที่นั้นๆ รองลงมาคือ คนพิการที่ประกอบอาชีพค้าขายยังขาดแคลนแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ เพราะสถาบันการเงินหลายแห่งยังขาดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพของคนพิการ จึงให้วงเงินกู้ที่ต่ำหรืออาจไม่ได้รับเลย รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการยังมีน้อย ทั้งในด้านการคมนาคมและอาคารสถานที่ อีกประการหนึ่งคือ บริษัทห้างร้าน และสถานประกอบการหลายแห่งไม่เห็นคุณค่าความสำคัญและไม่ยอมรับในศักยภาพของคนพิการเท่าที่ควร รวมถึงการที่นายจ้างให้ค่าตอบแทนการทำงานน้อยกว่าคนปกติทั่วไป เพราะคิดว่าประสิทธิภาพการทำงานของคนพิการน้อยกว่าคนปกติ และการไม่เป็นที่ยอมรับของนายจ้างและเพื่อนร่วมงานในเรื่องความสามารถในการทำงานของคนพิการ

7. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการสนับสนุนขององค์กรภาครัฐเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการนั้น คนพิการส่วนใหญ่ได้เสนอแนะแนวทางให้องค์กรภาครัฐควรจัดสรรโควตาการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลให้แก่คนพิการอย่างเสมอภาค รวมทั้งช่วยเหลือเรื่องสถานที่ในการจำหน่ายแก่คนพิการตามห้างร้านและสถานประกอบการต่างๆ รองลงมาคือ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านเงินทุนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนพิการและควรจัดการฝึกอาชีพตามความสนใจและจัดนิทรรศการแสดงผลงานของกลุ่มคนพิการเพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนพิการได้เรียนรู้วิธีการประกอบอาชีพและนำมาซึ่งการพึ่งตนเองได้อย่างอิสระและยั่งยืน รวมทั้งควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานประกอบการ บริษัท ห้างร้าน รับคนพิการเข้าทำงานร่วมกับคนปกติมากขึ้น

หยาดฝน รัตตะมาน (2554: 109-115) วิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ กรณีศึกษา ตำบลท่าชัยอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท สรุปผลการวิจัย ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ กรณีศึกษา ตำบลท่าชัยอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ดังนี้

1. ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ มีองค์ประกอบ 3 ด้านที่สำคัญ คือ ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

2. ผู้พิการมีระดับความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านอารมณ์และจิตใจในระดับน้อย พบว่า ผู้พิการโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และไม่พอใจต่อสภาพความพิการ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องกำหนดแนวทางการฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้พิการโดยส่งเสริมให้ผู้พิการเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานด้านสังคมหรือเข้ามามีบทบาทในการรวมกลุ่มของผู้พิการ

ด้วยกันเองเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่างๆ และร่วมกันหาแนวทางการดำรงชีวิตที่เหมาะสมเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งด้านอารมณ์และจิตใจของผู้พิการเอง

3. ผู้พิการมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง พบว่า ผู้พิการโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดสรรรายได้ในการดำเนินกิจกรรมของครอบครัวและขาดการวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต ตลอดจนขาดการมีโอกาสในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอาชีพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดของผู้พิการต่อความไม่มั่นคงในอาชีพของผู้พิการเอง ดังนั้นการจัดบริการต่างๆ สำหรับคนพิการเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การส่งเสริมพัฒนาอาชีพของผู้พิการโดยการประสานไปยังหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเน้นการพัฒนาทักษะของผู้พิการเพื่อให้ผู้พิการสามารถดำเนินงานได้ รวมทั้งต้องหาช่องทางการสร้างรายได้และมีงานทำของผู้พิการ เพื่อสร้างความมั่นคงของรายได้อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการด้านเศรษฐกิจ

4. ผู้พิการมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านสังคมในระดับปานกลาง พบว่า ผู้พิการมีการรวมกลุ่มเพื่อรับทราบสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ผู้พิการพึงได้รับ รวมทั้งการที่บุคคลต่างๆ ไม่เห็นความสำคัญเมื่อผู้พิการให้ความร่วมมือในการทำงาน ดังนั้นการส่งเสริมให้พิการมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านสังคมนั้นต้องมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้พิการในชุมชนเพื่อให้ผู้พิการสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้ชีวิตประจำวัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการโดยตรง ตลอดจนสามารถส่งเสริมให้ผู้พิการสามารถแสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเอง และเป็นจุดเริ่มต้นของการมีตัวตนในสังคมซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับของคนในชุมชนและสังคมมากขึ้น

5. ผู้พิการมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านสังคมมากที่สุดอาจมีผลมาจากการที่ชุมชนแห่งนี้เป็นที่นำร่องโครงการศูนย์การเรียนรู้เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาคนพิการโดยชุมชน ซึ่งมีการช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการในชุมชนโดยมีอาสาสมัครคนพิการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนโครงการในระดับชุมชน โดยประชาสัมพันธ์ข่าวสารจากภาครัฐที่จัดให้แก่ผู้พิการเพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่พึงได้รับและให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติตนแก่ผู้พิการและผู้ดูแลผู้พิการที่ถูกต้อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้พิการและคนในครอบครัว นอกจากนี้สภาพของชุมชนยังมีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นสังคมที่เอื้ออาทรและมีความกตัญญูทำให้สังคมให้การดูแลผู้พิการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ผู้พิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับครอบครัว อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการมีความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองด้านสังคมมากที่สุด

นิตยา สุจริตผลจารย์ (2557: 114-121) วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลการวิจัย การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ดังนี้

1. ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของตำบลโคกโคเฒ่า พบว่า ด้านที่ชุมชนมีศักยภาพการพึ่งตนเองมาก ได้แก่

1.1 ด้านศักยภาพของผู้นำชุมชน ผู้นำเป็นผู้มีความรู้ มีการศึกษา มีประสบการณ์ในการทำงาน ได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน สามารถสร้างการยอมรับจากลูกบ้านได้

1.2 ด้านวัฒนธรรมชุมชน มีวัฒนธรรมแบบสังคมเกษตรกรรม อยู่ร่วมกันตามความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติ และเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านโครงสร้างชุมชน ประกอบด้วยโครงสร้างด้านประชากร มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหนียวแน่น ปราศจากความขัดแย้งอย่างรุนแรง และด้านโครงสร้างพื้นฐานมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ

1.4 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น คนในชุมชนดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามวิถีชุมชน สอดคล้องสภาวะแวดล้อมได้อย่างสมดุล มีการผสมผสานภูมิปัญญาดั้งเดิมกับเทคโนโลยีประกอบอาชีพ มีการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัยขึ้น

1.5 ด้านระบบเครือข่ายชุมชนมีเครือข่ายด้านเศรษฐกิจและเครือข่ายพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีภาครัฐร่วมจัดตั้งขึ้นมีแกนนำเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างเครือข่ายเพิ่มขึ้น แต่บางเครือข่ายมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมน้อย และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกหลายเครือข่าย

1.6 ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำอาชีพเสริมรายได้ของชุมชนผ่านเกณฑ์ชี้วัด จปฐ. มีการรวมกลุ่มอาชีพ และมีการส่งเสริมการออมในรูปแบบสถาบันการเงินชุมชน

1.7 ด้านการมีส่วนร่วมถือว่าชุมชนมีศักยภาพน้อย แม้ว่าชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน แต่มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมน้อย และส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ

2. ในส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการพึ่งตนเองของชุมชน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านเทคโนโลยีพบว่า ชุมชนมีความสามารถจัดการด้านเทคโนโลยี มีการใช้เทคโนโลยีทั้งแบบดั้งเดิมและสมัยใหม่ร่วมกัน แต่จะเลือกใช้สมัยใหม่มากกว่า นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มในการใช้และบำรุงรักษาเครื่องมือในการประกอบอาชีพ

2.2 ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ประชาชนในชุมชนมีรายได้และอาชีพเลี้ยงตนเองได้อย่างพอเพียง สามารถนำรายได้ไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ และมีการสร้างเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านในรูปของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และสถาบันการเงินของชุมชน

2.3 ด้านทรัพยากร พบว่า ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ด้านทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นที่ดินและแหล่งน้ำในการทำการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ แต่ยังคงขาดการสร้างเครือข่ายด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรกับภายนอกชุมชน

2.4 ด้านจิตใจ พบว่า ชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเอง ซึ่งจะเห็นได้จากความมีคุณธรรม ความพยายาม ความขยันและอดทนในการประกอบอาชีพ มีจิตใจโอบอ้อมอารีช่วยเหลือกันภายในชุมชน มีจิตใจเข้มแข็งต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้

2.5 ด้านสังคม วัฒนธรรม พบว่า ชุมชนพึ่งตนเองได้ ด้วยความที่ชุมชนมีความสัมพันธ์ตามระบบเครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและพึ่งพาอาศัยกัน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีวัดเป็นศูนย์รวมด้านจิตใจและเป็นสถานที่จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างหมู่บ้าน

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของชุมชน พบว่า

3.1 ด้านผู้นำชุมชนควรมหาผู้ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพด้านเกษตร สร้างผู้นำกลุ่มรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้มีผู้นำด้านเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมควรส่งเสริมการรวมตัวในกิจกรรมพัฒนา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประเพณีต่างๆ และอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้ชุมชนเกิดความรักท้องถิ่น

3.3 ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดความรู้โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน

3.4 ด้านเครือข่าย ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมในเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายผลิตเครื่องมือในประกอบอาชีพและเครือข่ายในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาความสามารถในด้านการจัดการเครือข่าย

3.5 ด้านวัฒนธรรมชุมชน ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมประเพณีต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนา และสร้างวัฒนธรรมพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน

3.6 ด้านโครงสร้างชุมชน ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของคนในชุมชน และส่งเสริมการจัดสวัสดิการเบื้องต้น

3.7 ด้านเศรษฐกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้ชุมชนใช้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเองภายในชุมชน ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การจัดตั้งร้านค้าชุมชน การทำอาชีพเสริมหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต การทำเกษตรแบบผสมผสาน และส่งเสริมการเพิ่มทุนในกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

องอาจ ดิษฐาอภิชน (2556: 222-225) วิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี สรุปผลการวิจัย การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ดังนี้

1. รูปแบบการพึ่งตนเองของคนในชุมชนตำบลห้วยไผ่เป็นการพึ่งตนเองบนรากฐานของความคิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน จนสามารถคิดค้นสิ่งใหม่ที่ใช้ในการจัดการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนได้ด้วยตนเอง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพึ่งตนเองของชุมชนตำบลห้วยไผ่ คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง ได้แก่ คนในชุมชนที่มีลักษณะการอยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ผู้นำชุมชนมีความรับผิดชอบเสียสละ และตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม มีความตั้งใจจริง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำ ดิน ที่เหมาะสมกับการเกษตร การมีกลุ่มองค์กรชุมชนที่หลากหลาย แหล่งเงินทุนของชุมชนที่สามารถช่วยเหลือสมาชิกได้ส่วนหนึ่ง วัฒนธรรมประเพณีที่ชุมชนยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน ส่วนปัจจัยภายนอกคือ บทบาทของภาครัฐ โดยส่วนราชการหลักที่ให้การสนับสนุน ทำให้เกิดกิจกรรมต่างๆ อันนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดและสำนักงานเกษตรจังหวัด

2. ชุมชนตำบลห้วยไผ่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เพราะในกิจกรรมการพึ่งตนเองทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคมนั้น ชุมชนตำบลห้วยไผ่ สามารถพึ่งตนเองได้เพียง 2 ด้าน คือด้านจิตใจ และด้านสังคม ส่วนด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนยังพึ่งตนเองไม่ได้ จากการดำเนินกิจกรรมในด้านต่างๆ ของชุมชน ทำให้เกิดโครงสร้างที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของชุมชนที่ดีขึ้น การมีองค์กรทางการเงินของชุมชน การบริหารจัดการชุมชน การมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์เอื้อต่อการเกษตร และเป็นแหล่งอาหารให้คนในชุมชนชุมชนมีเป้าหมายลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และธุรกิจเอกชนที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งรองรับวัตถุดิบที่ผลิตในชุมชน

สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551: 116-123) วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลถ่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี สรุปผลการวิจัย การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลถ่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ดังนี้

1. ระดับศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบทตำบลถ่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบทส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจ ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านสังคมวัฒนธรรม ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ และศักยภาพการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ส่วนปัญหาการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบททั้ง 5 ปัจจัยต่างก็มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

2. การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนตำบลถ่อนนาถ้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์และยั่งยืนได้นั้นต้องนำเอาปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนา ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและด้านเศรษฐกิจตามลำดับ โดยการปลูกจิตสำนึก ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และรวมกลุ่มกิจกรรม รวมทั้งสร้างและดำเนินกิจกรรมเครือข่าย จึงจะทำให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองสู่การปฏิบัติได้จริงและยั่งยืนตลอดไป

3. การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านจิตใจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนชนบท

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Randall J. Owen (2011: 314-318) วิจัยเรื่อง Disability Rights, Employment and Welfare :People with Disabilities in Liberal Welfare States ได้กล่าวว่า งานวิจัยนี้ได้มีการทบทวนการจัดสวัสดิการในการทำงานนโยบายในสหรัฐอเมริกาออสเตรเลียและสหราชอาณาจักร และความคล้ายคลึงกัน และมีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ที่มีส่วนสำคัญต่อการจัดสวัสดิการ คือ (1) สวัสดิการในการทำงานแสดงให้เห็นถึงทางเลือกระหว่างการจ้างงานและความยากจนสำหรับคนพิการ (2) การดำเนินงานของสวัสดิการในการทำงานที่มีการจัดการตามหลักสิทธิมนุษยชนของคนพิการและ (3) การจัดสวัสดิการในการทำงานมุ่งเน้นไปที่นโยบายด้านอุปทาน โดยไม่ต้องพิจารณาจากปัจจัยด้านอุปสงค์ที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกันของโอกาส

Michael J. V. Devenney (n.d.: 370-372) วิจัยเรื่อง The Social Representations of Disability : Fears, Fantasies and Facts ได้กล่าวว่า คนพิการในสังคมปัจจุบันจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในการดำรงชีวิตมากมาย ปัญหาด้านโอกาสและความเข้าใจในการศึกษาของคนพิการถือเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข คนพิการที่สามารถกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้รับการสนับสนุนจากสังคม มีความไม่ย่อท้อต่อความพิการของตน และได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่างๆ ในการดำรงชีวิตมากขึ้น จะสามารถบรรลุเป้าหมายในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาต่อไปได้ไม่ยาก

Laura SchexnayderBrackin (2005: 72) วิจัยเรื่อง Self-Determination of Students with Disabilities in Post-Secondary Education People with Disabilities in Liberal Welfare States. ได้กล่าวว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น รวมทั้งระบบสวัสดิการต่างๆ ที่รัฐจัดให้ จะช่วยเสริมสร้างให้คนพิการสามารถสร้างกระบวนการคิด การตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษาที่มีส่วนสำคัญในกระบวนการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองเป็นอย่างมาก

Madeline Lorraine Peters (2010: 47) วิจัยเรื่อง A Phenomenological Study of the Experiences of Helping Professionals with Learning Disabilities ได้กล่าวว่า คนพิการส่วนใหญ่มีความยากลำบากในเรื่องความน่าเชื่อถือและการเข้าถึงบริการต่างๆ เพื่อช่วยให้พวกเขามีความสามารถในการใช้ชีวิตประจำวันและมีคุณภาพของชีวิตที่ดีคนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ อาจไม่เข้าใจกระบวนการพูด, อ่าน, เขียน, จำหรือจัดระเบียบความคิดอย่างคนปกติทั่วไปนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าคนพิการไม่สามารถมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือจะไม่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตได้

Michael William Duggan (2010: 107) วิจัยเรื่อง Improving Services for Students with Disabilities at Community Colleges ได้กล่าวว่า วิทยาลัยชุมชนมีบทบาทสำคัญในการตอบสนองความต้องการของผู้คนที่มีความพิการในชุมชน วิทยาลัยชุมชนได้เปิดประตูสู่นโยบายและพันธกิจของการให้บริการชุมชนท้องถิ่นโดยกระทำการเรียนและนำเสนอความหลากหลายของพื้นที่และนักวิชาการทางด้านเทคนิคเฉพาะ การหากระบวนการที่ใหม่เพื่อตอบสนองนักเรียนที่มีความพิการจะต้องมีอย่างต่อเนื่อง ผู้กำหนดนโยบายต้องการที่จะสนับสนุนความพยายามของวิทยาลัยชุมชนเพื่อให้ความรู้และฝึกอบรมนักเรียนที่มีความพิการให้มีศักยภาพของเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอยู่ที่ดีทั้งในระดับชุมชนรัฐ และประเทศ

กรอบแนวคิดการวิจัย

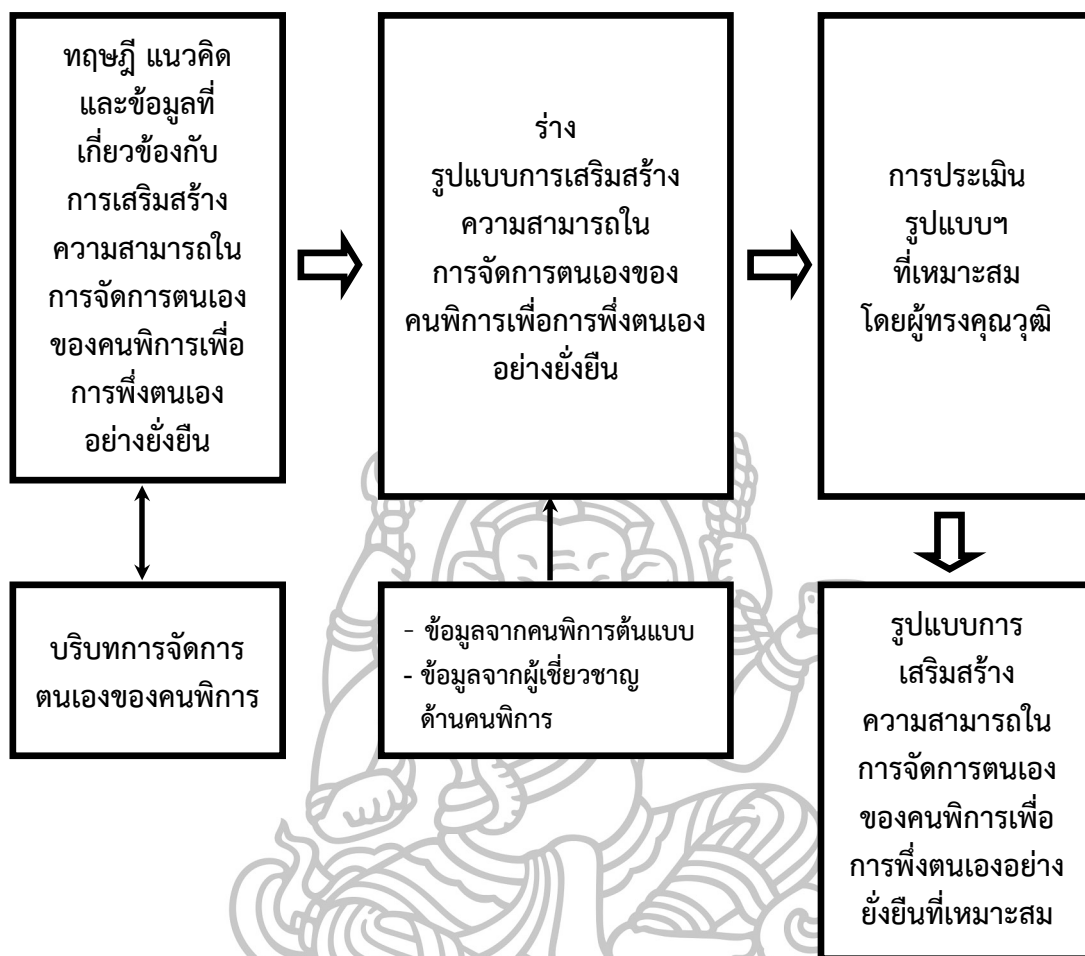
จากที่กล่าวมาทั้งหมดในส่วนของทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยนำเสนอ จะเห็นได้ว่ามีความหลากหลายและมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเด็น ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะนำไปสู่แนวคิดหรือมุมมองที่จะพัฒนาไปสู่การทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ที่ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการวิจัยนั่นเอง เริ่มจากผู้วิจัยศึกษาและสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) โดยใช้วิธีการเพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำ ความเข้าใจบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองและนำไปสู่สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยร่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งได้จากการศึกษาข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ ในส่วนแรก เป็นศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) โดยคนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาจะต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ

รางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งมีความพร้อมตามองค์ประกอบของแนวคิดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานจากคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

ในส่วนต่อมาผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการเพื่อแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้วยการตอบแบบสอบถามนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง และร่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป จากนั้นผู้วิจัยนำร่างรูปแบบดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบที่เหมาะสมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง นำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะความพิการและบริบทที่แตกต่างกันรวมทั้งเป็นนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

สำหรับการวิจัยเรื่อง“การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ
คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และ
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ
พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และ 2) พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคน
พิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใน
การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่าง
ยั่งยืน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการ
พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และใช้เทคนิคการ
ตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (Valid and
Reliable) และตรวจยืนยันข้อมูลรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคน
พิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi
Technique) สอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน โดยผู้วิจัยวิเคราะห์
ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยการหาค่าความถี่และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา สำหรับ
แบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อ
คำถาม เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้าง
ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดของ
วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถใน
การจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ระยะที่ 2 การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการ
จัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถใน
การจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้าง
ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 3 การประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ
เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

โดยมีรายละเอียดของวิธีดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำความเข้าใจในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่การกรอบความคิดการวิจัย โดยการวิเคราะห์ที่เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย เพื่อให้เห็นภาพของบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การกรอบความคิดการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมา โดยเป็นทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance) แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) รวมทั้งนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเนื้อหาข้อมูลในเอกสาร โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัย จัดหมวดหมู่ของผลการวิจัยที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็นทั้งความเหมือนหรือต่างของสาระในผลการวิจัย รวมทั้งสังเคราะห์ผลการวิจัยและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ระยะที่ 2 การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ส่วนที่ 1 การศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งจะใช้ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองเพื่อนำไปสู่กรอบความคิดการวิจัย โดยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาจากหนังสือ เอกสาร รวมทั้งได้ติดต่อประสานข้อมูลอื่นๆ จากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ตรวจสอบรายชื่อคนพิการต้นแบบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และได้พิจารณาเลือกคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนพร้อมกับทำการศึกษานำร่อง (Pilot Study) คนพิการต้นแบบในเบื้องต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการวิจัยครั้งนี้และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเขียนแผนการดำเนินการวิจัยและประเด็นสำคัญตามที่ต้องการวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยนำร่างกรอบความคิดการวิจัยการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทฤษฎี แนวคิด รวมทั้งข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมาสังเคราะห์ข้อมูล ค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของผลการศึกษาศึกษาที่คล้ายกัน รวมทั้งพยายามที่จะบูรณาการผลการวิจัยทั้งสองส่วนให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับข้อสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งคนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาในที่นี่ต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งมีความพร้อมตามองค์ประกอบของแนวคิดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยสร้างแบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อรวบรวมและสังเคราะห์เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดย

มีรายการของการวิเคราะห์ คือ องค์ประกอบการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง จากนั้นจึงนำมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยผู้วิจัยจะกำหนดแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งเป็นแนวคำถามที่ผ่านการกลั่นกรองและพิจารณาแล้วว่าจะสามารถตอบโจทย์การวิจัยได้ชัดเจนและครอบคลุมที่สุด เพื่อนำไปสู่การรวบรวมความคิดการวิจัยและข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมา โดยในที่นี้ต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งมีความพร้อมตามองค์ประกอบของแนวคิดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อพึ่งตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) จากเนื้อหาข้อมูลในเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัย จัดหมวดหมู่ของผลการวิจัยที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็นทั้งความเหมือนหรือต่างของสาระในผลการวิจัย รวมทั้งสังเคราะห์ผลการวิจัยและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ (Valid and Reliable) ซึ่งกล่าวโดยสรุปสำหรับวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการตรวจสอบข้อมูล คือ

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยจะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งเวลา กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างเวลากัน

จะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ กล่าวคือ ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ และแหล่งบุคคล กล่าวคือ ถ้าผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) ผู้วิจัยจะเน้นการตรวจสอบแนวคิดและทฤษฎีที่มีความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองว่าข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยจะเน้นการใช้วิธีการหลายๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลในประเด็นหรือเรื่องเดียวกัน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนาพูดคุย การสังเกต เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยการสอบถามซ้ำและการวิเคราะห์เนื้อหาเชื่อมโยงกับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงภายในอีกครั้งหนึ่งอันจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 2 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งได้ข้อมูลมาจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 3 รอบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากเนื่องจากคุณลักษณะเฉพาะของการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) คือ การอาศัยข้อคิดเห็นจากการตอบของผู้เชี่ยวชาญ 17 คน ซึ่งการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้อำนวยการคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้อำนวยการคนพิการ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรคนพิการที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐ หรือ
2. เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านคนพิการ จำนวน 6 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักวิชาการของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านคนพิการ หรือ

2. เป็นนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 2 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ

2. เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ เพื่อหาข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 รอบ ดังนี้

3.1 แบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและกรอบความคิดการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิด (แบบสัมภาษณ์) เกี่ยวกับร่างองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

3.2 แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด (แบบสัมภาษณ์) รอบที่ 1 นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามขึ้นใหม่ซึ่งคงความหมายเดิมและจัดทำแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน แสดงความคิดเห็น โดยข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจะต้องมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป

3.3 แบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทั้งหมดมาคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อความแล้วสร้างแบบสอบถามฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความเดิมเพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทั้ง 17 คน แสดงความคิดเห็น แล้วนำผลการสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์นำมาสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม และผู้วิจัยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถามเป็นรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถาม คือ เป็นข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และเมื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นซึ่งที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3 นั้น ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม หลังจากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม และผู้วิจัยทำการประเมินค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถามเป็นรายข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถาม คือ เป็นข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป และเมื่อทำการปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 และรอบที่ 3 ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทั้ง 17 คน ทั้งด้วยตนเองและทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามรอบที่ 1 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าความถี่และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา จากแบบสอบถามรอบที่ 2 ทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม และจากแบบสอบถามรอบที่ 3 ทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เพื่อนำมาสร้างข้อสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. มัธยฐาน (Median) ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การแปลความหมายค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ

ค่ามัธยฐาน	ความหมาย
ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องการมากที่สุด
ตั้งแต่ 3.50 - 4.49	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องการมาก
ตั้งแต่ 2.50 - 3.49	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องการปานกลาง
ตั้งแต่ 1.50 - 2.49	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องการน้อย
ต่ำกว่า 1.50	กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต้องการน้อยที่สุด

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการต้องมีค่าตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป จึงจะผ่านเกณฑ์การคัดเลือก

2. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ผู้วิจัยคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยการคำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความที่มีค่าไม่มากกว่า 1.50 ถือว่าผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการมีความคิดเห็นต่อข้อความนั้น สอดคล้องกัน และค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่ามีความคิดเห็นต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

จากนั้นผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาทั้งส่วนที่ 1 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และส่วนที่ 2 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลอาศัยการตีความ (Interpretation) จากเนื้อหาข้อสรุปผลการศึกษาทั้งสองส่วนเพื่อค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของข้อสรุปผลการศึกษา จัดหมวดหมู่ของข้อสรุปผลการศึกษาที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็น ทั้งความเหมือนหรือต่างของสาระในข้อสรุปผลการศึกษา รวมทั้งสังเคราะห์ข้อสรุปผลการศึกษาและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งพยายามที่จะบูรณาการข้อสรุปผลการศึกษาทั้งสองส่วนให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ กระบวนการ และรายละเอียดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างเป็นร่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

ส่วนที่ 3 การประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการสอบถามความคิดเห็นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ประเมินรูปแบบที่เหมาะสมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง นำไปสู่รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ

ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะความพิการและบริบทที่แตกต่างกันรวมทั้งเป็นนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำองค์กรคนพิการ จำนวน 4 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรคนพิการที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐ หรือ
2. เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ

ตนเองของคนพิการ

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านคนพิการ จำนวน 2 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักวิชาการของมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านคนพิการ หรือ
2. เป็นนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 4 คน ประกอบด้วยผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ หรือ
2. เป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน ตอบโดยการให้น้ำหนักของข้อความ เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการสร้างรูปแบบ ความเชื่อมโยงของรูปแบบ การอธิบายรูปแบบ และภาพรวมของรูปแบบ รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุง นำไปสู่การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

4. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 5 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม

หลังจากนั้นจึงนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนให้มีความเหมาะสมต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการส่งและรับแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน พร้อมด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน ทั้งด้วยตนเองและทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

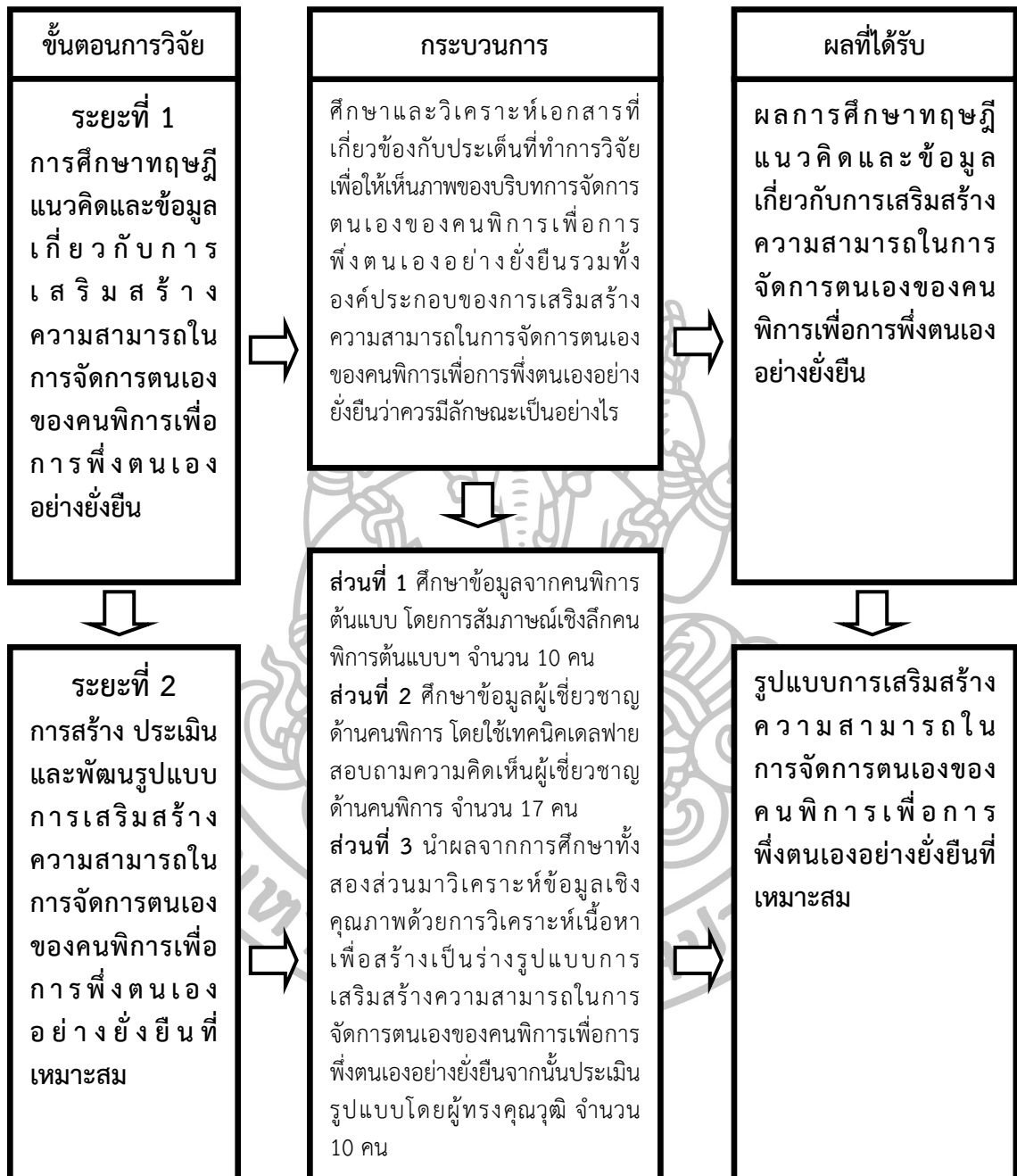
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 คน โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยจากการให้น้ำหนักของข้อความเกี่ยวกับหลักการสร้างรูปแบบ ความเชื่อมโยงของรูปแบบ การอธิบายรูปแบบ และภาพรวมของรูปแบบเพื่อนำมาสร้างข้อสรุปผลในการประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนให้มีความเหมาะสม สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะความพิการและบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งเป็นนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป โดยสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านคนพิการ โดยแปลความหมายตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ดังนี้

ตารางที่ 2 การแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านคนพิการ

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
ตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต้องการมากที่สุด
ตั้งแต่ 3.50 - 4.49	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต้องการมาก
ตั้งแต่ 2.50 - 3.49	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต้องการปานกลาง
ตั้งแต่ 1.50 - 2.49	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต้องการน้อย
ต่ำกว่า 1.50	กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิต้องการน้อยที่สุด

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยการวิจัยนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ตามแผนภาพดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการ(Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำความเข้าใจในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่ร่างกรอบความคิดการวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากเอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพของบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
<p>พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: 1-3)</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ 2) การพัฒนามาตรฐานและรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ 3) การส่งเสริมและพัฒนาล่ามภาษามือ 4) การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ 5) การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ 6) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ 7) การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการทางการแพทย์ 8) การส่งเสริมพัฒนาการเพื่อปรับสภาพทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ 9) การจัดบริการด้านการศึกษาศึกษาสำหรับคนพิการ 	<p>องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ 2) การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ 4) การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการทางการแพทย์ 5) การปรับสภาพทางร่างกายจิตใจและอารมณ์ และ 6) การจัดบริการด้านการศึกษาศึกษาสำหรับคนพิการ
<p>แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก)</p>	<p>หลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการ และทุกคนในสังคม ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท 	<p>องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
	2)สร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ 3)การสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ 4)การปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	2)การพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ 3)การเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ
แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) (Edward and Christine, 1994: 6)	กระบวนการในการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 1)การตรวจสอบตนเอง 2)การประเมินตนเอง 3)การเสริมแรงตนเอง 4)การแนะนำตนเอง 5)การจัดการความเครียด และ 6)การแก้ปัญหาสังคม	กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)การตรวจสอบตนเอง 2)การประเมินตนเอง 3)การเสริมแรงตนเอง 4)การจัดการความเครียด และ 5)การแก้ปัญหาสังคม
แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) (Kanfer and Gaelick, 1986: 283-345)	กระบวนการในการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 1)การติดตามตนเอง 2)การประเมินผลตนเอง และ 3)การเสริมแรง	กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)การติดตามตนเอง 2)การประเมินผลตนเอง และ 3)การเสริมแรง

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) (Creer, อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46)	ขั้นตอนในการจัดการตนเอง ประกอบด้วย 1)การตั้งเป้าหมาย 2)การรวบรวมข้อมูล 3)การประมวลและประเมินข้อมูล 4)การตัดสินใจ 5)การลงมือปฏิบัติ และ 6)การประเมินผล	กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)การตั้งเป้าหมาย 2)การรวบรวมข้อมูล 3)การลงมือปฏิบัติ และ 4)การประเมินผล
แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) (มหาวิทยาลัยธนบุรี, 2555: 9-12)	รูปแบบของการจัดการพฤติกรรมตนเอง ประกอบด้วย 1)การควบคุมสิ่งเร้าหรือการวางแผนจัดสิ่งแวดล้อม 2)การใช้กระบวนการทางพุทธิปัญญาภายในตนเอง 3)การให้แรงเสริมและลงโทษตนเอง 4)การควบคุมพฤติกรรมด้วยพุทธิปัญญา	กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)การให้แรงเสริมและลงโทษตนเอง
แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 171-173)	องค์ประกอบการพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ 3)ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4)ด้านจิตใจ และ 5)ด้านสังคมวัฒนธรรม	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านจิตใจ

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
<p>แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) (รพีพรรณ คำหอม, 2554: 298-306)</p>	<p>องค์ประกอบในการพึ่งตนเอง ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)การพึ่งตนเองด้านสุขภาพ 2)การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ และ 3)การพึ่งตนเองด้านข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้ 	<p>องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)ด้านสุขภาพ และ 2)ด้านเศรษฐกิจ
<p>แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 13)</p>	<p>รูปแบบการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)บริการข้อมูลข่าวสาร 2)ให้คำปรึกษาฉันเพื่อน 3)การฝึกทักษะการดำรงชีวิต และ 4)การพิทักษ์สิทธิคนพิการ 	<p>กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)บริการข้อมูลข่าวสาร 2)ให้คำปรึกษาฉันเพื่อน 3)การฝึกทักษะการดำรงชีวิต และ 4)การพิทักษ์สิทธิคนพิการ
	<p>การจัดบริการของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการส่งต่อ 2)บริการการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 3)บริการการให้คำปรึกษาฉันเพื่อน 4)บริการการพิทักษ์สิทธิ 5)บริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการรุนแรง และ 6)บริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชน 	<p>กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1)บริการด้านข้อมูลข่าวสารและการส่งต่อ 2)บริการการฝึกทักษะการดำรงชีวิตอิสระ 3)บริการการให้คำปรึกษาฉันเพื่อน 4)บริการการพิทักษ์สิทธิ 5)บริการผู้ช่วยเหลือส่วนตัวคนพิการรุนแรง และ 6)บริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชน

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
<p>แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) (ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย, 2549: 1-4)</p>	<p>องค์ประกอบที่ช่วยให้คนพิการดำเนินชีวิตอย่างอิสระ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รู้จักความสามารถของตนเอง 2) สามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เขาเป็นอยู่ 3) สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง 5) มีทักษะอื่นๆ 	<p>กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) รู้จักความสามารถของตนเอง 2) สามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เขาเป็นอยู่ 3) สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน 4) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
<p>แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 64-67)</p>	<p>การจัดบริการที่เหมาะสมให้แก่คนพิการ ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) สาธารณสุข 2) การศึกษา 3) การอาชีพ และ 4) บริการด้านสังคม <p>ปัจจัยการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การเชื่อมโยงความต้องการของคนพิการ ครอบครัว และชุมชน 2) การตอบสนองภายในชุมชน และ 3) การสนับสนุนจากภายนอกชุมชน 	<p>องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ด้านสาธารณสุข 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านการอาชีพ

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
	<p>องค์ประกอบของการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การสนับสนุนการดำเนินการทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา การอาชีพและสังคม 2) การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการทุกขั้นตอน 3) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด 4) การดำเนินการโดยชุมชนเอง หน่วยงานภายนอกมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้สนับสนุน 5) การดำเนินการบนพื้นฐานของการให้ออกาส สิทธิ และความเสมอภาคแก่คนพิการ 	
<p>แนวคิดการดูแลตนเอง (Self-Care) (กมลพรรณ พันพั่ง, 2547: 23-24)</p>	<p>การดูแลตนเอง ประกอบด้วย 2 ระยะ คือ</p> <p>ระยะที่ 1 เป็นระยะของการวินิจฉัยพิจารณาและตัดสินใจ</p> <p>ระยะที่ 2 เป็นระยะของการดำเนินการกระทำ</p> <p>ความสามารถในการดูแลตนเอง ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ความสามารถและคุณสมบัติพื้นฐาน 2) พลังความสามารถ 3) ความสามารถในการปฏิบัติเพื่อการดูแลตนเอง 	<p>องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน</p> <p>ด้านการดูแลตนเอง</p> <p>ระยะที่ 1 เป็นระยะของการวินิจฉัยพิจารณาและตัดสินใจ</p> <p>ระยะที่ 2 เป็นระยะของการดำเนินการกระทำ</p>

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรานค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ของมงคล เลากลาง และคณะ (2553: 50-52)	รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย 1)ด้านการแพทย์ 2)ด้านการศึกษา 3)ด้านการประกอบอาชีพ 4)ด้านเศรษฐกิจ และ 5)ด้านสังคม	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านการแพทย์ 2)ด้านการศึกษา 3)ด้านการประกอบอาชีพ 4)ด้านเศรษฐกิจ
งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ของประมวล เกตุรา (2553: 155-157)	สภาพการพึ่งตนเองของชุมชน ประกอบด้วย 1)ด้านจิตใจ 2)ด้านสังคม 3)ด้านเศรษฐกิจ 4)ด้านการเรียนรู้ และ 5)ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านจิตใจ 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านการเรียนรู้
งานวิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ กรณีศึกษา ตำบลท่าชัยอำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท ของหยาดฝน รัตตะมาน (2554: 109-115)	องค์ประกอบในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ ประกอบด้วย 1)ด้านอารมณ์และจิตใจ 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านสังคม	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านอารมณ์และจิตใจ และ 2)ด้านเศรษฐกิจ

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนา ตำบล อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ของ สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551: 116-123)	ศักยภาพการพึ่งตนเองของประชาชน ประกอบด้วย 1) ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจ 2) ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านสังคมวัฒนธรรม 3) ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4) ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ และ 5) ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านเศรษฐกิจ และ 3) ด้านเทคโนโลยี
งานวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการในอำเภอมืองเชียงใหม่ของรุ่งนภา สืบคล้าย (2553: 38-42)	ปัจจัยในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการ ประกอบด้วย 1) ด้านข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านวัตถุและสิ่งของ 3) ด้านอารมณ์และจิตใจ และ 4) ด้านเศรษฐกิจ	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1) ด้านวัตถุและสิ่งของ 2) ด้านอารมณ์และจิตใจ และ 3) ด้านเศรษฐกิจ
งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา ตำบลต่าจัน อำเภอลอง จังหวัดนครราชสีมา ของกชนิภา นราพิณิจ และคณะ (2551: 159-166)	การจัดระบบส่งต่อคนพิการของชุมชนเพื่อรับบริการตามสิทธิของคนพิการ มีดังนี้ คือ 1) การส่งต่อตามสิทธิด้านการแพทย์ 2) การส่งต่อตามสิทธิด้านการศึกษา 3) การส่งต่อสิทธิด้านสังคมและสวัสดิการ และ 4) การส่งต่อสิทธิด้านอาชีพ	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1) ด้านการแพทย์ 2) ด้านการศึกษา และ 3) ด้านอาชีพ

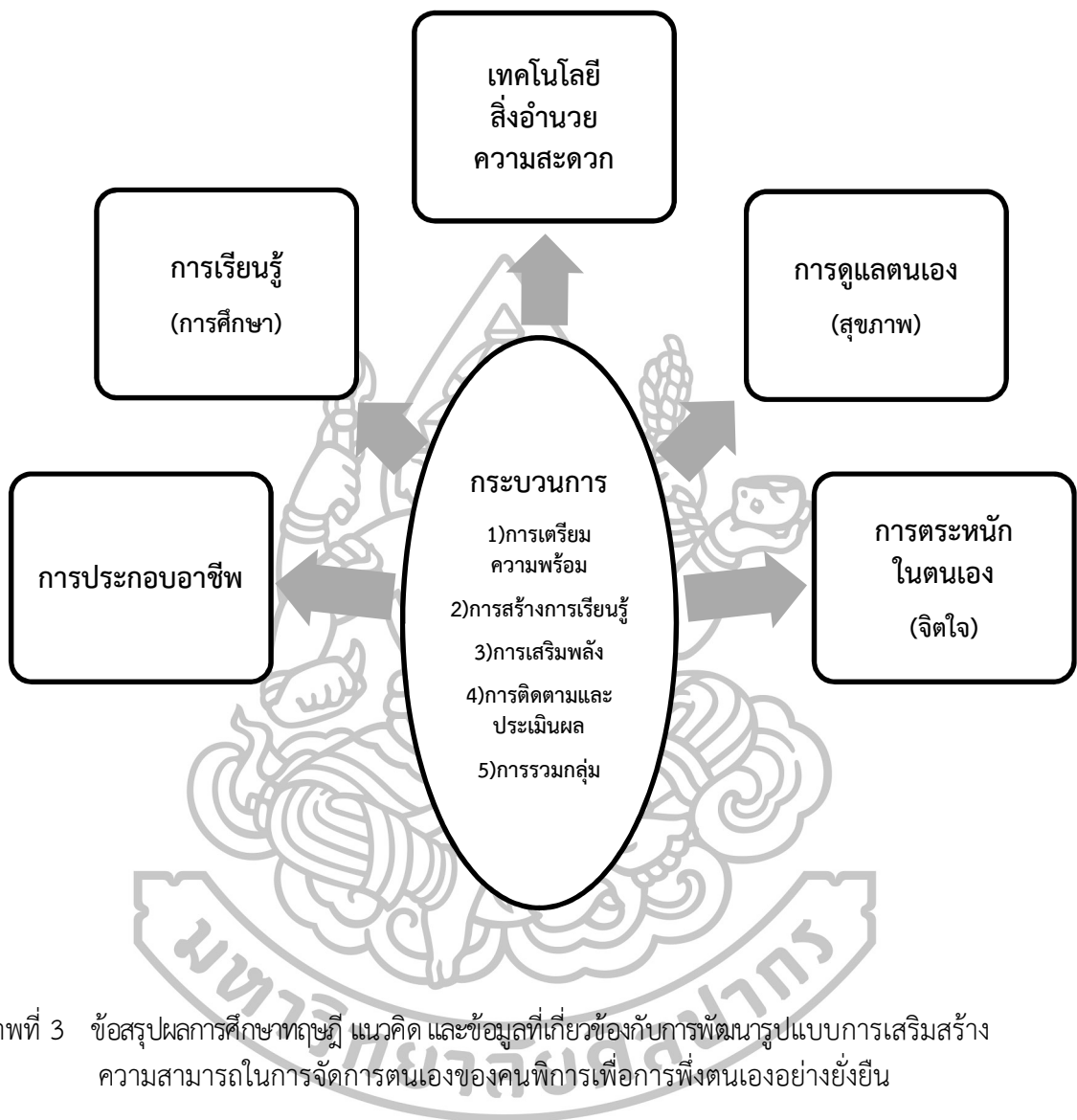
ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
งานวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ขององอาจ ดิษฐาภิขิน (2556: 222-225)	รูปแบบการพึ่งตนเองของคนในชุมชน ประกอบด้วย 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ 3)ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4)ด้านจิตใจ และ 5)ด้านสังคม	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านจิตใจ
งานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความเสมอภาคของการใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ของอัจฉรพรรณ คำยาดี (2553: 60-65)	รูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1)การสร้างสัมพันธภาพเชิงบำบัด 2)การให้ความรู้/การสอนและฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง 3)การมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ 4)การส่งเสริมและกระตุ้นให้ฝึกทักษะกิจกรรมตามกลวิธีการจัดการตนเอง 5)การประสานการดูแลและความช่วยเหลือจากบุคลากรด้านสุขภาพ	กระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)การให้ความรู้/การสอนและฝึกทักษะอย่างต่อเนื่อง 2)การส่งเสริมและกระตุ้นให้ฝึกทักษะกิจกรรมตามกลวิธีการจัดการตนเอง 3)การประสานการดูแลและความช่วยเหลือจากบุคลากรด้านสุขภาพ
งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี	องค์ประกอบพึ่งตนเองของชุมชน ประกอบด้วย 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ 3)ด้านทรัพยากร	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านจิตใจ

ตารางที่ 3 ตารางสรุปผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย	สาระที่ได้	ประเด็นที่นำไปศึกษา
ของนิตยา สุจริตผลจำรูญ (2557: 114-121)	4)ด้านจิตใจ และ 5)ด้านสังคม วัฒนธรรม	
งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา แหล่งการเรียนรู้ การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ของสมชาย ศรีเอียด (2553: 110-117)	การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง ประกอบด้วย 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ 3)ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4)ด้านจิตใจ และ 5)ด้านสังคม	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านเทคโนโลยี 2)ด้านเศรษฐกิจ และ 3)ด้านจิตใจ
งานวิจัยเรื่อง ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม ของธนายุส ธนธิตี (2553: 98-109)	การจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย 1)ด้านสุขภาพ 2)ด้านการศึกษา 3)ด้านการดำรงชีพและมีงานทำ 4)ด้านสังคม และ 5)ด้านการเสริมพลังให้กลุ่มคนพิการ	องค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 1)ด้านสุขภาพ 2)ด้านการศึกษา 3)ด้านการดำรงชีพและมีงานทำ

จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาทั้งในส่วนขององค์ประกอบและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3 ข้อเสนอผลการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

บทที่ 5

ข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถ ในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ
คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับ
การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิง
คุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน โดยแบ่ง
การนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 สถานการณ์คนพิการไทยในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

ส่วนที่ 3 สรุปผล

โดยการนำเสนอข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการ
จัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละส่วน มีประเด็นที่น่าสนใจดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สถานการณ์คนพิการไทยในปัจจุบัน

“เพราะโลกนี้ประกอบขึ้นด้วยความหลากหลายโลกจึงมิได้จำเป็นต้องมีแต่มนุษย์ที่
สมบูรณ์แบบแต่โลกที่หลากหลายควรประกอบด้วยบุคคลที่มีศักดิ์และศรีทางจิตวิญญาณที่ทัดเทียมกัน
เสมอภาคกันและศรัทธาในคุณค่าของกันและกันเพื่อที่จะเป็นสังคมที่ทั้งคนพิการและไม่พิการอาศัยอยู่
ร่วมกันอย่างสันติสุข” เป็นหนึ่งข้อความจากจดหมายข่าวการเมืองเรื่องคนพิการ ฉบับที่ 15 ต.ค.-พ.ย.
2552 ปีที่ 2 ของสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการที่สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย
ของสังคมไทยปัจจุบัน ซึ่งความเป็นจริงแล้วผู้พิการยังคงได้รับการยอมรับและเปิดโอกาสให้แสดง
ความสามารถในสังคมน้อยมาก โดยเฉพาะคนพิการในชนบทเพราะสังคมมีความเชื่อว่า “คนพิการ
เป็นบุคคลที่น่าสงสาร ด้อยศักยภาพ ไม่สามารถทำงานได้เท่ากับคนทั่วไป” ความเชื่อดังกล่าวทำให้
คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมนวมถึง
การถูกกีดกันทั้งทางสังคมอันเกิดจากเจตคติดังกล่าวและสภาพทางกายภาพที่เต็มไปด้วยอุปสรรค

“ความพิการ” ในสังคมไทยถูกทำให้คนรับรู้และเข้าใจจากชุดความรู้ที่จำกัดในสังคม
ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ “คนพิการ” มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และ
ในกระแสความเข้าใจหลักมักมองว่า “ความพิการ” เป็นภาวะไร้ความสามารถ และ “คนพิการ” ก็
นำมาซึ่งความเป็นภาระต่อคนอื่นและสังคม ทุนจากความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของสังคมที่ละเลยและ
มองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย สังคมไม่คิดที่จะทำอะไรเพื่อเผยแสดงคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ
และการละเลยหรือขับคนพิการออกนอกระบบนี้ ยังเป็นการกดขี่ข่มเหงมนุษย์ด้วยกันเองที่สร้างความ
ทุกข์ยากลำบากให้คนพิการอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย

คนพิการจำนวนไม่น้อยที่พยายามค้นหาโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการประกอบอาชีพเพื่อหวังที่จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น แต่มีคนพิการเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับโอกาสที่ดีจากสังคมหรือสามารถฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ในขณะที่แนวคิดระดับสากลมีความเชื่อว่า “คนพิการมีศักยภาพไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุคคลทั่วไป หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีคุณภาพ” เป็นความเชื่อที่มีพื้นฐานมาจากหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งให้ความสำคัญในสิทธิและความเสมอภาคของบุคคล โดยสำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้เปิดเผยข้อมูลสถิติคนพิการไทยที่ได้สำรวจโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2517 - 2550 พบว่า มีแนวโน้มความเสี่ยงต่อความพิการมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านความเจ็บป่วย วิธีการดำรงชีวิต และสภาพแวดล้อม ที่มุ่งเชิงอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น อุบัติเหตุในการทำงาน การจราจร การบริโภคที่ส่งผลให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อความพิการที่นับวันจะมีแนวโน้มสูงเพิ่มขึ้น

ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยนับว่ายังเป็นปัญหาที่รุนแรงและก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา และเด็ก เป็นต้น จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2553 ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม พบว่า ในปัจจุบันความมั่งคั่ง (Wealth distribution) มีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนจำนวนน้อยและยังมีความเหลื่อมล้ำในมิติอื่นๆ ทั้งการเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ การเข้าถึงทรัพยากร การเข้าถึงข้อมูลและข่าวสาร การเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และความเหลื่อมล้ำทางสังคมอื่นๆ เช่น การกีดกันและการแบ่งแยกระหว่างเพศกลุ่มอายุ และกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่กลายเป็นข้อจำกัดสำหรับการพัฒนาประเทศให้เต็มศักยภาพ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาการกระจายความมั่งคั่งระหว่างกลุ่มด้อยโอกาสโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนพิการและกลุ่มคนปกติ

ผลการสำรวจความพิการของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2555 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 2.2 ของประชากรทั่วประเทศ โดยพบผู้หญิงมีร้อยละของผู้พิการสูงกว่าผู้ชายเล็กน้อย(ร้อยละ 2.3 และ 2.1 ตามลำดับ) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 70 ปี ขึ้นไป(ร้อยละ 16.4) นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเขตเทศบาลมีร้อยละประชากรที่พิการมากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 2.5 และร้อยละ 1.5 ตามลำดับ) โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประชากรที่พิการสูงกว่าภาคอื่น (ร้อยละ 2.9 และ 2.8 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาตามลักษณะความพิการพบว่า เป็นประชากรที่มีความลำบากหรือปัญหาสุขภาพที่เป็นข้อจำกัดในการทำกิจกรรม มีร้อยละ 2.1 (1.4 ล้านคน) ประชากรที่มีความลำบากในการดูแลตนเองหรือทำกิจวัตรส่วนตัวมีร้อยละ 0.5 (0.3 ล้านคน) หรือประชากรที่มีลักษณะความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา มีร้อยละ 1.6 (1.1 ล้านคน) โดยประชากรที่พิการลดลงจากปี 2550 ทั้ง 3 กลุ่ม

จากการสำรวจการเข้าถึงความช่วยเหลือหรือสวัสดิการของรัฐและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ประชากรที่พิการเกือบทุกคนได้รับสวัสดิการคำปรึกษาพยาบาล (ร้อยละ 98.4) แต่ยังมีประชากรที่พิการอีกร้อยละ 15.8 มีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับคนพิการแต่ไม่มีและผู้พิการถึง 4 ใน 5 ต้องการความช่วยเหลือหรือสวัสดิการเพิ่มเติมจากรัฐ โดยต้องการเงิน

สนับสนุนมากที่สุด รองลงมาคือ งานมีรายได้ทำที่บ้าน และพยาบาลมาเยี่ยมและดูแลที่บ้านเมื่อจำเป็น นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป ถึงร้อยละ 22.4 ที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีประชากรที่พิการวัยแรงงาน (อายุ 15 – 59 ปี) เพียงร้อยละ 60.0 ที่มีงานทำ ส่วนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของประชากรที่พิการอายุตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไปมีสัดส่วนน้อยมาก คือ ผู้พิการที่ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมีเพียงร้อยละ 2.0 และ 1.8 ตามลำดับ

จากผลการสำรวจข้างต้น แสดงให้เห็นว่าคนพิการยังได้รับความช่วยเหลือหรือสวัสดิการจากรัฐบาลไม่ครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในเรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ และอุปกรณ์เครื่องช่วยสำหรับผู้พิการ กลุ่มคนพิการควรได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐ โดยการยกระดับรายได้ให้สูงขึ้นโดยการสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเป็นธรรม การสร้างโอกาสทางการศึกษาของคนพิการ และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพการจัดสวัสดิการที่จำเป็นตามสิทธิพื้นฐานให้สามารถส่งถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตประกอบอาชีพได้เต็มตามศักยภาพของตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557: 3)

แรกเริ่มเดิมทีก่อนจะลงพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยได้เคยมีประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการและการเสริมสร้างพลังอำนาจของคนพิการ รวมทั้งมีบทบาทในการขับเคลื่อนงานด้านการพึ่งตนเองของคนพิการในองค์กรคนพิการแห่งหนึ่งทำให้เกิดความเข้าใจในธรรมชาติของคนพิการและรับรู้ถึงปัญหาและความต้องการด้านต่างๆ รวมทั้งศักยภาพที่คนพิการมีอยู่ การนำเสนอประเด็นปัญหาการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองถือเป็นเรื่องใหม่ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนพิการในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้เรียนรู้โดยใช้หลักจิตวิทยาและปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอประเด็นการวิจัยต่างๆ ด้วยความละมุนละม่อม อ่อนน้อมถ่อมตน พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สร้างความเป็นกันเอง และแสดงจุดยืนความตั้งใจในการเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดีจนได้รับความไว้วางใจและยอมรับประเด็นปัญหาการวิจัย ทำให้การลงพื้นที่วิจัยในแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากคนพิการต้นแบบและเจ้าหน้าที่ในองค์กรคนพิการต่างๆ เป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้วิจัยเข้าใจในประเด็นปัญหาการวิจัยในหลากหลายประเด็นที่สังคมยังไม่รับรู้

“การส่งเสริมสิทธิและศักดิ์ศรีของคนพิการคือการสร้างความมั่นใจในอำนาจของตัวเอง เพื่อสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและสังคมที่อุดมสมบูรณ์” วาทะสำคัญของ ฮวน โชมาเวียผู้อำนวยการใหญ่องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือที่นิยมเรียกย่อๆ ว่า ไอแอลโอ ที่เป็นพลังผลักดันให้ผู้วิจัยได้ริเริ่มการทำงานด้านคนพิการและการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยได้ศึกษาข้อมูลจากการสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการและการสัมภาษณ์เชิงลึกคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

ส่วนที่ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ

องค์ประกอบที่ 1 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพ (Career)

“คนเราต้องมีข้อผิดพลาดและบกพร่องมนุษย์ไม่ได้เกิดมาเพื่อที่จะเพียบพร้อมสิ่งที่อยู่ในตัว และในใจต่างหากจะทำให้คนเติบโตไม่ใช่ว่าตำแหน่งไม่ใช่ฐานะไม่ใช่อำนาจไม่ใช่การบริหารจัดการสิ่งใหญ่โต และไม่ใช่การยกระดับตัวเอง” การประกอบอาชีพก็เฉกเช่นกัน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของผู้พิการเป็นอย่างมาก ทำให้ชีวิตมีคุณค่า ชีวิตมีความสมบูรณ์ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม การได้มีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ สังคมมีทัศนคติที่ดีต่อผู้พิการ ซึ่งการประกอบอาชีพของผู้พิการนั้นเป็นการพัฒนา สติปัญญา พัฒนากาย ใจ และมีรายได้เป็นของตนเอง ทำให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งคนพิการทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง ถ้ามีความตั้งใจและหมั่นฝึกฝนก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นได้ เพราะคนมีพิการมีพรสวรรค์พิเศษอยู่ในตัวเอง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจและความมุ่งมั่นของ ผู้พิการเอง หากให้อีกโอกาสทั้งจากครอบครัวและสังคม ในการที่จะพัฒนาตามความถนัดของผู้พิการ นอกจากนั้นต้องจัดหางานที่เหมาะสมให้ทำรวมถึงการให้อีกโอกาสทางการศึกษา สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการของตนเอง การช่วยเหลือตนเอง การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

ข้อมูลจากองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ หรือที่เรียกกันว่า ไอแอลโอ จากหนังสือเรื่อง Decent Work for People with Disabilities ได้โดยสรุปว่า คนพิการมีจำนวนราวร้อยละ 10 ของประชากรโลก ทว่าคนพิการในฐานะคนกลุ่มหนึ่งมักถูกเลือกปฏิบัติและกีดกันจากบริการพื้นฐานโดยทั่วไป อาทิ ด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา การฝึกอบรมและโอกาสในการจ้างงาน อันเป็นสาเหตุให้คนพิการจำนวนมาก รวมทั้งครอบครัวเป็นประชากรที่ยากจนที่สุดของโลก และไม่ได้รับการเหลียวแลจากสังคม ประการที่สอง ในหลายประเทศนั้นคนพิการไม่มีโอกาสรับรู้เรื่องนโยบายกฎหมาย และแม้กระทั่งการจัดให้มีบริการทางสังคมที่มีผลต่อตนโดยตรง ช่องว่างในการรับรู้ เช่นนี้ทำให้คนพิการถูกกีดกันจากการเข้าร่วมกับสังคมส่วนใหญ่ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในการส่งเสริมให้คนพิการได้มีส่วนร่วมอยู่ในสังคมทั่วไปนั้น จำเป็นต้องเริ่มด้วยการยอมรับว่าคนพิการคือ สมาชิกเต็มขั้นของสังคมและต้องให้ความเคารพต่อสิทธิทั้งปวงของคนพิการด้วย อีกทั้งยังต้องมีหลักประกันให้คนพิการได้รับบริการขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป โดยต้องมีการขจัดอุปสรรคกีดขวางทั้งทางด้านกายภาพ เจตคติ กฎหมาย กฎระเบียบ

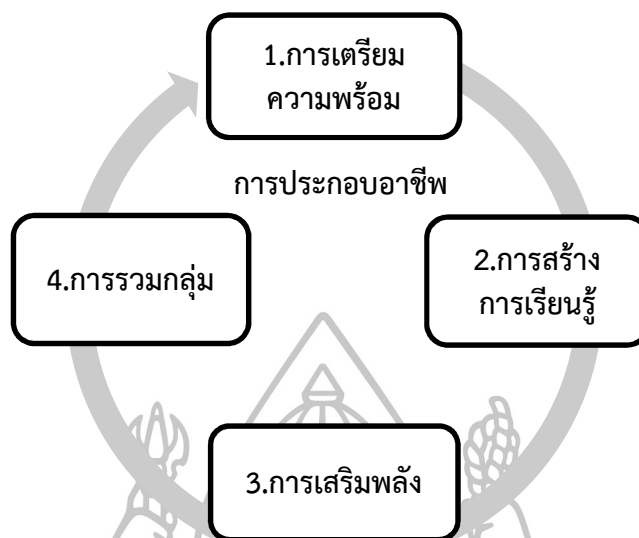
คนพิการไม่ใช่เพียงแต่มีความสำคัญในการทำคุณประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจของชาติเท่านั้น แต่การจ้างงานคนพิการยังสามารถช่วยลดต้นทุนในการจัดระบบสิทธิประโยชน์สำหรับคนพิการ ตลอดจนอาจช่วยลดความยากจนได้ ทั้งนี้มีเหตุผลที่น่ารับฟังในการจ้างงานคนพิการ กล่าวคือคนกลุ่มนี้มักมีคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับงานบางงานโดยเฉพาะ ดังนั้นจึงน่าจะเป็นผลดีสำหรับผู้ประกอบการที่จะยังคงว่าจ้างคนพิการที่เกิดจากการทำงานต่อไป เพื่อเก็บรักษาความเชี่ยวชาญที่เกิดจากการฝึกฝนจากการทำงานนั้นไว้ (องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ, 2553: 5-6) การเสริมสร้างสังคมที่ปราศจากอุปสรรคและขจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ องค์ความรู้ที่จำเป็นในการดูแลตนเอง ความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและมีงานทำของคนพิการ การเตรียมความพร้อมคนพิการ

สู่การประกอบอาชีพทั้งในสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ประเด็นแรกในการจัดการตนเองด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ ซึ่งปัจจุบันมีสถานประกอบการ เป็นจำนวนมากยังไม่สามารถจ้างคนพิการเข้าทำงานได้ สาเหตุหลักมาจากความไม่มั่นใจของผู้ประกอบการเรื่องความพร้อมของสถานที่ ทางเดิน ห้องน้ำ ที่จะอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ และปัญหาขาดทักษะความรู้ของคนพิการ ทำให้หลายแห่งปฏิเสธที่จะรับคนพิการเข้าทำงาน

คนพิการมีความพิการที่หลากหลาย ตั้งแต่ความพิการทางกาย ทางประสาทสัมผัส ทางสติปัญญาหรือทางจิตใจ ซึ่งอาจเป็นมาโดยกำเนิดหรือเกิดขึ้นในวัยเด็ก วัยแรกรุ่นหรือช่วงชีวิต หลังจากนั้นในขณะกำลังศึกษาเล่าเรียนหรือกำลังทำงาน ในบางรายความพิการอาจมีผลกระทบต่อความสามารถในการทำงานและการมีส่วนร่วมในสังคมเพียงเล็กน้อย แต่ในบางกรณีอาจมีผลกระทบมาก ซึ่งต้องอาศัยระบบสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มขึ้น (องค์การแรงงานระหว่างประเทศ, 2553: 5) โดยในปัจจุบันผู้พิการยังคงได้รับการยอมรับและเปิดโอกาสให้แสดงความสามารถน้อยมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทเพราะสังคมมีความเชื่อที่ผิดว่า คนพิการเป็นบุคคลที่น่าสงสาร ด้อยศักยภาพ ไม่สามารถทำงานได้เท่ากับคนทั่วไป ความเชื่อที่ผิดทำให้คนพิการขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการสนับสนุนให้ออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการถูกกีดกันทั้งทางสังคมอันเกิดจากเจตคติดังกล่าวและสภาพทางกายภาพที่เต็มไปด้วยอุปสรรค

ภาพลักษณ์ของคนพิการที่ปรากฏในสื่อยิ่งบ่อยครั้งเท่าไร ย่อมมีผลเท่านั้นในการทำให้สังคมคิดและเชื่อตามที่เห็น ในบางรายการที่สื่อมุ่งเสนอเรื่องราวของคนพิการโดยเฉพาะ เช่นในสารคดีทางโทรทัศน์นั้น น้อยครั้งมากที่เราจะเห็นภาพคนพิการเหมือนคนทั่วไป ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการมุ่งเน้นถึงความเป็นคนพิการและความเป็นผู้มีข้อด้อย หรือไม่เช่นนั้นก็เป็นคนที่น่าเวทนา หรือไม่ก็เป็นวีรบุรุษผู้สร้างวีรกรรมด้วยความพากเพียรเหนือมนุษย์ ในทางกลับกันหากจะมีการนำเสนอเรื่องราวของคนพิการรวมอยู่ในรายการประจำของโทรทัศน์หรือวิทยุ นอกเหนือจากสื่ออื่นๆ แล้วย่อมจะช่วยให้คนพิการมีตัวตนด้วยความเป็นธรรมและเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยหักล้างความคิดทางลบอันเป็นปกติวิสัยของคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการด้วย

โลกทุกวันนี้มีคนพิการร่วมอยู่ในกำลังแรงงานและสร้างคุณประโยชน์ทั่วทุกระดับ แต่กระนั้นก็ยังมีความพิการอีกจำนวนมากที่ต้องการทำงานแต่ขาดโอกาสเนื่องจากอุปสรรคหลายอย่าง คนพิการจำนวนมากที่พยายามดิ้นรนศึกษา และหางานทำเพื่อมีชีวิตที่ดี ไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น แต่มีเพียงจำนวนส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับโอกาสที่ดีจากสังคมหรือสามารถฝ่าฟันอุปสรรคเหล่านั้นได้ ในขณะที่แนวคิดระดับสากลมีความเชื่อว่าคนพิการมีศักยภาพไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุคคลทั่วไป หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างมีคุณภาพเป็นความเชื่อที่มีพื้นฐานมาจากหลักสิทธิมนุษยชน เป็นความเชื่อในสิทธิและความเสมอภาคของบุคคล (ผลา ศรีขาว, 2555: 4-8) ดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 4 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 ฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ

ในการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้คนพิการมีความพร้อมเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่สถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ โดยอันดับแรกต้องมีความเชื่อว่า คนพิการทุกคนมีศักยภาพในตัวเอง ถ้ามีความตั้งใจและหมั่นฝึกฝนก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นได้ เพราะคนพิการมีพรสวรรค์พิเศษอยู่ในตัวเอง แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับจิตใจและความมุ่งมั่นของผู้พิการเอง ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คือตัวเองต้องเข้มแข็งก่อน หลังจากนั้นคือการฝึกทักษะ ฝึกอะไร สิ่งเหล่านี้คงเกี่ยวเนื่องจากประสบการณ์การใช้ชีวิตต่างๆ อย่างตัวอาจารย์เองเดินทางไม่เก่งหรอก แต่ว่าคือเพื่อนจะบอกว่าพี่ต้องเดินทางกับคนตาบอดบ่อย คือ เดินทางกับคนตาบอดเก่งๆ ที่เขาคล่องๆ เราจะเริ่มเรียนรู้ อย่างเมื่อก่อนเรามองไม่เห็นใหม่ๆ เราจะรู้สึกว้าว คือ เราจะเดินผิดไม่ได้นะ เดินผิดทางแล้วมันจะเป็นจะตาย แต่พอเราไปเรียนรู้ เขาก็เดินผิด เดินผิดก็เดินใหม่สิ เราก็จับทางเราก็มอง อันนี้เป็นประสบการณ์ที่สั่งสม ต้องกล้าที่หนึ่งมันมันคงในตัวเอง และกล้าที่จะออกไปเชิญอุปสรรค เพราะถ้าเราแบบไม่กล้าออกไปไหนหรืออะไรอย่างนี้” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“ถ้าเขาทำอย่างอื่น เขาจะมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มากกว่านี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มันไม่ได้มาง่ายๆ ไปแบบนอน กลิ้งตามพื้น ตกเย็นก็ไปต้มเหล้าเมายา แล้วเอาเงินตรงนั้นมาทำผมปั่นรถไปใส่บาตรทุกเช้า บ้านผมกับปากซอย ผมก็ออกตั้งแต่ตีห้าครึ่ง พระมาตอนหกโมง ผมก็ปั่น

ไปคนในซอยก็ถามว่าจะทำๆ ไม่ให้ได้อะไรขึ้นมาเมื่อก่อนผมเดินไปแต่แม่ต้องหิ้ว กระจาดข้าวตามไปส่ง สงสารแม่อายุมากแล้วผมอยู่ผมเลยป็นเอง เขาเลยถามผมว่าทำๆ ไม่ให้มันได้อะไรขึ้นมา อยู่เฉยๆ ไม่ดีเทรอน นอนตื่นสายๆ กินแล้วนอนไม่ดีเทรอน ผมบอกว่ำนั่นแหละไม่ใช่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มนุษย์ทำอะไรได้มากกว่านี้เยอะ และที่สำคัญกว่าจะเกิดมาเป็นมนุษย์และเกิดเป็นมนุษย์ผู้ชายมันยากมากๆ กว่าจะได้แต่ละคน เกิดเป็นลูกผู้ชายยากมาก ผมเลยไม่ยอม” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่าการประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญสำหรับผู้พิการเป็นอย่างมาก เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิตการดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ สังคมมีเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ การฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ ส่งผลให้คนพิการมีทักษะในการดำรงชีวิต ได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ สามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ และแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีความพร้อมเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่สถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระต่อไป

สถาบันครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกสุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคมทำหน้าที่ให้การศึกษาและความรู้ พัฒนาให้คนพิการมีทักษะในการดำรงชีวิต รวมทั้งอบรมสั่งสอนสมาชิกของครอบครัวให้เป็นพลเมืองที่มีทั้งคุณภาพและคุณธรรม ส่งผลให้คนพิการมีความพร้อมเบื้องต้นก่อนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ด้านต่างๆ เพื่อเข้าสู่สถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระต่อไป ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ครอบครัวสำคัญมาก เพราะว่าอย่างที่บ้าน แม่จะเน้นเขาไม่ได้มองว่าเราพิการแล้วต้อง Over Protect เขาจะพูดตลอดคุณต้องอยู่ได้ด้วยตัวคุณเองเพราะว่าถ้าวันหนึ่งเขาไม่อยู่แล้วเราจะทำยังไง คือ เขาจะพยายามฝึกให้เราทำอะไร อย่างสมัยก่อน ก็ฝึกให้ขึ้นรถเมล์ไปโรงเรียนเอง แต่ตอนเด็กเรารู้สึกทำไม แต่พอโตมาเรารู้สึกดีนะ แม่จะไม่คอยไปไหนอะไรยังไง ถ้าเทียบกับเพื่อนคนหนึ่ง พ่อแม่จะตามมากๆ ก็เลยมองว่าอันหนึ่งเป็นส่วนจากครอบครัวสำคัญ มันทำให้เรากล้าคิดกล้าทำกล้าอะไรอย่างนี้ ขึ้นอยู่กับการปลูกฝังมา” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“มีน้องบางคนแม้จบปริญญาตรีแล้ว บ้านเขาโอเคพอมีฐานะ พ่อก็ดูแลเขาจะไปไหน ก็ต้องมีคนไปส่งหรืออะไรอย่างนี้ มันคอยพึ่งคนอื่นตลอดเวลาที่ลำบาก จริงๆ อย่างบางครั้งเขามีวันนี้จะไปงานอันนี้ แต่สรุปพ่อป่วยทำให้ไม่ได้ไปงานนั้น ก็เลยมองว่าเป็น ส่วนหนึ่งคือ จากครอบครัวอีกส่วนหนึ่งคือ ตัวเองก็ต้องกล้าที่ออกไปข้างนอก เพื่อเจออะไรที่มันท้าทาย เพราะว่าถ้าไม่เจอเลยมันจะไม่กล้า และไม่สามารถที่จะบอกดำรงชีวิตตอนอยู่ได้ด้วยตนเองหรือว่าบริหารจัดการครอบครัวข้างๆ ฝั่งที่แบบว่าคือ ทำให้เราสามารถดำเนินชีวิตได้มันมองว่ามันเป็นประสบการณ์ด้วยส่วนหนึ่ง” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า คนพิการคนหนึ่งจะมีความสามารถในการดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพได้นั้น ครอบครัวคนพิการมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นบ้ำหลอมแห่งศักยภาพของคนพิการ ทำให้คนพิการมีความพร้อมออกสู่โลกภายนอกด้วยตนเอง กล้าคิดกล้าทำ กล้าแสดงออก สามารถเลือกเดินทางไปในสายชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพและความถนัดของตน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 5 การเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

2. การสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภทยังมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคนพิการเป็นอย่างมาก ซึ่งส่งผลต่อการจัดคนพิการเข้าทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมกับสภาพความพิการ โดยปัญหาในการจัดบริการด้านการจ้างงานของรัฐแก่คนพิการ คือ ตำแหน่งงานที่รองรับความพิการทุกประเภทมีน้อย สาขาวิชาที่คนพิการจบออกมาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในปัจจุบัน รวมทั้งขาดการจัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“จริงๆ ผมว่าไม่สัมพันธ์กัน คือ บางคนก็เรียนจบปริญญาตรี แต่ว่าตลาดเขาที่ไม่ต้องการสาขาที่เขาจบ อย่างบางจบรัฐศาสตร์ แต่ว่าทางบริษัทห้างร้าน ก็อาจจะไม่ต้องการคนพิการที่จบสาขารัฐศาสตร์ ทำสาขาอื่นไป ซึ่งบางที่การศึกษาในปัจจุบันไม่ได้บอกว่าเราต้องการคนพิการทางการเห็นที่จบสาขานี้ละ ไม่ได้บอกไว้ก่อน เขาก็อยากเรียนในสิ่งที่เขาอยากเรียนใช้ไหมครับ พอเรียนจบมา การทำงานก็ไม่สอดคล้องกัน สาขาที่เขาจบมา มันก็เลยกลายเป็นปัญหา นี่คือปัญหาหลักเลยแหละ เวลาเขาเปิดตลาดนัดคนพิการ เกี่ยวกับแรงงาน มีคนไปน้อยมาก ยังขาดการจัดทำตำแหน่งงานที่เหมาะสมกับคนพิการ บางที่คนพิการไม่รับรู้ข่าวสาร แล้วบริษัทแสดงความจำนงมาว่าต้องการพิการไปทำงานแต่บางที่มีเรื่องทางคุณวุฒิ และมีเรื่องการศึกษาที่เอาไปใช้งานกับบริษัทเขาแล้วก็เงินเดือนด้วย พอผนวกกัน มันเลยจูนกันไม่ตรง ในเรื่องนี้จำเป็นไหม” (ชาย สุปินะ, 2557)

“เรื่องการสมัครงานบางที่เขาก็สถานประกอบการ หรือนายจ้างจะไม่รับคนหูหนวก ซึ่งเขาก็ไม่เข้าใจว่าเพราะอะไร เพราะบางทีคนหูหนวกก็จบปริญญาตรี อ่านออกเขียนได้คะ แต่ว่า นายจ้างจะกังวล บางที่เขาก็ไม่เข้าใจในเมื่อเราปริญญาตรีเหมือนกันกับคนพิการคนอื่น แต่ในจ้างไม่ค่อยรับเข้าทำงาน” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“เพราะเท่าที่เคยได้ไปงานที่เวลาของ พก.จัดอะไรนะ ตลาดนัดแรงงานหรืออะไร ลักอย่างคือ ก็มันจะมีบางเรียกว่า มันยังจับคู่ไม่ตรงกัน คือจับได้ แต่ว่างานเขารับอีกด้านหนึ่ง แล้วมัน ก็อันนั้นส่วนหนึ่งนะคะ แล้วส่วนหนึ่งที่มองเขายังมองว่าศักยภาพคืองานที่เขารับเท่าที่เราสังเกต มัน ตั้งแต่ปี 55 เท่าที่ดูคือในให้ดูที่ให้รับสมัครไม่มีรับคนตาบอดเลย มีแต่รับคนหูหนวก หรือแขนขา แต่ คนหูหนวกที่เห็นจะรับวุฒิ ม.3- ม.6 อาจจะมองว่าสังคมก็ยังไม่รู้ว่าคนพิการทำอะไรได้ หรือว่าบางอัน รับสูงจนบางคนคนพิการก็ไปไม่ถึง มันต้องคนพิการเองก็ต้องพัฒนาตัวเองให้พร้อมกับการที่จะไปสอดรับกับตำแหน่งที่เขาเปิด” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“จริงๆ ตอนนี้องค์กรภาครัฐต้องมากระตุ้นคนพิการในชุมชน ยังมีอีกเยอะที่ไม่รู้ ข่าวสารอะไร ต้องมากระตุ้น เพราะบางครั้งเขาอาจจะได้ประโยชน์ในเรื่องการประกอบอาชีพ ถ้ารัฐ มาส่งเสริมอะไรบ้าง บางคนพิการอยู่ไม่ได้ทำอะไร เหมือนกับพ่อแม่เลี้ยงไป ทิ้งๆ ที่ผมมองแล้วบางคน ศักยภาพที่ทำงานได้ คือ ต้องเข้ามากระตุ้นให้ความรู้” (สายยันต์ จันทรา, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท หากผู้ประกอบการมีความเข้าใจในความ พิการ จัดหางานที่เหมาะสมตามความพิการ รวมทั้งสร้างกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับความ พิการแต่ละประเภท และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลให้เข้าถึงคนพิการอย่างทั่วถึง ก็จะ ส่งผลให้คนพิการสามารถเข้าถึงโอกาสของการมีงานทำอย่างทั่วถึง โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึง คนพิการแต่ละประเภทผ่านช่องทางต่างๆ ตามความเหมาะสมซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญในการ เสริมสร้างให้คนพิการในประเทศไทยมีอาชีพที่มั่นคง ซึ่งประเทศต่างๆ ทั่วโลก ถือว่าการมีงานทำ เป็นการให้โอกาสทางสังคมที่ดีที่สุดแก่คนพิการ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมทั้งนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของคนพิการอย่างยั่งยืน

2.2 จัดวิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละ ประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า ปัจจัยสำคัญในการจัดฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ในการประกอบอาชีพของคนพิการ คือ การจัดวิทยากรอบรมและฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างความรู้ความ เข้าใจเรื่องเกี่ยวกับองค์ความรู้ต่างๆ ในการประกอบอาชีพ การดูแลตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภทซึ่งมี ความแตกต่างกัน ดังนั้น วิทยากรอบรมและฝึกปฏิบัติต้องมีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถ ของคนพิการแต่ละประเภทมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในองค์ความรู้ต่างๆ หรืออาจเป็นคน พิการประเภทนั้นๆ ที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมอาชีพสำหรับคนพิการสามารถเข้าถึงทักษะความ ชำนาญและมีหลักจิตวิทยาในการพัฒนาคนพิการแต่ละประเภทให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ นั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“วิทยากรที่ใช้ฝึกอบรม ถ้าเป็นคอมพิวเตอร์ส่วนใหญ่เราจะใช้คนพิการทางการมองเห็นเหมือนกัน ซึ่งเขามีความรู้ มีความชำนาญ เพราะว่าเขาได้อบรม เขาได้ใช้อยู่ แต่ถ้าคนปกติมาสอน เขาจะไม่ทราบ เขาจะไม่มีเทคนิคในการที่จะมาทำให้คนพิการทางการมองเห็นเข้าใจ แต่วิทยากรอย่างฝึกอาชีพอื่นเช่นว่านวด ก็เป็นคนปกติ ก็มีคนตาบอดบ้าง” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“กิจกรรมที่ฟื้นฟูคนพิการนี้แหละครับ ลงพื้นที่ตำบล แต่ละตำบลเราก็ใน 1 เดือนเราลงไปประมาณ 3-4 ครั้ง ร่วมกับทีมนักกายภาพบำบัดของโรงพยาบาล มีแพทย์ลงไป มีนักกายภาพบำบัด มีพยาบาล แล้วก็ผม ผมจะเข้าไปฟื้นฟูทางด้านจิตใจก่อน พอฟื้นฟูทางด้านจิตใจเสร็จแล้ว เราก็ฟื้นฟูทางด้านร่างกาย พอร่างกายเสร็จแล้วเราก็ฟื้นฟูทางด้านสภาพสิ่งแวดล้อมนะครับ” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า วิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการแล้วนั้น ยังมีส่วนสำคัญในทางอ้อมในการเสริมสร้างความเข้าใจของคนในสังคมที่มีต่อตัวคนพิการซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจุบันคนพิการสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองทัดเทียมคนปกติได้ในหลายๆ ด้านและมีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้คนทั่วไปยอมรับและเข้าใจคนพิการมากขึ้น ไม่รู้สึกแปลกแยก มีอาชีพและรายได้ สามารถไปไหนมาไหนในสังคมได้มากขึ้น

2.3 จัดอบรมอาชีพตามความสนใจและความถนัดของคนพิการแต่ละประเภท

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ ความสนใจและความถนัดของคนพิการแต่ละประเภทหรือแต่ละบุคคลจึงมีความสำคัญมาก อาชีพแต่ละอาชีพก็มีความแตกต่างกันมาก อาชีพบางอย่างก็อาจเหมาะสมกับบุคลิกภาพคนหนึ่ง แต่ก็อาจมาสอดคล้องกับบุคลิกภาพของอีกคนหนึ่ง คนพิการที่เลือกประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตน ย่อมก่อให้เกิดความเพลิดเพลินและเกิดความสุขในการทำงานและยังมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพมาก ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ถ้าเป็นไปได้คนที่ไม่ได้เข้าศูนย์ที่เป็นระบบการศึกษา ที่เขาไม่สามารถจะใช้ความรู้ไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ คนกลุ่มนี้ต้องฝึกอาชีพให้เขา เช่น ฝึกนวด ฝึกอะไร ถ้าหากว่าเขามีความสามารถในการฝึกหรือว่ามีความสามารถที่จะประกอบอาชีพ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง กลุ่มนี้ก็จะฝึกอาชีพนวดไป แต่กลุ่มที่สุขภาพไม่ดีหรือว่าไม่มีความต้องการที่จะประกอบอาชีพนวด ก็อาจจะจัดหาในเรื่องของโควต้าสลากให้คนพิการ ซึ่งรัฐสนับสนุนบ้าง ผมว่ามันก็จะทำให้เขามีรายได้ที่ดีขึ้น แล้วเอาไปใช้จ่ายในครอบครัว ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“ออมสินพาไปบ้าง โดยเฉพาะจะพาไปดูเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ทำน้ำหมัก ทำปุ๋ยอะไรต่างๆ ผมไปหลายๆครั้งคือ ส่วนใหญ่ก็ไปอบรม แล้วเมื่อเราได้รับการอบรมมาแล้ว เราก็มาจัดโครงการต่อในชุมชน” (สายยันต์ จันทรา, 2557)

“คนพิการจริงๆ ต้องเรียนเพื่อที่จะเอาตัวกับการศึกษา เรียนเพื่อให้อ่านออกเขียนได้แล้ว สามารถที่จะดูแลตนเองได้ ในการดำรงชีวิต ในการสร้างอาชีพให้กับตัวเอง ในการหาอาชีพให้กับตัวเอง ในการเข้าสู่ระบบการจ้างงานอะไรต่างๆ การศึกษาก็ไม่ได้มีบทบาทสำคัญที่เป็นอันดับ

หนึ่งนั้น แต่ไม่ใช่ทั้งหมดแล้วก็มองว่าเรื่องของการฝึกอบรมเรื่องอาชีพ มันเป็นเรื่องของการให้การศึกษา ให้การศึกษาเพราะให้คนพิการจากไม่มีความรู้มีความรู้ในการพึ่งพาช่วยเหลือตัวเอง และเอื้อประโยชน์ให้กับคนในครอบครัว ไม่เป็นภาระคนในครอบครัวนั่นคือ การให้การศึกษา” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คนพิการไม่จำเป็นต้องขายล็อตเตอรี่ทุกคน เฉพาะคนที่สุขภาพไม่แข็งแรงหรือว่ามีความต้องการที่จะขายสลากก็ขายไป แต่ส่วนที่มีสุขภาพแข็งแรงมีการฝึกอาชีพ ก็ประกอบอาชีพตามที่ตนได้ไปฝึกจนวัด ทุกวันนี้การวัดนั้นก็ได้รับความนิยมมากขึ้นคือ อย่างเราในการฝึกอาชีพจนวัดมันพื้นฐานของที่สมาคมนี้ ก็คือจะเป็นศิษย์เก่าศูนย์ฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นสถานที่ฝึกอาชีพพวดีให้กับคนพิการทางการมองเห็นอยู่แล้ว ส่วนใหญ่คนที่จบไปก็ประกอบอาชีพพวดี ถ้าไม่พวดีก็ขายสลากมีอยู่ 2 จุดนี้เท่านั้นเอง ส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนี้ แต่บางคนอาจจะมีความสามารถด้านอื่น ด้านร้องเพลง เขาจะไปร้องเพลงเหมือนกัน ส่วนคอมพิวเตอร์บางคนฝึกเอาไปแล้วก็ไปสอนเพื่อนๆ ต่อ คิดเป็นชั่วโมงอะไรก็มีเหมือนกัน” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“เราเน้นให้ความรู้ ให้ความรู้ในเรื่องของการผลิตมูลไส้เดือน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ให้เอื้อต่อการดูแลสุขภาพตัวเองเพราะฉะนั้นไม่ได้คิดถึงเรื่องของกำไรขาดทุน หรือแสวงหาผลประโยชน์ คนไม่พิการต้องเสีย เพราะฉะนั้นการจัดอบรมก็ให้ความรู้เดือนละ 1 ครั้ง ก็ได้รับความสนใจนะ เต็มนะคอร์สคอร์สแรกก็เต็ม และเริ่มทยอยลงคอร์ส 2 รุ่นที่ 2 สิ่งที่เราบอกกับสังคมไปคือขั้นตอนกระบวนการของการเลี้ยง การเตรียมอาหาร ที่แตกต่างกับฟาร์มอื่น ที่เราใช้วิธีหมัก ฟาร์มอื่นใช้วิธีแช่น้ำ ซึ่งเราพยายามเน้นของการที่จะทะนุถนอมแร่ธาตุต่างๆ จากต้น คือ เรื่องของอาหารการเตรียมอาหารให้กับไส้เดือนตั้งแต่แรก เพื่อให้มาอยู่ครบถ้วนบริบูรณ์ไม่ขาดหายไปไหน” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดบริการด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะตามความถนัดและความสามารถที่เหมาะสมกับสภาพความพิการถือเป็นการสร้างการเรียนรู้แก่คนพิการก่อนออกไปประกอบอาชีพในสถานประกอบการหรือการประกอบอาชีพอิสระ เป็นส่งเสริมการมีงานทำของคนพิการให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี

2.4 ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกันมีส่วนสำคัญที่ทำให้คนพิการสามารถออกสู่สังคมมากยิ่งขึ้น ซึ่งคนพิการหลายคนได้แสดงให้เห็นว่าหากมีโอกาสและการปรับตัวอย่างเหมาะสมเพื่องานนั้นหรือด้วยสิ่งแวดล้อมแล้วทุกคนล้วนสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่โลกแห่งการทำงานได้ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

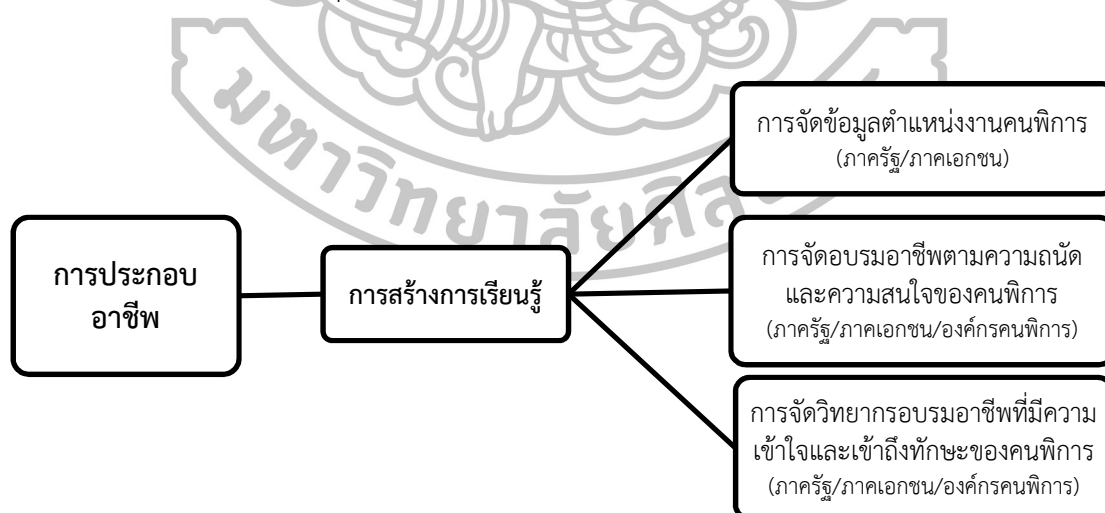
“พอเราเปิดตัวเองมากขึ้น จากที่เมื่อก่อนเราอยู่แต่ในวงจรคนพิการ พอเราออกมาข้างนอกมากขึ้น มาทำงาน มาอยู่ในกลุ่มธุรกิจอย่างเช่น Amway เราได้เรียนรู้อะไรเพิ่มขึ้นนะ แล้วก็รู้สึกทำให้เราโตขึ้น มองเห็นหนทางอะไรมากขึ้นกว่าเดิมก็ในฐานะที่ผมทำงานองค์กร

คนพิการ ผมจะมองว่าจริงๆความผิดพลาดก็อยู่ที่ตัวเรานั้นแหละ คือ บางทีโดยทั่วไปคนในสังคมเขา ไม่ได้รู้เรื่องอะไรพวกนี้อยู่แล้ว ไม่ใช่ความผิดของเขา แต่บางทีอาจจะคุ้นเคยวิธีการเดิมๆ วิธีคิดเดิมๆ ทำงานด้วยวิธีแบบเดิมๆ มันทำให้หลายๆ อย่างยังคงอยู่ในกระดาษ (สว่าง ศรีสม, 2557)

“คือ จากประสบการณ์ที่ผมทำงานมา บางทีผมพบว่า เรามีคอมพิวเตอร์ของเราเอง คือรู้สึกว่าการทำงานกับกลุ่มของเรานั้นง่าย มันพูดแล้วก็เข้าใจ มันสื่อสาร กันง่าย พอเราทำงานกับ คนข้างนอก บางทีมันมีเรื่องของช่องว่าง ในความแตกต่างทางความคิด บางทีที่เราสื่อสารประเด็นของ เราแล้วเขาไม่เข้าใจ มีการปฏิเสธอะไรอย่างนี้ บางทีเรารู้สึกว่าเราไม่อยากจะไปยุ่งอะไรกับเขามาก ก็ ทำของเราเองดีกว่า ตรงนี้มันทำให้เรายังอยู่กับที่ แต่จริงๆ แล้วเราคงต้องทำงานกับคนที่หลากหลาย มากขึ้น คือ ผมว่าในสุดท้ายยังโยงกับคนพิการ ตัวคนพิการก็ต้องเป็นเซ็นเตอร์ในการที่จะเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์โฆษณาตัวเองออกไป เพื่อบอกให้คนในสังคมรู้ว่า เราต้องการอะไร แล้วเราจะทำ ประโยชน์อะไรกลับคืนไป” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การผลักดันให้คนพิการมีสิทธิเสรีภาพในการ เลือกรับประกอบอาชีพและสามารถทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่าง กัน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพคนพิการทั้งทางตรงและทางอ้อมได้เป็นอย่างดี ซึ่งใน ปัจจุบันคนพิการมีโอกาสได้เข้าไปร่วมทำงานกับคนปกติโดยทั่วไปมากขึ้น ได้แลกเปลี่ยนความคิด และมุมมองระหว่างกันโอกาสของคนพิการที่เคยขาดมาตั้งแต่อดีต ค่อยๆเปิดกว้างขึ้น เมื่อคนในสังคม ยอมรับถึงความรู้ ความสามารถของคนพิการ โลกของคนพิการในปัจจุบันจึงเป็นโลกเดียวกับคนปกติ ที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีช่องว่างมากนัก

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 6 การสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

3. การเสริมพลัง

3.1 เปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่คนพิการแต่ละประเภท

ในการเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การเปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่คนพิการแต่ละประเภทจะต้องเป็นไปตามความถนัดและความต้องการของคนพิการและครอบครัว รวมทั้งต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมของชุมชนและความต้องการของตลาด โดยจะต้องมองชุมชนแบบองค์รวม ทั้งคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ครอบครัวคนทั่วไปในชุมชนที่ไม่พิการ รวมทั้งจะต้องทำงานแบบบูรณาการไม่แยกส่วนเฉพาะอาชีพเท่านั้น โดยให้คนพิการ ครอบครัว และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการตั้งแต่ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมติดตามประเมินผล และส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้คนพิการอย่างครบวงจรและต่อเนื่อง ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“โอกาสในการจ้างงาน จริงๆ แล้วเรื่องการจ้างงานกับคนพิการในส่วนตัวผมเอง ผมมองว่ามันไม่ค่อยจะจูนกันได้ตรง เพราะว่าคนพิการทางการเห็น บางทีอาจจะต้องการที่จะทำอาชีพนวด แต่ว่าคนที่บริษัทห้างร้านอะไรต่างๆ ที่เขาจ้าง ต้องการในด้านอื่น มันก็เลยจูนกันไม่ตรงกัน บางทีถึงแม้จูนตรงกันก็จะมีอุปสรรคเข้ามาเกี่ยวข้องนะ คือ เรื่องรายได้อะไรต่างๆ ซึ่งอาจจะเขาอาจจะจ้างในค่าแรงขั้นต่ำ จริงๆ เขาอาจจะได้มากกว่า มันก็เลยกลายเป็นว่าถึงแม้จะมีงานให้คนพิการ คนพิการก็ไม่ได้เข้าไปสู่การจ้างงานจริงๆ เขาก็ไม่ได้ไป” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“อาชีพคนพิการทำได้ดีอยู่แล้ว คุณไม่ควรไปรีดรอนเขา คุณควรไปส่งเสริมเขาจริงจัง คุณต้องให้โอกาสเขาจริงๆ” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“แต่อาชีพอื่นๆ เรายังไม่เห็นมากขนาดนั้น อาจจะมีพวกงานฝีมือบ้าง คือ แต่มันยังไม่หลากหลาย คือ ไม่ใช่ว่ามันนั้นนะ เพียงแต่ว่า ถ้ามีอาชีพหลากหลายให้ เราได้ฝึกมากกว่านี้ ก็อาจจะดีอย่างเช่น มีเด็กน้อยๆ เรียนสารพัดช่าง เขาไปฝึกพวกงานในสำนักงาน ก็อันนั้นก็ดีไปทำงาน ทำได้จริง แต่ ณ ตอนนี้สิ่งที่เจอยังอยู่ก็คือ ให้บออะไรมันก็ไม่มีงานหลากหลายให้เราได้เลือกส่วนใหญ่ก็ Call center เป็นอะไรที่ใหม่ ก็คล้ายๆกับอดีต Operator นะ อาชีพไม่หลากหลายมากมาย” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“น่าจะมีหน่วยงานหรือองค์กรสักหน่วยงานหนึ่งที่ทั้งสัมภาษณ์ ทั้งตรวจสอบว่าผู้พิการแต่ละคนจะมีอะไรที่จะพัฒนาตนเองได้บ้าง แล้วก็ส่งเสริมไปแนวทางที่เหมาะสม แล้วก็องค์กรนี้ก็จะต้องอยู่ต่อเนื่องไปเรื่อย หลังจากที่ส่งเขาเข้าไปสู่สังคมแล้วว่า Feedback เป็นยังไง แล้วเราก็ต้อง Cheer up ให้เขาอยู่เป็นคนของสังคมได้ โดยไม่แปลกแยก” (กำพล ทองบุญนุ่ม, 2557)

“จริงๆ ตอนนี้หน่วยงานภาครัฐต้องมากระตุ้นคนพิการในชุมชน ยังมีอีกเยอะที่ไม่รู้ข่าวสารอะไร ต้องมากระตุ้น เพราะบางครั้งเขาอาจจะได้ประโยชน์ในเรื่องการประกอบอาชีพ ถ้ารัฐมาส่งเสริมอะไรบ้าง บางคนพิการอยู่ไม่ได้ทำอะไร เหมือนกับพ่อแม่เลี้ยงไป ทั้งๆ ที่ผมมองแล้วบางคนศักยภาพที่ทำงานได้” (สายยันต์ จันทร์ธา, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การเปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่คนพิการแต่ละประเภทจะเกิดขึ้นได้นั้นภาครัฐจะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการส่งเสริมอาชีพคนพิการและเป็นแกนหลักในการประสานงานกับภาคีเครือข่ายในระดับต่างๆ อย่าง

ใกล้ชิดและต่อเนื่อง โดยต้องเชื่อมั่นว่าคนพิการมีศักยภาพมีสิทธิความเท่าเทียมกันในสังคมและต้องให้โอกาสคนพิการคิดเองทำเองได้ต้องมีการกระตุ้นให้คำแนะนำและติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันทำงานอย่างจริงจังต่อเนื่องและพัฒนาร่วมกัน

3.2 สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภท เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ

ในการเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ควรมุ่งเน้นในการส่งเสริมการให้บริการวิชาการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ การส่งเสริมเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนพิการ ครอบครัว ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการและชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการเพิ่มผลิตภาพและยกระดับความสามารถในการแข่งขันของคนพิการในตลาดแรงงานโดยการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการประกอบอาชีพของคนพิการอย่างเพียงพอและทั่วถึงเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการด้านการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ที่เราอยากให้อำนาจมากที่สุดคือ ในด้านการฝึกอาชีพ บางทีมันใช้งบประมาณค่อนข้างเยอะ แต่ว่าเงินที่เราได้รับการสนับสนุนจากทางบริษัทห้างร้าน บางทีก็น้อยเกินไป ไม่เพียงพอเราก็ต้องควักเงินในกระเป๋าเพิ่มเติมอะไรเข้าไป ในด้านอาชีพ ในด้านการพัฒนาองค์ความรู้ เช่นเราเรียนคอมพิวเตอร์” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“รัฐบาลควรจะมีงบประมาณมาให้ ถ้าพิสูจน์ว่ารัฐบาลนี้ทำจริง มีการเคลื่อนไหวกิจกรรมจริงๆ ใช้งบประมาณมาเลยเหมือนที่บอก แล้วส่งเสริมอาชีพที่เขาทำได้ ต้องส่งเสริม ไม่ใช่แล้วอาชีพที่เขาทำไม่ได้ แต่เขาอยากทำก็ต้องส่งเสริม มันต้องเป็นแนวส่งเสริม ไม่ใช่แนวสงเคราะห์ สงเคราะห์ส่งเสริมมันเส้นยาแดง สงเคราะห์มันให้โดยไม่คิดที่จะพัฒนาะ มันให้เพราะสงสารคิดเวทนา แต่ส่งเสริม มันต้องพัฒนาไปด้วย” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“งบประมาณแต่ละปีขึ้นอยู่กับหน่วยงานนั้นๆ อย่างบางทีบเขาเหลือ เขาทุ่มสนใจผู้พิการ เขาจะทุ่มสักแสน สอนแสน ล้านสองล้านเขาก็ทำได้ เพียงแต่งบประมาณ ก็ฟังได้อย่างนี้ แต่ที่มันขึ้นอยู่หน่วยงานนั้นๆ โครงการแต่ละโครงการอนุมัติมาเราสามารถช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ได้อีกเยอะเลย และที่สำคัญทำให้เขาพ้นทุกข์ อย่างเขาอยู่สบาย เขาใช้ชีวิตแบบสบาย เราก็เหมือนกัน ถ้าเราสบายเราก็มีความสุข เขาก็มีความสุข แล้วอีกอย่างชีวิตต่อชีวิต เหมือนเราไปสร้างชีวิตให้เขาใหม่ บางทีบางหน่วยงานเขาต้องมีใจกับงานตรงนี้ ผู้พิการก็สบาย ไม่ใช่ผู้พิการอย่างเดียว คนรอบข้างผู้พิการก็สบาย สังคมก็สบายด้วย ไม่เป็นภาระสังคมใจ ผู้พิการไม่วนเวียนเข้าออกโรงพยาบาล ไม่ต้องมานั่งขอทาน แล้วเขาก็บอกว่าขอทานไม่เปิดโอกาสให้เขาทำงาน ไม่เปิดโอกาสให้เขาไปเรียน เขาทำอะไรไม่ได้เขาก็ขอทาน เขาทำอะไรไม่ได้เขาขายล็อตเตอรี่” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“ผมอยากให้มีหน่วยวิจัยเฉพาะเรื่องของคนพิการขึ้นมาเลย เป็นสถาบัน ผมว่าเริ่มต้นจากมหาลัยต่างๆ รัฐบาลให้งบเขาไปเลย จุฬา ศิลปากร มหิดล แล้วเป็นคณะหนึ่งในคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรมก็ได้ ให้เป็นคณะหนึ่ง หรือเป็นวิชาแขนงหนึ่ง ให้นักศึกษาสามารถประกวด Thesis สิ่งประดิษฐ์ตรงนี้ขึ้นมา เป็นการวิจัย แล้วเราก็ส่งเสริมจริงจัง หรือออกเป็นกฎหมายบังคับให้

บริษัทใดๆที่เป็นด้านเทคโนโลยี หรือบริษัทไหนไม่มีเทคโนโลยี ก็ต้องเงินมาสนับสนุนบริษัทนี้ทำเรื่องนี้ 200 บริษัท รับเรื่องของ physical ของร่างกาย 200 บริษัทรับเรื่องสายตา 200 บริษัทรับเรื่องหูหนวก รับผลิตสินค้าชิ้นงานวิจัยที่มาช่วยลดความพิการตรงนี้แล้วรัฐบาลก็ต้องส่งเสริมจริงจัง แล้วก็ถ้าเขาต้องขาย ผมว่าก็ขาย แต่ว่าราคายังไงก็ถูกกว่าต่างประเทศแน่นอนเมืองไทย” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“จริงๆ มันก็ควร คือ ควรจะได้จากภาครัฐมันก็คงเป็นเรื่องของกิจกรรมโครงการ ที่จะเข้ามาสนับสนุน และในอนาคตคิดว่าเขาจะมีศูนย์บริการคนพิการ องค์กรคนพิการ หน่วยงานคนพิการอะไรนี้ หรือว่าองค์กรเอกชนมูลนิธิฯ หรืออะไรต่างๆ สามารถที่จะจัดเป็นศูนย์บริการที่จะช่วยเหลือคนพิการได้ รัฐจะให้การสนับสนุน แต่ก็ยังช่วย ยังอีกไกลได้อีกนาน” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพอีกด้านหนึ่ง คือ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการสู่การปฏิบัติจริง โดยการร่วมมือกับสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยพัฒนาต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับคนพิการ เกิดประเด็นวิจัยที่สร้างคุณค่าและความเข้มแข็งของคนพิการตลอดจนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้เชื่อมโยงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างอาชีพและการมีงานทำโดยพัฒนาต้นแบบอาชีพสำหรับคนพิการ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ สนับสนุนการศึกษาเรียนรู้

3.2 สนับสนุนให้คนพิการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง

ในการเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนให้คนพิการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง เป็นตัวแปรสำคัญในการส่งเสริมให้คนพิการมีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพ ลดภาระของสังคม และพัฒนาให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตลอดจนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ที่จะบอกคือว่า รายได้ของคนพิการ เงินเดือนมันโดนปีบคั้น ด้วยเศรษฐกิจ และธุรกิจ โอกาสยาก เพราะคนพิการต้องมีธุรกิจของตัวเองถึงจะมีอยู่รอดได้ดี เป็นลูกจ้างประจำก็ได้ระดับหนึ่ง เป็นข้าราชการเงินเดือนได้ระดับหนึ่ง แต่ควรจะมีงานเสริมเป็นอาชีพให้เขา เป็นรายได้เพิ่ม” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“จริงๆ ผมไม่ได้มาหวัง มาหวังเงินเล็กๆน้อยๆจากรัฐ เพราะว่ามันไม่พอ อีกอย่างหนึ่งผมรู้สึกว่ สิ่งเหล่านี้ ถ้าเราทำเป็น เราผ่านได้ ถ้าระบบอะไรต่างๆ มันเอื้ออำนวย เราน่าจะหาได้ไม่หาได้มาก ก็พออยู่ได้ ต้องพออยู่แล้วแหละ เพราะฉะนั้นผมมองว่ามันจะกลับมาเรื่องของโครงสร้างของสังคมอยู่ดีนะครับ ที่มันไม่เอื้อนะครับ คือ อย่างคนทั่วไป แน่นนอนอาจจะมีคนที่ยากงาน บางคนอาจจะไม่ประสบความสำเร็จชีวิต แต่ว่าเขายังขึ้นรถเมล์ได้ ยังไปเรียนหนังสือได้ ก็ยังอะไรอย่างนี้ มันก็เป็นปัญหา ก็อาจจะมีความปัญหาทั่วไป แต่เขาไม่ได้ประสบปัญหาในเรื่องของการเข้าถึง ก็ทำให้เขามีโอกาสที่จะพัฒนาตัวเองได้มากกว่า แต่คนพิการประสบปัญหาเรื่องการเข้าถึง แค่ออกจากบ้านมันก็

ออกไม่ได้ มันก็คิดจะทำอย่างอื่นก็ยากแล้ว ยิ่งถูกกดทับจากสังคม จากครอบครัว เพราะฉะนั้น โครงสร้างพื้นฐานมันสำคัญ” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“เริ่มจะลงตัว เริ่มมีการจัดสรรกองทุนเป็นกองๆ ในการจัดกิจกรรม แล้วก็ นำ รายได้จาก การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ เข้ากองทุนต่างๆภาครัฐให้แค่เขียนโครงการส่งเข้าไป ไม่ใช่ เป็นตัวหลัก แต่เป็นตัวที่ให้คุณได้ทำงานแล้วให้คุณได้มีงานทำ ก็ยังต้องพึ่งโครงการของภาครัฐ อีกครั้งหนึ่งเกิดจากการที่เราหาเอง การที่เราต้องหา มันมีโอกาสตรงที่เราจะหาหาล่อเลี้ยงองค์กร ได้ต้องทำ เพราะฉะนั้นมันมีผลิตภัณฑ์ขึ้นมา คือ มูลไส้เดือน เริ่มที่จะคิดค้นเรื่องผัก และสินค้าอื่นค่อยๆ ททยอดติดตามมา คือ ต้องมีผลิตภัณฑ์ขึ้นมาเพื่อสร้างรายได้เป็นตัวหาทุน ระดมทุนเข้ามาห่อเลี้ยง โครงการ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการองค์กร ช่วยให้องค์กรสามารถจะดำเนินกิจกรรมโครงการ ต่างๆ ในการช่วยเหลือคนพิการ มันเกิดจากองค์กร เขาเรียกมีรายได้เข้ามาเจองานช่วยเหลือในการ บริหารจัดการ การทำงานแล้วก็แหล่งรายได้ คือ มาจากผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิฯ และนำรายได้มาจ้าง ผู้ช่วย แต่การช่วยเหลือ มันก็ยังช่วยอยู่ในวงแคบ ยังช่วยอยู่เฉพาะคนพิการที่มาทำงาน มาช่วยงาน มันยังไม่เอื้อไปถึงคนพิการที่อยู่ในชุมชนรอบๆ โกลัฯ ได้ ยังไม่ถึงตรงนั้น” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“อยากให้รัฐบาลช่วยสนับสนุนการลงทุนของกลุ่มของคนหูหนวก แต่ว่าจะต้องมีการเขียน แผนงาน ค่าไฟ ค่าน้ำ ค่าเช่า ค่าอะไรอย่างนี้ เป็นงบประมาณต่อปีคะ แบบว่าต้องมีแผนงานเสมือน หน่วยงานภาครัฐ และให้รับสนับสนุนเงินเป็นก้อนเป็นค่าบริหารจัดการ อยากรู้ได้ออย่างนั้น ถ้าการเงิน จะให้รัฐบาลช่วย เขาคิดว่ามีเบี้ยยังชีพก็โอเคอยู่แล้ว จำว่าจำนวนเงินก็แล้วแต่สถานะการเงินของรัฐ แต่ตัวองค์กรอยากให้ มีเงินช่วย เป็นค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอะไรอย่างนี้คะ” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

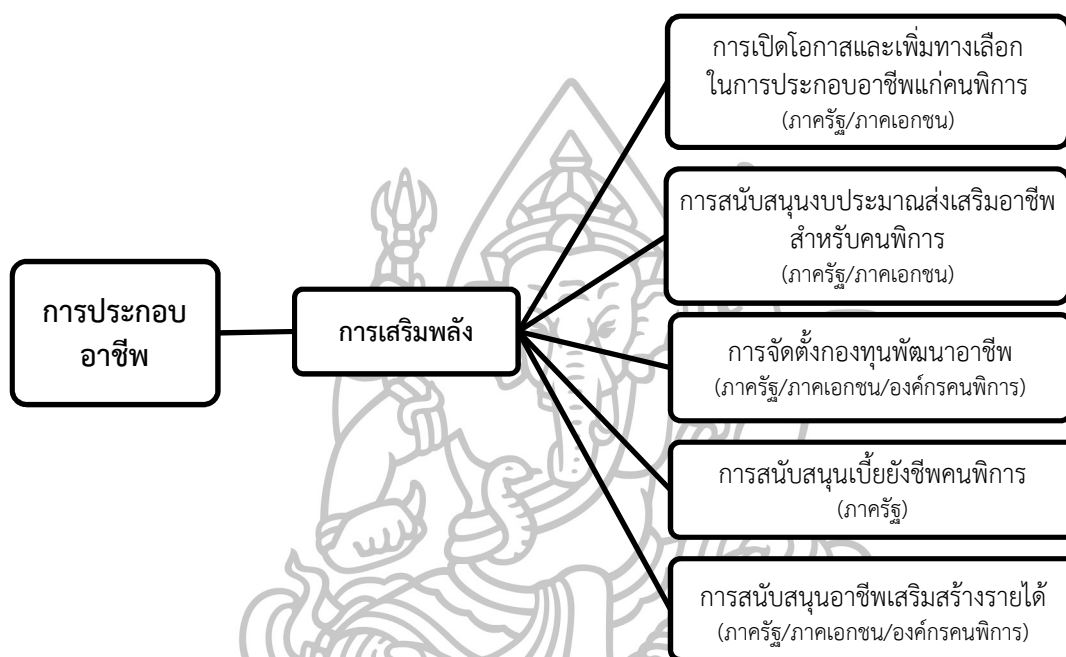
“ตอนที่ผมทำงานโครงการดนตรี ก็มีพี่คนหนึ่งที่เขาทำงานในวงการเพลงนั้น แหละ เขาก็พูดกับผมว่าคนพิการโชคดีเนอะ อยากรู้เงินทำงานก็เขียนโครงการไปขอเขา แล้วก็ได้เงิน มาทำ มันดูง่ายจัง ในขณะที่เขาต้องลงทุนเอง ต้องทำเอง เจ็บเอง เสี่ยงเอง อะไรเอง เป็นพวกนี้ ทุกอย่าง มันก็ทำให้ผมกลับมาคิด เออจริงด้วย คือ บางทีนะ พูดกันตรงๆ ก็คือว่า คนพิการอยู่ใกล้ แหล่งทุน ได้เงินมาไม่ใช่เรื่องยากเลย มันต้องไม่พยายามอะไรเลย รู้สึกว่า ทำไมเราถึงมันเป็นสาเหตุ หนึ่งหรือเปล่าที่ทำให้เราไม่ได้เห็นคุณค่าของเงินที่เราได้มา โครงการทำไม่สำเร็จไม่เป็นไรนะ แหล่งทุน ก็ไม่ว่า เอาใหม่ ถ้ามันแย่งจริงๆเขาก็แค่ไม่ให้ แต่เราก็คงหาที่อื่นได้อยู่ดี คือ มันก็ยังมีคนที่พร้อมจะ หยิบยื่นสิ่งนี้ให้กับเรา” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“500 ไม่พอเดี๋ยวนี้ค่าครองชีพมันก็แพง ค่าอาหารวันหนึ่ง 40 แล้ว อย่างเช่น ค่าใช้จ่ายวันหนึ่งก็เกิน 100 บาทอยู่แล้ว แต่เขาได้ 500 สัปดาห์เดียวเงินก็หมดแล้วคะ หูหนวกจะมี ปัญหามาก บางคนจบ ม.6 สมัครงานบริษัทไม่รับ เขาต้องมากับรถขายของ ประกอบอาชีพอิสระ อาจจะได้เงินเร็วขายของบ้าง เพื่อหารายได้ เพราะว่าถ้าหวังเงิน 500 ก็ไม่พอ” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า ที่ผ่านรัฐบาลยังให้ความสำคัญกับคนพิการ น้อยมากทั้งในเรื่องของสวัสดิการทางสังคม และเรื่องทัศนคติต่อผู้พิการ การสนับสนุนให้คนพิการมี ด้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึงเป็นเพียงปัจจัยเสริมในการสนับสนุนให้คน พิการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการ

กระจายข่าวสารข้อมูล สร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมการรับรู้สิทธิของตนเองสู่ชุมชนเพื่อให้เข้าถึงคนพิการ แต่ละประเภทตามสิทธิที่พึงได้รับ และเป็นการเสริมพลังในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 7 การเสริมพลังด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

4. การรวมกลุ่ม

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ในการรวมกลุ่มด้านการประกอบอาชีพ จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการและประสานงานกับองค์กรต่างๆ ถือเป็นภาระระดับกลุ่มคนพิการผู้ผลิตสินค้าและบริการสู่กลุ่มผู้ผลิตที่มีคุณภาพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งสามารถขยายโอกาสการเข้าถึงการมีอาชีพและรายได้ของคนพิการด้วยตนเองมากขึ้น โดยการประสานความร่วมมือกับหลายหน่วยงานที่เป็นภาคียุทธศาสตร์ในการพัฒนาศักยภาพด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยอาจรวมกลุ่มความช่วยเหลือระหว่างกันทั้งเฉพาะคนพิการเองหรือร่วมกับคนปกติทั่วไป ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการประกอบอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“เราต้องช่วยเหลือตัวเองให้ได้ เมื่อเราอยู่รอดได้ และเราก็มีความคิดอยากจะช่วยเหลือคนอื่น มันก็จะมีการช่วยเหลือคนอื่น มีการรวมกลุ่ม มีการเป็น Group Self กรุ๊ปชมรม สมาคมอะไรต่างๆเข้ามา ก็คือ เริ่มมีการคำนึงถึงคนอื่น อยากรู้ให้คนอื่นมีชีวิตอยู่รอดได้ เช่น เหมือนที่

เราประสบปัญหาและดำรงชีวิตได้ ก็อยากให้คนอื่นนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้เช่นเดียวกัน กลุ่ม Self-help Group” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

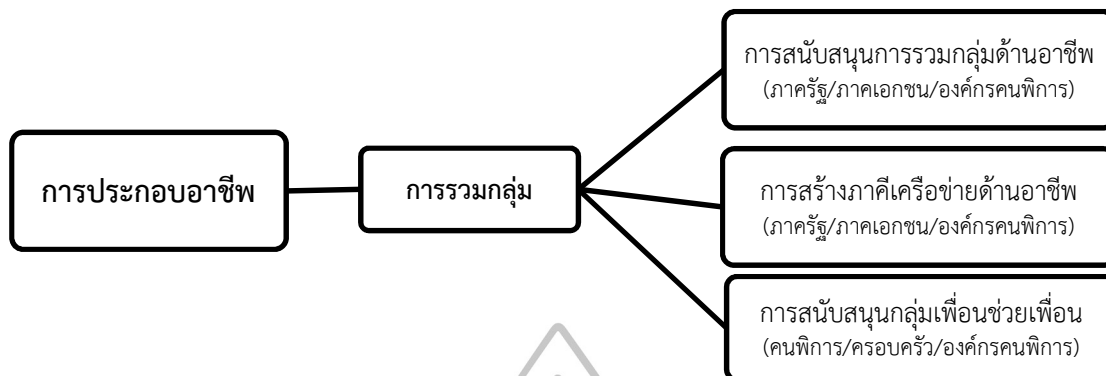
“ตอนที่เกิดเหตุตาบอดใหม่ๆ จะมีคุณครูอยู่คนหนึ่งที่เป็นนายร้อย จปร. ชื่อว่า เอกสันติ ซึ่งคนนี้จะอยู่ในความดูแลสมเด็จพระเทพ คล้ายๆเป็นครูสอนโรงเรียนคนตาบอดกรุงเทพฯ ผมได้รับคำแนะนำจากคนนี่ให้มาเรียนที่ศูนย์ขอนแก่น มาเรียนฝึกอาชีพหน่วยที่ปากเกร็ด นอกนั้นก็ไม่มีองค์กรไหนมาดูแลว่า เราต้องฝึกอาชีพอะไรยังไง เพียงแต่ว่าเพื่อนที่เป็นทหารด้วยกัน แล้วเขาเห็นเราตาบอด เขาแนะนำหน่วยงานทางราชการ บางทีก็ไม่ทราบด้วยซ้ำไปว่าเราต้องการอะไร ไม่ค่อยได้ช่วยเหลือ แต่พอเรามาสู่วงการตรงนี้รู้จักคนตาบอดมีอะไรองค์กรอย่างเช่นสมาคมนี้ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย หรือสมาคมส่งเสริมอาชีพ หรืออะไรต่างๆ ที่เราไปเป็นกรรมการหรือเป็นอะไร มันก็จะมีกลุ่มมีพวกที่เขามีประสบการณ์อยู่แล้วแนะนำคนในองค์กรจะแนะนำให้เราปรับตัวยังไง ชีวิตอะไรยังไง มันก็ดีขึ้นเรื่อยๆ” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“คือ เราพยายามจัดสร้างการยอมรับให้กับคนในชุมชน ให้ยอมรับในความรู้ความสามารถของคนพิการ ขององค์กรว่าเรามีดำเนินงาน ทำงานช่วยเหลือคนพิการด้วยการใช้ความรู้ และเราใช้ความรู้ในการช่วยเหลือคนพิการเราช่วยแม้กระทั่งตัวคนพิการ ครอบครัวพิการ และคนในสังคม คนในชุมชน สามารถที่จะมาใช้ประโยชน์จากความรู้ และความช่วยเหลือของเราได้ มันถึงได้เป็นที่มาของว่าเราต้องมีความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สังคม คนในชุมชนยอมรับ ก็เรื่องผลิตภัณฑ์มูลค่าใส่เดือน ความรู้จากการฝึกอบรม ความรู้จากการแบ่งปันความรู้ในเรื่องของการผลิตปุ๋ยธรรมชาติ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“เข้ามาเรื่อยๆเลย ทั้งองค์กรคนพิการก็เข้ามาดูงาน ดูงานการทำงานด้านคนพิการ เรื่องใส่เดือน สถานศึกษาก็เข้ามา ที่ภูมิใจก็คือ คณะศึกษาจากสาขาศึกษาพิเศษจากเชียงใหม่มาดูงาน เขาเห็นแล้วว่าองค์กรเราเข้มแข็งมีความรู้ และจัดการช่วยเหลือได้ การดำเนินงานเราใช้ความรู้ในการช่วยคนพิการ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า ปัจจุบันการดำเนินงานกลุ่มอาชีพเป็นกลไกในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจฐานรากภายในชุมชน อันเป็นผลจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เป็นส่วนใหญ่ โดยจะใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในกลุ่มคนพิการ ซึ่งการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เป็นการสร้างการยอมรับความสามารถของคนพิการในสังคมให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพคนพิการ ก็คือ นโยบายรัฐบาลที่เอื้ออำนวยให้กลุ่มอาชีพคนพิการมีโอกาสในการเจริญเติบโต อาทิ งบประมาณสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวก การฝึกอบรมและสนับสนุนวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ผ่านกระบวนการทำกิจกรรมในการพัฒนาอาชีพส่งผลให้กลุ่มคนพิการมีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชนได้มากขึ้น

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการรวมกลุ่มด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 8 การรวมกลุ่มด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

องค์ประกอบที่ 2 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้(Learning)

คนพิการเป็นทรัพยากรบุคคลของสังคม หากได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง ย่อมมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่จะประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งการช่วยสร้างสรรค์สังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาคนพิการได้เต็มศักยภาพต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบตั้งแต่การเตรียมความพร้อมคนพิการ การให้ข้อมูลข่าวสารและสร้างการเรียนรู้ การเสริมพลัง การติดตามและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายให้เกิดขึ้น ดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้ควรมุ่งเน้นพัฒนาความสามารถคนพิการให้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม หรือแรกพบความพิการให้การศึกษาอบรมให้ตระหนักในความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้ รู้จักสิทธิ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดี มีอาชีพ มีงานทำ สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยเหลือตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้มุ่งเน้นโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยยึดหลักการการศึกษาเพื่อปวงชนที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐจัดได้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ” ประกอบกับมาตรา 30 วรรค 3 บัญญัติไว้ว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิดเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย หรือสุขภาพ สถานะของบุคคลจะกระทำมิได้” นั่นหมายถึงว่าประชาชนคนไทยทุกคนมีสิทธิเสมอกันทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะยากดีมีจน หรือสภาพร่างกายพิการพิการ โดยรัฐต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษาให้ มาตรา 55 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “บุคคลพิการ หรือทุพพลภาพ มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจึงเป็นการรวมพลังระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรคนพิการ ผู้ปกครองคนพิการ และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ เกิดการประสานความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทุกระบบและ ครอบคลุม จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมพัฒนาระบบการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้จึงมีความสำคัญ ต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 9 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ ด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 สร้างความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้

ในการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญ คือ การศึกษาสำหรับคนพิการเป็นกระบวนการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้คนพิการมีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ตั้งงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อ ตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบกรงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ 5 ของชีวิตเป็นปัจจัยที่จะช่วย แก้ปัญหาทุกๆ ด้านของชีวิต ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้พิการดำรงชีวิตอยู่ได้ 80% นอกจากร่างกาย แล้ว ถ้าผู้พิการคนหนึ่งมีความรู้ ต่อให้พิการขนาดไหนแต่ก็มีความรู้ใช้ปากเขียนหนังสือ ใช้ปากวาดภาพ หรือว่าใช้ปากคาบเม้าส์ กดอะไรก็ได้แต่บางคนใช้คอกพิมพ์งานเก่ง พวกนี้ทำได้ คนอื่นทำไม่ได้เลย แต่คนอื่น ทำได้” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“สิ่งที่จะทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น คือ การก้าวออกมาใช้ชีวิต สู่อสังคมนาภายนอก มีการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องจำเป็น ถ้าคนพิการไม่ได้รับการศึกษา ก็เหมือนกับเขาไม่มีช่องทางหรือไม่มีแนวทางในการที่จะไปทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตของเขา การศึกษานี้แหละจะทำให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น แล้วการก้าวเข้ามาสู่อสังคมนา ทำให้เขาได้รู้ว่าสังคมนาจริงๆ แล้วมันเป็นยังไง มีการรู้จักผู้คนอะไรต่างๆ การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“คือ ในการเดินทางก็แบบว่า เขายกตัวอย่างเปรียบเทียบว่า ถ้าคนหูหนวกที่เขียนหนังสือได้ ได้เรียนหนังสือ ก็สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ก็อาจจะเป็นเส้นทางที่ใช้วิธีการเขียนถามได้ แต่ถ้าเป็นคนหูหนวกที่ไม่รู้หนังสือก็อาจจะยากหน่อย ก็อาจจะจำเป็นต้องมีล่าม มีคนคอยให้คำแนะนำดูแลในการเดินทาง” (ปรียานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

“การศึกษาคนพิการมันก็สำคัญ การศึกษาคนพิการทุกคน มันทำให้โลกมันกว้างขึ้น ทำให้มีความคิดที่กว้างขึ้น มันทำให้เขามีทักษะที่จะอยู่ในสังคมนามากขึ้น อย่างผม ผมรู้เลยว่า ตอนที่อยู่บ้าน คือ ในช่วงวัยที่เราควรจะได้พบคนในสังคมนาไม่ได้พัฒนา มันเสียโอกาสหลายอย่างมาก ตอนที่โตแล้วมันก็เขิน มันก็ไม่ได้ง่าย คือ การที่มันไปโดยธรรมชาติ ตามช่วงวัยของมัน แต่มันก็หยุดชะงักพอมันเลยเวลาที่จะต้องพัฒนามันก็ทำไม่ได้ไม่เต็มที่” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“จริงๆ แล้วมีความจำเป็นทุกด้าน ทุกประเภทเลย เพราะว่าคนพิการทางการมองเห็นบางคนเขาอยู่ในระบบการศึกษาที่ค่อนข้างจะช้า จะให้เขาไปเข้าสู่ปกติไม่ได้ มันก็เลยต้องใช้ระบบการศึกษานอกโรงเรียน แล้วการฝึกอาชีพเข้ามา คนพิการกลุ่มนี้ต้องแยกประเภททำงานว่า มาศึกษานอกระบบมันเป็นการศึกษานอกโรงเรียนบ้างและอบรมอาชีพเสริมเข้าไป ส่วนคนที่เรียนมาตั้งแต่เด็กๆ ถ้าคนไหนที่มีความสามารถคือเรียนหนังสือเก่งเราก็ส่งเสริมให้เขาเรียนในระดับที่สูงขึ้นไปในระดับปริญญาตรี หรืออะไรก็ได้ แต่ถ้าคนไหนเรียนได้ถึงระดับที่เขาเรียนได้สูงสุดได้แล้วนี้ แค่ม.3 ถ้าไปไม่ไหวก็ฝึกอาชีพให้เขาต่อไป มันจะแยกกัน แล้วก็มีความสำคัญทุกแบบเลย” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“เรียน Computer & Business Management English เป็นหลักสูตรธุรกิจภาคภาษาอังกฤษ ก็เรียนภาษาอังกฤษหมดเลย ถือว่าโชคดีนะผมว่าการได้ภาษาอังกฤษเป็นข้อได้เปรียบ เพราะว่าความรู้ แหล่งข้อมูลอะไรต่างๆ ในโลกอินเทอร์เน็ตนะ มันเป็นภาษาอังกฤษ แล้วผมก็โชคดีตรงที่ พอเราได้ตรงนี้ เราสามารถหาความรู้อะไรก็ได้ที่อยากรู้ที่มันอาจจะไม่มีภาษาไทย ที่คนไทยไม่ได้คิด ไม่ได้มีการสนทนาพูดคุยเอาไว้ อย่างจริงๆ ผมเรียนธุรกิจภาษาอังกฤษใช้ใหม่ ผมไม่รู้เรื่อง Web หรือก แต่ผมก็ใส่ว่าอาศัยอ่าน อาศัยศึกษาจากอินเทอร์เน็ตจริงๆ หลายๆ เรื่องผมก็ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต เหมือนอย่างเรื่องคนพิการ เวลาทำงานองค์กรคนพิการ องค์กรความรู้อะไรบ้าง มันจะเป็นภาษาอังกฤษเยอะ เราก็สามารถที่จะศึกษาหาความรู้จากข้อได้เปรียบนี้ได้” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การศึกษาหรือการเรียนรู้มีความสำคัญต่อคนพิการเป็นอย่างมาก ซึ่งการสร้างควมตระหนักในควมสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้นั้นต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่จะมีบทบาทในการเสริมสร้างให้คนพิการเกิดความตระหนักในเรื่องของการศึกษา โดยการเรียนรู้หรือการศึกษานั้นไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน คนพิการแต่ละประเภทสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ในทุกที่ หากคนพิการสามารถนำความรู้จากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วก็ย่อมเกิดผลดีกับตัวของคนพิการเอง

การศึกษาหรือกระบวนการการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตแต่ละด้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1.2 ฝึกฝนให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้

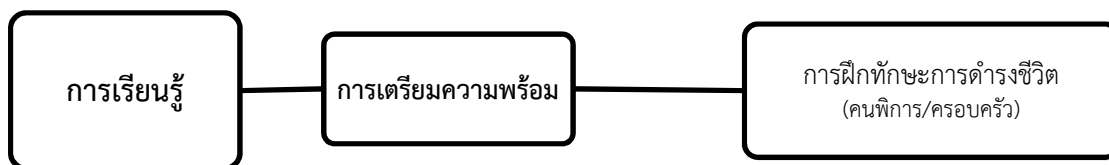
ในการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การฝึกฝนให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้นั้นเป็นการเสริมสร้างให้คนพิการสามารถควบคุมวิถีชีวิตของตนบนพื้นฐานของทางเลือกที่เหมาะสมที่ทำให้เกิดภาวะพึ่งพิงน้อยที่สุดทั้งในแง่ของการดำเนินกิจวัตรประจำวัน และการตัดสินใจเลือกทั้งในเรื่องของกิจกรรมส่วนตัว การเข้าไปมีส่วนร่วมและมีบทบาทในสังคม การตั้งเป้าหมายชีวิตของตนเองและลดความช่วยเหลือจากภายนอกทั้งด้านร่างกายและจิตใจเพื่อให้มีความพร้อมสู่กระบวนการสร้างการเรียนรู้ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ฝึกตลอด ทำยังไงเราจะต้องปัสสาวะได้ ไม่ติดเช็อุจจาระได้ทำไง ต้องสวนน้ำ ต้องเรียนรู้หลักการแพทย์ด้วย ศึกษาการแพทย์ อย่างเช่นการสวนปัสสาวะทำไงไม่ให้ติดเช็ ไม่ใช่แบบว่างูๆปลาๆ เราติดเช็แน่นอน ประสบการณ์อย่างเดียวไม่ได้ ต้องวิชาการร่วมกัน ผมออกไปชุมชนแล้วฟื้นฟู เสร็จแล้วผมก็เข้าไปหาวิชาการ เสร็จแล้วผมก็เอาวิชาการร่วมกับประสบการณ์ไปถ่ายทอด รุ่นพี่รุ่นน้องบอกว่าตัวเองฟื้นฟูยังไง ก็ไปถ่ายทอดให้คนอื่นฟื้นฟูอย่างนั้น” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“เราต้องหาความรู้ให้ตัวเองพังก่อน เราก็มีคอมพิวเตอร์ เราก็อาศัยดูตามโทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์ว่าเขามีข่าวสารให้อบรม เราก็สมัครไป พอเราสมัครไปเขาก็ให้ความรู้มาเรื่อยๆเขาก็มีการเรียนอบรมเป็นคอร์ส จะให้พอเรียนไปปีๆ มันเป็นเสียเวลาไม่ไป เขาถามทำไมไม่เรียนต่อโท ต่ออะไรที่สูงมากกว่านี้ ผมบอกว่ามันเสียเวลา เอาเวลาที่ไปเรียนไปฟื้นฟูผู้พิการไม่ดีหรอก ทั้งๆ ที่เรียนออกมา สุดท้ายคนบางคนเรียนมากกว่าผมก็ให้ผมสอนอยู่ดี เพราะอาศัยประสบการณ์” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การที่คนพิการสามารถดำเนินชีวิตประจำวันหรือจัดการกับวิถีชีวิตของตนเองได้ สามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้ โดยอาจบรรลุเป้าหมายดังกล่าวด้วยการพึ่งพาตนเองหรือภายใต้การช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือสังคม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ คนพิการจะต้องมีอิสระทางความรู้สึกรู้จักคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตได้ตามศักยภาพของตนเองอย่างมีคุณค่าและสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 10 การเตรียมความพร้อมด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

2. การสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของคนพิการเป็นอย่างมาก ซึ่งคนพิการควรมีเสรีภาพในการเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“การศึกษาขั้นพื้นฐานมันเป็นเรื่องการสร้างองค์ความรู้ การเริ่มต้น แต่คนพิการเองก็ต้องมีความรู้พิเศษขึ้นมาเสริม โดยเฉพาะคนพิการเองต้องใช้มากกว่าคนปกติ โดยเราอาจจะมีสภาพร่างกาย ความจำเป็นพิเศษกว่าคนอื่นเขา อันนี้ต้องได้การอบรมเพิ่มเติมพอสมควร เช่นอย่างกรณี เด็กตาดีต้องเรียนพิเศษ เพราะว่าต้องการแข่งขันกัน เด็กตาบอดก็ต้องการการเรียนพิเศษ แต่พิเศษของตาบอดนอกจากแข่งขันคนอื่นแล้ว บางทีในห้องเราก็ไม่ทันเขา” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“คือ ผู้บกพร่องทางจิตส่วนมากเรียนไม่จบ หรือจบก็พอป่วยก็ไปเรียนต่อก็ไม่ไหว ด้วยสภาพของอาการทางจิตที่บางคนพอป่วยแล้วขี้เกียจบางคนป่วยแล้วขยันเกิน บางคนป่วยแล้วดูวุ่นวายคนอื่นมาก คนอื่นนั้นรังเกียจ การประกอบอาชีพสำคัญกว่า ต้องฝึกการประกอบอาชีพ” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“ผมมองว่าการเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เรียนในชั้นเรียนปกติ ยังต้องทำ แต่มีการเรียนข้างนอก อบรมต่างๆ เป็นความจำเป็นกับคนพิการ คนตาบอดมาก แต่ในกรณีที่ถ้าหากมีพ่อแม่มีศักยภาพหรือมีศูนย์บริการเสริมเข้ามาอีก คนตาบอดต้องมีการเสริมอะไรมาก่อน เป็นการปิดความอ่อนแอตรงที่เขาเรียนในห้อง จุดด้อยเขา จะยิ่งตีไปใหญ่ ความสัมฤทธิ์ทางการศึกษาก็จะมา แต่อย่าคาดหวังว่าคนตาบอดหรือคนพิการมันจะหุ่นยนต์รับได้เหมือนคนปกติ” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“เขาบอกขึ้นอยู่กับการสื่อสาร คือ ถ้าการสื่อสารสามารถสื่อสารจนเข้าใจก็จะมีปัญหาค่อนข้างน้อย ยกตัวอย่างหุหนวกที่ไม่ได้เรียนหนังสือ หรือเรียนใช้ภาษาไทยได้น้อย ถ้าเขาต้องเข้าสังคม บางทีการเขียนคำ เขามักจะเขียนกลับไปกลับมา คนอื่นๆก็อาจจะไม่เข้าใจ บางทีหุหนวกก็เข้ามาเสียเวลาอดทนในการสื่อสารกับคนหุหนวก เขาไม่สนใจ คนหุหนวก ก็ไม่ได้รับการดูแล ก็ขึ้นอยู่กับ แต่ละคน หุหนวกแต่ละคนไม่เหมือนกัน อย่างเขา เขาอาจจะมีปัญหาเพราะเขาสามารถเขียนสื่อสารได้ระหว่างคนหุหนวก แต่เขาต้องทำหน้าที่ช่วยเหลือคนอื่นๆ อีก เช่น คือ ตอนนี้องค์สภาพแวดล้อมมันยังไม่ได้เอื้อต่อการเข้าถึงข้อมูลในทุกๆ ด้าน เช่น ในการประชาสัมพันธ์แล้วมันเป็นเสียง อยู่ในสังคม ออกนอกบ้านได้ แต่เขาก็จะไม่รู้ข้อมูลอย่างนี้เหมือนกัน นี่ก็เป็นปัญหาว่าการเข้าถึงข้อมูลสื่อสารก็จำกัดกว่าคนอื่น” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

“ในเรื่องของการเดินทางคนพิการก็ลำบาก ก็อาจจะประสบปัญหาตรงนี้ เดินทางมาทุกวัน เพราะฉะนั้นมีที่ Video Conference หรือการให้มาพักแล้วอบรมเสร็จแล้วค่อยกลับบ้านก็สะดวกมากขึ้นนะครับ คือ ถ้าโดยส่วนตัวผมก็คิดว่ามันก็ดีกว่า แต่ว่าในแง่ของคือ ถ้าเราอยู่กับคนพิการ เราจะเริ่มเห็นปัญหาคือ เรื่องของการขาด Motivation แรงกระตุ้น แรงจูงใจที่ทำอะไรบางอย่าง เพราะบางทีก็อาจจะเคยชินกับการอยู่บ้าน ถูกเลี้ยงดูอีกแบบ คิดไม่เหมือน คนทั่วไป เพราะฉะนั้นบางทีเขาอาจจะขาดตรงนี้ การที่ให้เขาออกมาข้างนอกบ้างก็จะเหมือนเป็นการกระตุ้นให้เขามีคล้ายๆ กับมีพลัง มีได้เห็นโลกกว้าง มากขึ้น ทำให้เขาคิดอะไรมากขึ้น เพราะฉะนั้นมันก็แล้วแต่ ถ้าเป็นอย่างผมอาจจะออกมาข้างนอกเยอะแล้ว เพราะฉะนั้นจะอบรมแบบออนไลน์บ้าง ก็ไม่เป็นไร” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่าการจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ ก็คือ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ

ในเรื่องของการปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญนั้นถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งเน้นการเรียนรู้โดยการกระทำ หรือ Learning by doing ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนโดยให้คนพิการเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับมาเป็นผู้เรียนและบทบาทของครูผู้ถ่ายทอดข้อมูลมาเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้คนพิการได้ปรับบทบาทนี้ เท่ากับเป็นการเปลี่ยนจุดการเรียนรู้ เน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หากคนพิการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดมากขึ้น คนพิการก็จะเกิดทักษะการเรียนรู้ที่ดีตามมา ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ในความรู้สึกก็ยังมองว่าเป็นว่าคือ ที่นั่นเขาจะเน้นให้เด็กต้องศึกษาด้วยตัวเองเยอะพอสมควร แล้วก็หนังสือ แต่ว่าที่ไทย ดูๆ แล้วบางทีเราก็กังออดไม่ได้ที่จะป้อนให้เด็กอยู่ดี ซึ่งก็แต่พยายามที่จะฝึกให้เด็กค้นหา แล้วก็เด็กไทยจะมี ตัวเองก็เป็น ตอนไปใหม่ๆ จะเป็นว่าอาจารย์บอกเลยว่าจะเจออะไร ทำแบบนี้มันจะถูกหรือมันจะผิด คือ จะมีความกลัวตรงนั้นที่จะไม่กล้า แล้วก็ไม่กล้าที่จะแบบวิเคราะห์ หรืออะไรอย่างนี้ บางทีเราให้เขาเขียนหรือให้เขาทำอะไร บางทีเขาเขียนมา แล้ว

แบบว่าอันนี้ถูกหรือเปล่า คือมันยังไม่กล้าคิด ไม่กล้า เพราะถูกใส่กรอบมา เขาใจว่าอย่างนั้น มันต้องแบบนี้ คือ มันจะแบบขาดำ ถูกก็ถูก ผิดก็ผิด แต่บางอย่างมันไม่ใช่” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“ผมว่าการได้ภาษาอังกฤษเป็นข้อได้เปรียบเพราะว่าความรู้ แหล่งข้อมูลอะไรต่างๆ ในโลกอินเทอร์เน็ตนะ มันเป็นภาษาอังกฤษ แล้วผมก็ โชคดีตรงที่ พอเราได้ตรงนี้ เราสามารถหาความรู้อะไรก็ได้ที่อยากรู้ที่มันอาจจะไม่ได้มีภาษาไทย ที่คนไทยไม่ได้คิด ไม่ได้มีการสนทนาพูดคุยเอาไว้ อย่างจริงๆผมเรียนธุรกิจภาษาอังกฤษใช้ไหม ผมไม่รู้เรื่อง Web หรือ แต่ผมก็ใส่ว่าอาศัยอ่านอาศัยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต จริงๆหลายๆเรื่องผมก็ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต เหมือนอย่างเรื่องคนพิการ เวลาทำงานองค์กรคนพิการ องค์กรความรู้อะไรบ้างมันจะเป็นภาษาอังกฤษเยอะ เราก็สามารถที่จะศึกษาหาความรู้จากข้อได้เปรียบนี้ได้” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“ที่นี้เมื่อเราฟื้นฟู 3 อย่าง คือ จิตใจ ร่างกาย และสภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว เราก็ฟื้นฟูทางการศึกษา คือ จะสงเคราะห์ คือ ถ้าคนไหนมีมือยังใช้งานได้ สมอยังใช้งานได้ เราก็จะส่งเขาไปเรียนทางด้านคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องยนต์กลไกเล็กๆที่เขาสามารถออกมาประกอบอาชีพได้เพราะว่าตอนนี้ ในหน่วยงานหรือว่าหน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทเขาจะต่อ 50 คน เขาจะรับผู้พิการ 1 คน แต่ผู้พิการต้องมีศักยภาพ ทำงานได้ เช่น มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ คีย์ข้อมูล พิมพ์งาน Word, Excel, Power Point เขาจะเอาเข้าไปในหน่วยงานตามโรงงานเพื่อไปคีย์ข้อมูล ทำงานเอกสารให้เขา ส่วนตามหน่วยงานราชการส่วนมากมีน้อย” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้เป็นอย่างมากซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าคนพิการทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าคนพิการที่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องส่งเสริมให้คนพิการสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งมุ่งพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิตและทักษะสังคม กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดให้สอดคล้องตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้คนพิการที่เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง พัฒนาการกระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียนซึ่งจะส่งผลให้คนพิการสามารถนำความรู้และทักษะความชำนาญด้านต่างๆ ไปใช้ในการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.2 จัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการจัดการให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการการจัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าคนพิการทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ถ้าได้รับโอกาสในการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการพิเศษของคนพิการนั้นๆ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มี

ความต้องการพิเศษที่สำคัญ คือ ให้ออกาสคนพิการที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับคนพิการปกติในโรงเรียนปกติและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนร่วมกับบุคคลอื่นๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันการจัดการเรียนรวมในโรงเรียนจึงนับเป็นก้าวสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองด้านการเรียนรู้ของคนพิการ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คือ ณ ปัจจุบันมองว่าคนพิการได้รับการเตรียมความพร้อมมากพอสมควร แต่อีกทางหนึ่งคือ ทางสังคมต่างๆไปด้วยที่มันต้องช่วยๆกัน เหมือนว่าคือ ก็ต้องมี มันก็ไม่ง่ายเรื่องความเข้าใจทัศนคติ อย่างตัวเองตอนที่ทำปริญญาเอก คือ ทำเรื่องประสบการณ์ของนักเรียนตาบอดที่เรียนรวมคือ เราถามนักเรียน การที่ไปเรียนร่วมไม่ใช่แค่เอาเด็กเข้าไปนั่งเรียนอยู่ในชั้นเรียนเดียวกับเด็กทั่วไปแค่นั้นจบ แต่มันหมายถึงว่าครูเองก็ต้อง ออกแบบการสอนการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนให้แบบคนถึงคนบางกลุ่มก็คือ อย่างสมมุติครูเรา บางทีมาถึงจุดกระดาษ คือ เด็กตาบอด ก็ตายแล้ว ให้เพื่อนมาช่วย แต่ถ้าสมมุติมีการพูด หรือครูอธิบาย ไม่ใช่เข้ามาถึงจุดบนกระดาษแล้ว ให้นักเรียนจดตาม คือ ก็เลยมองว่า ถ้าอย่างนั้น ต่อให้เราเทรนด์เด็กแค่ไหน มันก็ยังไม่สมบูรณ์อยู่ดี เพราะว่าถ้าครูหรือแบบโรงเรียน หรือว่าเพื่อนๆ ไม่เข้าใจหรือไม่ได้ให้การสนับสนุนที่เหมาะสม เช่น ปัญหาหนังสือเรียน เพราะว่าสิ่งที่มันให้ไม่ทันคือ ว่าเราต้องทำหนังสือเป็นเล่มๆมานั่งพิมพ์ใหม่เหมือนเราไปนั่งย่อนกระบวนการทั้งหมด ทั้งๆที่เทคโนโลยีในปัจจุบัน ถ้าสำนักพิมพ์เข้าใจนะ คือ เราสามารถขอไฟล์ของเขามา แต่คือ เข้าใจเขาในส่วนหนึ่งคือ เรื่องลิขสิทธิ์หรืออะไรแล้วแต่ อันนี้เป็นวิจัยที่ต่อ อย่างที่ตัวเองอยาอังกฤษ เราอ่านหนังสือเยอะ เวลาเราซื้อหนังสือ เราสามารถเอาไปเสร็จส่งไปทางสำนักพิมพ์ เพื่อเราจะขอไฟล์มาได้เลย อย่างนี้มันก็คือ ทำให้เด็กไม่พร้อม บางครั้งอาจจะไม่ใช่เพราะเนื่องจากบางทีกว่าเด็กจะมีหนังสือเรียนก่อนสอบเลย ในขณะที่เพื่อนๆ มีมาตั้งแต่ต้นทอม” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“ใช่ อย่างเมื่อก่อนมีสถาบันการศึกษาที่โรงเรียนสอนคนตาบอดในกรุงเทพ แล้วก็เรียนจบป็นถึง ม.3 แต่ ณ ปัจจุบันคือ เรียนถึง ม.6 และหลังจากนั้นไปเรียนร่วมกับโรงเรียนปกติ ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้โรงเรียนคนตาบอดขยายมากขึ้นแหละ โอกาสที่คนตาบอดจะได้เรียนมันก็สูงขึ้น แต่มันก็มีหน่วยงานหรือบางสถานที่ เขาสอน กศน.ก็จะมีคนที่มีความประสงค์จะเรียนต่อไปเรียน กศน.บ้างก็มี ตอนนี้ถือว่าการศึกษาคคนตาบอดมีเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“จริงๆ มันแล้วแต่ความถนัด ความชอบ เราคงไม่น่าจำกัดว่าคุณพิการแล้ว คุณจะต้องเรียนแค่นี้ เรียนสิ่งกฎหมายหรืออะไรอย่างนี้ แต่ว่าคือ เพราะว่าสิ่งที่ยังยากคือ การมองข้ามความบกพร่อง แล้วไปทำยังไงจริงๆ เทคโนโลยีหรืออะไรต่างๆ เหล่านี้มันทำให้สมัยนี้ คือเราทำอะไรได้หลายอย่างแล้ว อย่างเมืองไทยเอง เรื่องการเรียนสายวิทยาศาสตร์ เมื่อก่อนเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเลย คือปิดเลย อย่างเพื่อนอาจารย์เขาจบอเมริกา ตัวเขาเองเรียนสายวิทย์ แต่เรียนไม่ได้จะไปเรียนสายศิลป์ จบไปจบอักษร แต่พอตอนได้รับโอกาสได้ทุนไปเรียนขอไปเรียนทาวนี้แหละ ทางสายวิทย์ แต่ก็ยังมีปัญหา พอกลับมาเกิดปัญหาแล้วจะทำงานด้านนี้ มีแบบว่าบางคนไปสัมภาษณ์งานแล้วก็บอกว่า คือ เขาเป็นคนตาบอด จบทางคอมไซด์ ทางคนสัมภาษณ์ก็ถามว่าแล้วอาจารย์จะสอน Animation ได้หรือเปล่านี่เป็นสิ่งที่ คุณมันมีวิชา Animation เพียงวิชาเดียวหรือ คุณสามารถให้เขาสอนวิชาอื่นก็ๆ ได้อะไรอย่างนี้ มันก็เป็นอะไรที่ ฉะนั้นเรื่องเรียนมองว่าคือ เรียนอะไร คือ ให้

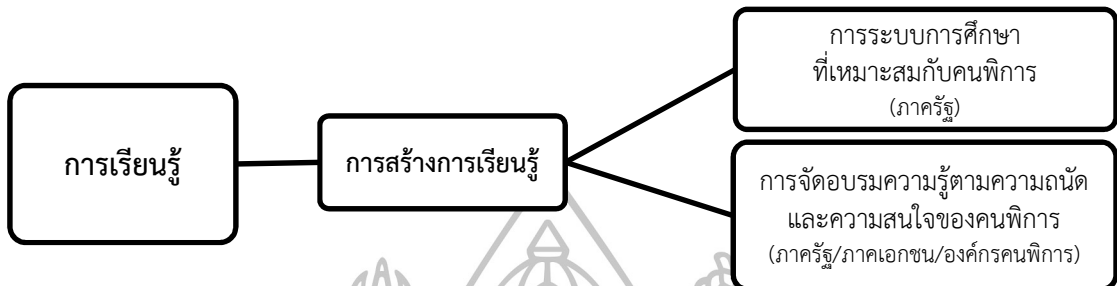
เลือกตามความชอบ ความถนัด จะดีกว่าที่จะตบอดจำกัดว่า ถ้าคุณพิการแล้ว คุณจะต้องเรียนเฉพาะสาขา 1-2-3-4 เท่านั้นคะ”(อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“เวลานักศึกษาไปเรียนร่วมกับนักเรียน หรือที่ไปเรียนร่วม เขาจะเรียนมาตั้งแต่ประถมแล้วนะ ตั้งแต่เด็กๆ อายุอาจจะใกล้เคียงกัน สักปี 2 ปี ในรุ่นเดียวกันนะครับ ก็สิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนเรียนร่วมคือ เรื่องอุปกรณ์ การเรียนมันไม่ครบ ในปัจจุบันยังไม่ครบ เด็กมีความต้องการสื่อที่เป็นอักษรเบรลล์ซึ่งไม่ใช่ในการเรียน มันก็จะไม่เพียงพอ แล้วก็ทางรัฐก็ไม่ได้พิมพ์ตรงนี้ไว้ เป็นหนังสือเป็นอะไรให้ นอกจากสื่อตรงนี้แล้ว คนพิการทางการมองเห็นต้องการครูช่วยสอนที่เขาเรียกว่า Resource ตัวนี้จะมาช่วยเสริมเขา ให้เขาเข้าใจว่าสิ่งที่เขาเรียนไป มันเข้าแค่ไหน เรียนยังไงแล้ว Resource ช่วยแนะนำ ช่วยในตอนทำๆว่าเด็กคนนี้ขาดอะไรตรงไหน แล้วอุปกรณ์การเรียนการสอนบางตัวก็ต้องเสริมเข้ามาให้เพียงพอ แล้ววิชาที่เรียนอีกอย่างหนึ่งคือ อย่างสมมุติว่า วาดเขียน ยังไงคนตาบอดก็ทำไม่ได้ แต่ครูจะมีหลักสูตรอะไรที่มันทดแทนกัน เป็นกิจกรรมอะไรก็ได้ที่มันส่งงาน คุณครูได้ ซึ่งตัวนี้มันแปลสภาพให้มันเหมาะสมกับคนพิการในการที่จะเข้าถึง หรือเรียนร่วมก็ได้ อย่างมีความสุขน่าจะมีการปรับปรุงตรงนี้ด้วย เป็นหลักสูตร” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ถือว่า เป็นแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กทุกคน ไม่มีการแบ่งแยกว่าเด็กคนใดเป็นเด็กทั่วไป หรือเด็กคนใดที่มีความต้องการพิเศษ โดยโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้เหมาะสม ตามหลักการเรียนรวม เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้เรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้านโดยไม่มีการแบ่งแยก ได้เรียนในชั้นเดียวกับเพื่อนในวัยเดียวกันไม่มีห้องเรียนพิเศษ การช่วยเหลือสนับสนุนอื่นๆ จะจัดอยู่ในสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนปกติ ทั้งนี้โรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของเด็กแต่ละคน และเด็กทุกคนมีฐานะเป็นสมาชิกหนึ่งของโรงเรียนมีสิทธิ มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ซึ่งเป้าประสงค์ของการเรียนรวม คือ การจัดโอกาสสำหรับนักเรียน ทุกคนให้บรรลุขีดศักยภาพในการศึกษาทั่วไป เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีพในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุขและยอมรับซึ่งกัน และการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็น การให้โอกาสเด็กพิการได้เรียนอย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับเด็กทั่วไป ในสภาพห้องเรียนปกติ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกวิธีแล้ว เด็กพิการสามารถประสบความสำเร็จได้ การเรียนรวมทำให้เด็กพิการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไปและรอดพ้นจากการถูกตีตราว่าเป็นเด็กพิการ ทำให้เด็กทั้งสองกลุ่มยอมรับซึ่งกันและกัน การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่ให้โอกาสแก่คนพิการได้พัฒนาศักยภาพทุกด้านในระบบของโรงเรียนที่จัดให้” (ชาญ สุปินะ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มองว่าการเรียนร่วมมิใช่การศึกษาเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษเท่านั้นหากแต่เป็นการศึกษาเพื่อเด็กทุกคน การจัดการเรียนการสอนและการดำเนินการต่างๆจะเป็นการผสมผสานระหว่างหลักการทางการศึกษาพิเศษ และการศึกษาทั่วไปการเรียนรวมในประเทศไทย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 11 การสร้างการเรียนรู้ด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

3. การเสริมพลัง

3.1 เปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม

ในการเสริมพลังด้านการเรียนรู้นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคนพิการ โดยเฉพาะเรื่องของการศึกษาที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการเปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทมากขึ้น แต่ยังไม่เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการเท่าที่ควร ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“แล้วก็พิมพ์หาชัยราชภูสวนดุสิตจะมีคณะหรือแผนกคหกรรมต่างๆ อันนี้ จะใช้หุนหวนเรียนคณะคหกรรมก็สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ แล้วเวลาไปสมัครงานสถานที่ต่างๆ เขาจะมีโอกาสได้งานมาก เขาไม่แน่ใจนะ เขาได้ข่าวว่ารามาว่าราชภูสวนดุสิต ตอนนี่ไม่เปิดคณะหรือแผนกการศึกษาพิเศษแล้ว ก็จะมีแผนกอย่างเดียว แผนกคหกรรมศาสตร์อย่างเดียว แล้วก็จะมีที่วิทยาลัยสารพัดช่างชลบุรีก็เปิดรับโรงเรียน ปวส. แผนกคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ก็จะทำให้เรียนคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ก็จะเน้นไปด้านใดด้านหนึ่งเลย ก็จะไม่มีโอกาสเรียนหลากหลายเหมือนคนหูดี เขาบอกว่าถ้าอย่างเรียนปวส. คอมพิวเตอร์ธุรกิจพอเรียนจบออกมาแล้วเขามีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ก็จะหางานได้ง่าย ก็คือคิดว่าโอกาสที่มันเพิ่มมากขึ้นอย่างเมื่อก่อน ระบบโควตาจะเป็น 200 ต่อ 1 แต่ตอนนี้เป็น 100 ต่อ 1 มันทำให้โอกาสการทำงาน ช่องทางมากกว่า โอกาสในการมีงานทำมันเพิ่มมากขึ้น ก็จะทำให้เห็นว่าจะเห็นความแตกต่างบริษัทที่แจ้งมาว่าจะรับคนของเราเข้าทำงานเพิ่มมากขึ้นค่ะ” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

“จริงๆ แล้ว ก็ตั้งใจเป็นอาจารย์ใหม่ คือ เราเลือกระหว่างการที่จะไปทำงานในกระทรวงหรือทำงานมหาวิทยาลัย พอคิดว่าหุ่นยนต์เป็นทุนมีเจ้าสังกัด ทำให้เราสามารถเลือกได้ ก็คือตัวเองทำได้ทั้ง 2 แบบแหละ ไม่ว่าจะยังไง แต่ว่าคือ สิ่งที่ต้องรับคือ มาที่นี้ซึ่งจริงๆ ตัวเองก็มองว่ามันก็ดี เพราะเราอ่านบนหน้า Website วิสัยทัศน์ พันธกิจ ก็มองว่ามันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ

คนพิการในแบบต่างๆ ด้านกะ พอดีตัวเองจบทางแบบการศึกษา แต่ก็มอง คือ ที่เลือกการศึกษา เพราะว่ามันมองว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรืออะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าพอบอกว่ามาทำที่นี่ มันทำให้เราสามารถขยายอยากทำงานในด้านอื่นๆ ได้มากขึ้นได้ด้วย” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนพิการ สิ่งที่จะช่วยคนพิการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างมากก็คือครอบครัวและชุมชนที่เป็นส่วนที่อยู่ใกล้ชิดกับคนเหล่านั้น ต้องนำทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยไม่หวังพึ่งงบประมาณของรัฐแต่เพียงอย่างเดียวจะทำให้คนพิการมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกับบุคคลอื่นมากขึ้น คนทั่วไป ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรที่เกี่ยวข้องก็ต้องเสริมสร้างความตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของคนพิการและร่วมมือกันในการส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จะเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองด้านการเรียนรู้ของคนพิการได้เป็นอย่างดี

3.2 จัดทำกองทุนสนับสนุนด้านการศึกษาคือสำหรับคนพิการ

ในการเสริมพลังด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดทำกองทุนสนับสนุนด้านการศึกษาคือสำหรับคนพิการเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาได้เป็นอย่างดี เพื่อใช้จ่ายและต่อยอดในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยต้องมีระบบตรวจสอบที่โปร่งใสพร้อมทั้งระบบการบริหารจัดการที่มุ่งสร้างคนพิการให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“จริงๆ ผมมองว่าเรื่องของการให้เงินสนับสนุนเบื้องต้นเป็นสิ่งที่ดี เพียงแต่การพัฒนาเพื่อที่เขาไปต่อเองได้สำคัญมากนะครับ ทำยังไงถึงให้องค์กรที่เขาได้รับทุนสนับสนุนจากเรา เขาสามารถที่จะเติบโตและยืนด้วยขาของตัวเองได้ แล้ว ก็อีกอย่างการปลูกฝังเรื่อง วิธีคิดด้วยแหละ NGO พออะไรที่เป็นธุรกิจ พออะไรเป็นเรื่องของเงิน มันจะมีความขัดแย้ง มีเรื่องของความไม่เข้าใจ เยอะ และทำให้ตัวเองเสียโอกาสในการที่จะพัฒนาแหล่งรายได้ของตนเองให้ตนเองอยู่รอดได้ เสียโอกาสไปเยอะ มัวแต่มาคิดว่ามันเดียวจะเป็นการไปหาเงินกับคนพิการ เดียวจะเป็นการไม่โปร่งใส อย่างนั้น อย่างนั้น อย่างนี้ มันก็เลยไม่พัฒนาทางด้านนี้ เพราะฉะนั้นผมมองว่าการให้ความรู้ ทางการจัดการทางการเงิน ทั้งที่แบบองค์กรและแบบส่วนตัว เป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้คนพิการ วันหนึ่งเขาก็จะยืนได้ด้วยตัวเอง ตระหนักถึงศักยภาพของตัวเองที่จะสรรหาอะไรต่างๆ ที่เขาอยากได้มาด้วยตัวเอง ไม่งั้นก็ต้องมาพึ่งคนอื่นตลอดไป” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดทำกองทุนสนับสนุนด้านการศึกษาคือสำหรับคนพิการนอกจากเรื่องแหล่งที่มาของเงินทุนแล้ว ยังต้องมองถึงระบบการบริหารจัดการของกองทุนที่มีความโปร่งใส ใช้งบประมาณด้านต่างๆ ตรงตามวัตถุประสงค์และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม รวมทั้งมีรูปแบบที่ส่งเสริมให้คนพิการแต่ละประเภทสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

3.3 ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่

สาธารณะ

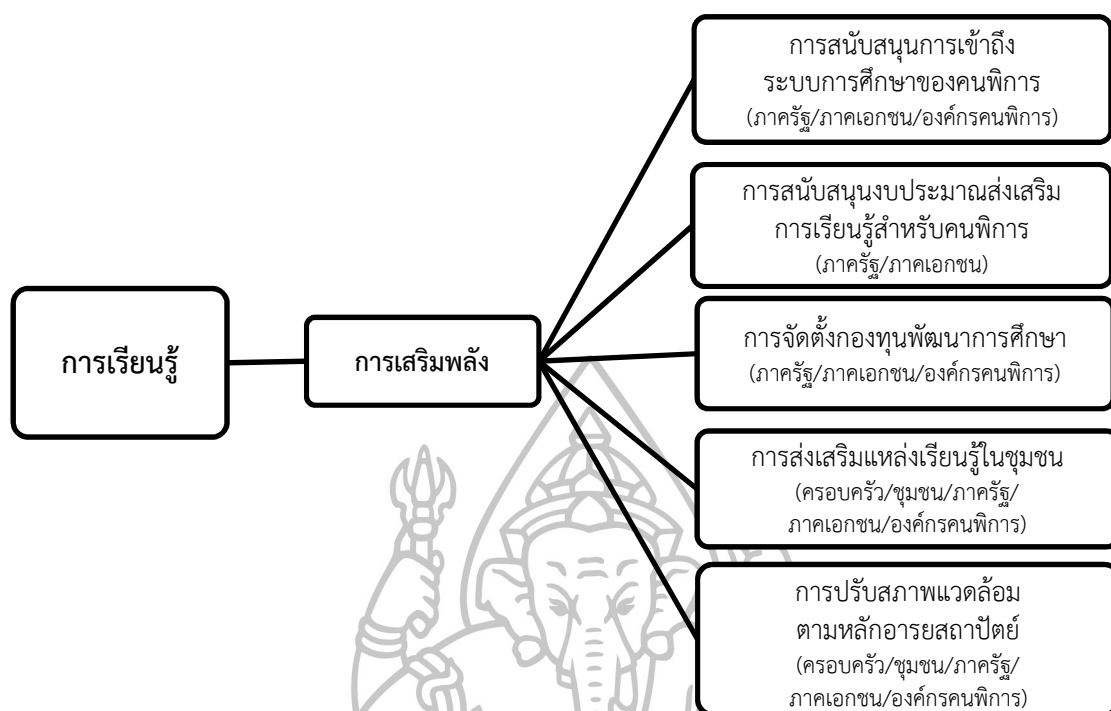
ในการรวมกลุ่มด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่สาธารณะถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ได้มากขึ้น การเล็งเห็นคุณค่าและความสำคัญในการสร้างทำอารยสถาปัตย์เพื่อให้ทุกสถานที่ที่มีการออกแบบที่เป็นมิตรต่อคนทั้งมวล โดยเฉพาะผู้พิการและผู้สูงอายุจะต้องสามารถเข้าถึงได้ ใช้งานได้ สะดวก ปลอดภัย เป็นการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของคนพิการให้ได้รับโอกาสที่ดีทางการศึกษา ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“แล้วก็ปัญหาหลักสำคัญตอนผู้พิการตอนนี่ ถ้ายังผมนั่ง วีลแชร์หน่วยงานหาที่รับยากมาก เพราะว่าตามหน่วยงานต่างๆไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้เราเช่น ห้องน้ำไม่มีทางลาด ไม่มีอะไร เขาจะรับถึงแม้กฎหมายกำหนดว่าต้องรับ แต่เขาก็ยังรับนี้ขาด แขนขาด อย่างนั่งวีลแชร์ผม น้อยมาก ต้องมีศักยภาพจริงๆเขาถึงเอาไป” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“โอกาสทางการศึกษาของคนพิการ ถ้าพิการแต่กำเนิด ค่อนข้างยังน้อย เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกมันไม่เอื้อ มันไม่มีระบบขนส่งมวลชน มันไม่มีศูนย์อำนวยความสะดวกที่เขา ดำรงชีวิต ออกมาใช้ในสังคมได้ราบรื่น แล้วสามารถดำเนินชีวิต เปลี่ยนแปลงชีวิตตัวเองไปสู่ตำแหน่งนี้ ตำแหน่งนี้ของสังคม หน่วยงานนั้น หน่วยงานนี้ ไปเรียนที่นั่นที่นี่ มันไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก หัวใจหลักคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้วย” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า อารยสถาปัตย์ หรือที่เรียกกันว่า Univesal Design หรือที่นิยมเรียกกันโดยย่อว่า UD เป็นหัวใจสำคัญที่จะส่งเสริมให้คนพิการออกสู่สังคมภายนอก โดยเฉพาะการเข้าสู่สถานศึกษาและสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญหลายประการและปัจจุบันทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกันอย่างจริงจัง รวมทั้งประเทศไทยเราก็ตื่นตัวในเรื่องนี้มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อาคาร สถานที่ต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำอารยสถาปัตย์มาใช้กันมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกัน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเสริมพลังด้านการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 12 การเสริมพลังด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

4. การรวมกลุ่ม

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ในการรวมกลุ่มด้านการเรียนรู้ นั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน มีการประสานความช่วยเหลือกันและเป็นความสัมพันธ์เชิงแนวราบมากกว่าที่จะเป็นแนวตั้ง ดังนั้น การรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชนจึงเป็นสัมพันธภาพของคนพิการและคนทั่วไปที่ครอบคลุมทั้งการให้และการรับและการเอื้ออาทรต่อกัน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“อะไรให้เราขับเคลื่อนงานได้ ความร่วมมือของท้องถิ่น ถ้าเขาให้ความร่วมมือกับเราดี แล้วให้ออกาสคนพิการในท้องถิ่นได้มีกิจกรรม ทำกิจกรรมเข้าร่วมกิจกรรม มันก็จะทำให้เราเข้าถึงคนพิการ และคนพิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การช่วยเหลืออะไรต่างๆ ด้วย หรือบทบาทขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะ อบต. หรือ เทศบาล มีบทบาทสำคัญ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คือ เราพยายามจัดสร้างการยอมรับให้กับคนในชุมชน ให้ออมรับในความรู้ความสามารถของคนพิการ ขององค์กรว่าเรามีดำเนินงาน ทำงานช่วยเหลือคนพิการด้วยการใช้ความรู้ และเราใช้ความรู้ในการช่วยเหลือคนพิการเราช่วยแม้กระทั่ง ตัวคนพิการ ครอบครัวพิการ และคนในสังคม คนในชุมชน สามารถที่จะมาใช้ประโยชน์จากความรู้ และความช่วยเหลือของเราได้ มันถึงได้

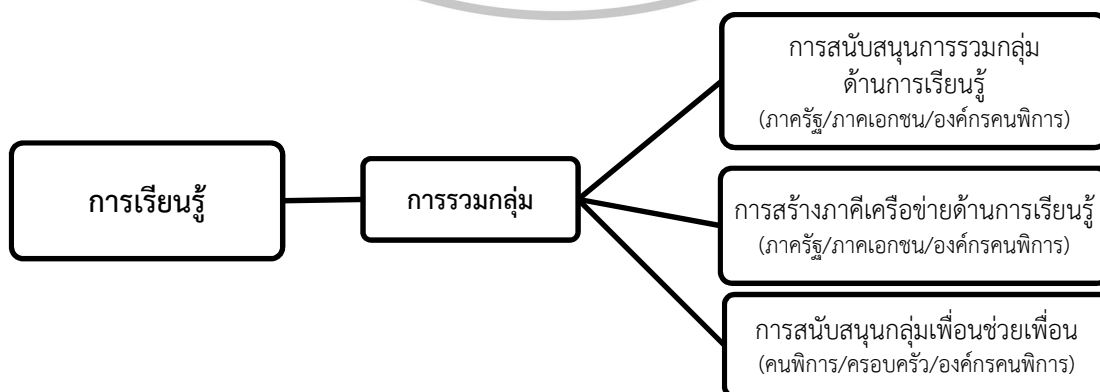
เป็นที่มาของว่าเราต้องมีความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สังคม คนในชุมชนยอมรับ ก็เรื่องผลิตภัณฑ์มูลค่าสูงได้เดือน ความรู้จากการฝึกอบรม ความรู้จากการแบ่งปันความรู้ในเรื่องของการผลิตปุ๋ยธรรมชาติ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“มันสร้างความเก่งให้กับความเป็นผู้นำ ให้มีความเชี่ยวชาญบริหารจัดการกิจกรรม โครงการ งานเอกสาร ให้มีความรู้ความเป็นไปในเรื่องของประเด็นคนพิการ ความพิการ ก็จากการเข้าถึงตัวคนพิการจากกิจกรรมโครงการ ซึ่งมันก็สร้างผลดี แต่มันไม่ได้มีความยั่งยืน มันไม่ได้มีความแน่นอน แล้วคุณไม่สามารถทำงานได้เต็มที่ ตัวผู้นำคนพิการแค่คนหนึ่งถึงสามคน คุณไม่สามารถยืนทำงานระยะยาวได้เป็น 10 ปี 20 ปี อย่งไรเสีย องค์กรต้องอยู่ได้ องค์กรก็ต้องมีวัฒนธรรมองค์กรในการพึ่งตนเอง ช่วยตนเอง” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ทำงานสมาคมก็ตื่นตะลึง คือ เหมือนกับเราได้มีโอกาสไปทำโครงการ ช่วยเหลือ อบรม ช่วยเหลือคนหูหนวกที่อยู่ต่างจังหวัด ได้สอนภาษามือบ้าง คือ ได้พบปะกับคนหูหนวกคะ แต่ว่าทำงานบริษัทมันก็ต้องอยู่อีกที่ ทำงานเหมือนอยู่ประจำ แต่อยู่ที่นั่นเหมือนได้ประสบการณ์อื่นๆ คือ อยู่บริษัทเราอาจจะมีคามมั่นคงแต่โอกาสที่จะเรียนรู้หาประสบการณ์ใหม่ๆ ก็ไม่มี” (ปรียานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มการเรียนรู้กันมากขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดระบบการเรียน การสอน รูปแบบใหม่ในสถาบันการศึกษา เช่น เครือข่ายภายในสถานศึกษา ก่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อร่วมมือกันทำงานได้มากขึ้น เป็นสื่อกลาง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้ทั่วโลก รวมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากระบบอินเทอร์เน็ตในการส่งข่าวสารได้เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ทักษะชีวิต องค์ความรู้ใหม่ๆ และความเข้มแข็งให้กับคนพิการในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการเรียนรู้สู่การพึ่งตนเองที่ยั่งยืนได้มากยิ่งขึ้น

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการรวมกลุ่มด้านการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 13 การรวมกลุ่มด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

องค์ประกอบที่ 3 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology)

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตของคนพิการในปัจจุบันโดย ผศ.ดร. เบญจมา ชลธารนนท์ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งในบทความเรื่องเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการว่า เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก หมายถึง เทคโนโลยีที่คนพิการเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นซึ่งได้มีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้คนพิการดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Assistive Technology หรือใช้ชื่อย่อว่า AT โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน (Low Technology) หรือระดับสูง (High Technology) ก็ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ที่หน้าปัดมีตัวเลขและตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้คนเห็นเลือนกลางเห็นได้ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งถึงเครื่องมือที่มีการออกแบบพิเศษให้คนพิการใช้เป็นเฉพาะบุคคล เช่น แก้วอรรถเซ็นไฟฟ้าที่ใช้ท่อพลาสติกบังคับการเคลื่อนไหวโดยคนพิการดูหรือเป่าลมเข้าท่อแทนการใช้นิ้วมือกดบังคับสวิทช์เล็กๆ ที่ติดกับแก้วอ้อมเหมือนคนพิการร่างกายทั่วไปที่สามารถใช้มือได้ เป็นต้น

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) เป็นวิทยาการที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้ พ้นจากอุปสรรคที่ทำให้คนพิการมีสมรรถนะที่ด้อยกว่าคนปกติทั้งในด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษา และการประกอบอาชีพ วิทยาการของเทคโนโลยีด้านนี้จึงต้องคำนึงถึงสภาพความพิการ อันได้แก่ ความพิการทางกาย ทางตา ทางหู ทางสติปัญญา และทางการเรียนรู้ ในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของผู้พิการแต่ละประเภท การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายสาขา นอกจากความรู้เทคโนโลยีแกนหลัก แล้วยังต้องใช้ความรู้ ทางด้านการแพทย์ การบำบัด การศึกษาพิเศษ วิศวกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation Engineering) รวมทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ต้องคำนึงถึงส่วนติดต่อใช้งาน (User Interface) กับผู้พิการซึ่งมีความต้องการพิเศษ

ประเทศไทยของเรามีจำนวนผู้พิการรวมไม่น้อยกว่าล้านคน ประชากรผู้พิการเหล่านี้ล้วนต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยเหลือผู้พิการ ซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในและต่างประเทศ เทคโนโลยีเหล่านี้เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นข้าวของเครื่องใช้ที่ช่วยอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับคนปกติเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการประเภทต่างๆ ในยุคสมัยนี้มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการวิจัยและพัฒนา การจัดการประกวดสิ่งประดิษฐ์สำหรับผู้พิการ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่นำมา ซึ่งประโยชน์ต่อผู้พิการทั้งสิ้นดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกจึงมีความสำคัญต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอนคือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 14 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 สร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเอง

ในการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนพิการเป็นอย่างมาก เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้คนพิการสามารถออกสู่โลกภายนอกได้มากยิ่งขึ้น ลดภาระของสังคม และส่งผลในวงกว้างทั้งชีวิตและจิตใจในการพึ่งตนเองของคนพิการอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับคนปกติ การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเองจะเป็นจุดเริ่มต้นในการเพิ่มขีดความสามารถของผู้พิการให้สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้แบบพึ่งพิงตัวเองหรือพึ่งพิงผู้อื่นน้อยที่สุดและมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ครอบคลุมไปถึงการให้บริการ การประยุกต์ใช้ และการนำไปปฏิบัติเพื่อลดอุปสรรคในการทำกิจกรรมของผู้พิการ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คืออย่างเทคโนโลยีที่จำเป็นพวกคอมพิวเตอร์นะคะ แล้วก็สมัยนี้ก็คือมือถือ แต่ว่าคอมพิวเตอร์กับมือถือเหล่านี้มันจะต้องมีตัวโปรแกรมเสียงที่เพิ่มเข้าไปที่สามารถทำให้เราเข้าถึงได้ก็จะเป็นประมานนั้นมากกว่า ส่วนเทคโนโลยีอื่นๆหรือ ทุกวันนี้ก็ใช้นี้แหละคะหลักๆ จะเป็นคอมพิวเตอร์กับมือถือ ใช้นะการทั้งสอนทั้งติดต่อสื่อสารใช้หาข้อมูลเข้าถึงข้อมูล แล้วก็ดำเนินชีวิตประจำวัน เช่นทำธุรกรรมทางการเงิน ก็ใช้ผ่านมือถือ” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“เรื่องเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมีความสำคัญต่อชีวิต เพราะมันโยงไปถึงเรื่องของการใช้ชีวิตในสังคม ทั้งเรื่องการทำงาน การศึกษา การปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นคือ มันส่งผลทั้งชีวิตและจิตใจ มันส่งผลกว้างมาก คือ ถ้าคนพิการไม่มีความสะดวกในการเดินทาง เขาก็ไม่อยากเดินทางออกมา สิ่งอำนวยความสะดวกมันไม่เอื้อ มันไม่มีระบบขนส่งมวลชน มันไม่มีศูนย์อำนวยความสะดวกที่ให้เขาดำรงชีวิต ออกมาใช้ในสังคมได้ราบรื่น แล้วสามารถดำเนินชีวิต เปลี่ยนแปลงชีวิตตัวเองไปสู่ตำแหน่งนี้ ตำแหน่งนี้ของสังคม หน่วยงานนั้น หน่วยงานนี้ ไปเรียนที่นั่นที่นี้ มันไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก หัวใจหลักคือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้วย” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“แต่ว่ามองว่าสังคมเองก็ยังไม่ค่อย สังคมต่างๆ ไปยังอาจจะขาดความตระหนักรู้ที่อยู่พอสมควร สมมุติว่าตามทางเท้า อย่างคนที่เป็นแม่ค้า หรือคนที่แบบหน่วยงานที่ต้องมาวางสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ตู้โทรศัพท์หรืออะไรก็แล้วแต่ ถ้าเขาไม่ตระหนัก เขาก็สุดท้ายคือ ทำเบรลล์บล็อกไว้ แต่มีสิ่งเหล่านี้มาวางทับไว้ ก็มองว่าจริงๆ แล้ว สิ่งอำนวยความสะดวก แต่ในขณะที่เดียวกันที่เราเพิ่มสิ่งเหล่านี้เข้ามาในสังคมก็ต้องให้ความรู้กับคนที่อยู่ในสังคมด้วยว่ามันมีมาเพื่ออะไร แล้วก็จะได้เรียกว่าอะไรคะ ทำให้มันเกิดเป็นอุปสรรคใหม่ขึ้นมา หรือแม้กระทั่งอย่างบางเช่นว่า ลิฟต์สมัยใหม่จะมาพร้อมเสียงอยู่แล้ว บางทีเขาก็ปิดเสียง เพราะว่าเขาไม่ได้รู้สึว่ามันอาจจะแบบไม่รู้ว่ามันจำเป็นหรืออะไรอย่างนี้ปิดไป ซึ่งมันก็น่าเสียดาย เพราะว่าบางครั้งเราเดินทางไปเราที่ต้องใช้ ก็เลยมองว่าเทคโนโลยีก็ส่วนหนึ่ง แต่เรื่องการให้ความรู้กับสังคมที่โดยกว้างก็จำเป็น” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“คนพิการทางการเห็น โดยพื้นฐานของมันคือ เราจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยการใช้หู เพราะสิ่งอำนวยความสะดวกที่มันจะให้คนพิการได้ยิน มันจะเกี่ยวกับการได้ยิน ก็ต้องเป็นเสียงนะ ถ้าหากว่าเป็นรถเมล์หรืออะไร ถ้าเราขึ้นรถเมล์ มันก็ควรจะมีสิ่งที่ทำให้เราได้รู้ คือ อาจจะเป็นการบอกสาย ว่าสาย 21 นะ เราจะได้ขึ้นรถได้ถูกต้อง อันนี้คือ พูดถึงเรื่องของเสียง ส่วนอันอื่นก็จะมีเรื่องของสัมผัสมันก็จะอาจจะกลาย จะเป็นเรื่องของอักษรเบรลล์ไว้ตามจุดต่างๆ ที่จะทำให้เราได้ทราบว่าตรงนี้มันคืออะไร เป็นอะไร บอกว่าสิ่งนั้นต้องการทราบอะไรได้ด้วย อันนี้เทคโนโลยีนะ ก็ทำอะไรก็ได้ อย่างเช่นโทรศัพท์คือ สิ่งสำคัญที่คนตาบอดใช้กันเยอะ ณ ปัจจุบันนี้ก็จะจะมีโทรศัพท์ที่เราใช้กันจะมี iPhone มันเป็นระบบ IOS ซึ่งทำให้เราได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ระดับหนึ่งเพราะเปิดแล้วมันจะมีเสียง และระบบ Androids จะมีเสียงที่ของซัมซุงก็ถ้าเป็นไปได้ก็ให้มันมีเสียงแล้วก็สิ่งที่เราต้องการอีกอย่างคือ เมื่อมันเป็นภาพ มันไม่สามารถทำให้เราเข้าใจได้ว่ามันเป็นภาพตรงไหน อันนี้สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของโทรศัพท์ แต่ถ้าเป็นทีวีมันอาจจะต้องมีระบบบอกเสียงนิดนึงว่าในขณะที่ภาพมันนิ่งหรือยังเราไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารตรงนั้นได้ ถ้ามีการภาคหน้อยว่ายังนิ่งนะ มันเป็นภาพว่าเขากำลังทำอะไรอยู่ หรืออธิบายสักหน่อยมันก็จะทราบ อันนี้คือ สิ่งอำนวยความสะดวก” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“เทคโนโลยีสำหรับผม ผมมองว่าเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับคนที่มองไม่เห็นเลยเรื่องเสียงสำคัญครับ เช่นอะไรก็แล้วแต่ที่มีเสียงบอกจะเป็นสิ่งสำคัญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นรถเมล์ประจำทาง ยิ่งไงก็แล้วแต่ควรจะมีเสียงบอกสายรถเมล์ มาจอดมีเสียงรถเมล์ ซึ่งสาย 12 เคยมีอยู่ ไม่จำเป็นต้องบอกเส้นทางผ่าน เอาแค่สายอะไรก็พอแล้ว บางทีบอกเส้นทางบางทีมันยาวไป บอกสาย 12 สาย 108 บอกอย่างนี้ แล้วก็สำคัญที่สุดอย่างคนอย่างผม เรื่อง Location อยากจะได้ตัวป้าย เบอร์รถเมล์ที่

เห็นชัดๆ ตัวใหญ่ๆ ปัจจุบันมันทำตัวเล็ก แล้วก็มองไม่รู้ แล้วก็เลขหลายเลขจัด ไม่รู้เลขไหนไหนกันแน่ รถเมล์ แล้วก็ตำแหน่งที่วาง ตัวเลขบอกสายไม่มาตรฐาน สมัยก่อนถ้ารถล้อจะมีมาตรฐานหน้าประตู ด้านซ้ายของประตูหน้า ด้านซ้ายของประตูหลังเราก็จะรู้ว่าตรงนี้พื้นเป็นสีน้ำเงิน ตัวหนังสือสีขาวเราก็ดูใกล้ๆ ได้ แต่ปัจจุบันมันวางตรงไหนก็ไม่รู้ มั่วไปหมด จะเกิดปัญหามาก อันนี้เป็นเทคโนโลยีง่ายๆ แต่ถ้ามีเสียง มีป้ายไฟยิ่งดี ให้เห็นชัดๆ ตัวใหญ่ๆ ต้องเห็นจริงๆ คนพิการก็จะช่วยตัวเองได้เยอะ คนที่เป็นอย่างผมก็จะเยอะ เสียงก็ช่วยได้เยอะ เพราะว่าถึงยังงี้ก็ตามเสียงมันทะลุมา แต่ไกล เรามองไม่ไกล ไกลเรามองไม่เห็น สมมุติจอดอยู่คันที่ 4-5 เสียงออกมาแล้ว มันก็ยังมีไกลๆ พอเรามองไม่เห็นโดนบัง แต่เสียงทะลุอากาศมาได้ อันนี้เรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก อันที่ 2 คือ เรื่องของเส้นบอกต่างๆ อะไรต่างๆ เม็ดสีกับพื้นให้มันให้ชัดเจนว่านี่คือบันไดนะ อันนี้คือทางลงนะ อันนี้คือบริเวณเสา บริเวณมันต้องมีความชัดเจนให้รู้ว่าเห็นแต่ความแตกต่าง ว่าเราจะเน้นสีกลมกลืนกัน หรืออะไรอย่างนี้ เราก็เดินไปไม่สะดุด” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“เครื่องยกตัวมันทั้งรถเข็นไฟฟ้า และเครื่องยกตัวมันเป็นเรื่องของ การดำรงชีวิต คือ ทำอย่างไรก็ได้ให้เราสามารถลุกออกมาจากเตียง ออกมาจากห้อง ออกมาจากบ้าน แล้วได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในการดำรงชีวิต เทคโนโลยีเหล่านี้เป็นเพื่อนที่ช่วยเราดำรงชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้มองในเรื่องของการให้เราได้ใช้กิจกรรมประจำวัน” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“จริงๆ แล้วใช้ Taxi เป็นหลัก และพบว่าตอนนี้ที่มันมีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยก็ทำให้เราใช้ Taxi ง่ายขึ้น มี App เรียก Taxi แล้วตอนนี้ทำให้เราไม่ให้เราต้องออกไปเรียก Taxi ไม่ต้องรอ ไม่ต้องคอย ไม่ต้องถูกปฏิเสธ เพราะว่าถ้าเป็นการเรียก Taxi ทั่วไป สมมุติถ้าเกิดผมอยู่ที่บ้าน ผมต้องขึ้นรถเข็นออกมาข้างนอกก็ไกลพอสมควร แดดร้อน ฝนตกอะไรอย่างนี้มันจะลำบาก แล้วพอเราเรียกถูกปฏิเสธไม่ไป พุดจาไม่ดีบ้าง พอเรามีเทคโนโลยีมาช่วยขึ้นอย่างนี้มันง่ายขึ้น ก็ค่อนข้างดี ไม่ค่อยถูกปฏิเสธจากการที่เราโทรเรียกมารับ หรือว่าใช้ App เรียกมารับ จะไม่มีการปฏิเสธลูกค้า” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“จริงๆ แล้วโทรศัพท์มือถือสะดุด ทำให้เราลดการเดินทางลง แทนที่จะต้องออกมาเจอกัน ก็สามารถที่จะคุยกัน Chat ใช้ Line คุยกันได้ ลดค่าใช้จ่ายลงได้ด้วย หรือว่าการใช้คอมพิวเตอร์ รับ-ส่ง Internet ในการรับส่งไฟล์งาน ก็สะดวกขึ้น ถ้าเป็นเมื่อก่อนเราอาจจะต้องไรท์ CD แล้วเอาไปให้เขาเนอะครับ แต่เดี๋ยวนี้เราสามารถที่จะ Upload ขึ้นไป และให้เขา Download เพราะฉะนั้นการทำงานเพลงจะง่ายขึ้น อย่างเมื่อก่อนการทำงานเพลงถ้ารับ-ส่งไฟล์ก็ต้องเดินทางใช้ไหมครับ แต่เดี๋ยวนี้สามารถรับ-ส่งทางระบบอินเทอร์เน็ต แล้วมันก็ง่ายขึ้น” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“คือ เรามองว่ามันเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้การดำรงชีวิตของเรามีความอิสระ ที่เราอยากจะเคลื่อนย้ายตัว Move จากอีกจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง ทำกิจกรรมสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้ มันทำให้สุขภาพจิตดี สุขภาพกายดี อันนี้มองในแง่ของ และลดการเป็นภาระของผู้ดูแล ผู้ช่วยเหลือที่จะมาดูแลเรา 24 ชั่วโมงแบบมันทำให้คนพิการเปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตได้ ไม่ใช่ว่านอนรอความช่วยเหลือจากคนอื่น อย่างน้อยการเปลี่ยนตัวเองให้สามารถลุกมาบนรถเข็นได้ มันก็ทำให้เขามันจะมีชีวิตมีความคิดความอ่านอะไรก้าวไปต่อข้างหน้าได้ ความเป็นตัวของตัวเอง การที่คนเราสามารถที่ใช้กิจกรรมประจำวัน ทำอะไรต่างๆ เกี่ยวกับกิจกรรมประจำวันของตัวเองต่างๆ มันจะทำให้สุขภาพแข็งแรง ไม่นอนเป็นแผลกดทับ ไม่นอนจนกระทั่งความดันโลหิตต่ำ แล้วก็ไม่นอนจนกระทั่ง

เป็นโรคตบ โรคไต ครัว การเปลี่ยนแปลงกิจวัตรประจำวัน และทำกิจวัตรประจำวันทุกๆ วันที่ตัวเองเคยทำมันเป็นเรื่องการออกกำลังกายด้วย” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คนตาบอดบ้านเราต้องใช้ชีวิตเป็นคนพิการ 100% ถึงแม้เขามีศักยภาพที่จะใช้ชีวิตปกติให้มากที่สุด ดึงความพิการออกมาโชว์ 100% เช่น คน Low Vision อย่างผม สูดทำยแล้วก็ต้องเพื่อความปลอดภัยก็ต้อง ถือไม้เท้า เพื่อประกาศตัวว่าตาบอด ซึ่งจริงๆ บางคนเขาไม่ได้ตาบอด เขาแค่เห็นไม่ชัดเจน ถ้าเราทำสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตของเขา ในความตรงนี้ก็ค่อยลงไป เพราะผมมองว่าความพิการ เป็นแค่เรื่องการทำกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ได้เป็นคนปกติ แต่ถ้าเมื่อใดกิจกรรมนั้นเราสามารถดำเนินการอย่างคนปกติทำ เราก็ไม่พิการ ผมคิดอย่างนั้นะ” (วิรัช สุขเจริญ 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกคือสิ่งที่คนพิการเลือกใช้เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตอิสระให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างความตระหนักในสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเป็นอย่างมาก การเปิดใจในการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการแก้ปัญหาชีวิต และการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม โดยการส่งเสริมและผลักดันให้คนพิการ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ การนำเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อันดี

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 15 การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

2. การสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดทำโปรแกรมเฉพาะสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการรับรู้ข่าวสาร

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดทำโปรแกรมเฉพาะสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการรับรู้ข่าวสารส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนพิการเป็น

อย่างมาก ซึ่งในปัจจุบันโปรแกรมคอมพิวเตอร์มากมายหลายแบบถูกสร้างให้เหมาะสมสำหรับผู้พิการ แต่ละบุคคลมากที่สุด เนื่องจากสภาพร่างกายแต่ละคนอาจแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักพัฒนาจ ก็ได้สร้างโปรแกรมและระบบคอมพิวเตอร์ขึ้นมารองรับ นอกเหนือจากอุปกรณ์ช่วยเหลือต่างๆ แล้ว ซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์ยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญมาก ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ก็คืออย่างสมัยนี้จริงๆ ก็คือใครก็รู้แล้วว่า Iphone ก็จะเป็นแบบนี้มัน คือเอางี้ คือถ้าเป็นมือถือสมัยก่อนมันจะต้องใส่โปรแกรมเพิ่มเข้าไปอย่างพวกSymbian สมัยก่อนนะคะ แต่ สมัยนี้อย่างIphoneนี้ไม่รู้จะโฆษณาหรือเปล่านะ แต่ก็คือเขาก็คือหรือแม้กระทั่งAndroids ก็คือมี โปรแกรม แต่ถ้าคือ Androids จะต้องลงเพิ่ม แต่อย่างตัวภาษาอังกฤษก็คือ Out of the block กันหมดแล้ว อย่าง Iphone เองก็เหมือนกันคือแคะมาเราก็ตั้ง Setting แล้วก็ใช้ได้เลย มัน ทำให้เรียกว่า ไรอะคะ คนพิการก็สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ในราคาที่ไมแตกต่างจากคนทั่วไป เพราะถ้าเป็น เมื่อก่อนนี้โปรแกรมเสียงคือถ้าซื้ออย่างจริงๆ เลย 8000 มันก็จะเท่ากับราคาเครื่องอยู่แล้วอะไร อย่างนี้คะ” (อศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“ก็เรียกว่าเหมือนช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตมากขึ้น ทำให้เราสามารถทำอะไรได้ ด้วยตนเองได้มากขึ้น อย่างเช่นสมมติถ้าแต่ก่อนจะเป็นโอนเงินหรือจะเป็นอะไรแบบนี้คะ มันก็ ไม่สะดวกที่เราต้องหากคนพาไปหรือที่เราต้องไปกดตู้ ATM มันก็พูดไม่ได้ใช่ไหมคะ แต่เดี๋ยวนี้คือเราจะ โอนเงินอะไรทุกอย่างมันก็สะดวก คือเราก็ไม่ต้องเดินทางทำเองได้แล้วกับเครื่อง เพียงแต่ว่ามันก็ขึ้นอยู่กับ ตัวแอปพลิเคชันแต่ละธนาคาร คือบางธนาคารก็ใช้ได้โอเคเลยแต่บางธนาคารก็ยังมีปัญหา อุปสรรคในการที่เราออกแบบ Application ที่ยังไม่สอดคล้องกับโปรแกรมเสียงคะ” (อศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“โทรศัพท์ที่ผมใช้มันเป็นโทรศัพท์ที่มีเสียงสังเคราะห์ คือมันจะมีเสียง อันนี้คือเป็น ระบบของ Nokia แล้วจะมีเสียงบอก แล้วเราจะกดหมายเลขอะไร เราจะกดได้หมด ผิดอัน Iphone มันจะเป็นระบบ IOS ซึ่งเขามีโหมดสำหรับช่วยคนพิการ จะมีเสียงเฉพาะโปรแกรมที่มันอ่าน บาง โปรแกรมมันไม่อ่าน เราก็จะไม่ทราบ อันนี้คือ ถ้าไม่มีตัวนี้ เราก็ไม่สามารถเข้าถึงได้ แต่บางอันที่มัน เป็นภาพส่งสติ๊กเกอร์เราไม่ทราบ อันนั้นคือจุดอ่อน” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“แล้วเรื่องของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเหมือนกัน เราอยากได้มีเสียงบอก มี ตัวอักษรใหญ่ๆ มีสีแตกต่าง เรื่องเสียงเป็นเรื่องสำคัญของคนตาบอด เพราะงั้นคนตาบอดถ้าอะไร เข้าถึงแล้วเรื่องของเสียงมันก็ลดความพิการลงไปได้ เกือบทั้งหมด อาจจะไม่ถึง 100% แต่ได้เยอะมาก ก็อย่างเช่นปัจจุบัน ระบบโทรศัพท์ หรือระบบคอมพิวเตอร์ต่างๆก็เพิ่มโปรแกรมเสียงเข้ามา Iphone พยายามปรับปรุง IOS ปฏิบัติการของ IOS ก็สามารถให้เราเข้าถึงสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น มากขึ้น เราจะรู้ ข้อมูลได้ด้วยตัวเอง การค้นคว้าต่างๆ ก็ค้นคว้าด้วยตัวเองมากขึ้น การพึ่งพาต่อสังคมก็น้อย เรากลับ เป็นคนที่ช่วยสังคมที่เขาไม่รู้ว่าเรา พิสูจน์ให้เห็นก็เยอะ ที่คนตาบอดสามารถเล่นคอมพิวเตอร์แล้ว บอกได้เหมือนคนปกติ ญาติพี่น้องชาวบ้านที่เขาไม่รู้ คนตาบอดสามารถกลับบอกได้ ก็เป็นเรื่อง ตื่นเต้นของสังคมไทย ทำได้ยังไง” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“สิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการมีราคาสูง แต่รัฐไม่ได้ช่วยอะไร อย่างเช่น โปรแกรม บางที่เราต้องใช้โปรแกรมแปลงอะไรพวกนี้ ก็อปปีมา ซึ่งบางคนไม่สามารถที่จะซื้อได้หรือก มันต้องใช้โปรแกรมที่มันก็อปมา แต่จริงๆ มันก็ผิดกฎหมายนะ แต่มันก็เลือกคิดที่จะนั้นมากกว่า ถ้าไม่

ก็อปมันก็ไม่มีอะไรที่จะไปซื้อเขาเพราะมันแพง สิ่งที่ทำถูกกฎหมาย โปรแกรมอะไรต่างๆ อย่าง คอมพิวเตอร์อะไรต่างๆ มันแพง เราใช้วิธีการก็อปบ้าง แยกเข่าบ้าง ถ้าจะให้รัฐช่วยตรงนี้ผมว่ารัฐ น่าจะส่งเสริมให้มีการทำโปรแกรมให้มันถูกต้อง เพื่อให้คนพิการทางการเห็นได้ใช้เครื่องมือได้จริงๆ แล้วก็มีของ Nettrack เขาทำอันนั้นอยู่โปรแกรม มันอ่านโปรแกรมเสียงของภาษาไทย โปรแกรมเฉพาะ ซึ่งได้ระดับหนึ่งของโปรแกรมภาษาไทยค่อนข้างจะยาก มันต้องมีการใส่ศัพท์อะไรต่างๆ ลงไปเทคโนโลยี ซึ่งบางทีมันก็ มันไม่ครบ แล้วก็ภาษาไทยเป็นภาษาที่ละเอียดอ่อน ไม่ใช่ภาษาอังกฤษใส่ไปนิดเดียวมันก็อ่านคำไหน มันก็อ่านแต่คำนั้น แต่ว่าภาษาไทยมันไม่มี มันต้องมีการปรับปรุง ซึ่งทุกวันนี้ ที่ผมเรียนหนังสือ ก็จะใช้การเข้าถึงจากคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมตาทิพย์ ใช้อ่านหนังสือทางคอมพิวเตอร์” (ชาญ สุบินะ, 2557)

“ตอนนี้หมายถึงว่ามูลนิธิสากลคนพิการเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอยู่นะคะ มูลนิธิสากลทำงานด้านคนพิการหลายประเภท แต่เขาจะมี Project หนึ่งที่ทำเกี่ยวกับเรื่องของศูนย์ บริหารถ่ายถอดการสื่อสารแห่งประเทศไทย หรือจะเรียกย่อๆ ว่า TTRS ซึ่งในหลายๆ ประเทศก็จะมี แบบนี้ เช่น ญี่ปุ่น สวีเดน แต่ว่าตอนนี้ล้ามน้อยอยู่ เขาก็พยายามแบบว่ามีล้ามน้อยๆ ให้บริการ ผ่านระบบ TTRS เพิ่มมากขึ้น แต่ว่าล้ามน้อยไม่ได้ให้บริการ 24 ชั่วโมงนะคะ ตอนนี้ให้เวลา 7 โมงเช้าถึง 5 ทุ่มคะ แต่ว่าถ้ากรณีที่ต้องการติดต่อฉุกเฉินอะไรอย่างนี้ ก็สามารถติดต่อไปที่เบอร์ 1300 ได้” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า ปัจจุบันเรามีซอฟต์แวร์เพื่อคนพิการหลาย โปรแกรม ซึ่งออกแบบมาให้มีคุณสมบัติพิเศษ เพื่อช่วยให้ผู้พิการสามารถดำรงชีวิตได้สะดวกมากขึ้น ทุกภาคส่วนจึงควรสนับสนุนและพัฒนาโปรแกรมเฉพาะสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการ รับรู้ข่าวสารและเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้าน เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2.2 จัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้การใช้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท เป็นการสร้างโอกาสคน พิการได้เข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร สภาพแวดล้อม พร้อมทั้งการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เหล่านี้อย่างเท่าเทียม จึงมีความสำคัญมากที่จะช่วยให้คนพิการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ การ จัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกกับคนพิการ โดยบุคลากรในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของคนพิการ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ IT จะมีคอมพิวเตอร์ และสอน การใช้โทรศัพท์ ส่วนเรื่องอื่นๆ เน้นงานด้านอาชีพพวกนวด แล้วก็อบรมความรู้ด้านอื่นๆ ไป อย่างนี้ ครับ แล้วอีกอย่างหนึ่งถ้าคือ สิ่งอำนวยความสะดวก เบรลล์ บล็อก ที่คนพิการทางการเห็นใช้ที่มีตาม พุทธบาทตัวนั้น มันเหมือนกับว่าเราไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่เพราะว่าพุทธบาทบ้านเราเต็มไปด้วย

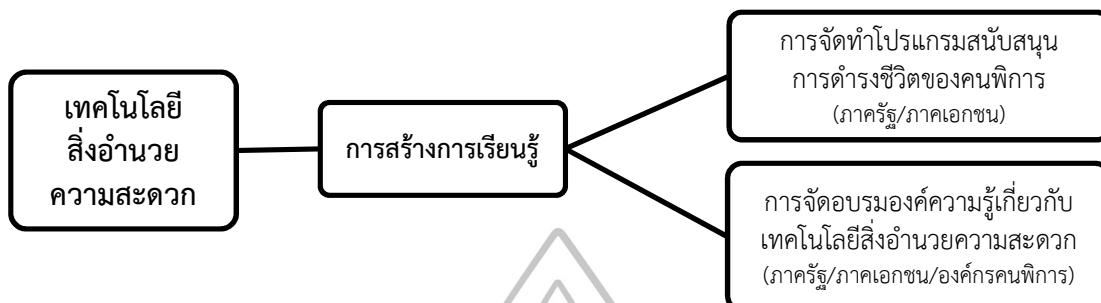
แม่ค้า อันนี้สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ค่อยสะดวกเท่าไร ลิฟต์บ้านเราก็ไม่มีเสียง บางทีก็มี บางทีก็ไม่มี และก็ต้องเขียนอักษรเบรลล์ติด ติดไว้ที่ตัวเลขจะได้รู้ว่ามันขึ้นชั้นไหนได้ ถ้าเรามีข้อมูลพวกนี้เยอะๆ อยู่ในเครื่องใช้สำหรับคนปกติ มันจะทำให้ผู้พิการใช้ได้ด้วย” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“คือ จริงๆ แล้วมันมี App ด้วยนะมันช่วยได้เยอะ แต่ว่าใช้เวลานานไหม อย่างผมมีฝึกเรื่องคอมพิวเตอร์มาบ้าง ซึ่งจริงๆ ผมเป็นคนเข้าใจเรื่องนี้ช้า คุณวิรัชอีกคนหนึ่งก็เข้าใจเรื่องนี้ช้าเหมือนผมแหละ แต่คนอื่นที่เขาพัฒนาบ่อยๆนะ เขาจะทำได้ดี เขาจะฝึกได้เร็ว ยิ่งคนมีพื้นฐานคอมพิวเตอร์นะ จะทำพวกนี้ได้เร็วมาก แล้วมันจะมีคอมพิวเตอร์อีกอย่างนะ ที่ทำให้เราเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ คอมพิวเตอร์ เมื่อไหร่ที่มีเรียนคอมพิวเตอร์ด้วยสำหรับคนตาบอดมีการสอน เข้าไปดูได้ เขาสอนการใช้คอมพิวเตอร์ เราจะมีห้องอบรมคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอดว่า อย่างเราต้องการเรียนเรื่องไหนเรื่องนี้ ก็จะมีเพื่อนที่มีข้อมูลมีความรู้เรื่องนี้มาสอน” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“ผ่านการอบรมเรียนคอมพิวเตอร์สมัยโรงเรียนสอนคนตาบอด ทุกคนจะได้เรียนอยู่แล้ว คอมพิวเตอร์สำคัญนะตั้งแต่เรียนมาเลย ป.โทก็ทำด้านนี้คะ คือ เหมือนประมาณว่ามุมมองของคนตาบอดต่อ ICT ที่มีต่อการช่วยเรื่องการเรียนของเขา เพราะตัวเองมองจากตัวเองว่าเราไปเรียนแล้วเรามีอิเล็กทรอนิกส์เยอะ มันช่วยให้เราเข้าถึงข้อมูลได้เร็วขึ้น ฉะนั้นคอมพิวเตอร์ก็เลยที่โรงเรียนจะให้ความสำคัญ เด็กต้องพิมพ์ดีดเป็น พิมพ์สัมผัส สองคือ ใช้คอมพิวเตอร์ได้เพื่อที่เราออกไปเรียนร่วมข้างนอกเราจะเขียนอักษรเบรลล์ แล้วส่งครูนั่นก็ได้ ก็คืออันนี้ให้เราเรียนทั้งพิมพ์ดีด ทั้งคอมพิวเตอร์ คือเราสามารถส่งงานรูปแบบที่คนทั่วไปก็อ่านได้ ก็คือได้รับการสอน” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภทนั้นมุ่งเน้นให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และอื่นๆ ตามที่กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมสนใจหรือมีความต้องการที่จะใช้หรือจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีพิเศษที่จะช่วยในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การใช้ชีวิตอิสระ การอาชีพ หรือการฟื้นฟู และอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาตนเองต่อไป ทำให้คนพิการที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 16 การสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

3. การเสริมพลัง

3.1 ส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ในการเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนพิการเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับข้อมูลข่าวสารการสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร และบริการสื่อสารสาธารณะ โดยหน่วยงานของรัฐต้องกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ถ้าเราจะพัฒนาคนพิการ ต้องอุดหนุนช่วยเหลือเขา พออยู่ร่วมกับเราได้ในสังคม แล้วที่นี้จะเขาจะแอบบั้น มีความมั่นใจขึ้นพูดถึงตรงนี้ก็อยากจะแบบฝากนิดหนึ่งว่าเป็นไปได้แค่ไหนว่า ให้บ้านเรามีเรื่องของการดูแลคนพิการให้มากกว่าเดิมในเรื่องของความสะดวกในการใช้ชีวิต อันนี้ไม่ใช่การเรียกร้องแต่ว่า การที่เราไปญี่ปุ่นมา เราเห็นคนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความสะดวกในการใช้ชีวิตของคนพิการมากกว่าทุกวันนี้เรามีเรื่องทางลาดมากขึ้น แต่เรื่องอย่างอื่นนอกเหนือจากทางลาดรถสำหรับคนพิการ” (กัภาพ ทองบุญนุ่ม, 2557)

“เทคโนโลยีนโยบายภาครัฐ นโยบายมีบอก กฎหมายมารองรับพอสมควร เรื่องการศึกษา เทคโนโลยี กฎหมายบ้านเรามีไว้แค่ระดับ ภาคปฏิบัติไม่ได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แล้วก็คือการลงมาทำส่วนใหญ่ คนที่ทำ คนที่ผู้ใช้ กฎหมายมันก็เปิดโอกาสให้คนพิการมากขึ้น แต่อย่างที่บอกเราคือ ผู้ใช้ ไม่ได้ทำ ผู้ทำไม่ได้ใช้ คือ ความหมายเหมือนเดิม คือ มันไม่ตรงประเด็น ไม่ได้แก้ไข เข้าถึงปัญหาอย่างแท้จริง แล้วก็ยังมีเรื่องของผลประโยชน์แอบแฝงในการ เช่น การที่เขาบอกว่ามีระบบให้ยืมอุปกรณ์เทคโนโลยีให้คนพิการ พอเอาเข้าจริงๆ มีเงื่อนไขอีก คือ พูดคนพิการได้ยิน ดีใจ ทุกคน แต่พอเอาเข้าจริงๆ มีเงื่อนไขเพียบเลย ซ้อมมาแล้วก็ไม่ได้ใช้ เหมือนคัดเกรดเด็ก ซ้อมมาก็ไม่ได้ใช้งาน ความหมายคือ คนที่เอามาก็ไม่ได้เข้าใจแท้จริง ผลิตออกมาไม่ต้องกับความต้องการ หรือว่าไปพูดสื่อ

ต้องการเป็นผู้รู้ แต่รู้ไม่จริง เพียงว่าอาศัยชื่อเสียง อาศัยเครดิตส่วนตัว แล้วเอาหีบนั้นมาหน่อย หยิบนี้มาหน่อยมาชนกัน ปัญหาที่สะสมตรงนี้ เทคโนโลยีภาครัฐเราก็คือ ในมุมเชิงบวกคือ รัฐมีนโยบายหันมาสนใจมากขึ้น เขาเรียกว่า รักษาสิทธิมนุษยชนมากขึ้น แต่ผมมองว่าการเข้าถึงจริงยังเป็นเรื่องห่างไกล (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“ระบบขนส่งมวลชนต้อง เอาแค่ในประเทศ ยังไม่เอื้อกับการใช้ชีวิตในสังคม หรือในกรุงเทพฯ เองก็เถอะ ก็ยังไม่มี คนพิการยังจะต้องเดินทางเคลื่อนย้ายกันเอง ก็ยังต้องอยู่บนผิวจราจรจะขึ้นไปบนฟุตบาทก็ยังลำบาก มีสิ่งกีดขวาง มีอุปสรรค ไม่มีทางลาดขึ้น แล้วก็โดยเฉพาะในต่างจังหวัดระบบขนส่งมวลชนไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อย แทบจะไม่มีเลย วันนั้นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีเอื้อการดำรงชีวิตของคนพิการยังเป็นเรื่องที่ไกล ไกลอารยะประเทศอยู่ ห่างไกลมาก คือ พวกเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นตัวบ่งบอกคุณภาพชีวิตของคนพิการในประเทศนั้นๆ การใช้ไม่ว่าการใช้รถเข็นที่มีคุณภาพ น้ำหนักเบา แข็งแรง แล้วก็สะดวกโดยการใช้งาน อะไรต่างๆ มันหมายถึงคุณภาพชีวิต หมายถึงความเจริญของประเทศนั้นๆ ที่จะผลิตของมีคุณภาพได้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“อันนี้แล้วแต่บางมีนะ อย่างเช่น ของรัฐบางที่พอเราไป มีบัตรคนพิการ ไปเลยเดี๋ยวลัดคิวให้แล้วแต่เจ้าหน้าที่ แต่บางคนรอไปสี่ ฟุตจาไม่ดี แต่ถ้าไปเอกชน ผมก็ไม่ค่อยได้ใช้บริการมากนัก เกี่ยวกับเอกชน แต่ในเรื่องของบัตรคนพิการ แต่ว่ามันต้องอยู่ที่ประเภทความพิการด้วย แต่ว่าถ้าไปโรงแรมไปอะไรนี้ ทางลาดเขาเตรียมให้เลย มีประชุมมีอะไร เขาก็มีทางลาด มีห้องน้ำคนพิการมีอะไรให้เลย แต่ของรัฐกลับไม่มี เขาจะเป็นอย่างนี้ เอกชนจะอำนวยความสะดวก” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“รู้สึกว่ารัฐก็พยายามที่จะสนับสนุนตรงนี้ แต่ว่าอาจจะได้ยังไม่ครบถ้วน เพราะหน่วยงานภาครัฐที่จะบริหารให้คนหูหนวกได้เห็นชัดเจน คือ การจัดการบริหารล่ามภาษามือนะคะ อย่างเช่นในการประชุมอบรม ก็สามารถเข้าร่วมการประชุมได้ ก็ทำให้เขารับรู้เรื่องของสิทธิของคนพิการเพิ่มมากขึ้น แล้วก็ก็มี กสทช. ที่ผลักดันเรื่องการทำมีจอล่ามภาษามือ หรือว่าคำบรรยายเป็นเหมือนคำบรรยายแทนเสียงในโทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น ที่นึกได้มีเท่านี้คะ” (ปรียานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“รู้สึกว่ามันไม่ค่อยดีในเรื่องข่าวสารด้านคนพิการ ไม่ค่อยได้รับ ส่วนเหมือนว่าผมได้รับข่าวสารของคนปกติมากกว่า คนพิการแทบจะไม่ได้รู้อะไรเลย ก็ผมจะติดต่อหน่วยงานภาครัฐ ถ้าไปในนามของคนพิการนี้จะต้อนรับไม่ดี ผมไปในภาพประชาชน จิตอาสา แทบจะอ้อม มันคนละเรื่องกันเลย” (สายยันต์ จันทรา, 2557)

“อยากจะขอให้รัฐบาลช่วยในเรื่องอย่างหน่วยงานอย่างเช่น ICT คนหูหนวกที่เขาอาจจะรายได้น้อยอะไรอย่างนี้นะคะ หรือว่ามีข้อจำกัดแบบเขาจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีตัวนี้ในการสื่อสารอยากจะให้เหมือนกับว่า คือตอนนี้กระทรวง ICT เขาก็มีกับบริการที่จะให้ยืมอุปกรณ์นะคะ ที่นี้อุปกรณ์ที่เขาให้ยืมอย่างนี้ จะมีพวก iPad คอมพิวเตอร์ ซึ่งอุปกรณ์คือ บางอย่างมันเป็นอุปกรณ์ที่ใช้แล้วเหมาะกับคนหูหนวก อุปกรณ์ที่เขาให้ยืมมีน้อยมาก ถ้าเป็นไปได้ ถึงรัฐจะมีการกำหนดใหม่ จะให้เวลาแบบว่าให้ยืมได้นานแค่ไหน เป็นปีไหม เพราะถ้าเขาสามารถที่จะแบบว่าซื้อ แล้วเหมือนกับว่าต้องจ่ายเองใหม่ ถ้ากรณีที่เขาที่มีอุปกรณ์อยู่แล้วสามารถจ่ายได้ มีรายได้เพียงพอก่อนอาจจะไม่

ต้องไปเยี่ยม แต่ถ้าคนที่ไม่มี มีรายได้น้อย เขาก็จะต้องอาจจะต้องใช้บริการของเยี่ยมตรงนี้ แต่บางทีก็ว่าจะเข้าคิวกว่าจะรอ ก็เต็ม ก็ต้องรอ คือ ของเขารู้สึกว่า อุปกรณ์ที่จะช่วยคนหูหนวกมันน้อย แต่ความรู้สึกว่าจะมุ่งเน้นไปที่คนพิการประเภทอื่นมากกว่า”(ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้คนพิการในการดำรงชีวิตประจำวันได้และเป็นการเสริมการความสามารถให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้ โดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องจัดให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรม

3.2 เพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การเพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการจึงเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมให้คนพิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้เท่าเทียมกับคนทั่วไปเมื่อเทคโนโลยีก้าวไกล คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้น และสามารถสร้างพื้นที่ในการสื่อสารให้แก่คนพิการมากขึ้นได้ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ในส่วนของมือถือหรืออุปกรณ์พวกนี้ เขาสามารถใช้ได้เหมือนคนทั่วไป เพียงแต่ว่าโทรศัพท์จำเป็นต้องมีลำโพง หรือมีคำบรรยายให้หัดคะ แล้วก็ถ้าเป็นอุปกรณ์พวกมือถือ Ipad อะไรก็ตาม ก็ต้องมีระบบหรือบริหารรองรับในการที่จะคุย Video Chat และคุยเป็นภาษามือคะ แล้วก็มันจะมีเขาใช้ผ่าน App Tango ค่ะ แล้วก็จะมี Skype หรือจะมี App หรือโปรแกรมบางตัวที่เขาใช้สำหรับกับการ Video chat ค่ะ จะมีหลายโปรแกรม ยกตัวอย่างเช่น Skype หรือว่า Tango” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

“เราอาจจะมีคอมพิวเตอร์หนึ่งทีอาจจะ Space ดีหน่อย ที่จะทำงานหนักๆได้นะครับ มันก็จะ เครื่องมือสื่อสารมาช่วยในเรื่องของการติดต่อ ประสานงานทั่วไปให้มันใช้เวลาอันน้อยลง ใช้ค่าใช้จ่ายน้อยลง ให้สะดวกมากขึ้น เพราะคนพิการถ้าจะต้องเดินทางออกไปนั่นไปนี่ มันค่าใช้จ่ายเยอะมาก” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“เช่นไปประชุมกับสภาคนพิการ หรือ พก.เกี่ยวกับด้านที่เกี่ยวกับสื่อวิทยุ หรือการพูดคุยประชาสัมพันธ์ประมาณนี้ แล้วก็เราก็ต้องมี Facebook มีไว้เผยแพร่ข่าว อย่างสมมุติว่าสื่อที่ผมจะใช้คือ พกวิทยุโทรทัศน์ แล้วก็ Facebook กับ Line ไว้ติดต่อสื่อสารกันนะ อย่างเช่น ผมทำงานสมาคมเป็นประชาสัมพันธ์ เป็นหนึ่งในคณะกรรมการ ผมก็จะมีไลน์กลุ่ม แล้ว Facebook ในสังคมคนพิการทั้งหลายที่ใช้เฟสบุ๊คที่รู้จักกันก็จะใช้สื่อสารกัน แลกเปลี่ยนความรู้กันใน Facebook ไม่ใช่เล่นเฟลิตเฟลินอย่างเดียว” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“มีๆ เห็นหลังๆ ก็พยายามใช้สื่อนะครับ รายการทีวีอะไรอย่างนี้นะครับออกไปเพื่อที่จะสื่อสารเรื่องราวบางอย่างให้คนพิการให้สังคมได้รับทราบ อย่างที่ประสบความสำเร็จอย่างหนึ่งที่ผมชอบคือ เรื่องของคำว่า “อารยสถาปัตย์” นะ คือ ผมแปลกใจจนคิดว่าไปไหนใครก็รู้จัก ต้องมีอารยสถาปัตย์ คนก็เริ่มพูดคำนี้มากขึ้นก็บางทีเราอาจจะต้องใช้อะไรแบบนี้ เพียงแต่ว่าพอเราใช้สื่อแล้ว อย่างคุณลักษณะก็ทำหน้าที่สื่อ แต่ในทางปฏิบัติมันก็อาจจะยังต้องอาศัยองค์กรคนพิการที่ยังต้องไปผลักดัน ไปสานต่อจากเขา สิ่งที่เขาทำไว้ให้แล้ว” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการอย่างทั่วถึง โดยการเพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการมีประโยชน์ในการช่วยให้คนพิการได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง โดยใช้ข้อมูลข่าวสารและความบันเทิงที่เป็นประโยชน์ ในขณะเดียวกันคนพิการเองก็ต้องเป็นผู้บริโภคสื่อที่เข้มแข็ง รู้เท่าทัน และใช้ประโยชน์จากสื่อสังคมต่างๆ ให้มากที่สุด รวมทั้งคนในสังคมโดยทั่วไป เมื่อได้รับสื่อหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคนพิการก็จะมีใจเปิดใจยอมรับและสร้างสังคมที่ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ด้วยเช่นกัน

3.3 สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอารยสถาปัตยกรรมที่มีมาตรฐานสากล ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

ในการเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างอารยสถาปัตยกรรมที่มีมาตรฐานสากลให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมนั้นจะส่งผลดีในวงกว้างของสังคม โดยกำหนดให้มีการจัดทำอารยสถาปัตยกรรม หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้ที่มีสุขภาพไม่แข็งแรง เพียงแต่ว่าปัญหาใหญ่ในบ้านเมืองเรา คือ แม้จะมีกฎหมายบังคับใช้แล้ว แต่ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“แต่จริงๆ แล้วมันไม่ใช่เรื่องแปลก เราทำอะไรก็แล้วแต่ นึกถึงคนทุกคนสามารถใช้ร่วมกันได้ แค่นั้นเอง Universal Design อาจารย์คงทราบเรื่องประเด็นนี้เนอะ เป็นเรื่องที่ผมคิดว่าจริงๆ คนไทยเป็นคนมีน้ำใจ พร้อมจะให้อยู่แล้ว เพียงแต่เขาไม่รู้ว่าจะให้ยังไง แค่นั้นเอง ที่นี้รัฐเองต้องมาเรื่องนี้มากๆ เพราะ ICT ต้องเป็นเรื่องที่ทำอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงแค่ เองงบประมาณมาใช้แล้วสร้างภาพไปวันๆ หนึ่ง คือ ปัญหาคนพิการอาจจะหลากหลาย มันเยอะ มันแปลก ถ้าทำจริงๆ มันไม่ได้หลากหลายอะไรมากมาย เพราะว่าจุดที่มันใช้ร่วมกันได้ มันก็เหมือนกันหมด ผู้สูงอายุกับคนพิการอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกันนะ (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“ปัญหาของเราคือ เราทำทุกอย่าง แต่เราไม่เข้าถึงการแก้ปัญหาที่แท้จริง แล้วเมื่อเราไปดูงานต่างประเทศ ทำไม่เขาทำได้เข้าถึง ก็แค่ว่าคุณเอาใจเขาเข้าถึงมันก็จะรู้มันไม่ได้ยากกว่าเราเลย การได้เสียงตืดยาวๆ ที่ไฟแดง และเสียงตืดๆ ที่ต่อเนื่อง ผมไปกับคนแก่ จูงผมข้ามป่าก็มองสี่ขีด แต่ป่าบางวันจะชามากๆ ก็ไม่มั่นใจว่าแดงหรือเขียวนะ แต่ถ้ามีเสียงบอกป่า ก็ได้ยิน พุดไฟแดงคะ ข้ามได้คะ ก็จบไปเลย ข้ามรถบรรทุกมา ผมก็เสียวเลย ทำไม่อย่างนี้ มันเป็นการใช้เทคโนโลยีที่ไม่เข้าถึงตรงที่ว่าผู้ทำไม่ตอบใจอย่างแท้จริง ผู้ผลิตไม่ผลิตบนความต้องการอย่างแท้จริง อันนี้เป็นแบบหัวใจสำคัญของบ้านเรา” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“ผมมองเรื่องเทคโนโลยีสำหรับผมก็เรื่องของการใช้ต้องมีตัวอักษรใหญ่ๆ ป้ายไฟเห็นชัดๆ มีการใช้เสียง แล้วก็พื้นผิวต่างๆ ให้มันสีแตกต่างกันจะชัดเจน เพื่อความปลอดภัย ลดความอันตรายออกไป อย่างไฟแดง ปัญหาการข้ามถนนคนพิการมีเยอะมาก เช่น มันมีไฟแดงบ้านเรา ทำเหมือนคนต่างประเทศ แต่ว่าเขาไม่ เรากดจะข้ามมันจะมีเสียงบอก ถ้าโพงอยู่ฝั่งตรงข้าม บ้านเราวิ่งเร็วมาก ผมฟังไม่รู้เรื่อง บอก ไฟเขียวคะคะ แล้วคนตาบอดมาไม่ทัน พอบอกไฟเขียวก็รู้แล้ว พุดว่าอะไร พอไฟแดงคะคะ ไฟแดงข้ามถนนได้ พุดแค่นั้นจบเลย แต่เมื่อนอกไม่ใช่ ทั้งไปเขียวเขาจะมีสัญญาณ ตืดตืด ถ้าพอไฟแดงมันจะ ตืดตืดจนกว่าจะจบเราจะรู้ว่ามันอยู่ในภาวะนั้น ซึ่งถามว่ามัน

ยากตรงไหน ทำแบบนี้ แต่เสียงพูดยากกว่าอีก เราทำอะไรแล้วแต่ ทำแล้วไม่เข้าถึง”(วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“ผมจะเสนออย่างนี้ อย่างเช่นเครื่องฟังเสียงคนหูหนวก บ้านเรามีหูฟัง Iphone ได้หมด แต่ทำไมต้อง ก็คนที่ทำไม่นึกถึงว่าตัวเองไม่เดือดรื้อน แต่เอาเรื่องของ Marketing ไปเสนอเขา แล้วรัฐบาล Marketing บ้านเรา คนพิการบ้านเรานั้นน้อย คือ น้อยในเรื่องของทุนทรัพย์ รัฐบาลพร้อมจะ Support บริษัทพวกนี้ ก็มาขายต้องซื้อ แต่หมายถึงว่าคุณภาพต้องโดยควบคุมนะ รัฐบาลต้องเอาเงินสนับสนุน เอาเงินผลิตเลย แล้วแจกคนรัฐบาลนิยมได้เลย ผมก็เห็นว่าจะนิยมสำหรับคนพิการ เพราะเขาต้องการ อย่างเครื่องฟังเสียง คนหูหนวก หูตึง คนแก้ไขได้ใหม่ ใช้ได้ อย่างแว่นสายตากับคนแก้ไขได้ใหม่ ตาบอดได้ใหม่ได้ ไม่เท่าค้ำยันกับคนขาโพลีโอ กับคนขาเจ็บ ก็ใช้ได้ รถชนอุบัติเหตุก็ใช้ได้ วีลแชร์ทำไมต้องไปซื้อวีลแชร์ที่สำหรับคนพิการรุนแรง ทำไมต้องนำเข้า มอเตอร์ตัวนี้เราทำได้หมด ขนาด Kubota ยังทำได้เลย” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“ส่วนใหญ่มันได้จากการจัดความช่วยเหลือของบริษัท ของขนส่ง เขาเรียกอะไร กรมขนส่งทางบก ที่เขามีการประมูลป้ายทะเบียน มีการประมูลป้ายทะเบียนรถในราคาตัวเลขสวยๆ ในราคาสูง แล้วก็เอาเงินจำนวนนั้นมาเข้ากองทุนจัดซื้อจัดหาเทคโนโลยีต่างๆ ทั้งรถเข็นไฟฟ้า ทั้งเตียง ทั้งขาเทียม ช้อ เข้าอะไรต่างๆ เป็นเทคโนโลยีชั้นสูง ส่วนใหญ่คนพิการจะได้รถเข็นไฟฟ้าจากตรงนั้น ลำพัง ทางเศรษฐกิจของตัวเองไม่สามารถที่จะหาได้ เพราะมูลค่าของมันค่อนข้างจะสูง” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนงบประมาณในการสร้างอารยสถาปัตยกรรมที่มีมาตรฐานสากลให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมนั้น ต้องคำนึงถึงการออกแบบสภาพแวดล้อมที่มีความหลากหลายเพื่อคนทุกกลุ่มในสังคม มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน ประหยัดแรง ใช้งานง่าย มีความปลอดภัย ทุกคนในสังคมสามารถใช้งานได้เต็มที่ ไม่มีแบ่งแยกและเลือกปฏิบัติจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3.4 ดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณะให้มีความสมบูรณ์

ในการเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณะให้มีความสมบูรณ์ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตได้ด้วยการพึ่งตนเอง โดยภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสวยงาม สะอาด สะดวก ปลอดภัย ทันสมัย เป็นธรรมและเท่าเทียม โดยเฉพาะการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณะ ทั้งทางลาด ห้องน้ำ ที่จอดรถ ต้องพัฒนาปรับปรุงต่อไปเรื่อยๆ เพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัยในการเดินทางสำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คนพิการกับอุบัติเหตุมันเป็นเรื่องปกติ เพราะว่าเรามองไม่เห็น ถ้าเราเดินออกนอกบ้านไปโอกาสที่เราจะพบอุบัติเหตุมันมี เพราะฉะนั้นต้องลองเสี่ยงกันนะ บางคนขึ้นรถเมล์ก็ต้องระมัดระวังไม่ให้รถเมล์ทับ เพื่อนผมก็เคยตกลง แล้วรถทับไปเลยซึ่งตรงนี้ต้องคอยระวัง และการเดินในพื้นที่จราจร พุดบาทอะไรอย่างนี้นะ ตามที่บ้านคน ที่อาคารพาณิชย์ เขาก็มีพวกมูลี่ที่กันสาดที่

ห้อยไว้ คนพิการทางการเห็นไปไม่ระวัง มันแขวนอยู่ข้างบนไง ก็จะมีโดนตา บางทีก็ตกท่อ ซึ่งตอนหลังๆ มาเรื่องตกท่อจะมีน้อยลง แต่เรื่องชนกับเหล็กก็จะมี บางทีใช้เดินบล็อกไปก็มุ่งไปตรงนั้นพอดี อย่างมีต้นไม้ แทนที่จะหลบต้นไม้ได้ ต้นไม้มันเอียงเราเดินไปบัง ต้นไม้ตรงไม่เป็นไรนะ ต้นไม้เอียงเดินไปไม้เท่าไปได้ เขี่ยไปได้ แต่หัวคนไปไม่ได้มันก็จะมั่วอุบัติเหตุอยู่เหมือนกัน” (ชาญ สุบินะ, 2557)

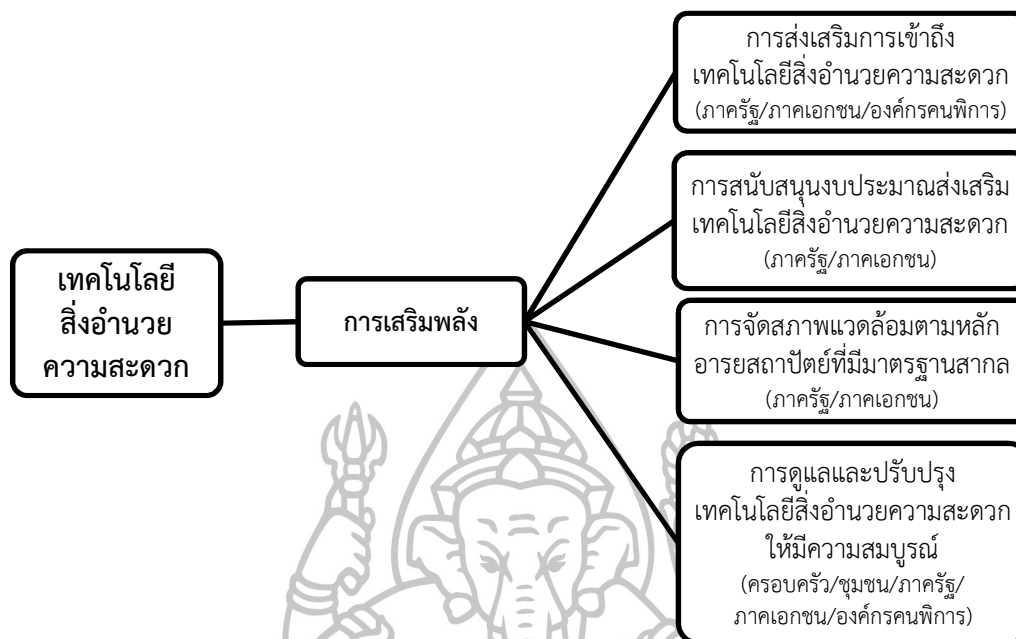
“รถเข็นไฟฟ้า เดิมเลยได้รับบริจาคจากญี่ปุ่น เป็นรถเข็นไฟฟ้ามือสอง แล้วก็ใช้มานานจนกระทั่งชำรุดทรุดโทรม แล้วก็หาซื้อพอในปัจจุบัน เทคโนโลยีพวกนี้ได้เข้ามาในประเทศ ของมือสองจากญี่ปุ่นเป็น มันก็มีที่ตกรุ่นแล้วเข้ามา ก็ง่ายขึ้นก็ซื้อจากของมือสองญี่ปุ่นใช้ เป็นการซื้อมาใช้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ซ่อมยาก หาแหล่งซ่อมยาก แหล่งอะไหล่ยาก การซ่อมแซมก็ต้องเปลี่ยนอุปกรณ์คือ ไม่ได้เปลี่ยนอะไร เปลี่ยนอุปกรณ์เลย อุปกรณ์หลักๆ ของตัวรถมันทำให้มีราคาแพงเป็นเทคโนโลยีต่างประเทศทั้งนั้น ไม่ใช่เทคโนโลยีในประเทศ เพราะฉะนั้นมันหาอะไหล่ค่อนข้างยาก ยังนำเข้าอยู่ รถเข็นไฟฟ้ายังนำเข้า ประเทศเรายังไม่สามารถประดิษฐ์ในเชิงการค้าได้ แม้จะมีสถาบันทางการศึกษามีการออกแบบเข้ามา” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณสุขให้มีความสมบูรณ์นั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันในการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสมบูรณ์พร้อมใช้งานอยู่เสมอ เพื่อลดอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างความสุขที่สมบูรณ์แบบให้กับทุกคนทุกวัยในสังคมไทยและเพิ่มมูลค่าและรายได้ทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชน และเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสังคมไทย สังคมแห่งอารยสถาปัตย์เพื่อคนทั้งมวลได้เป็นอย่างดี

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 17 การเสริมพลังด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

4. การรวมกลุ่ม

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ในการรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกกลุ่มในสังคมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการบูรณาการทำงานของหน่วยงานทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงตัวคนพิการ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

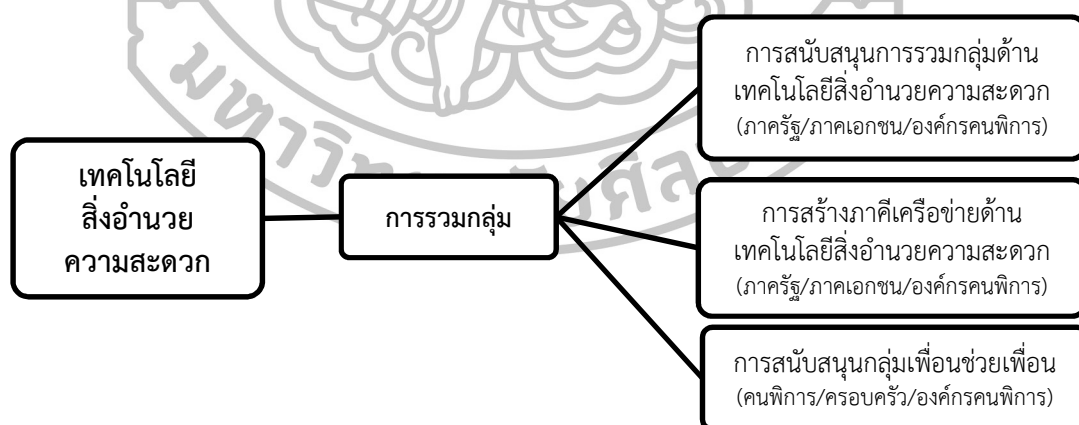
“ความช่วยเหลือระหว่างองค์กร องค์กรคนพิการที่มีการนำรถมือสองจากญี่ปุ่นเข้ามา มาช่วยคนพิการในประเทศไทย ทั้งรถเข็นไฟฟ้าด้วย ก็มีองค์กรคนพิการที่เป็นความร่วมมือระหว่าง องค์กรคนพิการระหว่างประเทศที่ให้ความช่วยเหลือ เข้ามาเอาเข้าจริงๆ แล้วประเทศเรายังต้อง ได้รับความช่วยเหลือเรื่องเทคโนโลยีจากต่างประเทศอยู่ ประเทศที่เจริญแล้ว โดยเฉพาะญี่ปุ่นตอนนี้มี นักศึกษาเทคโนโลยี จำชื่อไม่ได้ ก็เข้ามาแสดงความจำนงที่อยากจะพัฒนาเครื่องยกตัวที่เราใช้อยู่ให้ มันดีขึ้น แล้วมีความปลอดภัย แล้วก็สามารถที่จะใช้ได้กับผู้ช่วยทุกเพศ ทุกวัย คนพิการก็สามารถที่จะ บังคับควบคุมได้ด้วย ก็นักศึกษาก็มาช่วยพัฒนาก็คิดว่าจะได้นำมาใช้ในชีวิตประจำวันเร็วๆ นี้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คือ สมาคมเรามีเครือข่าย คือ เราทำงานร่วมกับสภาคนพิการ ทำงานกับความพิการทุกประเภทเลย ก็ทำงานร่วมกันในนามของสภาคนพิการแล้วก็พวกมูลนิธิที่ทำงานด้านคนพิการต่างๆเช่น มูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย แล้วก็สมาคมเองเป็นองค์กรระดับชาติ แห่งประเทศไทย เราก็จะมีชมรมเป็นเครือข่าย 77 จังหวัด เพราะฉะนั้นก็ทำงานมีเครือข่ายตรงนี้คะ นอกจากในประเทศแล้วนี้ ก็ยังมีทำงานร่วมกับเครือข่ายต่างประเทศด้วยที่เป็นองค์กรคนหูหนวก เช่น ญี่ปุ่น สวีเดน” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“ผมมองว่ามันเป็นการเรียนรู้ระหว่าง จริงๆคนพิการ ไม่พิการ หรือใครก็แล้วแต่อยู่ในสังคมต้องมีการเรียนรู้ระหว่างกัน ว่าเราจะอยู่ร่วมกันยังไง คือสังคมที่เขามีสิ่งเหล่านี้ ก็แสดงว่าเขาเรียนรู้กันมากพอที่จะรู้ว่าโอเค ถ้าคนแบบนี้ที่จะอยู่ได้ต้องมีแบบนี้ แล้วมีแบบนี้แล้ว เขาสามารถที่จะทำประโยชน์ ทำงานทำอะไร ดูแลครอบครัวได้ คือ อย่างน้อยดูแลตัวเองได้ไม่ต้องเป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องจ่ายเงินมาดูแล มันก็คุ้มค่าแล้วนะ อาจจะต้องหวังว่าเขาจะไปเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำประเทศ หรือทำประโยชน์มากมายขนาดนั้น เอาแค่เขาดูแลตัวเองได้ก็นะ” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การออกแบบเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกกลุ่มในสังคมต้องมีการรวมกลุ่ม ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เป็นแรงกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจแก่ผู้นำองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องอารยสถาปัตย์จนเกิดผลทางการปฏิบัติ และเกิดการประสานความร่วมมือของทุกส่วน ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการทุกคนให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 18 การรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

องค์ประกอบที่ 4 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเอง (Self-care)

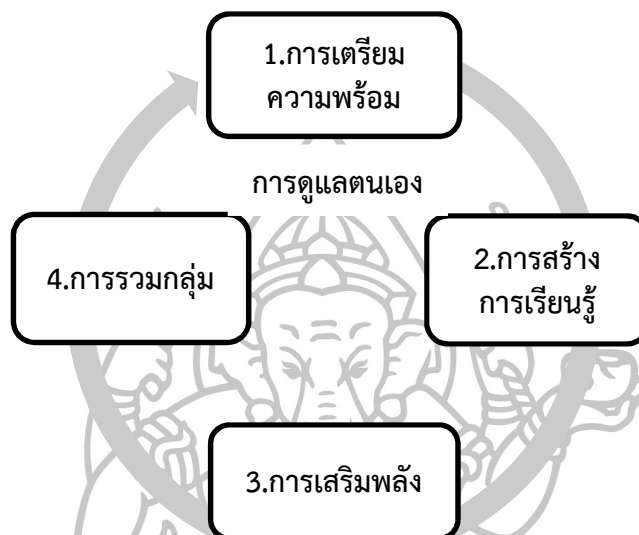
“สุขภาพดีมีชัยไปกว่าครึ่ง” ยิ่งกับคนพิการในสังคมด้วยแล้ว สุขภาพหรือการดูแลตนเอง ถือว่าสำคัญที่สุดเพราะนี่คือประตูที่จะนำคนพิการไปสู่ประเด็นอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งการศึกษา การทำงาน ครอบครัว บริการสาธารณะ ฯลฯท่ามกลางสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของคนพิการและคนที่ มีภาวะพึ่งพา การเข้าถึงบริการทางการแพทย์และการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนกลุ่มนี้ที่มีอยู่ยังมีปัญหา ก่อให้เกิดช่องว่างและไม่เป็นธรรม ถือเป็นโจทย์ใหญ่ที่หลายฝ่ายกำลังร่วมผลักดันแก้ไข โดยเป้าหมาย การลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมของคนพิการ ต้องทำควบคู่กันไปทั้งเรื่องความต้องการ ด้านบริการทางการแพทย์ การฟื้นฟูสมรรถภาพที่คนพิการอยากได้ โดยรัฐสามารถจัดทำให้ได้โดย ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการคลังและการบริหารจัดการสุขภาพโดยรวมของประเทศ

วิวัฒนาการของการดูแลสุขภาพคนพิการในประเทศไทยเริ่มต้นมาหลายสิบปี เริ่มจากมี การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดูแลคนพิการในสังกัดของกรมประชาสงเคราะห์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2483 แต่ เป็นหน่วยงานเล็กๆ ในฝ่ายสงเคราะห์คนไร้ที่พึ่ง กองสวัสดิการสงเคราะห์ เน้นการสงเคราะห์คนพิการ อีก 50 ปีต่อมาจึงมีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534มีการจัดตั้งสำนักงาน คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการขึ้นมา มีหน้าที่ในการสงเคราะห์ พัฒนา และฟื้นฟู สมรรถภาพคนพิการ และปัจจุบันมี พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ออกมาใช้แทน โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็คือ เพื่อปรับปรุงวิธีการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น กำหนดบทบัญญัติเพื่อคุ้มครอง สิทธิคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุทางกายหรือสุขภาพ ให้คนพิการมี สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการ ให้มีชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้ คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของบุคคล รวมถึงการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น ธรรมเพราะเหตุแห่งความพิการ ตลอดจนการที่รัฐบาลไทยได้เข้าเป็นภาคีและยื่นสัตยาบันสารตาม “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการขององค์การสหประชาชาติ” เมื่อเดือนกรกฎาคม 2551 แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังปรากฏความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมแก่คนพิการในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการ เข้าถึงบริการสุขภาพของคนพิการ เช่น คนพิการต้องประสบความยากลำบากในการรับบริการทาง การแพทย์ ทั้งในเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่ารักษาพยาบาล และการรอรับการรักษาที่ต้องใช้ เวลานาน ประกอบกับความยากจนของคนพิการและครอบครัว ทำให้ครอบครัวต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อ ความอยู่รอด คนพิการจึงต้องถูกทอดทิ้ง ขาดการปฏิบัติที่เหมาะสม ไม่สามารถเข้าถึงการฟื้นฟู สมรรถภาพ และถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

คนพิการต้องประสบปัญหาด้านสุขภาพ เนื่องจากขาดความรู้ในการดูแลรักษาสุขภาพที่ ถูกต้องและถูกวิธี มีภาวะโภชนาการที่ส่งผลให้เกิดโรคมัยใช้เจ็บต่างๆ เป็นผลให้เกิดโรคแทรกซ้อน หรือเกิดการเสื่อมสภาพของอวัยวะนอกจากนี้ หน่วยบริการขั้นต้นที่ให้บริการด้านสาธารณสุขยังขาด แคลนเอกสารเพื่อเผยแพร่ข่าวสารด้านสุขภาพแก่คนพิการ ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องช่วยเหลือน คนพิการ และไม่สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการได้ เนื่องจากข้อจำกัด ด้านงบประมาณและข้อจำกัดของสถานที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงควรหาแนวทางในการเสริมสร้าง สุขภาพของคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ซึ่งสุขภาพหรือการดูแลตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการ

พึ่งตนเองของคนพิการอย่างยั่งยืนดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเองจึงมีความสำคัญต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 19 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 สร้างความตระหนักในความสำคัญของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ในการเตรียมความพร้อมด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสมถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต การที่คนพิการจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้นต้องเป็นผู้ที่มีสภาวะของร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโครงสร้างของร่างกายที่เหมาะสม ซึ่งคนพิการที่มีสุขภาพดีจะสามารถปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างคล่องแคล่ว มีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพแข็งแรงเป็นที่ชื่นชมของคนทั่วไป และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในด้านต่างๆ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ข้อจำกัดคนพิการมีเยอะนะ ผมมีข้อจำกัดมาก เพราะผมมีความรู้สึกเพียงแค่นี้ อันนี้ผมแทบจะไม่รู้จักเลย บางทีเราจะต้องให้มีแสดงออกมาก่อน เราถึงจะรู้ ช่วงเวลาไม่นาน เราไม่รู้มันหนาวหรือก เวลามันร้อนที่เราเฉยๆ จนมันขึ้นที่ตา จนมันเนื้อตัวไม่สบาย ว่านี่มันร้อน จับแก้วน้ำ ลักอันไม่รู้ว่แก้วน้ำนี้อุ่นหรือเย็น ร้อนหรือเย็น ไม่รู้นะ จนกว่าจะมีอาการพอ ร้อน คือ ต้องดูอาการ

ของร่างกายที่มันตอบสนอง คงต้องเรียนรู้แบบนี้ การเรียนรู้ต้องรอให้มันตอบสนอง นี่กว่ามันจะตอบสนอง (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“ถ้าเราจับแก้วน้าไม่เป็น ห้องต้องรู้ว่าร้อน ทุกอย่างมันต้องรอที่มันตอบสนอง ไม่งั้นเราตอบไม่ได้ว่านี่เราร้อนไปนะ ทานข้าวไปมันรู้สึกอึดแล้วรู้สึกอึด ออนี่เพราะเราทานข้าวมันย่อยยาก ต้องดูอาการที่มันตอบสนองขึ้นมา ซึ่งมันวิเคราะห์ดูตัวเองจะรู้ตรงนี้ได้ไวมาก จะเรียนรู้ว่าถ้าแบบนี้มันจะต้องมีปัญหาแบบนี้ มันจะเริ่มเป็น เป็นที่สรีระของตัวเอง แล้วค่อยพิสูจน์ดู มันก็จะไม่พลาด รู้สึกว่า แต่ผมมีเซ็นเซอร์ที่คอยเรียนรู้ว่าอาการหัวใจเต้นแรง มีเหงื่อซึมๆ เส้นเลือดมันหดตัว นี่คือ ปัสสาวะ นี่จะเรียนรู้แบบนี้ เพื่อให้ช่วยตัวเองได้ คือ ต้องดูอาการที่มันแสดงออกมาก่อน และยิ่งอายุมากขึ้น ทุกอย่างมันเปลี่ยนแปลงได้ไวมากร่างกาย ไม่ใช่เปลี่ยนไปทางดี เปลี่ยนไปทางเสื่อม ก็ต้องฝึกที่จะเรียนรู้บ่อยๆต้องสำรวจตัวเองให้มากๆ ผมมีพลังแบบจำกัดมาก อวัยวะทุกส่วนผมเป็นการกระตุ้นใช้หมดเลย การหายใจต้องขยับ ปอดมันได้ทำงาน ถ้าเราไม่ขยับเลย มันจะอึดอึด เหมือนการทานข้าว เราต้องคอยขยับตัว ให้ช่วยย่อย ถ้านิ่งๆมันจะไม่ค่อยย่อย การขับถ่ายต้องถ่ายแบบ Detox ออกเลย ไม่งั้นมันถ่ายไม่ออก การปัสสาวะต้องช่วยกระตุ้น ทุกอย่างต้องช่วยกระตุ้น มันถึงจะทำงานได้ ยกเว้นหัวใจที่มันยังไม่ขี้เกียจเต้น ถ้ามันขี้เกียจเต้นก็เลิกเหมือนกัน” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“ฟังฟังกับสถานพยาบาล เป็นแล้วถึงออกไปรักษา เป็นแล้วถึงรักษา แต่ไม่ได้มีแนวคิดของการป้องกัน แต่ว่าถ้าคนพิการมีแนวคิดเรื่องของการป้องกัน ดูแลสุขภาพ เราก็ไม่ต้องไปเสียเวลาเรื่องการรักษา ไม่ต้องเสียเวลาทั้งชีวิตกับการรักษาเรื่องแผลกดทับ เรื่องไต เรื่องตับ เรื่องหัวใจ ระบบไหลเวียน เรื่องกระดูกพรุน คือเรื่องของการดูแลสุขภาพ เรื่องของการดูแลสุขภาพสำคัญ ทำยังไงไม่ให้ตัวเองเป็นแผลกดทับ ทำยังไงที่ไม่ให้ตัวเองไม่มีอาการเจ็บป่วยในทางเดินปัสสาวะ หัวใจกับอะไรที่ตัวเองลุกขึ้นมา นั่งบนรถเข็นและสามารถทำงานได้ เป็นเรื่องของการดูแลสุขภาพ เราต้องดูแลสุขภาพ ถ้าสุขภาพเราดี เราก็ทำงานได้ เราก็ช่วยคนอื่นได้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“เกิดจากอุบัติเหตุ เป็นตั้งแต่ปี 4 ตั้งแต่นั้นลงไป ไม่มีความรู้สึก เสียความรู้สึกไปเลย แขนก็หัก ซี่โครงหัก หักข้างหลังหักไปเลย แล้วยุบเข้าไป มันเลยทำให้ตั้งแต่หน้าอกลงไปอ่อนแรงพร้อมทั้งแขนด้วย แล้วผมก็นอนอยู่กับที่ ก็ฝึกฝนตัวเองขึ้นมาเรื่อยๆ แล้วก็เมื่อตัวเองที่สามารถจะหลุดพ้นจากตรงนั้นได้ ก็มีความคิดแล้วก็มีความมุ่งมั่นปณิธานของตัวเองว่า เมื่อเราฟื้นได้ เราก็จะทำให้ผู้อื่นฟื้นอย่างเราได้บ้างวิธีการการฝึกฝนครั้งแรก เมื่อก่อนผมนอนที่บ้านผม เมื่อก่อนไม่ได้อยู่หลังนี้ หลังเก่าเป็นทรงไทยเก่าๆ ก็มีเสาไม้ เวลาลุกผมก็เอาเชือกให้แม่มัดเชือกข้างหน้า เพื่อจะดึงตัวเองขึ้น มัดเชือกข้างซ้าย เพื่อดึงแขนทางขวาเพื่อตะแคงพลิก มัดเชือกอีกข้างหนึ่งเพื่อจะดึงตัวเองเพื่อที่จะตะแคงให้ได้ เพื่อหนึ่งไม่ให้เป็นแผลกดทับ สองเพื่อให้ร่างกายขยับ เพื่อระบบขับถ่าย สามเพื่อฟื้นฟูตัวเองให้มากขึ้น ไม่ให้เป็นภาระแม่ต้องป้อนข้าว แล้วผมก่อนที่ผมจะเป็นเป็นทหาร แล้วเป็นชายชาติทหาร มันเจ็บใจตรงที่ว่าเราพร้อมทุกอย่าง แล้วเราจู่ๆมันมายึดอยู่กับที่ เสียทั้งอนาคต มีทั้งเสียทุกอย่าง หมดทุกอย่าง แล้วเป็นภาระให้กับแม่ แล้วเป็นชายชาติทหาร ผมก็ไม่ยอม ผมก็เลยฝึกฝนตัวเอง” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“สุขภาพเป็นเรื่องปกติ ไม่ว่าจะเป็นคนปกติหรือคนตาบอด สุขภาพเป็นเรื่องพื้นฐาน แต่คนตาบอดข้อดีคือ อาจดูแลตัวเองได้ไม่เนียบเท่ากับคนปกติ เช่น ผมจะมีขีด ถ้าผม

คลำไม่เจอก็ช่วยไป แต่คนตาดีเห็น เพราะถ้าแบบ Manual เลย ก็คือ อยู่ร่วมกับคนปกติให้ได้ เราช่วย ฟังพาอาศัยกันแหละกัน อันนี้มันเป็น Manual แล้วเป็นมนุษย์ที่สุด และเป็นวิถีมมนุษย์ที่สุด” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

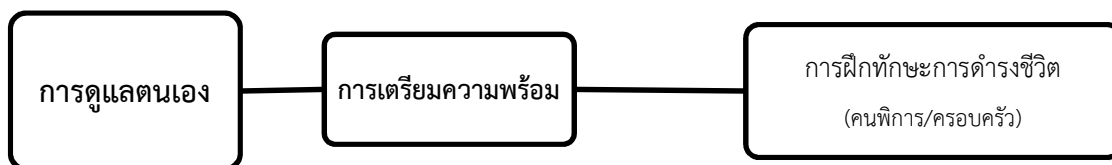
“ใช่เรารู้เท่าทันไม่มีอะไร เลยไม่เป็นไร คือเรารู้ว่า แต่เรารู้จักพอนะ คือ มันเป็นเรื่องของตัวเอง ถ้าทำงานมากๆ ตาจะปิด ต้องกระตุ้นแล้ว ด้วยงาน ด้วยภาระ แต่ว่าผมดูแลตัวเองตลอดไง อย่างช่วงก่อนผมจะเข้ามาเดินเล่นในศรีรัษฎาเรื่อยๆ ผมวิ่งไม่ไหว หัวเขาแยแล้วน้ำหนักเยอะ ก่อนมาเขาก็บวมไปนวด แล้วกินยา แยเลย ผมอ้วนขึ้น ตอนแรกยุบลงไปหน่อย ตอนนี้อ้วนขึ้น” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“จริงๆ แล้วถ้าเราศึกษาโภชนาการเราจะพบว่า สุขภาพดีเริ่มต้นที่อาหาร คือการ ออกกำลังกายก็ช่วยให้สุขภาพดีได้ หรือจะไปทำโยคะ ทำให้จิตใจปลอดโปร่งก็ช่วยให้สุขภาพดีได้ แต่ร่างกายไม่สามารถที่จะสร้างสิ่งที่มันขาดได้จากการออกกำลังกายจากพวกนี้ มันต้องได้จากอาหาร เพราะฉะนั้นผมจะดูแลเรื่องอาหารให้เราได้อาหารที่มันครบในทุกหมวดหมู่ที่เราต้องการแล้วก็คือ ผมทำธุรกิจ Amway ผมก็จะอาหารเสริมของ Amway มาช่วยดูแลสุขภาพ มันก็ง่ายขึ้น เพราะว่าเรา ไม่ได้มีเวลาเยอะมานั่งกินนู่น กินนี่ เราก็เลือกที่มันง่ายสะดวก ซึ่งมันก็ดีขึ้นนะ ผมว่า คือ มันก็แล้วแต่ วิธีการของใครว่าเราจะเลือกดูแลสุขภาพยังไง เพียงแต่ว่าการดูแลสุขภาพต้องใช้ความรู้ ไม่ใช่ ความรู้สึก ไม่ใช่การอย่างผมบอกว่า กินอาหารให้ครบ 5 หมู่นะ แต่ในความเป็นจริงมันทำไม่ได้ ในปีหนึ่งกินก็ครั้งที่มีครบจริงๆ เราก็ต้องดูความเป็นจริง มันทำไม่ได้ เราก็ต้องยอมรับวิธีการใหม่ๆ ที่ น่าจะช่วยเราได้มากกว่าอะไรอย่างนี้” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“แล้วผมมีความรู้สึกที่ประเทศเราให้ความสำคัญเรื่องการดูแลสุขภาพ เรื่องของ โภชนาการน้อยมาก เราไม่มีความรู้เรื่องนี้ เราพูดแต่อาหาร 5 หมู่ แต่ในความเป็นจริงมันไม่ได้ มันต้องมีวิธีว่าทำอย่างไร มันถึงจะได้สัดส่วนของอาหารเพียงพอที่จะทำให้เขามีสุขภาพที่ดีได้ ถ้าดูจากรายงาน ผมจำไม่ได้ว่ารายงานอะไรน่าจะเป็นองค์การอาหารโลก คนไทยเริ่มกินผักน้อยลง แล้วก็ เป็นโรคที่เกี่ยวกับเรื่องของโภชนาการมากขึ้น ที่เกิดจากอาหารมากขึ้น เช่น โรคหัวใจ โรคหลอดเลือด โรคความดัน พวกนี้ มันก็เกิดจากการที่เขาไม่ดูแลสุขภาพนั่นเอง” (สว่าง ศรีสม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสมของคนพิการต้องเริ่มต้นด้วยโภชนาการที่ถูกต้อง การกินอาหารให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการคือพื้นฐานสำคัญของการมีสุขภาพดีอาหารจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตของคนพิการ อาหารช่วยสร้างเสริมให้ร่างกายเจริญเติบโต ซ่อมแซมส่วนสึกหรอของร่างกาย และควบคุมการทำงานของร่างกายให้ปกติ การกินอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ คือ อาหารดี มีประโยชน์ สะอาด ปลอดภัย และมีปริมาณเพียงพอโดยคำนึงถึงคุณค่าของอาหารซึ่งเป็นสิ่งที่คนพิการต้องเรียนรู้และดูแลตนเองให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อสุขภาพอันสมบูรณ์พร้อมสำหรับการดำรงชีวิตอิสระ

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อม ด้านการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 20 การเตรียมความพร้อมด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

2. การสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงได้

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดทำข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพมีความจำเป็นสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องใช้ในการป้องกัน ส่งเสริมสุขภาพและดูแลตัวเองให้หายจากการเจ็บป่วย และยังมีคนพิการจำนวนมากที่เข้าไม่ถึงบริการหรือสวัสดิการของรัฐทั้งที่มีความจำเป็นเนื่องจากการขาดการรับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดที่เกิดจากความพิการและวิธีการกระจายข่าวสารไม่ครอบคลุมความพิการแต่ละประเภท จึงจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่คนพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้ โดยการบูรณาการและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพเพื่อตอบสนองต่อการใช้ประโยชน์ของคนพิการแต่ละประเภทเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“มันอาจจะต้องมีการจัดองค์ความรู้ เป็นคู่มือ เป็นหนังสือเผยแพร่ออกมาจะดีกว่า เมื่อพิการแล้วจะดูแลยังไง พิการแบบนี้จะดูแลตัวเองแบบไหน ตาบอด หูหนวก คนที่เป็นแผลกดทับอะไรอย่างนี้ต้องมีการดูแลตัวเอง คือ เข้าใจว่ามันมีองค์ความรู้แบบนี้อยู่แล้ว แล้วก็บางหน่วยงานก็อาจจะทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรืออะไร ก็แล้วแต่ เพียงแต่ว่ามันก็ไม่ได้เผยแพร่ในวงกว้างเท่านั้นเอง” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“จะมีหนังสือคำศัพท์ภาษามือสุขภาพเผยแพร่ออกไปจากสมาคม ก็จะมีคำศัพท์เกี่ยวกับอาการโรคต่างๆ เช่น เบาหวาน ความดันสูง เป็นแผล ปวด ก็จะมีภาษามือ หรือคำศัพท์ของมันอยู่” (ปรียานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“อันนั้นตัวเองไม่แน่ใจ เพราะ สสส.เอง ก็พยายามทำ Website ให้เขาถึงจะได้ให้คนพิการสามารถเข้าไปหาข้อมูลได้ อันนั้นส่วนหนึ่งก็รู้ แต่เขาอาจจะมียุทธศาสตร์อื่นที่อาจารย์เองไม่แน่ใจ แต่เข้าใจว่าตัวคนพิการหรืออะไรเอง ก็อาจสามารถเสนอ Project เพื่อขอรับสนับสนุนก็น่าจะได้ คิดว่าคะ” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่คนพิการแต่ละประเภทเข้าถึงได้นั้นควรคำนึงถึงการเข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท ที่สำคัญควรมีการจัดการความรู้และเครือข่ายความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษา วิจัย และพัฒนาระบบข้อมูลสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับคนพิการที่เป็นมาตรฐาน ทันสมัย เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการทุกประเภท โดยสามารถเชื่อมโยงประสานข้อมูลสุขภาพได้อย่างเป็นเอกภาพในทุกมิติเพื่อเสริมสร้างการจัดการข้อมูลสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะผ่านทางเว็บไซต์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่งหนังสือ คู่มือเสริมสร้างการเรียนรู้ต่างๆ

2.2 จัดอบรมให้ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเกี่ยวกับการดูแลตนเอง รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้แก่คนพิการเกี่ยวกับการดูแลตนเองรวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับ เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านสุขภาพให้มีความรู้ เจตคติ ความเข้าใจ และสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ เป็นการฟื้นฟูทั้งกายและใจไปพร้อมๆ กันโดยผ่านสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“กระบวนการฟื้นฟูด้านจิตใจ อันดับแรกฟื้นฟูจิตใจก่อน ถ้าจิตใจสู้ ไม่ว่าจะอะไรเขาทำได้หมด จิตใจสู้ทำได้หมด ผมก็ทำวนเวียนอยู่กับคนพิการในชุมชน ร้อยลูกพันลูก ร้อยคนพันคน ครั้งเดียวไม่สำเร็จหรอก การที่จะช่วยคนหนึ่งคนให้สำเร็จ อย่างน้อยเป็นปีๆ ผู้พิการโรงพยาบาลบางแควบางคนยังไม่สำเร็จนะ เพราะว่ายังไม่เปิดใจ แต่ถ้าสำเร็จคนหนึ่งแล้วนะ อาจารย์จะปลอบปล้ำมากที่ช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกข์ได้” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“เสนอแนะคือ ถ้าเอาโดยรวมเลยนะ ตั้งแต่เด็กประถมนัยมัยมควรมีหลักสูตรทางจิตเวชเข้าไปเลย เล็กๆ น้อยๆ อย่างน้อยคือ ให้รู้ว่าการกินเหล้าแม่เพียงครั้ง 2 ครั้ง หรือการเสพยาเสพติดเพียงครั้ง 2 ครั้ง บุหรี่ มันสามารถป่วยเป็นจิตเวชได้ คุณสามารถเป็นบ้าวิกลจริตได้ อันนี้สอนเขา แล้วถามว่า เหมือนกับมีชั่วโมงผู้ปกครองกับผู้ปกครองไปเรียนรู้ร่วมกันเลยว่า พวกคุณเป็นจิตเวชได้นะ ถ้าคุณไม่ดูแลลูกดีๆ หรือตัวพ่อแม่เอง คุณต้องมีวิธีการเลี้ยงลูก ว่าคุณต้องทำอารมณ์ยังไงกับเด็ก ถ้าเด็กอารมณ์นี้เป็นยังไง สมมติเด็กร้องได้ ดิ้นซัดดิ้นซังกอ จะปฏิบัติยังไงกับเขา ของเล่นอะไรอย่างนี้ นี่เป็นจิตวิทยาทั้งนั้น พวกนี้ต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเลยนะ ไม่อย่างนั้นต่อไป มันจะติดเป็นนิสัยจนเป็นวัยรุ่นเดี๋ยวนี้ แค่นิดหน่อยก็ตีกัน ยิ่งกันตาย ความรุนแรงจากอะไร หนังสือลิวู๊ดบ้าง หนังสือบ้าง หรือหนังสือที่เป็นนางมารร้าย แย่งผัวชาวบ้านแล้วตบกัน อะไรอย่างนี้ เกมทำให้ก้าวร้าว บางคนเล่นติดเกม เอาปืนมาเล่นเอง ยิ่งตัวเองด้วยกระสุนนัดเดียว หรือว่ากราดยิง หรือขับรถซึ่งอะไรอย่างนี้” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การส่งเสริมสุขภาพที่ดีและยั่งยืนควรมีการปลูกฝังพฤติกรรมด้านสุขภาพโดยเริ่มสร้างพฤติกรรมที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก ดังนั้นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านสุขภาพควรดำเนินงานสร้างสุขภาพคนพิการในโรงเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ซึ่งหากคนพิการมีพฤติกรรมที่ดี มีเจตคติและการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องแล้ว จะสามารถเป็นผู้นำด้านสุขภาพในครอบครัวและชุมชนได้ อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนพิการด้วยกัน สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้าน

สุขภาพได้และสามารถช่วยเหลือด้านบริการสุขภาพอนามัยแก่คนรอบข้างได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

2.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นพร้อมกับความสนใจในสุขภาพของคนในปัจจุบัน ซึ่งคุณค่าของกิจกรรมพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสุขภาพกายและจิตใจพัฒนาสมรรถภาพทางกายสร้างความสมดุลของร่างกายและผ่อนคลายความตึงเครียดจากการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“เรื่องสุขภาพของคนพิการจะมีอยู่ มีเยอะเหมือนกัน เพราะว่าคนพิการจะไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย แล้วก็ไม่ได้ดูแลสุขภาพเท่าไร เรียกว่า กินแล้วก็อาจจะเคลื่อนไหวช้า มันเลยทำให้แคลอรีอะไรต่างที่มันจะไปเผาผลาญมันน้อย มันลดน้อยไป คนพิการส่วนใหญ่จะอ้วน จะมีปัญหาเรื่องสุขภาพตามมา เช่น เป็นโรคความดัน บางคนอาจจะเป็นเบาหวาน โรคหัวใจ ไม่ค่อยได้ออกกำลังกายก็มีปัญหาเรื่องนี้เหมือนกัน ก็อย่างสมาคมของเราที่เรามีนโยบาย ก็คือ ต้องการให้คนพิการได้ออกกำลังกายบ้าง ก็จะจัดเป็นโครงการเป็นอะไร บางทีก็เป็นโครงการแข่งขันกีฬา ซึ่งก็จะมีเฉพาะคนที่เป็นนักกีฬาแล้วไปแข่งเท่านั้นนะ ที่ได้รับประโยชน์จากตรงนี้ คนอื่นก็ไม่ได้รับเท่าไร” (ชาญ สุปินะ, 2557)

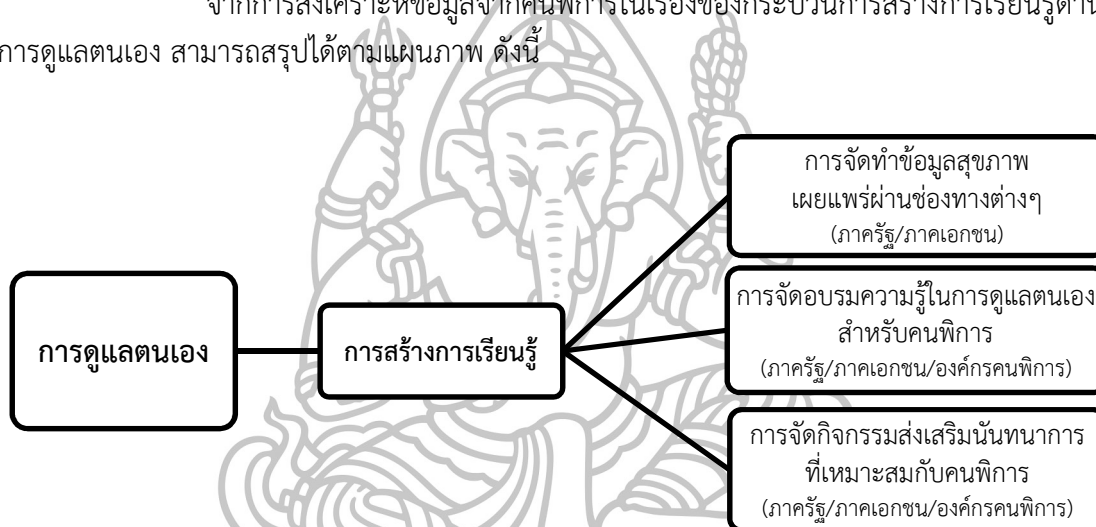
“เรื่องสุขภาพสำหรับผมคนพิการ ผมชอบการออกกำลังกาย อย่างผมเป็นนักกีฬา ออกกำลังกาย อย่างช่วงนี้ผมซี้เกียจเอง แต่ผมมันซี้ดี ผมมองเห็นอยู่บ้าง ยังพอวิ่งตัวเองได้บ้าง แต่คนที่ไม่เห็นเลย วิธีการคือ เริ่มต้นคือ การสร้างความเข้าใจ คนพิการก็ต้องสร้างความเข้าใจให้กับคนรอบตัวเอง ให้เขารู้วิธีการช่วยเหลือเรา ไม่ใช่เรียกร้องอย่างเดียว เพราะบ้านเราจะไปสร้างการเรียกร้องอย่างเดียวไม่ได้ คนพิการต้องช่วยตัวเองมากๆ เป็นเรื่องจำเป็นบ้านเรา ผมมีวิธีการออกกำลังกายของผม ถ้าวิ่งก็เอาเชือกสักเส้นผูกไว้แล้วผมก็จับเชือก แล้ววิ่งคู่กันไปมันจะได้ไม่ต้องมารั้งกัน ไม่ใช่คุณมาจับแขนเสื้อผม ผมจะวิ่งยังไง แค่วิ่งแค่นี้ง่ายๆ อย่างนี้โอเค วิ่งกันยาวๆ ก็ออกกำลังกายกันได้ แค่นี้เองครับยกตัวอย่าง” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“อย่างว่ายน้ำ คนตาบอดจะว่ายยังไง ก็จับมือสอนยกหน่อย ก็ค่อยๆสอนไปแล้วมีกว่าจะมาถึง คือ ถ้าคนว่ายน้ำเขาจะรู้ว่ายแบบไหน ทำสม่าเสมอกว่าจะถึง Apply นิดเดียว วิธีการเคาะหัวคนตาบอด เวลาตาบอดสนิท พอมาถึงก่อนถึง 2 แขน จะเอาไม้เท้าหรือไม้อะไร ลูกเทนนิสใช้เคาะ ใช้โพงมาใส่ เคาะมันไม่ดี โพงมาเจอน้ำแล้วไม่สะบัดทันทีมันไต้ น้ำ ต้องใช้ลูกเทนนิสเคาะแค่นี้ ชาวบ้านมากเลย โค้ชทีมชาติตาบอดไทยเอามาใช้ แค่นี้เองหรือ จินมันใช้ ยางตีบออกมาอย่างดีของเขานะอันหนึ่งหลายตั้ง ปลอดภัยใช้ แค่นี้เองหรือ เอาไปใช้บ้าง เรื่องจริง นักรว่ายน้ำแค่ว่ายน้ำคนตาบอด มาใส่ลูกเทนนิสที่เล็กใช้แล้วเสียไป ขอบสระอยู่นี้ อีก 2 แขนมาถึง กลัวชน เคาะมันตีลังกา รู้แหละ คนตาบอดไม่เห็นขอบสระไง บอดสนิทนะ แต่ก่อนไม่รู้ว่ายชนหัวเปิดก็มี มันต้องเรียนรู้ โค้ชจินถึงเขาทำแบบยางตีบ ใช้ยางกันอย่างนั้น กลายเป็นฟาล์ว แต่จินเขารู้วิธีการทำให้ไม่ฟาล์ว แต่ทำอันหนึ่งตกเป็นพื้นเลย แต่เห็นเราทำแค่นี้พับเก็บ โค้ชเห็นพับเก็บ เจาะกางเกงวอร์ม

ตัวเองเดินไป ลูกเทนนิสก็โผล่ขึ้นมา ปลายไม้เท้าคนตาบอดมันพับได้ กางเคาะ อย่างนี้เหรอ จีนใช้ อย่างนี้หมดเลย จีนญี่ปุ่นใช้อย่างนี้หมดเลย”(วิรัช สุขเจริญ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาอารมณ์ สุขภาพ ความสามารถของบุคคล รวมถึงสุขภาพ ความสมดุลทางกาย และสมรรถภาพทางกายและจิตใจของคนพิการแต่ละประเภท เป็นอย่างมาก กิจกรรมเหล่านี้จะต้องพัฒนากิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมกับกลุ่มของประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะคนพิการแต่ละประเภทเพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ทัดเทียมกับบุคคลอื่นได้

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 21 การสร้างการเรียนรู้ด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

3. การเสริมพลัง

3.1 สนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภท

ในการเสริมพลังด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภทถือเป็นสิ่งสำคัญ แต่ในปัจจุบันคนพิการเป็นประชาชนอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างระบบประกันสุขภาพภาครัฐ และการรับบริการจากสถานพยาบาลหรือหน่วยงานจากภาครัฐ ส่งผลให้การเข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพของคนพิการเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและเท่าเทียม ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คนที่จะพาไปหาหมอ คือ คุณแม่ แล้วก็ข้อมูลความรู้อะไรต่างๆ ส่วนใหญ่เรื่องสุขภาพ ส่วนใหญ่จะรู้จากโรงเรียน ตอนอยู่ในโรงเรียนนะ แต่พอเรียนจบแล้วไปเรียนต่อปริญญาตรีที่วิทยาราชสุดา ก็มีเหมือนๆกับเริ่มมีบริการล่ามมาช่วยในการไปพบแพทย์ตอนนี้เวลาทำงานที่สมาคม เหมือนกับว่าเขาเริ่มสื่อสารด้วยตัวเองได้ แบบไม่สบายนิดหน่อย ใช้หวัดเจ็บคอ ตัวร้อนนิดๆ

หน่อยๆเขาจะไปหาหมอเอง แต่เขาจะบอกหมอก่อนว่าเขาเป็นคนหูหนวกนะ แต่ว่าถ้าป่วยแล้วเขารู้สึกว่าเขาป่วยมาก หรือว่าหนัก หรือจะเป็นต้องใช้เวลา เขาจะขอรับบริการล่าม เหมือนยกตัวอย่างเช่น กรณีที่เป็นไข้ เขาก็จะไปเอง แต่ตอนที่เขาต้องคลอดลูก จะใช้บริการล่าม” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“คือ ด้วยกำลังบุคลากร กำลังคน ระบบสาธารณสุขไม่เพียงพอ และเข้าไม่ถึงตัวคนพิการ การเข้าไปช่วยเหลือคนพิการตามบ้านก็ยังขาดกระบวนการ และรูปธรรมของการช่วยเหลือที่ชัดเจน ไม่ใช่เพียงแค่เป็นการเก็บข้อมูล แต่ต้องเป็นการช่วยในเชิงที่เปลี่ยนแปลงชีวิตของเขาเรื่องสุขภาพด้วย คือระบบสาธารณสุขบ้านเราทำเพียงแค่อาบน้ำ เก็บข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อส่วนกลาง สนองต่องานวิจัยกับ การช่วยเหลือเมื่อได้ข้อมูลคนพิการคนหนึ่ง การเข้าถึงคนพิการคนนั้นในชุมชน เขาเข้าไม่ถึง มีแต่ข้อมูลในกระดาษแต่ไม่มีข้อมูลในเชิงลึก คนพิการคนนี้พิการอะไร เคยได้รับความช่วยเหลือใด เคยมีปัญหาสุขภาพอะไร มีปัญหาอะไรที่มันเจ็บป่วยต่อเนื่อง แล้วก็เขาควรที่จะเข้าไปช่วยทุกๆระยะเท่าไรๆ คล้ายๆมันขาดข้อมูลเป็นตัวแบบ ตัวแบบที่เขาจะเข้าถึงตัวคนพิการ มันมีข้อมูลในเชิงกระดาษในเชิงวิจัยทั้งนั้น” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ภาครัฐเข้ามาใหม่ ก็จะมีบางจุด อย่างจุดของคนพิการที่นี้ คนพิการจะได้รับการตรวจสุขภาพ เป็นการตรวจสุขภาพของเทศบาลนครปากเกร็ด ก็ตรวจสุขภาพเหมือนกัน แต่โดยทั่วไปไม่ค่อยได้ดูแลเท่าไร” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“แบบสิทธิของคนพิการเยอะกว่า แต่อาจจะมีบางส่วนเท่านั้นเองที่ว่าเขาต้องร่วมจ่าย แต่ว่าประกันสังคมมันก็ดี เขาก็จะมีช่วยเหลือของค่าเลี้ยงดูบุตร ค่าที่เกี่ยวกับกรณีเสียชีวิต ก็จะมีเงินช่วยเหลือนะคะ เขารู้สึกว่า 30 มันคนละส่วนกัน อันนี้สิทธิสำหรับคนที่ทำงานบริษัท และอีกอันหนึ่งเป็นสิทธิการรักษาพยาบาลอย่างเดียว แต่จะมีปัญหาอย่างเรื่องค่าทำฟันถ้าเป็นบัตรทองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ถ้าประกันสังคม เขาให้ สมมติว่าถ้าถอน 2,400 จ่ายให้ 300 เขาต้องจ่ายเองบางที่เราก็สมทบร่วมจ่าย”(ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“อยากจะให้บริการอย่างเช่น กรณีของบัตรทอง บัตร 30 บาท บัตร 30 บาท เขาบอกว่า เหมือนกับว่าบริการบางอย่างมันไม่ครบถ้วน เช่น กรณีบัตร 30 บาท ถ้าเขาคลอดบุตร ถ้ากรณีคลอดเองตามธรรมชาติไม่ต้องจ่าย แต่ถ้าผ่าคลอดจะต้องร่วมจ่าย แต่ว่าเขาจำไม่ได้นะคะว่าราคาเท่าไรจริงๆ อยากให้ คือ เขาคิดว่า อยากให้ทุกอย่างมันครอบคลุมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับคนพิการ แต่ถ้ากรณีประกันสังคม จะมีกฎหมายมาตรา 40 อันนี้เหมือนกับว่า เขาสามารถประกันตนเองได้ใช้ไหมคะ แต่ว่าจริงๆ คิดว่าของคนพิการถ้าเป็นบัตรทอง บัตร 30 บาท เรื่องของสิทธิการรักษาพยาบาล ถ้าร่วมจ่ายด้วย ก็ค่อนข้างลำบากสำหรับเขา” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภททำให้คนพิการมีสุขภาพที่ดีและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์ ซึ่งหากคนพิการได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภทจะเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2 จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

ในการเสริมพลังด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดระบบผู้ช่วยคนพิการเป็นมิติใหม่ของสังคมไทยที่มุ่งสู่สิทธิของคนพิการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้คนพิการสามารถอยู่อย่างมีสิทธิ ศักดิ์ศรี เสมอภาค กับบุคคลคนทั่วไป และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีอิสระ ซึ่งผู้ช่วยเหลือคนพิการจะรับแผนงานจากคนพิการไป แล้วปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการดำเนินชีวิตตามที่คนพิการได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งเป็นงานพัฒนาคนพิการและสังคมที่มีค่าตอบแทนจากรัฐ โดยจัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการผ่านองค์กรภาครัฐหรือองค์กรคนพิการ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“มี มาตรา 20 พูดถึงเรื่องการบริการผู้ช่วย แล้วก็มีการยกวางระเบียบเรื่องผู้ช่วยออกมาแล้ว แต่ว่าการจัดบริการลงไปสู่คนพิการในภูมิภาคต่างๆ ยังไม่เป็นจริง ยังเหมือนเป็นการทดลองในพื้นที่ พื้นที่ละ 5 คน พื้นที่ละ 7 คน พื้นที่ละ 3 คนอะไรอย่างนี้ ยังเป็นการทดลองจัดบริการเขาก็มีการประเมินติดตาม แต่ด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ขาดความเข้าใจในเรื่องการให้บริการผู้ช่วย ที่เขาควรจะไปเน้นไปที่กิจกรรมประจำวัน เรื่องการกลับเข้ามาสู่สังคม ตัวผู้ช่วยเองก็ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่มีความรู้ในเรื่องของการช่วย ไม่ใช่ช่วยเพียงแค่หยิบของ เช่นรถ บ่อนข้าวเพียงเท่านั้น มันควรลงไปถึงการดูแลชีวิตประจำวันของคนพิการ เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือคนพิการ เขาก็ยังช่วยแบบแกนๆ ไม่สามารถช่วยที่เปลี่ยนแปลงชีวิตได้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ถ้าองค์กรคนพิการมันจะทำให้เรื่องของการจำกัดความช่วยเหลือเรื่องผู้ช่วย มันเหมาะสมกับคนพิการ มันเหมาะสมแล้วก็ตรงใจความต้องการของคนพิการมากกว่า เพราะว่าคนพิการจะรู้ว่าปัญหาของเขาคืออะไร ควรจะให้ช่วยยังไง วิธีที่จะช่วยที่เหมาะสมกับเขาเป็นยังไง เพราะฉะนั้นองค์กรคนพิการควรจะเข้ามามีส่วนร่วมแล้วก็ทั้งในเรื่องการจัดการจัดการ การให้คำแนะนำหรือว่าการจัดระบบ ก็ยังควรจะเป็นองค์กรคนพิการ แต่ไม่ใช่ว่าทั้งหมดเพราะว่าองค์กรคนพิการยังไม่เข้มแข็งพอที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือการจัดการบริหารให้มันทั่วถึงทั่วประเทศได้ มันเป็นไปได้ ความเข้มแข็งยังไม่มี” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมจะเป็นส่วนที่ช่วยให้คนพิการที่มีความต้องการจำเป็นสามารถทำกิจกรรมประจำวันและออกสู่สังคมภายนอกได้อย่างมีอิสระมากขึ้น ผู้ช่วยเหลือคนพิการ คือ คนที่ให้บริการสนับสนุนการทำกิจกรรมของคนพิการ โดยผู้ช่วยคนพิการจะปฏิบัติงานตามความจำเป็นของคนพิการ เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายทำให้คนพิการไม่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ผู้ช่วยคนพิการต้องคำนึงถึงการตัดสินใจและความต้องการของคนพิการเป็นหลัก

3.3 สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรเครื่องมือและอุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ในการเสริมพลังด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรเครื่องมือและอุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้คนพิการสามารถทำกิจกรรมประจำวันและออกสู่สังคมภายนอกได้มากขึ้น ซึ่งคนพิการแต่ละประเภทจะได้รับอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ และบริการฟื้นฟู

สมรรถภาพทั้งในหน่วยบริการและในชุมชน โดยให้คนพิการแต่ละประเภทที่มีความจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ ได้รับการดำเนินการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างต่อเนื่องทั้งในหน่วยบริการและในชุมชน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“เครื่องยกตัวก็เป็นเรื่องความปลอดภัย ความปลอดภัยของเมื่อนำมาใช้กับคนพิการที่ยังต้องเป็นปัญหาอุปสรรค แล้วก็ราคามันคนพิการ แล้วฐานะทางบ้านเขาจะไม่มีรายได้ คนที่บ้านไม่ได้ใส่ใจที่จะหาอุปกรณ์นี้มาให้คนพิการเพราะราคาสูง แล้วก็การกระจายให้รับรู้รับทราบเกี่ยวกับเรื่องเครื่องมือมันยังน้อย ถ้าหากมีการกระจายในเชิงธุรกิจ หรือการกระจายในเชิงการค้า มันก็น่าจะน่าจะทำให้คนพิการเข้าถึงได้ ทุกวันนี้ระบบสิทธิ์ประโยชน์หลักประกันสุขภาพก็ไม่ได้เอื้อ ไม่มีสิทธิประโยชน์ตัวนี้ ให้คนพิการ ไม่ว่าจะรถเข็นไฟฟ้า เครื่องยกตัว เตียงไฟฟ้า สิ่งอำนวยความสะดวกมันไม่มี” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คนในสังคมเข้าใจในเรื่องความพิการ ยอมรับในเรื่องของความเป็นมนุษย์ ความมีมนุษยธรรมให้คนสามารถดำรงชีวิตได้ ที่นี้คนไทยยังไม่เข้าใจ ไม่ได้มอง มองแค่งบไม่พอ ยังทำไม่ได้ เพราะฉะนั้นมันโยงไปเรื่องเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจบ้านเรายังไม่ดี งบประมาณไม่มีเพียงพอ เขาก็จะอะไรก็ไม่ได้ แล้วไหนเรื่องคอร์ปชั่นของนักการเมืองอีกถ้าเรามองเรื่องแหล่งทรัพยากร เรื่องบสาธารณสุขเขามีมาก แล้วเขาดูแลเรื่องสุขภาพของคนพิการมาแต่เริ่มแรก มีการจัดบริการขึ้นเพื่อช่วยคนพิการต่างๆ อุปกรณ์เขามีทั้งหมด เมื่อก่อนก็ 10 กว่ารายการ ตอนนี้ 22-26 มันเพิ่มขึ้นมาเยอะ และในปลีกย่อยพวกอุปกรณ์ต่างๆ เป็นร้อยรายการ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนะ เปลี่ยนแปลงเชิงจำนวนเข้ามา ถ้ายิ่งคิดว่าเป็นหน้าที่หลักที่ตัวสาธารณสุขยังต้องดูแลคนพิการอยู่ ส่วนตัวพัฒนาสังคม ก็ต้องดูแลในเชิงสังคมให้มาก ให้ความช่วยเหลือ คนพิการในทางสังคมให้มากขึ้น” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“อีกอย่างเป็นนวัตกรรม ผมสร้างนวัตกรรมเพื่อผู้พิการ สร้างเตียง ฝ่มือผมทั้งนั้นแหละ สร้างเตียง แต่คือ ผมทำคนเดียวได้หรือ อาศัยผู้ที่มีกำลังมีแขนมีขา เราช่วยออกความคิดที่ต้องทำแบบนี้ เพราะว่าเราเป็น เราจะรู้ว่าต้องทำแบบไหน เครื่องออกกำลังกายได้รับรางวัลด้วยนะ เครื่องออกกำลังกายนี้ ให้ผู้พิการ ออกกำลังกาย ฟื้นฟู จนเขากลับมาเดินได้ ผมเป็นนักกีฬาวิ่งป็นด้วยได้รับเหรียญ” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“คนพิการมีส่วนร่วม คนพิการเป็นหลักในการยกร่าง ให้ข้อเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุง คนพิการมีส่วนค่อนข้างมากโดยเฉพาะสภาพคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย แล้วก็รวมถึงองค์กรคนพิการต่างๆ ในทุกจังหวัด แต่ระบบมันก็ยังมาถึงคนพิการได้ค่อนข้างยาก ด้วยระบบเชิงโครงสร้างของตัวกฎหมายเอง แล้วก็ ตัวโครงสร้างในสภาพคนพิการทุกประเภทด้วย เรื่องของการจัดงบประมาณที่มาช่วยคนพิการแต่ละประเภทนี้มีความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกัน ไม่มีความเป็นธรรมคืออะไร ก็คือ เช่นการจัดสรรงบประมาณประเภทความพิการรับเท่าๆกัน แต่หาไม่รู้ จำนวนคนพิการในแต่ละประเภทมันไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นการจัดสรรงบประมาณลงมาประเภทความพิการ อย่างเช่น สมมุติความพิการประเภทละ 1 ล้าน จะรู้ไหม ออทิสติกมีจำนวนเท่าไร มีกี่แสนคน ร่างกายมีกี่ล้านคน ตาบอดมีกี่แสนคน หูหนวกมีกี่แสนคน เพราะฉะนั้นมันต้องดูในเชิงปริมาณด้วย และจัดงบประมาณให้มันเป็นธรรมในการช่วยเหลือ จัดบริหารให้เป็นธรรมในการช่วยคนพิการ เพราะฉะนั้นมันจะโยงมาเรื่องบริการผู้ช่วยว่ามันจะไม่มีทางเกิดขึ้น เพราะว่ากาจัดงบประมาณให้กับผู้ช่วย คนพิการมันจัดแบบแบ่งเศษ

เท่าๆกัน คนพิการร่างกายต้อยอยู่ 50% ความพิการทั้งหมด แต่ได้เท่ากัน เพราะฉะนั้นมันไม่มีทางเลยที่คุณภาพชีวิตคนพิการและระบบผู้ช่วยจะเป็นจริงและเกิดขึ้นได้” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรเครื่องมือและอุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ต้องประสานให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยบริการองค์กรคนพิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนในการพัฒนารูปแบบการดูแล ช่วยเหลือสนับสนุน และให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่คนพิการแต่ละประเภทที่มีความจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพร่วมกันในชุมชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพื่อให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.4 จัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตย์

ในการเสริมพลังด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตย์นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้าม ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรจัดสถานที่ให้มีมาตรฐานพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการในด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการแก่คนทุกกลุ่ม รวมทั้งมีการบำรุงรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ หากสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการในชุมชนมีความเป็นอารยสถาปัตย์ที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จะที่ช่วยส่งเสริมให้คนพิการสามารถออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพได้อย่างเหมาะสม และได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศได้ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

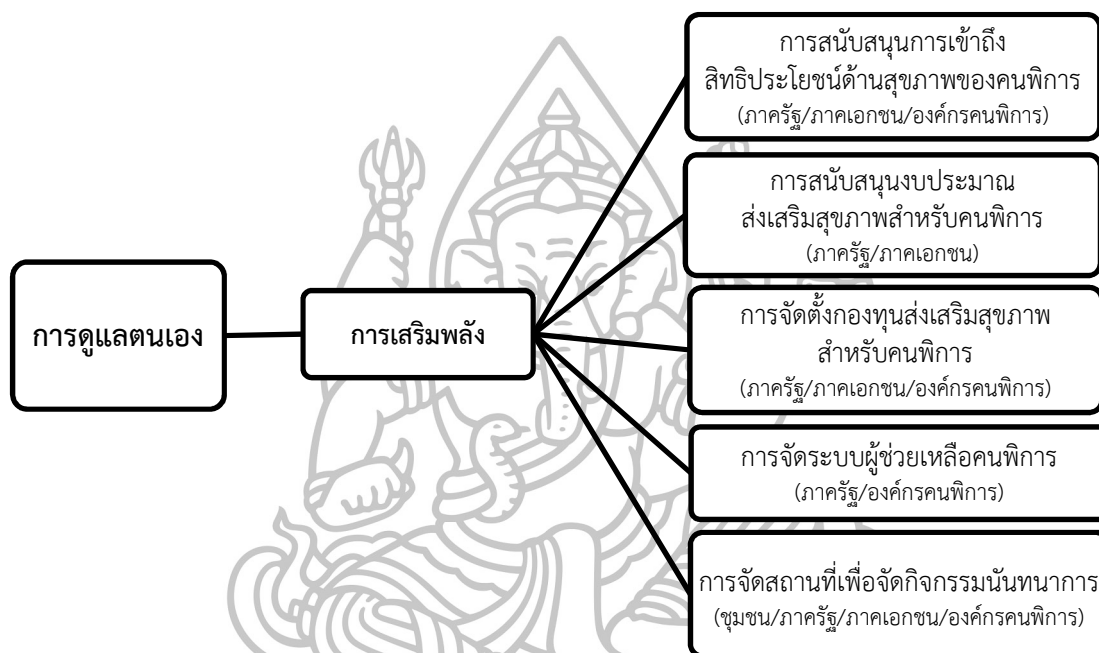
“การดูแลจริงๆ สุขภาพ ออกกำลังกายสำหรับคนตาบอด เอาแค่คุณมีที่วิ่งปลอดภัย มีที่เดินให้มันเรียบไม่มีอะไรขวางทาง สองถ้ารัฐบาลมีใจสักหน่อยหนึ่ง ก็สร้างศูนย์คอมเพล็กซ์กีฬาคนพิการ เฉพาะขึ้นมาก็ได้ ทุกจังหวัดเป็นกฎหมายเลย กระจายน้ำ มีอะไรทุกอย่าง เฉพาะเลยก็ได้ อบจ.ทุกจังหวัดมีงบประมาณทำได้ ตอนนี้นายก อบจ.นนฯ ศูนย์คอมเพล็กซ์ กับกีฬาคนพิการจังหวัดนนฯ แต่ไม่รู้ว่ามี กระจายน้ำหรือเปล่า แต่มันกลายเป็นเรื่องเฉพาะวิสัยทัศน์ของผู้บริหารแต่ละท้องถิ่น ไป” (วีรัช สุขเจริญ, 2557)

“รัฐบาลควรกำหนดเป็นมาตรฐานเรื่องของสุขภาพ ควรจะต้องมีศูนย์อะไรเฉพาะ ผมคิดว่าสิ่งสำคัญที่สุดเลยเราต้องมีระบบให้คนไทยรักกัน เอาจริงเอาจังเรื่องของการรักสุขภาพ และการออกกำลังกาย แล้วพวกคนทั่วไปออกกำลังกายเป็นมาตรฐาน คนพิการจะมีโอกาสเอง คนตาบอดไม่ได้ยากเลยการออกกำลังกายเพียงแค่นคนปกติร่วมกันได้ อยู่ด้วยกันได้ ก็เข้าใจด้วยกันได้ แต่ถ้ามีเฉพาะของเราก็ยิ่งดี ผมมองทุกจังหวัด ควรจะสนับสนุนจริงจัง มันจะย้อนกลับมาที่เดิมว่า รัฐที่มีอำนาจแต่ต้องนึกถึงคนส่วนรวมอย่างแท้จริงอย่าคิดแต่เฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่คุณต้องการคะแนนเสียงเท่านั้น แต่ถ้าคุณทำจริงๆถึงกลุ่มเป้าหมายแท้จริง คุณจะได้อะไรเป็นมหาบุรุษของจังหวัดนั้นๆ หรือมหาสตรีจังหวัดนั้นๆ มันต้องมองแบบนี้” (วีรัช สุขเจริญ, 2557)

จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตย์นั้นก็สามารถช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้คนมาสนใจกิจกรรมนันทนาการ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น เป็นศูนย์กลางหรือสถานที่ของการพบปะพูดคุย สังสรรค์ ทำให้ได้รับ ความรู้ ความบันเทิง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเจตคติซึ่งกันและกัน เป็นแหล่งส่งเสริมและสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคน

พิการในการดำรงชีวิตได้อย่างอิสระในสังคม โดยเชื่อว่าการจัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตยกรรมจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการดูแลตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเสริมพลังด้านการดูแลตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 22 การเสริมพลังด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

4. การรวมกลุ่ม

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ในการรวมกลุ่มด้านการดูแลตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การรวมกลุ่มของคนพิการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองด้านการดูแลตนเองนั้น หรือที่เรียกกันว่า กลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน (Self-help group) ซึ่งเป็นการรวมตัวของสมาชิกในกลุ่มที่มีการเผชิญปัญหาที่คล้ายกันมารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นประสบการณ์ เพื่อเอาชนะปัญหาหะความพิการ การเจ็บป่วย หรือภาวะวิกฤตที่เผชิญอยู่ สมาชิกต่างให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกันกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน จึงมีลักษณะเป็นเพื่อน เป็นมิตร จริงใจต่อกัน เน้นการพูดคุยด้านภาษาที่เข้าใจกันในความรู้สึก การทำงานของกลุ่มเกิดจากปฏิสัมพันธ์และความไว้วางใจ เป็นสร้างเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันก่อให้เกิดประโยชน์ในการดูแลสุขภาพตนเอง ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคการรักษา

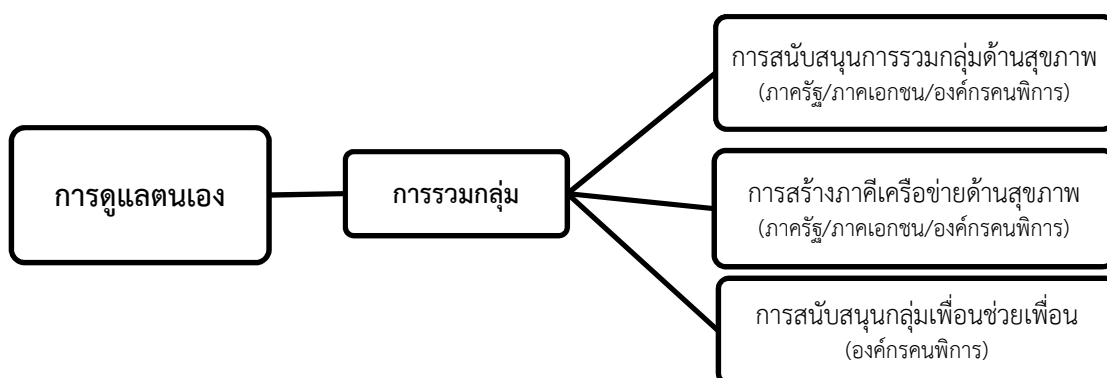
และการฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งมีศูนย์กลางในการติดต่อสื่อสาร เป็นแหล่งข้อมูล แหล่งรวมจิตใจ แก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นศูนย์กลางให้คำปรึกษาของผู้ที่มีปัญหาเดียวกัน ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“เรื่องของการช่วยตัวเอง ช่วยตัวเองให้อยู่รอด บนความพิการตรงนี้ เราต้องช่วยเหลือตัวเองให้ได้ ไม่ว่าจะช่วยเหลือตัวเองในการดูแลสุขภาพ เรื่องของเศรษฐกิจ หรือการบริหารจัดการให้คนอื่นมาช่วยเรา ให้เราขึ้นมาทำกิจวัตร มันไม่เหมือนการดูแลสุขภาพ เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือตัวเองตรงนี้ มันต้องมีแนวคิด และแนวคิดตัวเองในทางปฏิบัติให้มันเป็นจริง แล้วก็ให้ตัวเองอยู่รอดได้ และเมื่อเราอยู่รอดได้ และเราก็มีความคิดอยากจะช่วยเหลือคนอื่น มันก็จะมีการช่วยเหลือคนอื่น มีการรวมกลุ่ม มีการเป็น Group Self กรุ๊ปชมรม สมาคมอะไรต่างๆเข้ามา ก็คือ เริ่มมีการคำนึงถึงคนอื่น อยากให้คนอื่นมีชีวิตอยู่รอดได้ เช่น เหมือนที่เราประสบปัญหาและดำรงชีวิตได้ ก็อยากให้คนอื่นนั้นมีชีวิตอยู่รอดได้เช่นเดียวกัน กลุ่ม Self-help Group” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ไม่ใช่เฉพาะผู้ป่วย ส่วนมากผู้ป่วยทำเองไม่ได้หรอก ผู้ปกครอง ผู้ดูแล อสม. คนอย่างนั้นมากกว่า ซึ่งถ้าชี้เป้าตอนที่เขามากำหนดกฎเกณฑ์ตอนหลังว่าจะต้องเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโดยตรง ทางเราแทบจะไม่ถูกหลักเกณฑ์เลยด้วย แกนนำส่วนใหญ่ เขาเป็น อสม.บ้าง เป็นอะไรบ้าง ขยายฐานจากจุดนั้น พวกจิตอาสามากกว่า พูดย่างๆ ว่าทั้ง 77 จังหวัด ตั้ง 244 ชมรม ถ้ามานั่งจริงๆ ถูกต้องไม่ถึงครึ่ง ประมาณนั้นมากกว่า” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชนนั้น ยังเป็นเสริมสร้างให้คนพิการได้รับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้คลายความทุกข์ ปรับตัว และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองดีขึ้นได้ เห็นรูปแบบตัวอย่างของคนพิการในการปฏิบัติตัวที่ดีในการแก้ปัญหา ได้แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้มีโอกาสได้ระบายความรู้สึก ความเครียด ความซับซ้อนใจจัดปมด้อย เพิ่มการนับถือตัวเองมากขึ้น สามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับตัวเอง สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถยอมรับปัญหาการเจ็บป่วยของตนเอง ยอมรับและให้ความร่วมมือในการรักษา เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในทางที่เหมาะสมมากขึ้น

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 23 การรวมกลุ่มด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

องค์ประกอบที่ 5 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

การมีสิทธิและเสรีภาพเหมือนกับคนอื่นสำหรับคนพิการยังไม่เพียงพอ เพราะโอกาสที่จะได้รับประโยชน์ตามสิทธิอย่างแท้จริงมีอยู่น้อยมาก เช่น แม้อกฎหมายจะให้สิทธิแก่คนพิการ ได้รับการศึกษาเหมือนคนอื่น แต่โอกาสที่คนพิการจะได้เข้าถึงความรู้ของคนอื่นนั้น ยังมีปัญหาอยู่มาก การตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญในการตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไม่เฉพาะคนพิการแต่รวมถึงคนทั่วไป ถ้ามีความตระหนักรู้ในการเห็นคุณค่าของตนเองจะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ ถ้าหากมีความท้อแท้หรือไม่เห็นคุณค่าของตนเองก็จะไม่มีกำลังใจ เกิดความอ่อนแอต่อปัญหาอุปสรรค หากมีการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง ก็จะเกิดแรงจูงใจ แรงหนุนให้ประสบความสำเร็จได้ โดยหลักของการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของคนพิการต้องเป็นการทำให้คนพิการเกิดการตระหนักรู้ในตัวของคนพิการเอง ต้องให้เกิดความคิด มีจิตใจ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง คิดเป็น ทำเป็น เลือกตัดสินใจในชีวิตของตนเอง คนพิการควรจะเลือกชีวิตของตนเองว่าจะไปในทิศทางไหนโดยอิสระ ชีวิตของคนพิการไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเดียวกัน การตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองต้องประเมินว่าตัวเองจะมีชีวิตในทิศทางไหน จะเป็นอย่างไร เพราะว่าคนพิการมีความแตกต่างกันทั้งการศึกษา อาชีพ สภาพความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิต

การสร้างการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองจึงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ รวมถึงการประเมินสมรรถภาพและเตรียมความพร้อมในการทำงาน ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะทำให้เขามีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวัง มีความมั่นคงพอที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ ทำให้เขาประสบความสำเร็จได้ในแบบของเขาเอง ไม่ใช่การเปรียบเทียบกับคนอื่นซึ่งการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับคนพิการ เพราะเห็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ ใจความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่เหมาะสมผลสำเร็จ มีความสุขสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนา

คนพิการที่ตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่า มักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าคนพิการคนใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับหรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้คนพิการคนนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้นก็จะทำให้คนพิการนั้นขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทุกภาคส่วนจึงควรเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง ให้คนพิการแต่ละประเภทรู้จักความพิการของตนเอง รู้จักดูแลสุขภาพของตนเองไม่ให้ความพิการมีสภาพรุนแรงขึ้น หรือส่งผลให้เกิดเป็นความเจ็บป่วยได้สามารถยอมรับกับสภาพความพิการที่เป็นอยู่ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถคิดหาวิธีช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ ดังนั้น การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักรู้ในตนเองจึงมีความสำคัญต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ

โดยมีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 24 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

1. การเตรียมความพร้อม

1.1 สร้างความเข้าใจและยอมรับความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้

ในการเตรียมความพร้อมด้านการตระหนักรู้ในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสร้างความเข้าใจและยอมรับความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ คนพิการต้องพยายามพัฒนาตนเองก่อนต้องพยายามชวนขยายกล้าเปิดเผยตัว มีกำลังใจต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น อดทนต่อการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกายและจิตใจ ปัจจุบันสังคมมีความเข้าใจ ยอมรับ ยกย่อง สนับสนุนคนพิการมากขึ้น ให้โอกาสความเสมอภาค คนพิการจึงต้องปรับตัว ต้องตระหนักว่าตนเองยังมีศักยภาพอยู่ มีสิทธิที่จะคิดฝัน โอกาสที่คนพิการได้มานั้นมิใช่รอให้คนอื่นหยิบยื่นมาให้สถานเดียว คนพิการต้องมีความชวนขยาย การที่จะให้สังคมเข้าใจและยอมรับคุณค่าของคนพิการ ต้องเริ่มต้นที่ตัวคนพิการเอง คือมีความมานะอดทน หมั่นสร้างผลงาน แสดงความสามารถที่มีอยู่ออกมาก่อน แล้วในที่สุดความแตกต่างของสภาพร่างกายก็มีไม่ใช่ปัญหาอุปสรรคหรือเป็นตัวชี้วัดคุณค่าของมนุษย์อีกต่อไป ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“วิธีการของผมนะ คือ บางทีแบบว่าถ้าเราเครียดจัดๆ ออกไปเดินเล่นห้างบ้าง ไปเจอผู้คน ถ้าจืดมากเลยเก็บตัวอยู่ในห้อง และโทรศัพท์ เฟส แต่ผมจะเล่นพวกแบบคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก ก็จะเล่นๆ คุยกับคนโน้นคนนี้ มันก็คลายเครียดไปเอง ตอนที่ยังไม่มีเฟส ตอนนั้นก็ใช้ลักษณะ

ไปเดินเที่ยว ตามถนนคนเดิน คลองหลอด ไปดูของเก่า ไปหอศิลป์ ไปดูภาพวาด ผมก็รู้สึกดี ภาพวาด ภาพเขียน” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“พิการมันช่วยเราได้เยอะ ผมยังไม่ได้รังเกียจความพิการจนขณะปัจจุบันนี้ ซึ่งเมื่อก่อนผมรังเกียจมาก ต่อมาจึงรู้ว่าเรามีวันนี้เพราะความพิการเราเป็นฝ่ายเริ่มต้น เราเข้าใจของนิยามของชีวิตว่า ชีวิตมันคือการเรียนรู้ทั้งหมด แม้ความทุกข์ หรืออุปสรรคต่างๆ รวมถึงความพิการด้วย มันเป็นบทเรียนบทแรกที่เราจะต้องเจอ ถ้าเราเข้าใจบทเรียนนี้แล้ว โดยที่เราไม่ท้อถอย เราเผชิญหน้ากับความทุกข์กับความพิการ เราจะรู้ว่าสิ่งนั้นมีอยู่สำหรับเรามาก ถ้าเราไม่มีสิ่งนั้นะ มันจะไม่มันเปลี่ยนชีวิตใหม่เลย” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“เรารู้จักชีวิตรู้จักตัวเองเพราะความพิการ แค่เพียงเราไม่พิการเราก็ไปยืนเล่นๆ มองแต่ข้างนอก ทำแต่ข้างนอก เราไม่มีโอกาสหยุดดูตัวเราเอง แต่ความพิการทำให้เราไปไหนไม่ได้ เลือกอะไรไม่ได้ ทุกอย่างต้องเป็นไปตามสิ่งที่เขาจัดมาให้ หรือเหตุการณ์ที่เราต้องเผชิญทุกอย่าง มันหนีไม่ได้ แค่ความโกรธ ความหงา ความเครียด เราก็แก้ปัญหาค้นเองไม่ได้ แล้วเราเผชิญหน้ากับสิ่งให้รู้ความจริงว่าปิกนั้นมันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเพราะว่าเรา เราเคยที่จะผลัดใส่และวิ่งหนีมัน เราไม่เคยเผชิญหน้ากับมันว่ากำลังมันแค่ไหน เราหยุดได้เผชิญหน้ากับความหงา ความเครียดนานๆ เข้า ชีวิตมันก็เข้มแข็ง มองเห็นสิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงแค่อารมณ์ชั่ววูบ อารมณ์ความหงา อารมณ์ความเครียด ถ้าเราเผชิญหน้ากับมันได้นานๆ มันก็ค่อยหายไปเลย มันหายไปเลย แต่ก่อนเราไม่เคยเผชิญหน้า เราหงาเราก็ไป เราเครียดเราก็ไปทำร้าย เสร็จแล้วมันก็ไปทำข้างนอก เราได้จัดการข้างในเรา ซึ่งรู้ความจริงว่า ความพิการ ทำให้เรารู้จักเป็นคนเข้มแข็งอดทน ทำให้เกิดประสบการณ์ชีวิต เพราะความพิการ และทำให้รู้จักตัวเองเพราะความพิการ และเป็นบทเรียนสำคัญที่คนทุกคนต้องเจอ แต่คนโดยมากหนีแต่เราโชคดีที่หนีไม่ได้ต้องเจอกับสิ่งเหล่านั้น” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“แต่คนพิการส่วนใหญ่มักจะลืมไปว่าตัวเองก็มีคุณค่าอยู่ แล้วก็เรียกร้องแต่สิ่งที่ขาดหายไปอย่างเดียว เพราะถ้าคนพิการทุกคนมองว่าตัวเองคือคนๆ หนึ่งที่มีชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ และมีศักยภาพที่จะทำอะไรได้ เพียงแต่ว่าร่างกายเหลือไม่เท่าเก่า แล้วอยู่ร่วมกันแบบเท่าเทียม แล้วคนอื่นก็มองคนพิการทำตัวเองด้อยไม่ใช่คนพิการอยู่ไม่เท่าเรา จิตใจของคนพิการเหลือไม่เท่าเก่าด้วย เขาถูกตัวเองก่อนว่าตัวเอง ด้อยลง แล้วก็ไม่มีหวังที่จะทำอะไรดีๆ ก็เลยทำให้คนปกติยิ่งดูถูกเขามากขึ้น แต่ถ้าเขาถือว่าเขาทำปกติ ยังเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่ได้มีอะไรที่ขาดหายไป เป็นชีวิตหนึ่งเหมือนกัน และใช้ชีวิตให้ปกติ มันก็น่าจะเดินไปด้วยกันได้ในชีวิตที่เหลือ แต่ส่วนใหญ่แล้วคนพิการจะแปลกแยก” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“นานมาก เราอาศัยความเคยชินเราหลบ แต่เราหลบไม่ได้ มันต้องอาศัยเป็นขั้นตอนว่าเริ่มจากการอดทนมัน อดทนกับสิ่งเหล่านั้นให้ได้ คำว่าอดทน ต้องทนให้ได้เลยนะ ถ้าทนไม่ได้ไม่เรียกว่าอดทน อดทนแล้วทนให้ได้ แล้วพออดทนแล้วนี้ ความทนบ่อมันทำให้เราได้ความคิดอะไรหลายๆอย่าง ได้เกิดความคิดที่จะมองในแง่ที่มันเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา ถ้าเราทำอดทนไม่ได้ เราก็ต้องอยู่ในโลกนี้อย่างเป็นความทุกข์ตลอดไป ถ้าทนได้จะไม่ทุกข์นะ มันมีแนวคิดที่ทำให้เราหาทางออก เริ่มจากการแง่คิด ตระหนักเขาเราก็ต้อง ถึงเราจะทนหรือไม่ทน สิ่งนั้นมันก็ต้องเกิดขึ้นกับเรา เป็นเรื่องธรรมดาทุกคนไม่ใช่เรา คนอื่นก็เป็นนะ คนที่แ่งกว่าเราก็มีนะ มันเกิดการยอมรับ พอเกิดการยอมรับมันก็ได้ความคิดแบบใหม่ว่าทำไม เราจะเป็นอย่างนี้บ้างไม่ได้ ทำไมความพิการจะเกิด

ขึ้นกับเราไม่ได้ ในเมื่อหลายคนพิการมากกว่าเราด้วยซ้ำ มันเริ่มยอมรับในความพิการ อดทน ยอมรับได้ รู้จักวิธีคิดที่จะออกจากปัญหา นี่เป็นหลักการที่สำคัญมาก ถ้าเราไม่อดทนเราแก้ปัญหอะไรไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมรับก็แก้ปัญหอะไรไม่ได้ เราจะเผชิญหน้าแบบผลึกใสอยู่เรื่อย และถ้าเราไม่รู้จักมองในแง่ที่อยากออกจากปัญหาบ้าง มองแต่ในแง่บวกให้ออกปัญหาบ้าง เราก็จะทำอะไรไม่ได้เหมือนกัน ทุกอย่างเป็นกระบวนการที่เราออกมาได้เพราะอดทน ยอมรับ แล้วก็รู้จักคิดที่จะออกจากปัญหา” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“วันแรกที่ผมตบอด ผมคิดว่าผมไม่เหลืออะไร ไม่เหลืออะไรเลย เพราะว่าเรามองไม่เห็น จากคนปกติไปไหนมาไหนได้ ก็คิดว่ามันคงเป็นคนไร้ค่า คือ ตอนนั้นช่วยตัวเองไม่เป็น ไปไหนมาไหนไม่ได้ แต่หลังจากนั้นมาคือผมมาฝึกที่ศูนย์ปากเกร็ด เป็นสถานที่ฝึกผมครั้งแรก ฝึกเรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน ฝึกเรื่องการออกกำลังกาย ซึ่งจริงๆเราออกกำลังกายตอนมองเห็นนะ แต่พอตบอดมาเราไม่กล้าไป ไม่กล้าที่จะเคลื่อนไหวอะไรยังไง แต่พอมายูทูนี่ เขาสอนทำอย่างนี้ สอนฝึกให้เรามีความกล้าขึ้น แล้วก็มีการฝึกอาชีพอะไรด้วย เราก็มีความรู้สึกเรามั่นใจขึ้นในการที่จะต่อสู้กับความพิการของเรา” (ชาญ สุปินะ, 2557)

“ชีวิตประจำวันเราก็ทำ แต่เราเหมือนกับว่าท้อ ไม่อยากออกสังคม ไม่อยากอะไรใหม่ๆ มาได้สักระยะเวลาปี 2 ปี แล้วก็เริ่มปรับตัว ออกสังคม ช่วยเหลือสังคม สังคมก็ยอมรับ” (สายยันต์ จันทรา, 2557)

“ถ้าเป็นเด็กๆ ก็รู้สึกว่ามันเป็นสิ่งที่ก็หนักหนาเอาเรื่องนะ เพราะว่ามันก็มีหลายครั้งที่เรารู้สึกว่าเราถูกปฏิบัติ หรือได้รับความไม่เป็นธรรมที่มันแตกต่างจากการมีคุณรู้จักของเราเอง อย่างเวลาไปเรียนผมประสบปัญหากับเรื่องของความเข้มแข็งภายในตนเอง เพราะว่าตอนประถมไม่มีปัญหาอะไร แต่ตอนมันเป็นมัธยม มันเป็นสังคมที่เริ่มแปลกออกไปแหละ มันเป็นสังคมของวัยรุ่น ซึ่งจะมีการมองคนพิการไปอีกแบบหนึ่ง” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“อันดับแรกก่อนต้องเปิดใจให้ตัวเองว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราสามารถอยู่ในสังคมได้ โดยที่ไม่ให้สังคมรังเกียจ โดยการดูแลตัวเอง ถ้าดูแลตัวเองได้ เราก็สามารถดูแลสังคมได้ ถ้าผู้พิการสะอาดๆ เข้าไปยูทูนี่ อาจารย์ก็รู้สึกดีไหมให้เปิดใจดูแลตัวเอง แล้วเปิดใจว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราสามารถออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้ ที่สำคัญเราสามารถเลี้ยงครอบครัวเลี้ยงตัวเองได้ มันก็เลยไม่เป็นปัญหาสังคมด้วย” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสร้างความเข้าใจและยอมรับความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้คนพิการ ครอบครัวคนพิการต้องสนับสนุนกระตุ้นให้กำลังใจให้คนพิการได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้คนพิการได้รับการศึกษามีการออกกำลังกายเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ดีสามารถช่วยเหลือตนเอง พบปะผู้คนภายนอก หากครอบครัวเสริมสร้างความสามารถให้คนพิการเกิดความเข้าใจและยอมรับความพิการของตนเอง จะส่งผลให้คนพิการปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างรวดเร็ว

1.2 ฝึกฝนคนพิการให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจ

ในการเตรียมความพร้อมด้านการตระหนักในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การฝึกฝนให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจมีความสำคัญยิ่ง โดยต้องต้องเริ่มจากเสริมสร้างสมรรถภาพหรือความสามารถ

ของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น หรือดำรงสมรรถภาพหรือความสามารถที่มีอยู่เดิมไว้ โดยอาศัย กระบวนการทางการแพทย์ การศาสนา การศึกษา สังคม อาชีพ หรือกระบวนการอื่นใด เพื่อให้คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมอย่างเต็มศักยภาพ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“กระบวนการฟื้นฟูด้านจิตใจ อันดับแรกฟื้นฟูจิตใจก่อน ถ้าจิตใจสู้ ไม่ว่าจะอะไรเขาทำได้หมด จิตใจสู้ทำได้หมด ผมก็ทำวนเวียนอยู่กับคนพิการในชุมชน ร้อยลูกพันลูก ร้อยคนพันคน ครั้งเดียวไม่สำเร็จหรอก การที่จะช่วยคนหนึ่งคนให้สำเร็จ อย่างน้อยเป็นปีๆ ผู้พิการโรงพยาบาล บางแคบางคนยังไม่สำเร็จนะ เพราะว่ายังไม่เปิดใจ แต่ถ้าสำเร็จคนหนึ่งแล้วนะ อาจารย์จะปลอบปล้ำ มากที่ช่วยเหลือเขาให้พ้นทุกซีได้” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

“ผู้ป่วยจะมีหลายระดับ จะมี 5 ระดับ ผมอยู่ระดับ 5 คือ ระดับพิเศษ คือ หนึ่งคือ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย สองก็ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สามคือแบบว่าช่วยเหลือตัวเองได้หน่อย แต่ยังมี โอกาสฟุ้งซ่านอะไรอยู่ สี่คือ ช่วยเหลือตัวเองได้ และดำรงชีพในชีวิตประจำวันได้ เหมือนที่คุณบอกว่า ปิด กวาด ถูบ้าน ทำกิจวัตรประจำวันได้ ไปหาข้าวทานเอง กินเอง ทานเองเป็น แล้วก็รู้จักการทานยา อยู่กับที่และสามสี่นั้นนะ แล้วก็สี่คือ ไปทำงานได้ด้วย แต่ผม 5 คือ บำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมได้ด้วย แล้วก็ดูแลตัวเองได้ทุกอย่างเหมือนปกติ และบางทีเด่นกับคนปกติด้วยซ้ำไป” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“ก่อนหน้านั้นอยู่ระดับอื่นก่อน แล้วค่อยพัฒนาขึ้นมา ผมเคยอยู่ระดับ ตอนที่อยู่ระดับ 2 คือ อยู่ในระดับ 2 คือ เหมือนกับคิดอะไรไม่ออก ทำอะไรไม่ได้ แต่พอดีผมมีพื้นฐานการทำงาน ตั้งแต่เด็ก จาก 2 ขึ้นไป 3 พอผมมารักษาที่ 3-4 เลย แล้วยิ่งเมื่อก่อนผมเป็นคนขี้อาย ไม่กล้าพูดอย่างนี้หรอก พูดตรงๆ ชาวบ้านหรือออกโทรทัศน์ หรือออกสื่อ หรือการเขาสังคม ผมจะขี้อาย แต่ผมมาฝึก ที่ศรีธัญญา คือ การรักษาด้วยยา มีการจิตบำบัดโดยนักจิตวิทยา โดยนักสังคม โดยพยาบาลแล้วก็ นักศึกษาพยาบาล การทำกลุ่มพวักคุย การแสดงออก การสื่อสาร การปฏิบัติตน การดูแลตนเอง เบื้องต้นอะไรต่างๆ ทำให้ผมพัฒนาการเร็วขึ้น ซึ่งมีพื้นฐานเดิมจากการที่ผมเป็นคนที่มีอ้อฮายอยู่แล้ว” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

“ถามภูมิใจบทบาท ณ วันนี้ไหม ก็ภูมิใจระดับหนึ่ง ภูมิใจที่เราได้ อย่างน้อยสุดเรา เป็น ตัวเองสำหรับทำให้ตัวเองมีคุณค่าต่อสังคม ไม่เป็นภาระต่อสังคม แล้วก็ภูมิใจที่อย่างน้อยเราเป็น ที่พึ่งของครอบครัว ส่วนสังคมมองที่เพื่อนคนตาบอด หรือคนพิการ ผมก็ยังเป็นส่วนหนึ่งไม่ได้มากมาย เป็นส่วนหนึ่งที่ขับเคลื่อนระบบของ ภาคประชาชนของคนตาบอดให้เป็นที่เปิดเผยในสังคมภาพ ใหญ่ ผมคิดว่าปัจจุบันสังคมดีขึ้น เพราะด้วย Social network เทคโนโลยีเข้าถึงได้ง่ายขึ้น แต่เรายังมีความรู้สึกอึดอัดในกรณีที่เรา ทำกิจกรรมต่างๆ หรือสิ่งที่เราทำได้ แต่พอเป็นอย่างนี้เราโดนกีดกันทันที โดนตัดสิทธิทันที ถ้าทำก็ต้องฝืนมากๆ จนบางทีก็ไม่คุ้ม อึดอัดมากกว่า แต่ความรู้สึกเสียใจไม่มี” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

“จริงๆ แล้วเมื่อก่อน ผมตอนที่ผมมองเห็น ผมก็เห็นคนพิการอย่างตาบอดเป็นเรื่อง ตลกนะ เป็นเรื่องตลกนะเหมือนชายหัวเราะ อย่างคนพิการเดินไปตกท่อ ตกอะไร แต่พอมาเจอกับ ตัวเองมันตลกไม่ออก แล้วที่สำคัญที่สุดคือ เรามาเริ่มต้นนับศูนย์ใหม่ตอนนั้นมันอยากลำบากมากเลย ในการใช้ชีวิตอะไรต่างๆ ให้มันปรับตัวเข้ากับสังคม ก็เลย เราน่าจะเรียนหนังสือ เราน่าจะเข้าไป ทำงานในสังคมของคนพิการ เพื่อที่จะได้มีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ถ้าเราเป็นส่วนหนึ่งในการ

ทำให้คนพิการมันโตขึ้นได้ มันก็น่าจะทำให้ชีวิตเขาดีขึ้น เพราะว่าบางคนเราต้องยอมรับเลยว่าเขามีความเดือดร้อนจริงๆ เขาไม่มีทางไป คือ จนก็จนตัดตาดันไม่มีความรู้ไม่มีอะไร คือ เขาก็ใช้ชีวิตตามที่เขาใช้ไป มันก็เป็นแรงบันดาลใจอย่างหนึ่งที่อยากจะช่วยเขาให้เขามีชีวิตที่ดีขึ้น” (ชาญ สุปินะ, 2557)

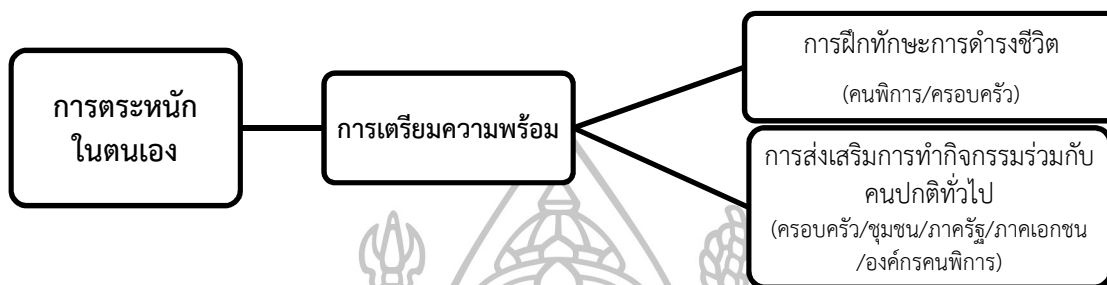
“พอเราปลูกฝังลักษณะนิสัยของการชวนชายเรียนรู้ด้วยตัวเอง พอเราออกมาทำงาน ออกมาใช้ชีวิตในสังคม เราก็นำเอาสิ่งที่เราเคยทำมาใช้ต่อ มันก็เลย ทำให้เกิดผลที่คิดและหาวิธีการตลอดเวลา จะไม่ถามว่ามีเหนื่อยมีท้อ มี เวลาเจอปัญหาเจออะไรอย่างนี้เยอะแยะมากมายก็มี แต่ว่าบางทีเราก็อ้างว่า เราก็อ้างไปต่อ เราหยุดอยู่แค่นี้ เราก็อ้าง ถ้าไม่ทำอะไร มันก็จะยิ่งถอยหลังก็อาจจะอดตาย ก็ต้องพยายาม” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“ตอนที่จบม.6 ตอนนั้นไม่ได้คิดว่าเขาจะเรียนต่อปริญญาตรีเลย เขาคิดว่าเขาอยากจะทำงานแต่พ่อเป็นคนบอกว่า อยากให้ลูกเรียนปริญญาตรี เพราะเหมือนกับเป็นความภาคภูมิใจจริงๆ พ่อคาดหวังถ้าเขาจบปริญญาตรี อยากให้เขาเป็นครู แต่ตัวเขาเองเขาไม่ได้อยากเป็นครูเลย เขาเหมือนโอเค อยากให้ลูกเรียนปริญญา เพื่อความภาคภูมิใจของพ่อ ตอนนั้นเขาไปเรียนไม่ได้เรียนแผนกครูด้วย แต่พ่อไปเรียนวิทยาลัยราชสุดา เขาเรียนวิชาเอก เรื่องการบริหารจัดการคะ แล้วก็พอจบปริญญาตรี เขารู้สึกว่าคือ พ่อภูมิใจมากเลย ลูกเป็นคนหูหนวก แล้วจบปริญญาตรี และเขาสามารถทำงานเลี้ยงดูตัวเอง เลี้ยงดูครอบครัวได้ เขารู้สึกว่ามันเป็นความภาคภูมิใจ ไม่ต้องทำให้พ่อแม่ห่วง” (ปริยานุช ศศิธรวัฒน์กุล, 2557)

“ใช้ความอดทน ชั้นดี อดทนกับ ถ้าผู้พิการทุกคนมีชั้นดีกับวิริยะผมว่าหาย มนุษย์คนเราเหมือนกันนะ แต่ผมว่าผมโชคดีที่เป็นอย่างนี้ เพราะว่าผมจะได้จะได้ เขาเรียกว่าอะไร มูลค่าเพิ่ม 2 เท่า ของความเป็นมนุษย์ อย่างอาจารย์ตื่นเช้ามากินข้าว อาบน้ำ ทำงานบ้าน ทำงานธุรกิจต่างๆเสร็จแล้ววนเรียนอย่างนี้ แต่ผมต้องใช้ความพยายามถึง 2 เท่า เพราะฉะนั้นผมต้องได้ความคุณค่าเป็น 2 เท่า เหมือนกับว่าเกิดมาชาตินี้คุ้ม เพราะว่าใช้ชีวิตมากกว่าคนอื่น 2 เท่า มีความพยายาม 2 เท่า ก็มีความพยายามกว่าคนอื่น 2 เท่า ทำอะไรก็มีความมานะกว่าคนอื่น 2 เท่า แสดงว่าเรามีอะไรได้มากกว่าคนอื่น 2 เท่า ที่ได้กว่าคนอื่น 2 เท่า” (เฉลิมพล กวยเนียม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การที่คนพิการสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจ คือ การมีโอกาสในการตัดสินใจในเรื่องที่กระทบต่อชีวิตตน สามารถเลือกดำเนินกิจกรรมตามที่ต้องการภายใต้กฎเกณฑ์ข้อกำหนดของสังคมนั้นๆ ซึ่งหัวใจของการดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจ อยู่ที่การสามารถตัดสินใจชีวิตด้วยตัวเอง มีสิทธิและโอกาสเลือกหนทางปฏิบัติเอง และมีอิสระเสรีที่จะประสบความสำเร็จหรือเรียนรู้จากความผิดพลาดของคนอื่น เช่นเดียวกับคนทั่วไป เกิดการรวมตัวกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความสมัครใจ เพื่อร่วมสร้างความเข้าใจหรือพัฒนาแนวปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ ของสังคม สามารถพึ่งตนเองได้มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป และมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเตรียมความพร้อมด้านการตระหนักในตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 25 การเตรียมความพร้อมด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

2. การสร้างการเรียนรู้

2.1 จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภท

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภทถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งทักษะชีวิตจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้คนพิการมีความเข้มแข็งมากขึ้น สามารถพัฒนาปรับตัวเองให้อยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ และช่วยให้คนพิการสามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้ทักษะชีวิตจึงเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานของบุคคลในการปรับตัวและเลือกทางเดินชีวิตที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ทดลองลงมือปฏิบัติ แล้วก็มั่นใจแล้วเราก็ดูให้เป็นแนวทาง เป็นทางเลือกให้คนพิการ ครอบครัวคนพิการยอมรับ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“จากการที่เขาทำงานกับสมาคม ทำให้เขารับการอบรมหลายเรื่อง อย่างเรื่องสิทธิคนพิการ เขาก็ได้รับข้อมูลเรื่องนี้มากขึ้น เขารู้สึกมั่นใจที่เขาจะต่อสู้กับเรื่องต่างๆ ได้ เขารู้สึกว่าเขาสามารถทำอะไรได้ด้วยตัวเองคะ” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

“แล้วก็อยากให้คนพิการเป็นกลุ่มก้อนหมายความว่า คนพิการคนนี้ ขึ้นบันไดเลื่อนไม่ได้ ทั้งหมดก็ขึ้นไม่ได้อะไรอย่างนี้ เช่น คนตาบอด ต้องมองคนพิการเป็นบุคคล เฉพาะบุคคล แต่ละคนก็มีความแตกต่าง ถึงแม้เราจะตาบอดหรือมองไม่เห็นเหมือนกัน แต่มีประสบการณ์เฉพาะตัว บางคนขึ้นบันไดเลื่อนไม่แข็ง แต่บางคนคล่องจะตาย เป็นรายบุคคล มีการยื่นหยุ่นคุยกันบ้าง แล้วก็คือสิ่งหนึ่งในฐานะคนตาบอดเลย คือ เรื่องการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ รัฐเอกชน มันมีข้อมูลอะไรเยอะมาก ที่มันออกมาในรูปแบบสื่อพิมพ์ หรือแม้กระทั่ง Website แต่ Website ถ้าทำให้มันเข้าไม่ถึงมันก็เข้าไม่ถึง

มันก็ทำให้เราขาดตรงนี้ พอมันยิ่งขาด มันก็ยิ่งกระหาย สิ่งนี้ถ้ามันเข้าถึงมันก็เป็นอะไรที่เราจะในการตัดสินใจ หรือการทำอะไรก็แล้วแต่ เราารู้สึกว่าเราเท่าเทียมกับคนอื่นบ้าง” (อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

“ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม อยากให้มาพูดคุยกับคนพิการ ให้คนพิการเข้าไปมีส่วนร่วมในการที่คุณจะทำ หรือจะตัดสินใจจะทำอะไร อย่างอันนี้แบบ คือ เวลาเขียนอาจจะไม่เอ่ยชื่อเขาก็ได้ คือ อย่าง BTS เขาให้ความช่วยเหลือดี บางครั้งเขาชอบมีกฎเกณฑ์อะไรๆประหลาดๆขึ้นมา เช่น ห้ามคนตาบอดขึ้นบันไดเลื่อน หรือว่า มีบางช่วงที่แบบมันมีคนตก เขาจะบอกต้องแบบว่า รปภ. 1 คน ต่อคนตาบอด 1 คน สมมุติเรามาหลายคน เขาจะไม่ให้เกาะไปที่เดียว จะมีกฎเกณฑ์อะไรประหลาด แต่มองว่าเขาตัดสินใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเขาก็หาวิธีแก้ปัญหาเพียงแต่เรามองว่า อันนี้ถ้าได้พูดคุยกันตาบอดหรือคนพิการบ้าง มันน่าจะทำความเข้าใจกันได้ อาจจะมีบางคนไม่สะดวกกับการขึ้นบันไดเลื่อน หรือบางคนอยากจะทำ คือ เราขึ้นได้ มันบางครั้งสิ่งที่ทำ ถ้าไม่ได้ถาม หรือไม่ได้ให้คนพิการมีส่วนร่วมมันจะออกมาประหลาดๆ อันนั้นส่วนหนึ่ง”(อิศวรา ศิริรุ่งเรือง, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภทเป็นการให้ความรู้แนะนำเกี่ยวกับการดูแลและสร้างเสริมให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ปกติสุข เฉกเช่นคนปกติทั่วไปรวมทั้งรับรู้ตระหนัก และเข้าถึงสิทธิต่างๆ ของคนพิการที่ปัจจุบันมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เกิดการยอมรับในตนเองและก้าวข้ามผ่านความพิการไปสู่การใช้ศักยภาพได้เต็มขีดความสามารถ ส่งผลให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างอิสระ

2.2 จัดอบรมหลักสูตรการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดอบรมหลักสูตรการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ มีความสำคัญต่อคนพิการ เพราะธรรมะคือธรรมชาติคือหนทางแห่งการพ้นทุกข์ ส่งผลให้คนพิการหันกลับมาเข้าใจตนเองและสิ่งรอบข้างมากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านจิตใจให้มีความเข้มแข็งและสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข คนพิการที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการปฏิบัติจะสามารถฝึกตนให้เป็นคนดีเป็นคนมีประโยชน์ทั้งต่อครอบครัวและต่อสังคม คนพิการที่ผ่านการอบรมจะสามารถหันกลับมามองตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากยิ่งขึ้น เกิดการตระหนักคุณค่าในตนเองซึ่งหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนทัศน์ที่จะสามารถนำหลักการสำคัญมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในแบบองค์รวมอันจะส่งผลดีกับการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการดำเนินชีวิตของคนพิการได้เป็นอย่างดี ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“เราออกไปบรรยายที่ไหนก็จะมีคนมารอบพบ บางทีก็โทรศัพท์เข้ามาถามปัญหาบางอย่างเราก็เลยให้คำแนะนำไป อย่างเช่นโทรหาเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติธรรมะ การที่นั่นมาคุยก็มีทั้งปัญหาการปฏิบัติธรรม แล้วก็การแก้ปัญหาชีวิตโดยทั่วไป แล้วไปหลังจากการบรรยายนี้ ก็มันมีคำถามอีก 3 อย่างนี้คือ ปัญหาการปฏิบัติธรรม เกิดการติดขัด แล้วก็ขอคำแนะนำแก้ปัญหาชีวิตภายในครอบครัว ภายในสังคม แล้วก็ขอกำลังใจ ส่วนมากจะเป็น 3 อย่าง” (กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“พอเรามาสอนใจธรรมะแล้วมันมีความคิดที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมไป มันเริ่มคิดมองเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นกับตัวเรานี้ มองให้เป็นความจริงมากยิ่งขึ้น แต่ก่อนเรามองแบบลบ เราไม่น่าเป็นเรา เราไม่น่าโชคร้าย เราไม่น่าเป็นลมหมดเลย จะมองในแง่ดีมันก็ไม่ได้ แต่ถ้ามองในอีกแง่ก็คือ

โลกของความเป็นจริง ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความทุกข์เป็นของคนธรรมดาทั่วไป พอเรามองในแง่นี้เราได้วิธีจากการที่เราสนใจธรรมะ ได้วิธีคิดที่มันไม่เหมือนเดิม เราคิดแต่เรื่องบวกเรื่องลบ แต่มีความคิดอีกอย่างหนึ่งที่มันไม่ได้บวกไม่ได้ลบโดยตรง แต่เป็นความคิดที่เป็นความจริง”(กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“ธรรมะ การเข้าสู่ธรรมะมันมี 3 ขั้นตอน อันนี้เป็นหลักสำคัญของผู้ปฏิบัตินะ มี 3 ขั้นตอน อันดับแรกคือ การได้อ่าน จากการอ่านการฟัง เป็นการอ่านการฟัง แค่อ่าน ฟัง เราก็เริ่มที่จะรู้ว่าสิ่งนี้ประโยชน์สำหรับเรา แต่ถ้าลึกลงไปอีกขั้นคือขั้นที่ 2 คือ คิด ใคร่ครวญ หาเหตุผล เป็นการที่ต้องอาศัยการทดลอง คิด ปลูกเป็นทฤษฎีอะไรขึ้นมาทางด้านจิตใจ ใคร่ครวญผลนั้นมันเป็นจริงไปได้ ธรรมะมันช่วยดับทุกข์เราได้นะ แค่อ่าน ฟัง เราก็สบายใจแล้ว แล้วถ้าเราได้ปฏิบัติมันน่าจะลึกซึ้งมากกว่านี้”(กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

“การปฏิบัติตน ก็คือ การปฏิบัติธรรม คือ การหันกลับมาดูตัวเอง หันมาดูตัวเอง มาดูว่ามันเป็นเรื่องของร่างกายที่มันเป็นของมันเอง สภาพของร่างกาย ซึ่งคนทุกคนมีสิทธิพิการทั้งนั้นแหละ อย่างว่าแต่เราเลย การดูคนที่ไม่ได้ฝึกจิตมันจะเดี๋ยวเดียวก็ไปแล้ว เพราะเราเคยชินกับอารมณ์ภายนอกใช้ใหม่ การกลับมาดูตัวเองเป็นสิ่งที่ยากมาก เพราะฝึกที่จะใช้หลักของกรรมฐานให้มีสติ ต้องมีร่างกายที่มันผูกจิตเอาไว้ ที่เป็นปัญหาคือ จิตที่มันไป ไปตามอารมณ์ ไปตามความคิด แต่ถ้าเราเอาจิตมาอยู่ที่เกาะ เอาร่างกายมาเป็นที่เกาะ ให้มันเกาะอยู่กับตัวเรา การเกาะอยู่กับตัวเองเป็นการหันกลับมาดูตัวเอง เป็นการปฏิบัติตนเอง เพราะเราทำไปจิตมันก็ไป เราก็กลับมาอยู่กับตัวเอง ฝึกบ่อยๆ มันจะรู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องตัวเอง มันจะรู้ว่าความพิการมันไม่ได้อยู่ที่ใจ ที่ร่างกายตั้งหากแต่ใจ ถ้าใจพิการจริง ใจมันก็วิ่งไป มันก็ไม่กลับมา ใจมันวิ่งไปวิ่งมา ใจอิสระ ใจไปไม่ได้ แต่ใจไปได้ แปลว่าจิตใจมันสำคัญกับร่างกาย ความสุข ความทุกข์ ความเดือดร้อนต่างๆมาจากใจทั้งนั้นแหละ เข้าใจเรื่องของใจเราเอง อาศัยมีสติควบคุมมัน แล้วอาศัยมีปัญหาว่า จุดนี้เป็นเรื่องของธรรมชาติที่พาไปเอง แต่เดี๋ยวมันก็ไป เดี่ยวมันก็มา เดี่ยวมันก็ไป เราก็ยังไม่ต้องไปบังคับอะไรมันมากที่จะตามดูมัน เข้าใจกลไกของชีวิตเราว่ากายเป็นอย่างนี้นะ เราก็จะมีมันเหมือนอย่างเรา เราไม่เคยมีความรู้เรื่องแบบนี้มาก่อน พอมารู้เข้ามันเป็นของวิเศษสำหรับเรา แล้วคนที่มีปัญหาแบบเรา เราก็บอกวิธีการทำยังงี้สิ เราจะรู้สึกสบาย ผ่อนคลายขึ้น อย่าไปวิ่งตามจิตตามใจ อย่าไปผลักไสความทุกข์ที่เกิดจากตัวเรา ให้อยอมรับ แล้วก็เข้าใจอารมณ์ของจิตใจ แต่ก็ทำงายๆ โดยการฝึกจิตมาดูตัวเอง มันเป็นความเมตตา อยากให้คนที่มีความทุกข์ พ้นจากปัญหาที่เราเป็น จะทำอย่างไร ก็ทำด้วยวิธีการที่เราเป็น ทำได้ยังไง ตัวเองก็ต้องทำได้เหมือนกัน เพราะมันมีเรื่องของการมีใจเหมือนกัน ถ้าคนที่มีความรักความสุขเป็นความทุกข์ต้องการให้ชีวิตก้าวหน้า เขาต้องรับสิ่งเหล่านี้ไปได้ และก็ได้ผล คนที่มีความทุกข์มากๆ ก็ช่วยกันแบ่งไม่ได้ เพราะว่ามันมีการต่อต้าน แต่ถ้าเขาวางอึดตาตัวตนที่คิดต่อต้าน ลองทำตาม เขาจะเข้าใจตัวเขาเอง เราไม่ได้ไปทำให้ไม่ได้ไปบังคับให้เขาทำ หรือไม่ได้ไปทำให้เขา เราทำเอง เขาจะได้พิสูจน์ตัวเองว่านี่เป็นของจริง มันเกิดเพราะที่เมตตาอยากบอกให้คนที่เขามีปัญหาได้ปฏิบัติตาม”(กำพล ทองบุญน่ม, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่าการจัดอบรมหลักธรรมสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ ควรจัดหลักสูตรอบรมให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อที่สามารถปฏิบัติ ฝึกฝนด้วยตนเองได้โดยมุ่งเน้นให้คนพิการแต่ละประเภทได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับตนเอง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยมีการสอดแทรกธรรมะ

ประยุกต์ในรูปแบบกิจกรรมที่ผสมทั้งศาสตร์และศิลป์ทั้งความสุข ความเพลิดเพลินแต่ต้องแอบกับกับหลักธรรมะซึ่งการจัดอบรมหลักธรรมสู่การปฏิบัตินั้นเป็นหนทางสู่ชีวิตที่ดีงามและเป็นสุข

2.3 จัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม

ในการสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักรู้ในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การจัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคมนั้น เป็นการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความตระหนักของคนพิการถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ปรารถนาจะร่วมและมีส่วนช่วยเหลือสังคม โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนเองที่สามารถรวมแก้ไขปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสังคมนั้นเพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความมีน้ำใจไมตรีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยไม่หวังผลตอบแทน การดำรงชีวิตในสังคมที่มีการช่วยเหลือกันถึงแม้ว่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับคนพิการก็ตาม แต่ก็เต็มใจที่จะแบ่งปันให้การช่วยเหลือเอื้ออาทรกัน นั่นคือ การแสดงออกถึงความมีจิตสาธารณะ ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ก็เริ่มแรกที่ประสบอุบัติเหตุตัดขา มันก็ท้อ ไม่อยากได้อะไร มาได้ปี 2 ปี เราฮึดสู้เราก็ประกอบอาชีพ แล้วเราก็เขามาสังคม แล้วเราก็ได้มาเป็นประธาน ประธานรุ่นประธานนี้เรื่อยๆ มันก็เลยมีความภาคภูมิใจว่าถึงเราพิการเราก็ช่วยเหลือสังคมได้” (สายยันต์ จันทร์, 2557)

“เปลี่ยนวิกฤต เป็นโอกาส ใหม่ๆ ประเด็นความภาคภูมิใจก็สำคัญ เมื่อเราได้ทำอะไรสักอย่างเกิดขึ้นมา แล้วเกิดความภาคภูมิใจในตรงนี้ก็เกิดขึ้นมันก็จะมีความต้องการช่วยเหลือตัวเอง ในรูปแบบอื่นๆ ต่อๆ ไป เราภาคภูมิใจในสิ่งที่เราทำ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“การทำประโยชน์เป็นการทำตัวเองให้มีคุณค่า เพราะเราไม่เคยทำประโยชน์กับคนอื่นเลย เรารอแต่รับประโยชน์จากคนอื่น แล้วมันจะมีคุณค่าได้ไง เป็นคนที่ด้อยในสังคม ถ้ามีคุณค่าคือแบ่งปันให้สังคมบ้าง ด้านร่างกายแบ่งปันไม่ได้ ด้านจิตใจด้านความรู้กำลังใจหรือแง่คิดต่างๆ แบ่งกันก็ได้ มีหลายคนที่มีความสามารถทางด้านจิตใจ เอาไปทำอะไรแปลกๆ ไม่ได้ ตัวเองก็ไม่ได้มีคุณค่าที่แท้จริง ไปโชว์อย่างนั้นโชว์อย่างนั้นมันไม่ใช่คุณค่าที่แท้จริงของความพิการ มันเป็นคุณค่าที่ยังเทียมๆ อยู่ ของจริงคือ ตัวเองต้องมีความสุข แล้วก็ไปแนะนำผู้อื่นให้มีความสุข โดยที่ไม่ต้องอาศัยสิ่งประกอบ ข้างนอกที่เป็นวัตถุ ทำไมผมเรียนภาษาอังกฤษ แล้วไปสอนเขา ทำไมเราจะประดิษฐ์หนังสือขึ้นมา อันนั้นไม่ใช่ทำให้ตัวเองมีคุณค่า มันทำให้ตนเองมีอาชีพ กับทำตัวเอง มีโอกาส ไม่เอาไม่เอาประโยชน์” (กำพล ทองบุญนุ่ม, 2557)

“เราจะสังเกตคนพิการมันมีความพิการมันเป็นเฉพาะบางส่วนเท่านั้นเอง บางส่วนก็ใช้ได้ดีมากนะ อย่างผมทั้งร่างกาย ร่างกายอาจจะไม่มีอะไรที่จะทำประโยชน์กับคนอื่นได้เลย แต่มีสมองมีจิตใจที่จะทำนั่นนี้ได้ ส่วนที่เหลือแล้วใช้ได้ ควรเอามาทำประโยชน์ ถ้าหากว่าจิตใจมันไม่ปกติร่างกายไม่ปกติ ก็อันนี้หน้าที่เหลือ ถ้าร่างกายไม่ปกติแต่ใจปกติอยู่” (กำพล ทองบุญนุ่ม, 2557)

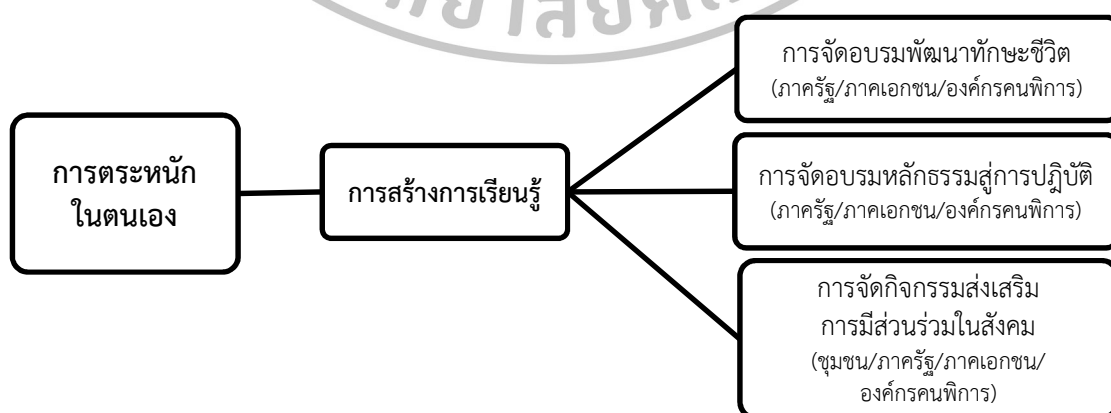
“มันเป็นสร้างเครดิตให้สังคมยอมรับว่า สิ่งบางอย่างที่เราถ่ายทอดออกสู่สังคมนั้นมันเป็นจริงและใช้ประโยชน์ได้ คือ ยอมรับให้มูลนิธิฯ เป็นเหมือนเสมือนหนึ่งสถาบันของชุมชนอย่างน้อยเครดิตที่ได้จากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนก็ช่วยให้เราทำงานง่ายขึ้น แล้วเรื่องการศึกษาด้วยความที่สังคมไม่ค่อยได้ให้โอกาส แล้วไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องปัญหาอุปสรรค ความเหลื่อมล้ำใน

คนพิการมากนั้กมันก็ทำให้ตัวคนพิการ เข้าสู่ระบบการศึกษาค่อนข้างยาก โดยเฉพาะเรื่องของการไปเรียนร่วมในระบบ จะด้วยข้อจำกัดของโรงเรียน ของกำลังคนในการศึกษาเอง ที่จะเปิดโอกาสให้คนพิการ เพราะฉะนั้นคนพิการด้วยความที่ทุกอย่างยังไม่พร้อมและเอื้อให้คนพิการเข้าสู่ระบบทางการศึกษาจะทำให้คนพิการดำรงชีวิตยากลำบาก เพราะฉะนั้นแต่ถ้าถ้าเราย้อนมาว่าการช่วยตัวเองดำรงชีวิตอยู่ได้มันเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาเป็นแค่ใบเบิกทางส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สร้างการยอมรับของคนในสังคม แต่ทั้งหลายทั้งปวงตัวเราเองต้องสร้างการยอมรับจากตัวเราเอง จากความรู้ความสามารถขึ้นมา และพยายามช่วยเหลือตัวเองให้ได้ ไม่เป็นภาระใคร” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“เข้าไปมีบทบาทในเป็นกรรมการของชมรมคนหูหนวกจังหวัดเชียงใหม่ เป็นรองประธานณะคะ รองประธาน ตำแหน่งกรรมการแต่ว่าเป็นรองประธานคะ แล้วก็อาจจะมามีบทบาทในการเป็นคณะทำงานในโครงการต่างๆเช่น โครงการเรื่องของบริการล่ามภาษามือในโทรศัพท์ที่ทำร่วมกับมูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย แล้วก็อันที่ 3 ก็จะมีว่าเป็นที่ปรึกษา เช่น กรณีที่จะมีการอบรมคอมพิวเตอร์ ก็จะเชิญไปเป็นที่ปรึกษา ที่พอนึกได้ก็มีเท่านี้คะ” (ปริยานุช ศศิธรวัฒนกุล, 2557)

จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การส่งเสริมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคมนั้นจะส่งผลให้คนพิการมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวม รับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม เป็นคนที่มีความคิดในทางที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น และมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าคนอื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ง่ายอย่างเป็นที่รักใคร่ของคนรอบข้าง และมักจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้างเมื่อตนเองเดือดร้อน และที่สำคัญเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการด้านการตระหนักในตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักในตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 26 การสร้างการเรียนรู้ด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

3. การเสริมพลัง

3.1 สนับสนุนคนต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

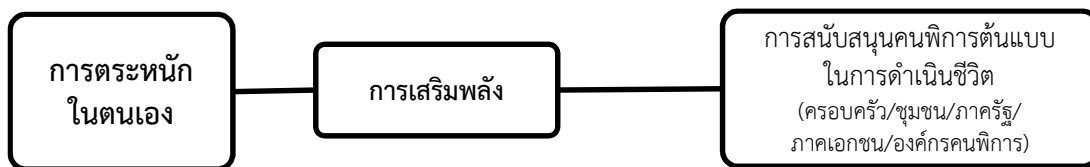
ในการเสริมพลังด้านการตระหนักในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การสนับสนุนคนต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของคนพิการเป็นอย่างมาก โดยคนต้นแบบนี้้อาจเป็นคนในครอบครัว คนใกล้ชิด หรือบุคคลสาธารณะที่มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่สามารถเป็นแบบอย่างได้หรือประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้คนพิการสามารถนำแนวทางในการดำเนินชีวิตมาปรับใช้กับตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดพลังใจในการดำเนินชีวิต รวมทั้งเกิดความตระหนักคุณค่าในตนเอง ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“คือ บางที่เราอาจจะต้องหา คือ ผมไม่รู้ คือ อย่างบางคนเขาสามารถที่จะทำแล้วประสบความสำเร็จได้ คือ ถ้าเราศึกษาคนที่ประสบความสำเร็จหลาย ๆ คน อย่างคุณตัน อิชิตัน มัน เป็นเพราะวิธีคิดบางอย่างที่ทำให้ผลลัพธ์มันแตกต่างจากคนทั่วๆ ไปนั่นเอง ผมมองตรงนี้นะ ส่วนหนึ่งเป็นวิธีคิดของคนทำงานในวงการคนพิการด้วย บางทีก็อาจจะคุ้นเคยกับรูปแบบเดิมๆ ที่มันทำแล้วประสบความสำเร็จ อย่างจัดสัมมนา จัดอบรม มันก็คนที่มาฟังก็คือ คนที่อยู่กับคนกลุ่มนั่นเอง มันไม่ได้ขยายไปข้างนอก ไม่มีคนข้างนอกรู้เรื่องด้วย เพราะฉะนั้นต้องหาวิธีการใหม่ๆ สื่อสารทำงานกับคนที่ไม่รู้จักมากขึ้น แทนที่จะอยู่ด้วยกันแค่นี้” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“เป้าหมายที่ 1 คือ ผมคิดว่า พูดตรงๆ นะ อย่าหาว่าผมโม้เลย จริงๆ ผมก็มองในหลวงนะ จริงๆผมมองในหลวง สองมองแม่ผม เพราะแม่ผมตาบอดเหมือนกัน คุณแม่ตาบอดสนิท และไม่ได้เรียนหนังสือเลย และแม่ผมเรียน ไม่เรียนหนังสือ แต่เลี้ยงลูก 4 คน ตาบอด 2 ตาดี 2 จบปริญญาโท 3 จบแล้วไม่จบคนหนึ่ง ไม่จบ คนหนึ่งที่ไม่จบไม่ใช่เพราะไม่ใช่ไม่มีปัญหาส่งนะ ไม่จบเพราะแกล้ง ปัจจุบันก็โอเค คุณแม่ผมหลีกเลี่ยงความขอลานให้เร็วที่สุด วันหนึ่งจากขอลานมาขายล็อตเตอรี่ ขายหมาฝรั่ง ทำธุรกิจ เริ่มแล้ก็กลายเป็นที่พึ่งของคนตาบอด พลัดถิ่นเยอะแยะที่ย้ายมาจังหวัดนน คือ ถ้าพูดถึงแม่ผมคนตาบอดที่น้ำซึฟล่างๆ วณิก หรือขาย ล็อตเตอรี่อะไรต่างๆ ผมว่าเก่าๆ นะ ผมว่าประมาณ น้อยครับ ไม่ถึง 10% ไม่รู้จักชื่อแม่ผม ทั้งที่ไม่ใช่ช่างการมากมาย ด้วยสมัยก่อนวงการคนพิการมันแคบ ก็รู้จักแม่ผมหมด ผมก็ได้บาร์มีแม่ ได้ทำงานตรงสังคมเป็นพื้นฐานเหมือนกัน ทำให้บางอย่างอาจจะยากหน่อย เพราะเอาแม่มาพูด ก็โย่งไปรู้จักกัน น้ำ ป่า ก็เป็นอย่างนี้ครับก็เลยทำงานตรงนี้ง่ายขึ้น เพราะผมมี Idol คือ แม่ พระเจ้าอยู่หัว และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ผมไม่ชอบความไม่ยุติธรรม ผมไม่ชอบความเอาเปรียบ ไม่ชอบอะไรที่เอาเปรียบกัน ไม่ยุติธรรม” (วิรัช สุขเจริญ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนคนต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ซึ่งการดำเนินชีวิตของคนพิการจำเป็นต้องมีหลักยึดถือและปฏิบัติ หากมีแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตก็จะส่งผลให้คนพิการได้เห็นรูปแบบตัวอย่างของคนพิการในการปฏิบัติตัวที่ดีในการแก้ปัญหา ได้แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ สามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับตัวเอง สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคนพิการในเรื่องของกระบวนการเสริมพลังด้านการตระหนักในตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 27 การสร้างเสริมพลังด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

4. การรวมกลุ่ม

4.1 สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ในการรวมกลุ่มด้านการตระหนักในตนเองนั้น จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ พบว่า การรวมกลุ่มของคนพิการและประสานงานกับองค์กรต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกลุ่มช่วยเหลือตนเองของคนพิการ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพกลุ่มช่วยเหลือตนเองให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ซึ่งการรวมกลุ่มของคนพิการไม่ว่าจะเป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ หรือในรูปแบบใดๆ ก็ตาม จะส่งผลให้คนพิการได้รับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม การช่วยเหลือและให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทำให้คลายความทุกข์ ปรับตัว และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองดีขึ้น ดังที่คนพิการกล่าวว่า

“ผมมองบทบาทของคนพิการและองค์กรคนพิการเป็นหลักนะตรงนี้ เพราะว่าในฐานะที่เป็นเจ้าของปัญหา ถ้าเราตระหนักและเราเห็นความสำคัญ เรารู้ว่าเราทำสิ่งนี้เพื่ออนาคตคนพิการในภายภาคหน้า เราจะต้องทำ เรารอใครไม่ได้ ประการที่ 1 อันที่ 2 ก็คือเรื่องของบทบาทการให้การศึกษาในเรื่องของความหลากหลายของคนที่จะอยู่ร่วมกันนะครับมันก็น่าจะช่วยให้คนมีความตระหนักในเรื่องของความแตกต่างทางกายภาพ ทางวัฒนธรรม มากขึ้น คือ เราก็น่าจะปรับ จริงๆ ประเทศไทยพูดกับสังคมมานานแล้วนะ แต่ว่ามันเป็นพวกสังคมที่อยู่รวมกัน คือ มันก็มันกันได้ง่ายจนบางทีมันไม่ได้คิดถึง ความแตกต่างเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งมันสำคัญนะ คือ ถ้าเราไปอย่างประเทศมาเลเซีย เขากลับกันได้ง่าย และเขามีความขัดแย้งทางเชื้อชาติกันอยู่ อันนี้มันเห็นชัดเขามิ แต่ประเทศไทยเราไม่ค่อยเห็นภาพแบบนี้ทั้งที่ประเทศไทยเราก็มีความหลากหลายนะ แต่เราก็สามารถที่จะใช้ความเป็นไทยของเราอยู่ด้วยกันได้อย่างลงตัว แต่มันก็ทำให้เราลืมนึกถึงประเด็นเล็กๆ น้อยๆ ที่มันต่างกัน และมันก็สำคัญนะครับ เพราะฉะนั้นการให้การศึกษาให้กับคนในเรื่องของความแตกต่างทั้งหลายเขาจะได้ตระหนักมากขึ้น ทำให้คนเห็นคุณค่า คือ ทำอย่างไรให้คนเห็นคุณค่าของคน อย่างความเป็นคนที่แตกต่างกันมากขึ้น” (สว่าง ศรีสม, 2557)

“คือ เราทำงานร่วมกับสภาคคนพิการในประเทศไทย สภาคคนพิการทุกประเทศของประเทศไทย ก็เข้าไปจัดสรรตำแหน่งกัน ไปเหมือนกับคอยเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพราะว่าป็นยุคใหม่

แล้วที่ทุกคนต้องประสาน และแต่ละจังหวัดจะมีอนุกรรมการของคณิศรทางจิตเข้าไปร่วมกับประเภทอื่นๆ คอยพิจารณางบประมาณ แล้วเรื่องอื่นๆ ด้วยเหมือนกัน แล้วก็จะมีชุดของติดต่อกัน พก. แล้วจะได้งบประมาณ ปีละ 10 ล้าน แต่ผมก็เป็นอนุกรรมการด้วยทางจิต ก็จะเข้าไปกลั่นกรองโครงการ แล้วที่นี้จะป็นอนุกรรมการใหญ่ของพก. ว่าโครงการอะไรไหน หรือว่าโครงการเราผ่านหรือไม่ผ่าน” (พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ, 2557)

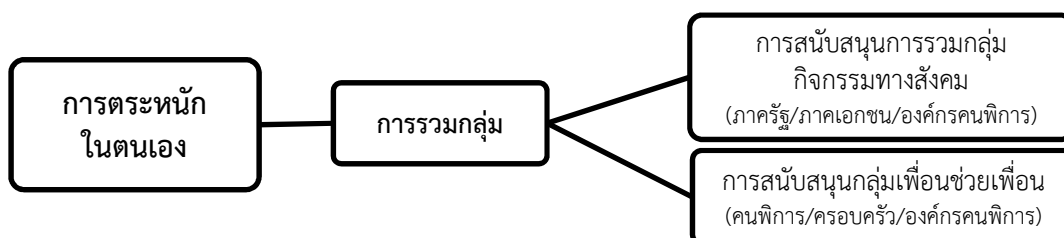
“คนในสังคมก็ต้องช่วยเหลือเราด้วย เรื่องเงินบริจาค ความช่วยเหลืออื่นได้ หรือ การซื้อผลิตภัณฑ์อะไรต่างๆ ก็สังคมก็ต้องมีส่วนตรงนั้น ช่วยเหลือเรา และในขณะเดียวกันเราก็ แบ่งปันให้กับสังคมเรื่องความรู้ ความเป็นประโยชน์จากบทบาทที่เราแสดงออกจากสื่อกระจายออกไป สื่อ Network, Social Network จากสื่อสิ่งพิมพ์ จากสื่อวิดีโอที่น้องออกไปมันก็ทำให้สถาบันการศึกษา อย่างการศึกษา เล่าเรียน มีความเชื่อในความรู้เรา ยอมรับในความสามารถขององค์กรของคณิศร และรวมถึงองค์กรเอกชนอะไรอีก อย่างพวกโรตารี อุทยานการอาชีพ” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“ความช่วยเหลือในตัวเองของคณิศร ที่สามารถสานต่อ สานต่อแนวคิด สานต่อ สิ่งที่เราวางแนวทางไว้ และสามารถสานต่องานไปได้ อันนี้มีความภาคภูมิใจ แล้วก็การดำเนินงานที่มัน หลังๆ เริ่มเอื้อกับคณิศรมากขึ้น ที่ไม่ได้เจาะจงคณิศรทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว อันนี้ เป็นความรู้ความมั่นใจและการจัดความช่วยเหลือที่มันเริ่มมีความต่อเนื่อง โครงการที่เราเริ่มมีความ ต่อเนื่องโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งกิจกรรมโครงการ คือ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักก็เอา ไม่มีก็ไม่เอา ไม่ได้เราก็ทำได้ต่อไป” (ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์, 2557)

“คือ องค์กรสมาคมนี้ ก็มีทำกิจกรรมร่วมกับทางหน่วยงานราชการ แล้วก็คนปกติ อยู่เหมือนกัน อย่างผม ผมได้มีโอกาสไปเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนของคณิศร องค์กรคณิศรก็ไปทำหน้าที่ตรงนั้น พอเราไปอยู่ตรงนั้น เราก็เหมือนกับว่า เราเปิดโลกได้กว้างคิดอีกระดับหนึ่ง ในรูปแบบของสังคมคนปกติ สังคมที่มีหลายระดับ ทั้งผู้ใหญ่ ทั้ง คนปกติ เราก็เอาความรู้ตรงนั้นมาใช้ในการแนะนำองค์กรของเรา ได้มีการไปดูงานตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้เรามีประสบการณ์ตรงนั้นมากขึ้น” (ชาญ สุปินะ, 2557)

จากความคิดเห็นดังกล่าวจะเห็นว่า การรวมตัวของคณิศรแต่ละประเภทที่มีการ เผชิญปัญหาที่คล้ายกันมารวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้คณิศรได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นประสบการณ์ เพื่อเอาชนะปัญหา ชนะความพิการการเจ็บป่วย หรือภาวะวิกฤตที่เผชิญ อยู่ สมาชิกต่างให้ความช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งการรวมกลุ่มและประสานงานกับ องค์กรต่างๆ ของคณิศรมีเป้าประสงค์หลักในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาคนพิการใน ทุกๆ ด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ส่งเสริมการฝึกอบรบอาชีพและจัดหาสถาน ประกอบการรองรับแรงงานคนพิการ สนับสนุนด้านการศึกษา ตลอดจนผลักดันให้คณิศรมีส่วนร่วม ในสังคมอย่างเต็มที่ ซึ่งก็จะช่วยให้คณิศรมีโอกาสและมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันกับบุคคลทั่วไป ในสังคมรวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณิศรด้านการตระหนักใน ตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากคณิศรในเรื่องของกระบวนการรวมกลุ่มด้านการ ตระหนักในตนเอง สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 28 การรวมกลุ่มด้านการตระหนักในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

ส่วนที่ 3 สรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการและการสัมภาษณ์เชิงลึกคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเอง เพื่อการพึ่งตนเองตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 10 คน สามารถสรุปผลข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และประกอบด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนโดยเป็นวงจร 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง และ 4) การรวมกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท
		2) จัดวิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ
		3) จัดอบรมอาชีพตามความสนใจและความถนัดของคนพิการแต่ละประเภท
		4) ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน
1.3 การเสริมพลัง	1) เปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่คนพิการแต่ละประเภท	
	2) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ	
	3) สนับสนุนให้คนพิการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง	
1.4 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	
2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้
		2) ฝึกฝนให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ
		2) จัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
		3) ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน
	2.3 การเสริมพลัง	1) เปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม
		2) จัดทำกองทุนสนับสนุนด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ
		3) ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่สาธารณะ
	2.4 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
3.เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความตระหนักในสำคัญของการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำโปรแกรมเฉพาะสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการรับรู้ข่าวสาร
		2) จัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท
	3.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

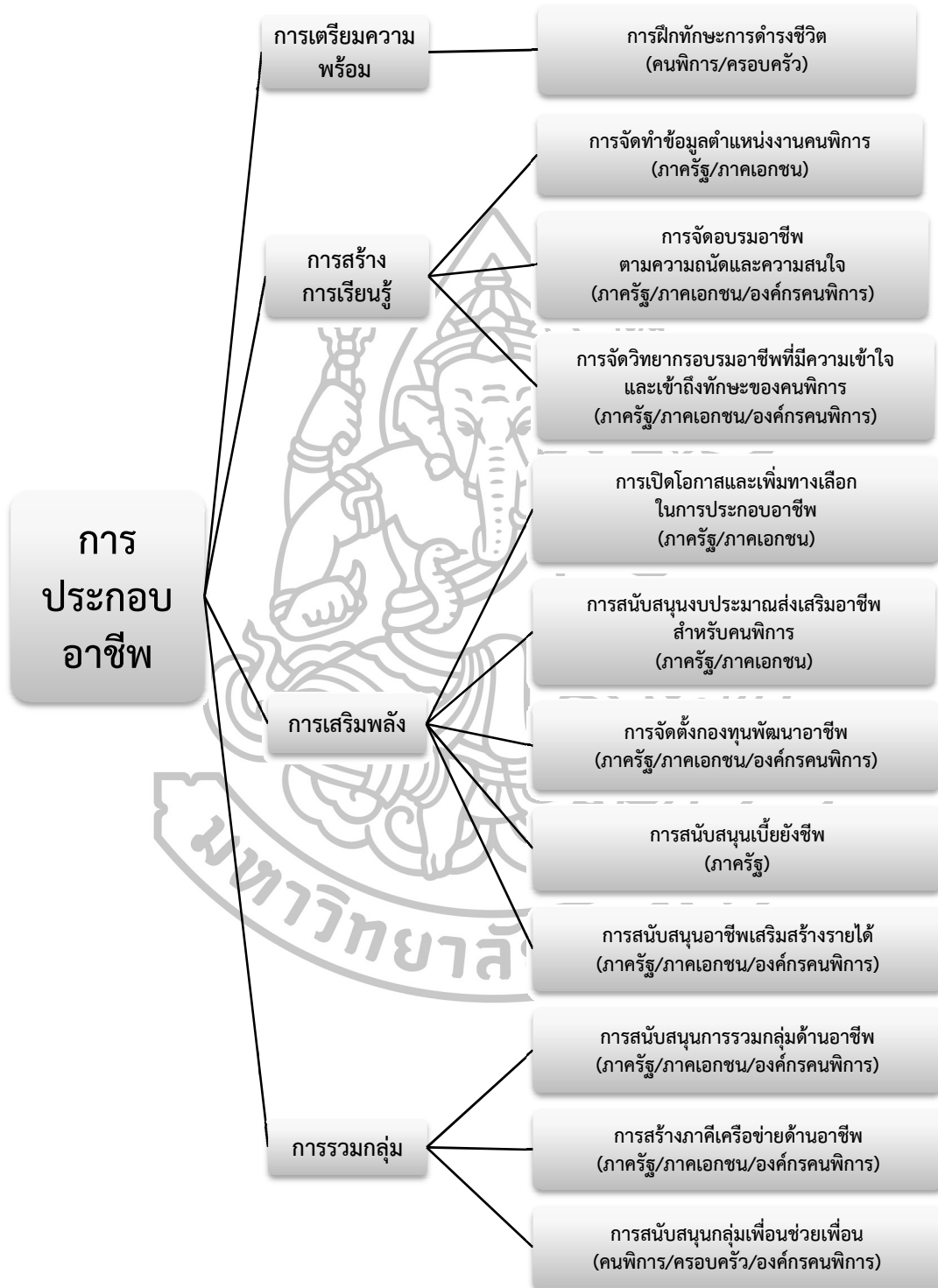
องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		2) เพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการ
		3) สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอารยสถาปัตยกรรมที่มีมาตรฐานสากลให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม
		4) ดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณะให้มีความสมบูรณ์
	3.4 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1)สร้างความรู้ความตระหนักในความสำคัญของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงได้
		2) จัดอบรมให้ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเกี่ยวกับการดูแลตนเอง รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับ
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนทางการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอ
	4.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภท
		2)จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม
		3) สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรเครื่องมือ อุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ตารางที่ 4 ตารางสรุปผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

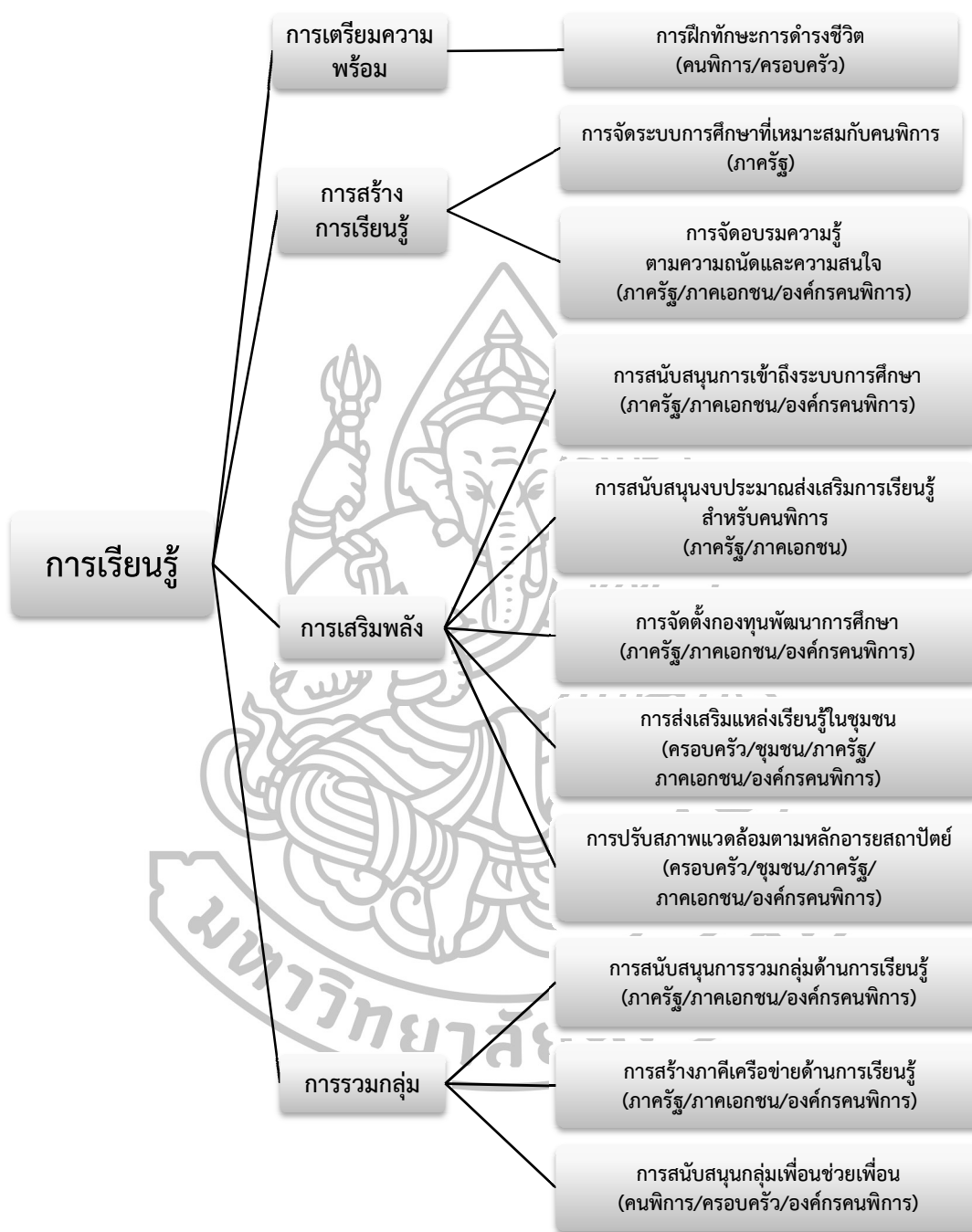
องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		4) จัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตยกรรม
		5) ผลักดันกฎหมายและนโยบายต่างๆ ด้านสุขภาพของคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม
	4.4 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
5.การตระหนัก ในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม คนพิการ	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้
		2) ฝึกฝนคนพิการให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภท
		2) จัดอบรมหลักสูตรการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ
		3) จัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม
	5.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนคนต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต
	5.4 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ตามแผนภาพ ดังนี้

สรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 29 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ (คนพิการต้นแบบ)

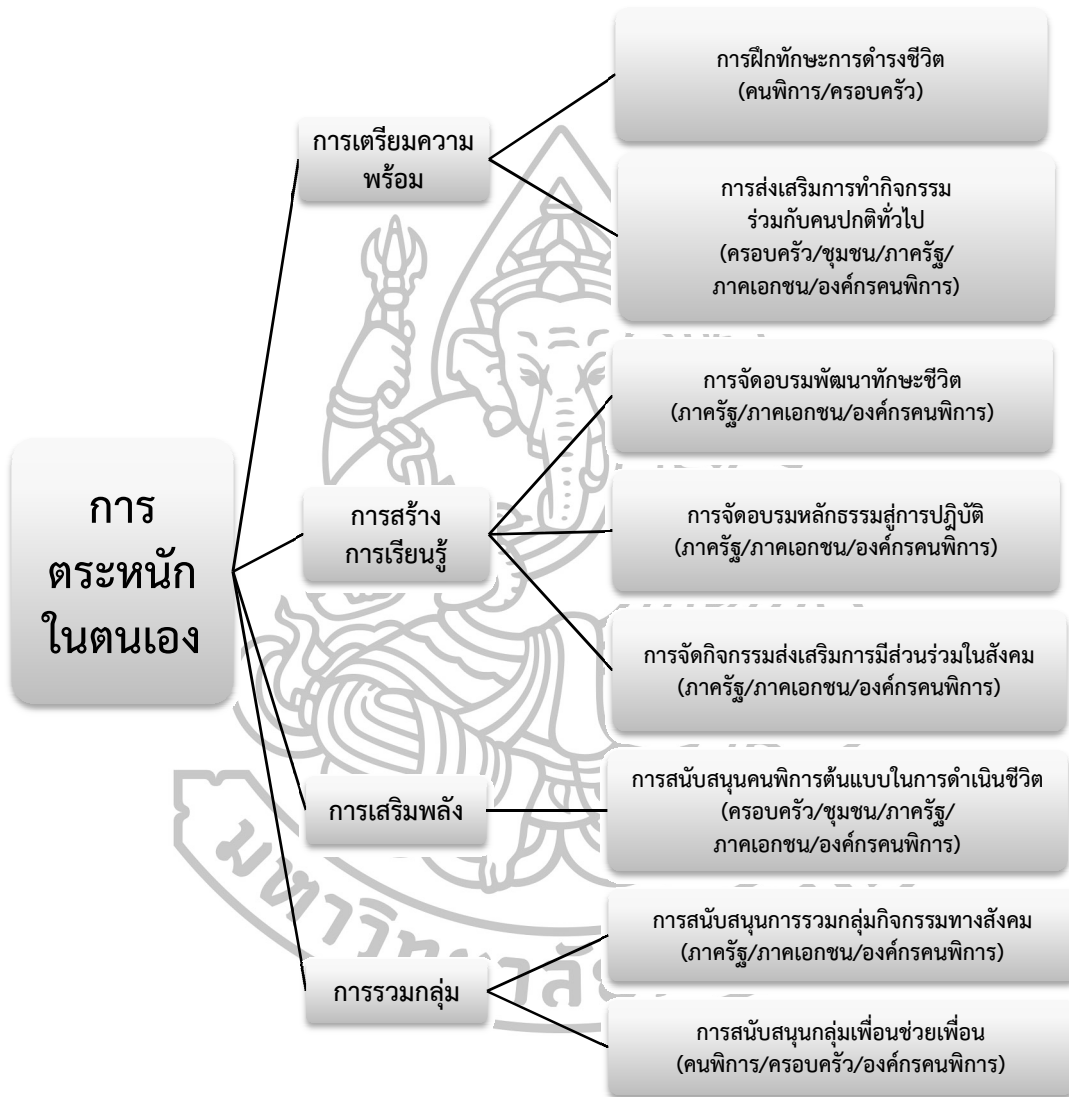
ภาพที่ 30 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
ด้านการเรียนรู้ (คนพิการต้นแบบ)

ภาพที่ 31 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (คนพิการต้นแบบ)

ภาพที่ 32 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
ด้านการดูแลตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

ภาพที่ 33 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (คนพิการต้นแบบ)

บทที่ 6

ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถ ในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการสังเคราะห์การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

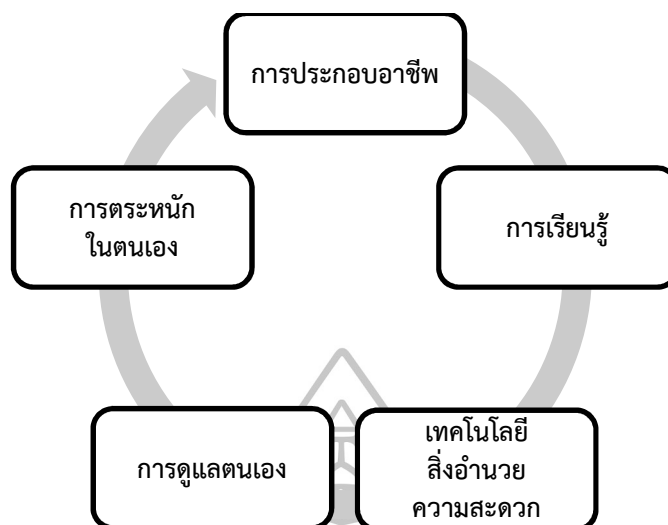
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 2 สรุปผล

โดยการนำเสนอข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละส่วน มีประเด็นที่น่าสนใจดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง ทั้งจากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง (Self-reliance) แนวคิดเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการไทยในปัจจุบัน อาทิ เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540 - 2544 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 4 (ระหว่าง พ.ศ. 2540 - 2559) สามารถสรุปได้ว่า กรอบความคิดการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 34 กรอบความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของ
คนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการในรอบที่ 1 ผู้วิจัยนำกรอบความคิดการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ทั้ง 5 ด้าน มาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นปลายเปิด (แบบสัมภาษณ์) เกี่ยวกับองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 17 คน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ซึ่งผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ สามารถสรุปผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
1. การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ
	1.3 การเสริมพลัง	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น
		2) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป
		4) สร้างสภาพแวดล้อมให้เข้าไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
1.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน	

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
2. การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
		3) พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ
		2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท
		3) มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ
		4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท
	2.3 การเสริมพลัง	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
		2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่อง อารยสถาปัตย์ (Universal Design)
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)
	3.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสม และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท
	3.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล		

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
		3) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		4) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ
	4.3 การเสริมพลัง	1) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ
		2) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละ
		3) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท
	4.5 การรวมกลุ่ม	1) สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 5 ตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
5.การตระหนักในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่
		2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม
	5.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ
		2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป
5.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	
	2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท	
5.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ	
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

จากตารางสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 พบว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. องค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 35 องค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

2. กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผล และ 5) การรวมกลุ่ม ซึ่งสามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 36 กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ทั้งหมด 63 ข้อ (รายละเอียดตามตาราง) ซึ่งผู้วิจัยนำผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 1 มาทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนาและสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อใช้ในการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการรอบที่ 2 ต่อไป

2. ผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2

การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการทั้ง 17 คน แสดงความคิดเห็น แล้วนำผลการสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ สามารถสรุปผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง	5.00	5.00	0.00
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
		2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ	4.00	4.00	0.00
	1.3 การเสริมพลัง	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น	4.00	4.00	0.00
		2) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	0.50
		4) สร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นที่ไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท	5.00	5.00	0.00
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	4.00	4.00	1.00
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท	5.00	5.00	0.00
	1.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน	4.00	4.00	0.00
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	5.00	5.00	0.00
		3) พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา	5.00	5.00	0.00
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ	4.00	4.00	0.00
		2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00
		3) มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ	4.00	4.00	0.00
		4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
	2.3 การเสริมพลัง	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	4.00	4.00	0.00
		2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	0.00
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	4.00	4.00	0.00
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	1.00
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	4.00	4.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	1.00
		2) สร้างความตระหนักในสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)	5.00	5.00	1.00
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	1.00
		2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
		3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการ แต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
		4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก แก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ	4.00	4.00	0.00
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่าง ผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และ ผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)	4.00	4.00	0.00
	3.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
		2) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความ สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการ แต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตาม มาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสม และใช้งานได้เต็ม ประสิทธิภาพ	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	4.00	4.00	0.00
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00
	3.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	5.00	5.00	0.00
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00
		3) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00
		4) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ	4.00	4.00	0.00
	4.3 การเสริมพลัง	1) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ	4.00	4.00	1.00
		2) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
		3) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการ ส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)	4.00	4.00	0.00
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	4.00	4.00	0.00
		2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00
	4.5 การรวมกลุ่ม	1) สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
5.การตระหนักรู้ในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่	5.00	5.00	0.00
		2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ	5.00	5.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		2) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม	4.00	4.00	0.00
5.3 การเสริมพลัง		1) ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ	4.00	4.00	0.00
		2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	0.00
5.4 การติดตามและประเมินผล		1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00
		2) จัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00

ตารางที่ 6 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR
	5.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ	5.00	5.00	0.00
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00

จากตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 2 พบว่า บอร์ดประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่าง ยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน และกระบวนการการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ขั้นตอน ประกอบด้วยรายละเอียดทั้งหมด 63 ข้อ มีค่ามัธยฐาน (Median) ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทั้ง 63 ข้อ และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ไม่เกิน 1.50 ทั้ง 63 ข้อ

3. ผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3

การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านคนพิการทั้ง 17 คน แสดงความคิดเห็น แล้วนำผลการสอบถามความคิดเห็นดังกล่าวมาทำการ วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อคำถาม เพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ นำมาสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการ จัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ สามารถสรุปผลได้ตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	1.3 การเสริมพลัง	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		2) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
		4) สร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นที่ไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	1.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการ คัดเลือก
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ สำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคน พิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		3) พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อม สู่ระบบการศึกษา	5.00	5.00	1.00	ผ่าน เกณฑ์
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละ บุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ	5.00	5.00	1.00	ผ่าน เกณฑ์
		2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		3) มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	2.3 การเสริมพลัง	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการ คัดเลือก
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.50	ผ่าน เกณฑ์
		2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	1.00	ผ่าน เกณฑ์
		4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ	4.00	4.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)	4.00	4.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
	3.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	4.00	4.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสม และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	3.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		3) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
		4) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	4.3 การเสริมพลัง	1) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		3) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	1.00	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการ คัดเลือก
	4.5 การรวมกลุ่ม	2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเอง ของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	1.00	ผ่าน เกณฑ์
		1) สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
5.การตระหนักใน ตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของ ตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้ อย่างเต็มที่	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ แก่คน พิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์
		2) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการ แต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่าน เกณฑ์

ตารางที่ 7 ตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	Median	Mode	IQR	ผลการคัดเลือก
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	5.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ	4.00	4.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
		2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์
	5.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	5.00	5.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท	4.00	4.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
	5.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ	5.00	5.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	5.00	5.00	0.00	ผ่านเกณฑ์

จากตารางสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ รอบที่ 3 พบว่า องค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน และกระบวนการการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียด 63 ข้อ มีค่ามัธยฐาน (Median) ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่กำหนดไว้ คือ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ทั้ง 63 ข้อ และมีค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ไม่เกิน 1.50 ทั้ง 63 ข้อ

ส่วนที่ 2 สรุปผล

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 17 คน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) สามารถสรุปผลศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ว่า การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ 2) การเรียนรู้ 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การดูแลตนเอง และ 5) การตระหนักในตนเอง และประกอบด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การสร้างการเรียนรู้ 3) การเสริมพลัง 4) การติดตามและประเมินผลและ 5) การรวมกลุ่ม โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ
	1.3 การเสริมพลัง	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น
		2) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป
		4) สร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นที่ไปตามหลักการสถาปัตยกรรม (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
1.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน	

ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
2. การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
		3) พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ
		2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท
		3) มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ
		4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท
	2.3 การเสริมพลัง	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
		2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถานการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป

ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
	3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม
2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)		
3.2 การสร้างการเรียนรู้		1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)
	3.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสม และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท
3.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	
	2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล	

ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
		3) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		4) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ
	4.3 การเสริมพลัง	1) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ
		2) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design)
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท

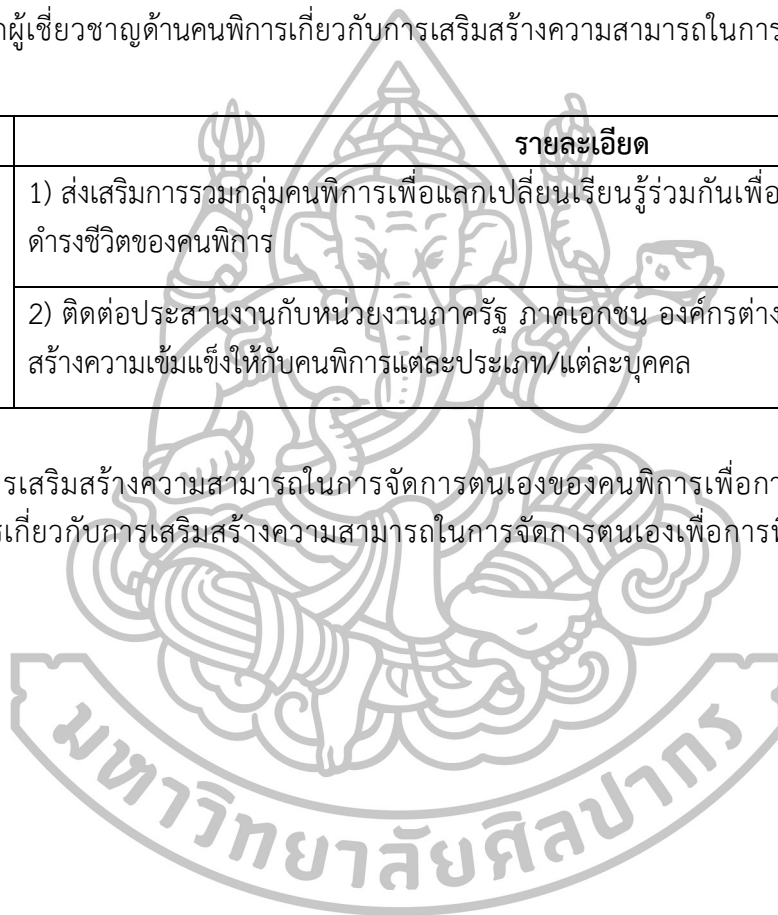
ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	4.5 การรวมกลุ่ม	1) สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล 2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
5.การตระหนักในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่
		2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม
	5.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมแนวความคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ
		2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป
	5.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท		

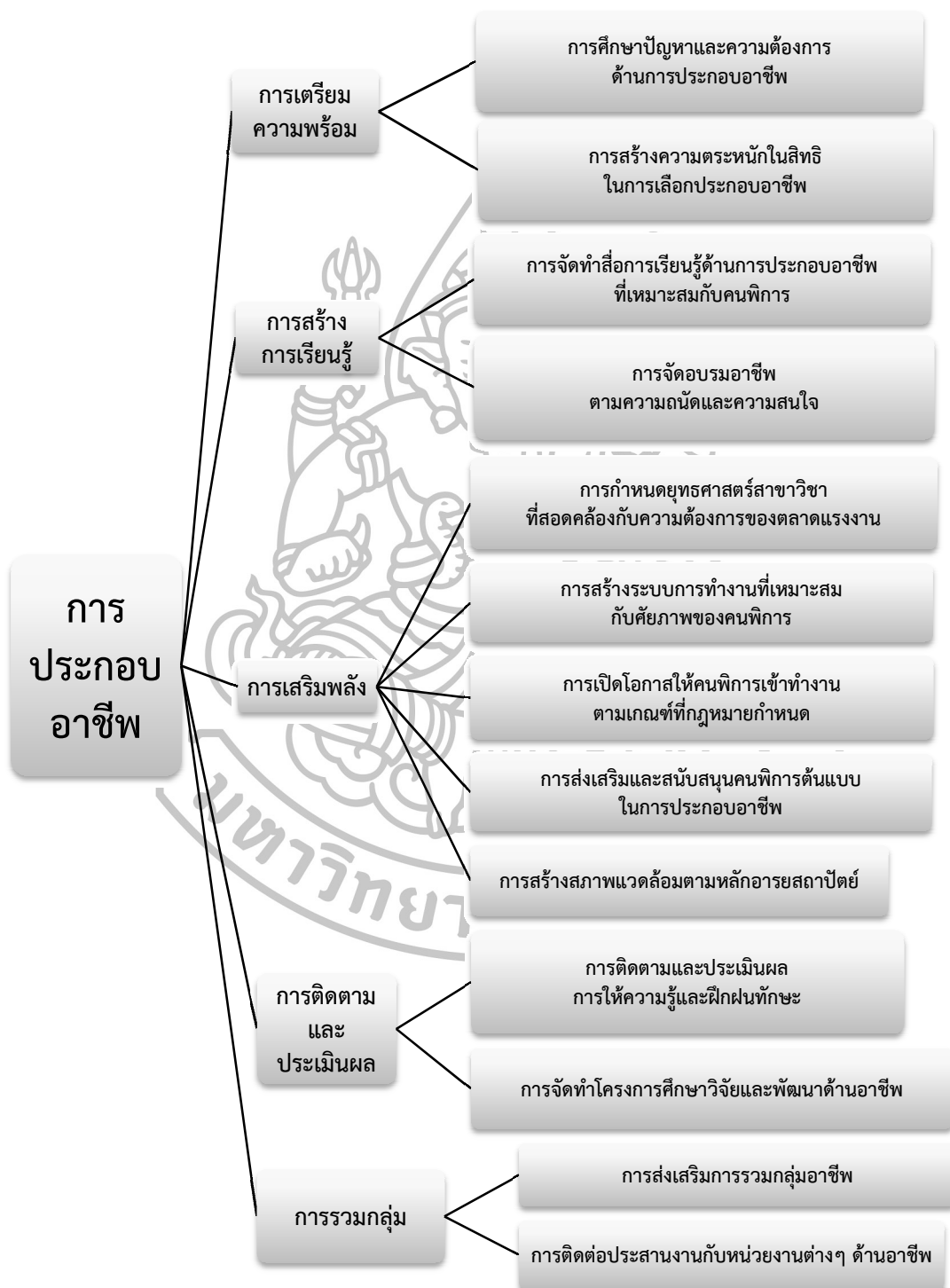
ตารางที่ 8 ตารางสรุปผลศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	5.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

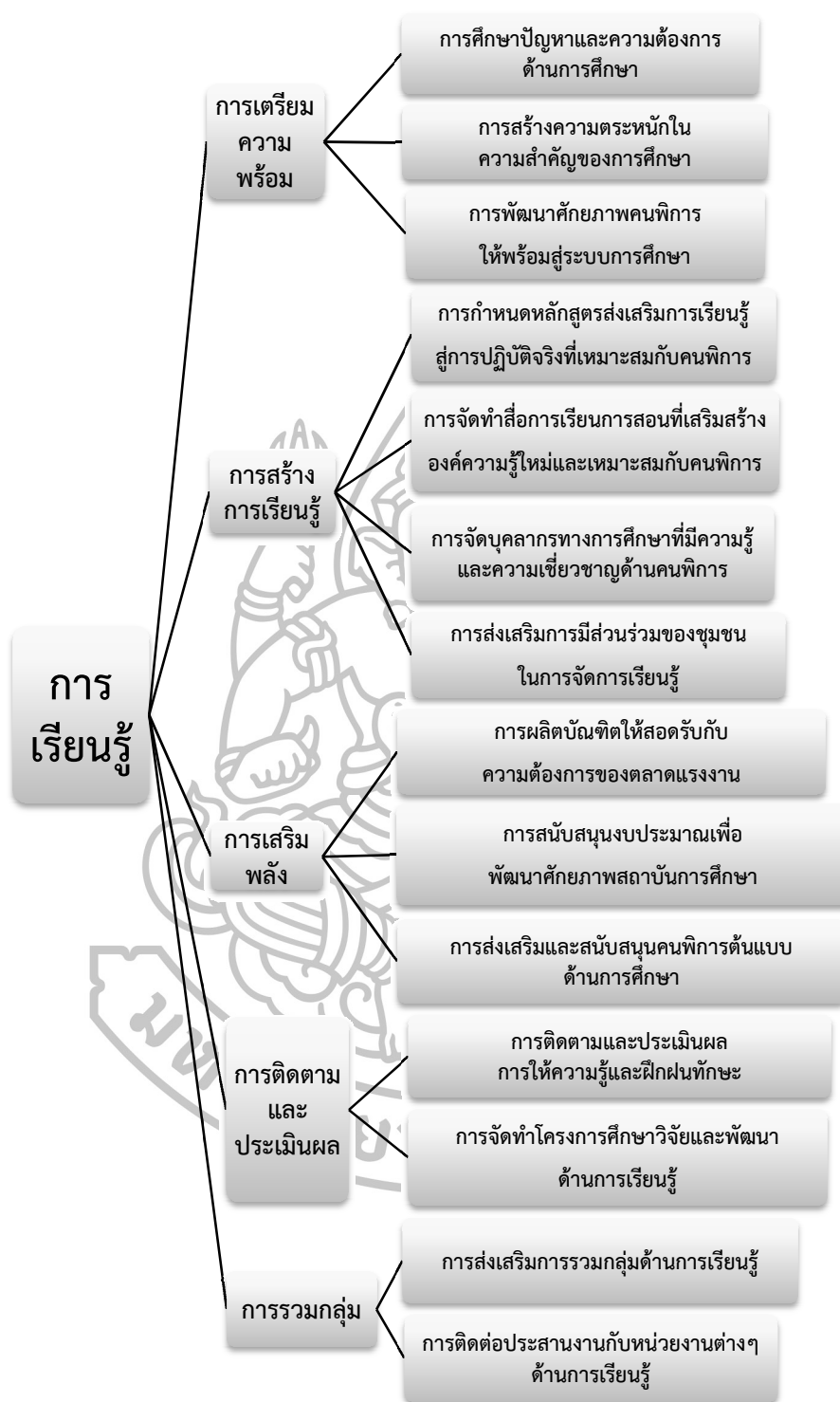
จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในส่วนของการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ตามแผนภาพ ดังนี้

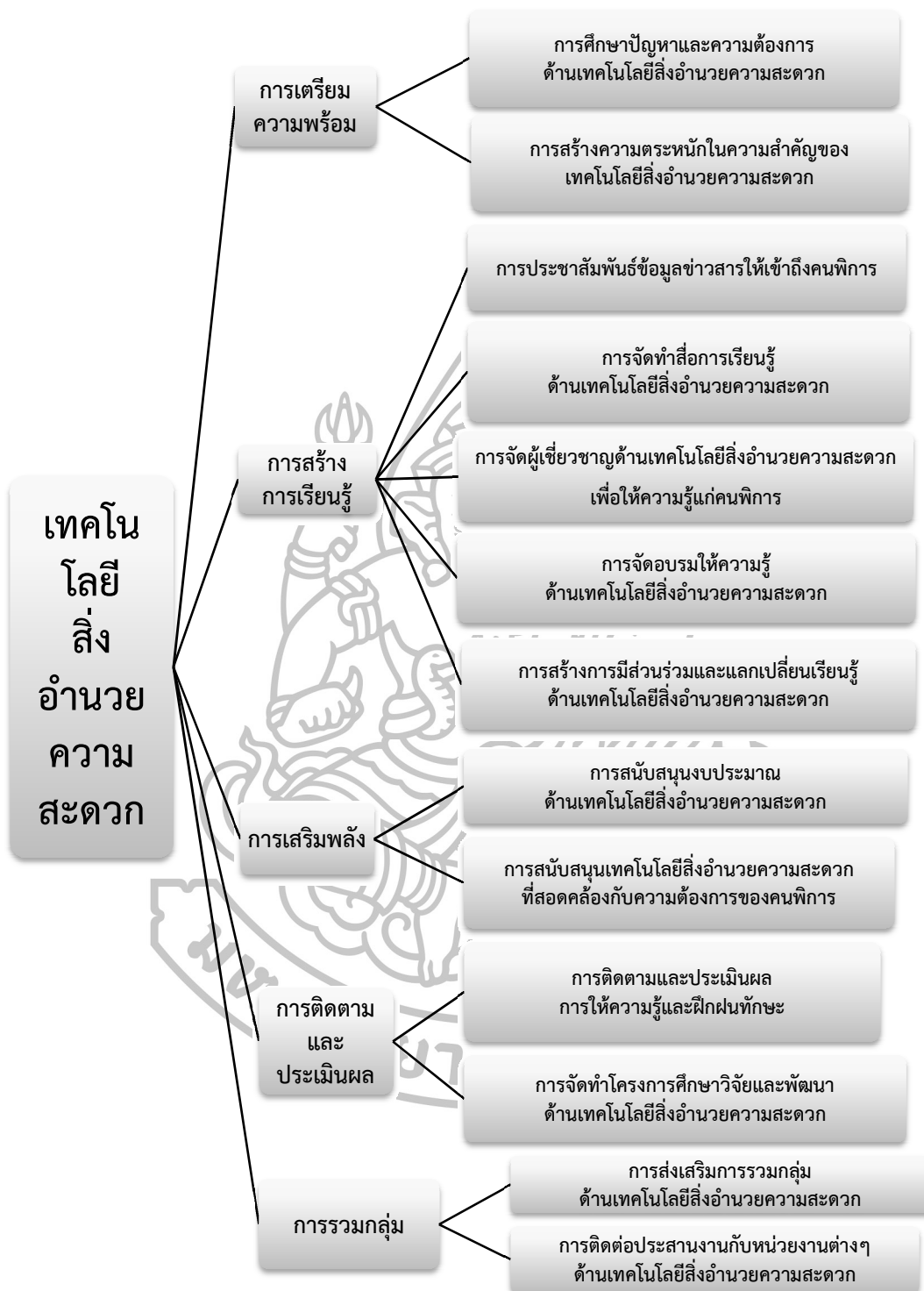
สรุปผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

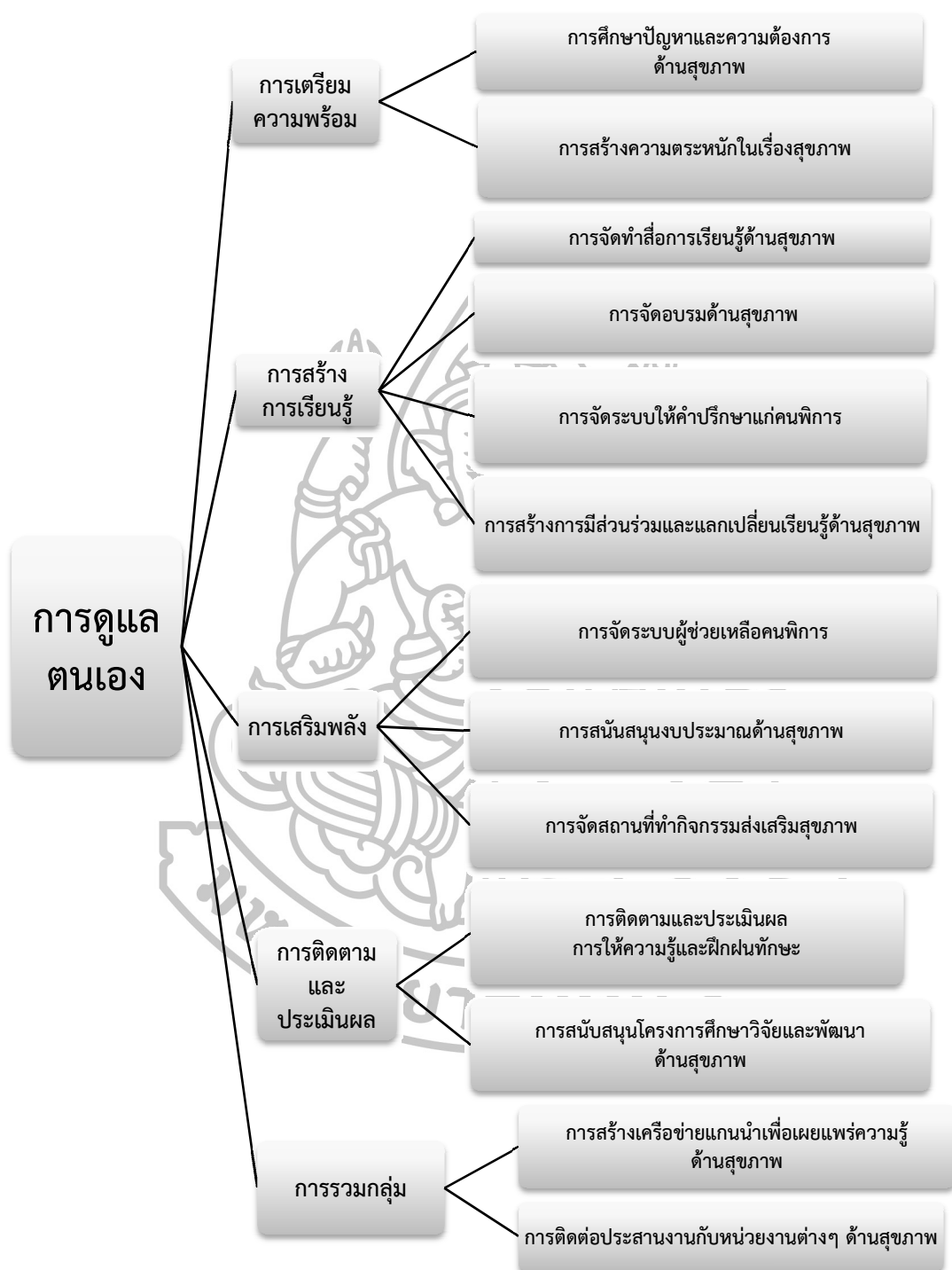
ภาพที่ 37 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

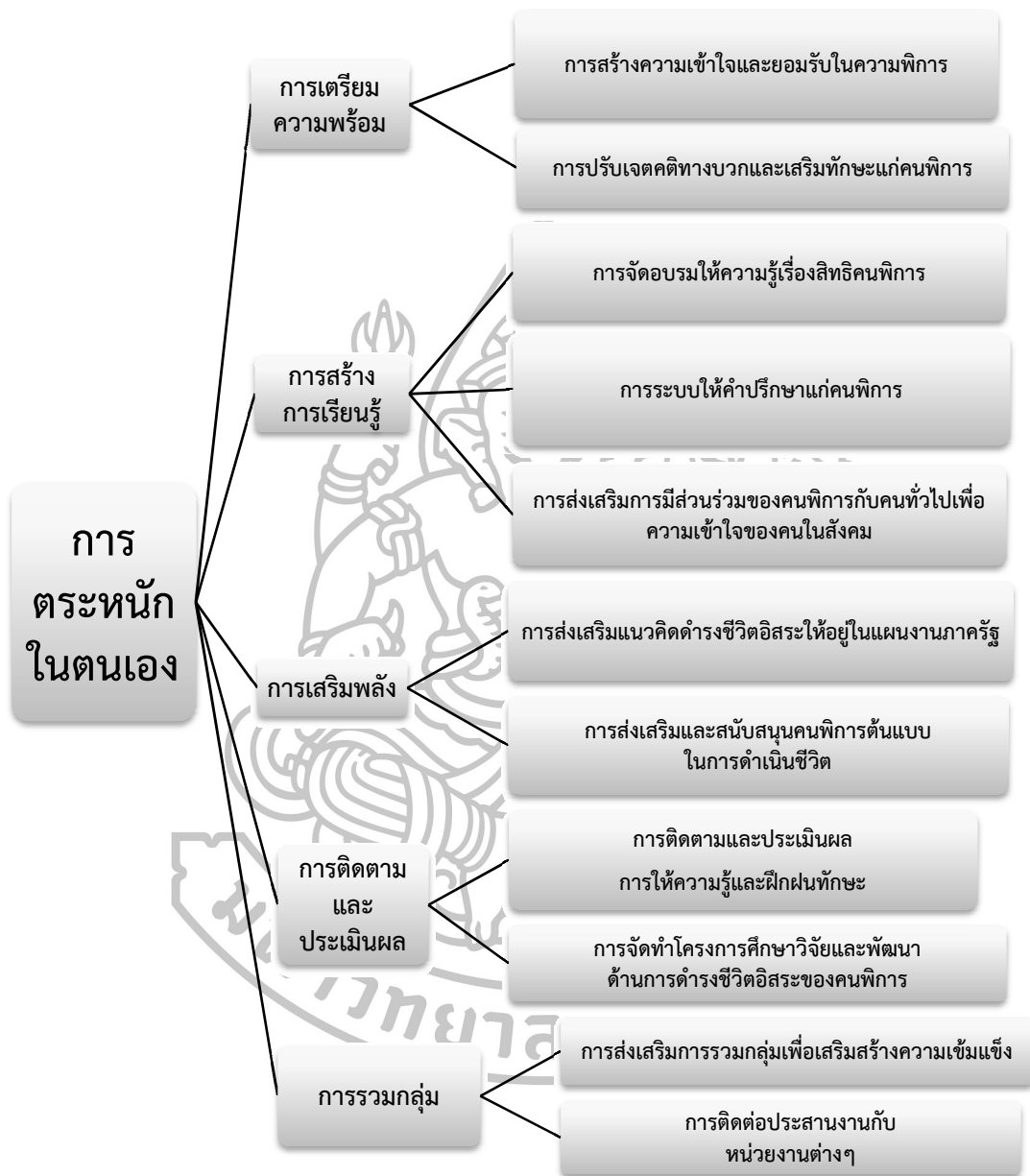
ภาพที่ 38 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
ด้านการเรียนรู้ (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

ภาพที่ 39 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

ภาพที่ 40 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเอง (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

ภาพที่ 41 การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ)

บทที่ 7

การสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถ ในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ศึกษาผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลและศึกษารายละเอียดของข้อมูลในระดับลึก รวมทั้งอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ พร้อมทั้งใช้เทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) ในการยืนยันข้อมูล โดยศึกษาแง่มุมต่างๆ ให้ได้ข้อมูลมาเสริมกันในภาพรวม รวมทั้งใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งเป็นเทคนิคที่มุ่งแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการด้วยการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

ในส่วนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำความเข้าใจในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ ส่งผลให้เห็นภาพของบริบทของการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตลอดจนปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งองค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สำหรับการศึกษาศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งจะใช้ในทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองเพื่อนำไปสู่กรอบความคิดการวิจัย โดยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งคนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาในที่นี้ต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งมีความพร้อมตามองค์ประกอบของแนวคิดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถหาข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้นำองค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม รวม 17 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็น โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 3 รอบ เพื่อนำมาสู่ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และนำไปสู่การร่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป ซึ่งมีข้อมูลเปรียบเทียบผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ	กระบวนการ	ข้อสรุปผลการสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	ข้อสรุปผลการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล 2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดวิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ	2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ
		3) จัดอบรมอาชีพตามความสนใจและความถนัดของคนพิการแต่ละประเภท	

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
		4) ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองระหว่างกัน	
	1.3 การเสริมพลัง	1) เปิดโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพแก่คนพิการแต่ละประเภท	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น
	2) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ	2) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น	
	3) สนับสนุนให้คนพิการมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งได้รับเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง	3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป	

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
			4) สร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
	1.4 ติดตามและประเมินผล		1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
	1.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน 2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการศึกษาที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) ฝึกฝนให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้	2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษาทั้งการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
			3) พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ	1) กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ
		2) จัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	2) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
		3) ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน	3) มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท
	2.3 การเสริมพลัง	1) เปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม 2) จัดทำกองทุนสนับสนุนด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่สาธารณะ	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน 2) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถานการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล 3) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป
	2.4 การติดตามและประเมินผล		1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท 1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
	3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะช่วยให้คนพิการพึ่งตนเองได้
			1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล 2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตย์(Universal Design)

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำโปรแกรมเฉพาะสำหรับคนพิการแต่ละประเภทเพื่อใช้ในการรับรู้ข่าวสาร	1) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภทแต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท	2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
			3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
			4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ
			5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
	3.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) เพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการ	2) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสม และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ
		3) สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอารยสถาปัตยกรรมที่มีมาตรฐานสากลให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม	
		4) ดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสาธารณะให้มีความสมบูรณ์	
	3.4 การติดตามและประเมินผล		
			2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านคนพิการ
	3.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
			2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
4. การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการดูแลสุขภาพตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำข้อมูลด้านสุขภาพเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ ที่คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงได้	2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ
			1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลและบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
		2) จัดอบรมให้ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเกี่ยวกับการดูแลตนเอง รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับ	2) จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
		3) จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอ	3) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
			4) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ
4.3 การเสริมพลัง		1) สนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภท	1) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ
		2) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม	2) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
		3)สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 4) จัดสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความเป็นอารยสถาปัตย์	3) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักการสถาปัตยกรรม (Universal Design)
4.4	ติดตามและประเมินผล		1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาของตนเองของคนพิการแต่ละประเภท
4.5	การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	1) สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล 2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
5.การตระหนักในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพการของตนเอง รวมทั้งสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่
		2) ฝึกฝนคนพิการให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความสามารถ	2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภท	1) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดอบรมหลักธรรมสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ	2) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม	3) จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม
	5.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนคนต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต	1) ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ

ตารางที่ 9 ตารางเปรียบเทียบผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	การสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ	การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
			2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป
	5.4 ติดตามและประเมินผล		1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท
	5.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน 2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

จากนั้นผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาในระยะที่ 1 ในสองส่วน ทั้งส่วนที่ 1 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และส่วนที่ 2 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผล อาศัยการตีความ (Interpretation) จากเนื้อหาข้อสรุปผลการศึกษาทั้งสองส่วนเพื่อค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของข้อสรุปผลการศึกษา จัดหมวดหมู่ของข้อสรุปผลการศึกษาที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็นทั้งความเหมือนหรือต่างของสาระในข้อสรุปผลการศึกษา รวมทั้งสังเคราะห์ข้อสรุปผลการศึกษาและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งพยายามที่จะบูรณาการข้อสรุปผลการศึกษาทั้งสองส่วนให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบกระบวนการ และรายละเอียดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง
		3) ฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท
		3) จัดวิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ
		4) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ
		5) ผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน
	1.3 การเสริมพลัง	1) เปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น
2) สร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น		
3) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา		

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		4) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป
		5) สร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
		6) สนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ
		7) สนับสนุนเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท
	1.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
	2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อมคนพิการ

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท
		2) จัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ
		3) จัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยมุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ
		4) จัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
		5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท
	2.3 การเสริมพลัง	1) เปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม
		2) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน
		3) สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถานการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		4) ปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่สาธารณะ
		5) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป
2.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง	

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท
	2.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเองโดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตย์ (Universal Design)
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
	4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ	

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)
	3.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
		2) เพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการ
		3) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
		4) สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		5) ดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสมบูรณ์และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง
		2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท
	3.5 การรวมกลุ่ม	2) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		2) จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล
		3) จัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
		4) จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนทางการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอ
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว คนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ
	4.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภท
		2) จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม
		3) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		4) จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design)
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท
	4.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน
5.การตระหนักในตนเอง	5.1 การเตรียมความพร้อม	1) สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่
		2) ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ
		3) ฝึกฝนคนพิการให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้ด้วยความภาคภูมิใจ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1) สร้างระบบการให้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ แก่คนพิการให้เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท
		2) จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเองแก่คนพิการแต่ละประเภท
		3) จัดอบรมหลักสูตรการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ
		4) จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล

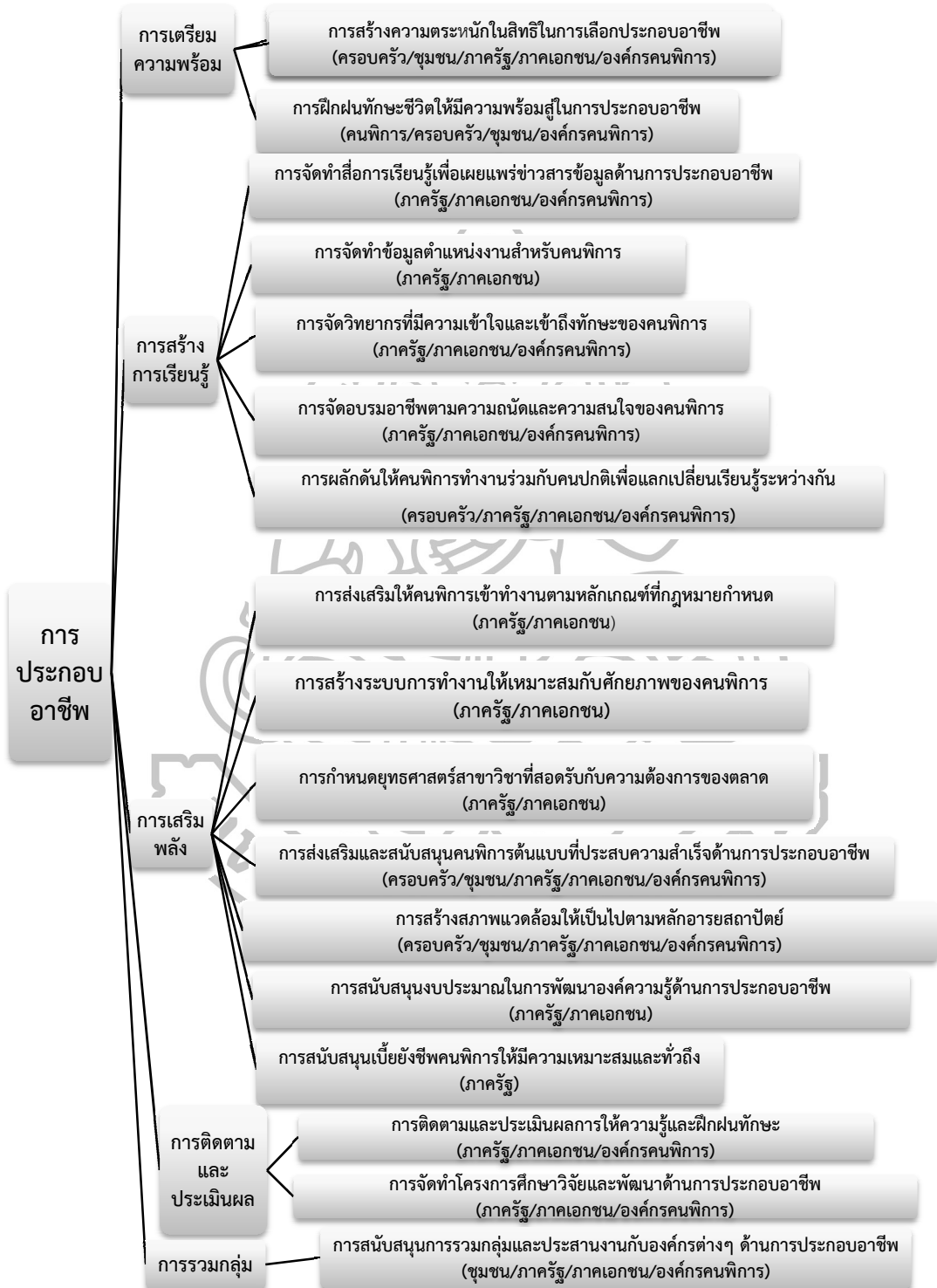
ตารางที่ 10 ตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (ต่อ)

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด
		5) จัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม
	5.3 การเสริมพลัง	1) ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ
	5.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท
	5.5 การรวมกลุ่ม	1) สนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน

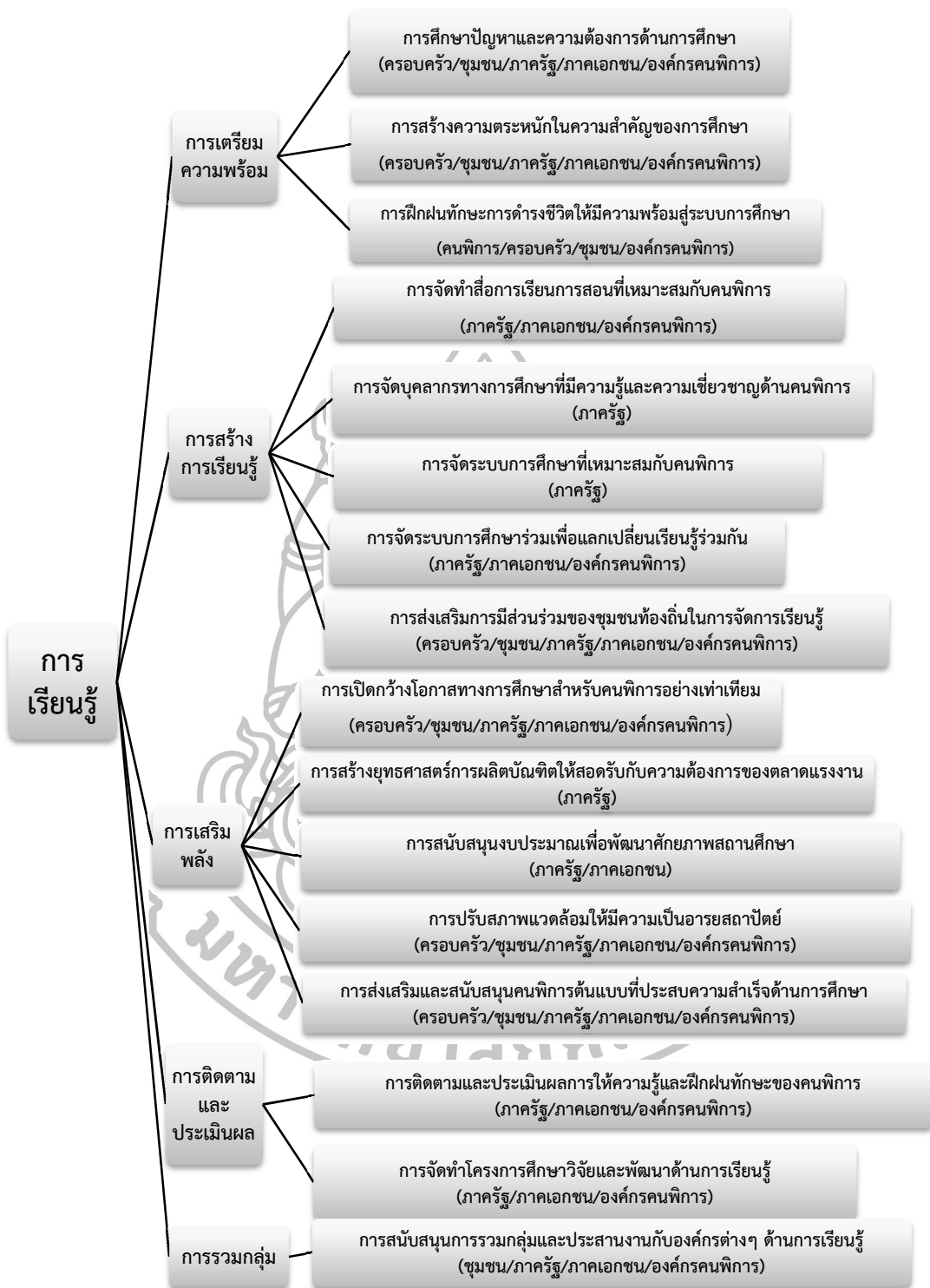
จากตารางสรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถสรุปผลได้ตามแผนภาพ ดังนี้

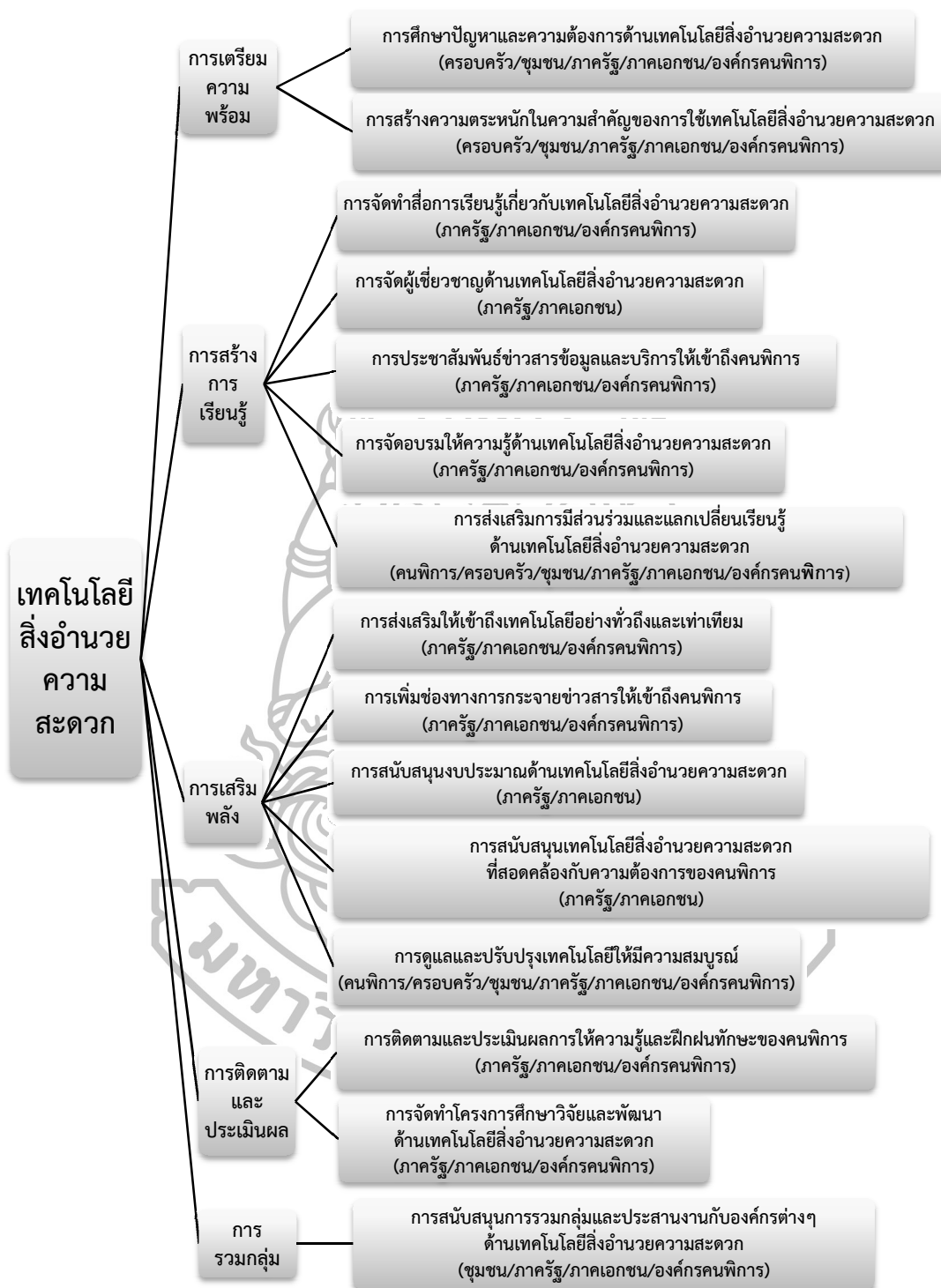
สรุปผลการสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ
เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

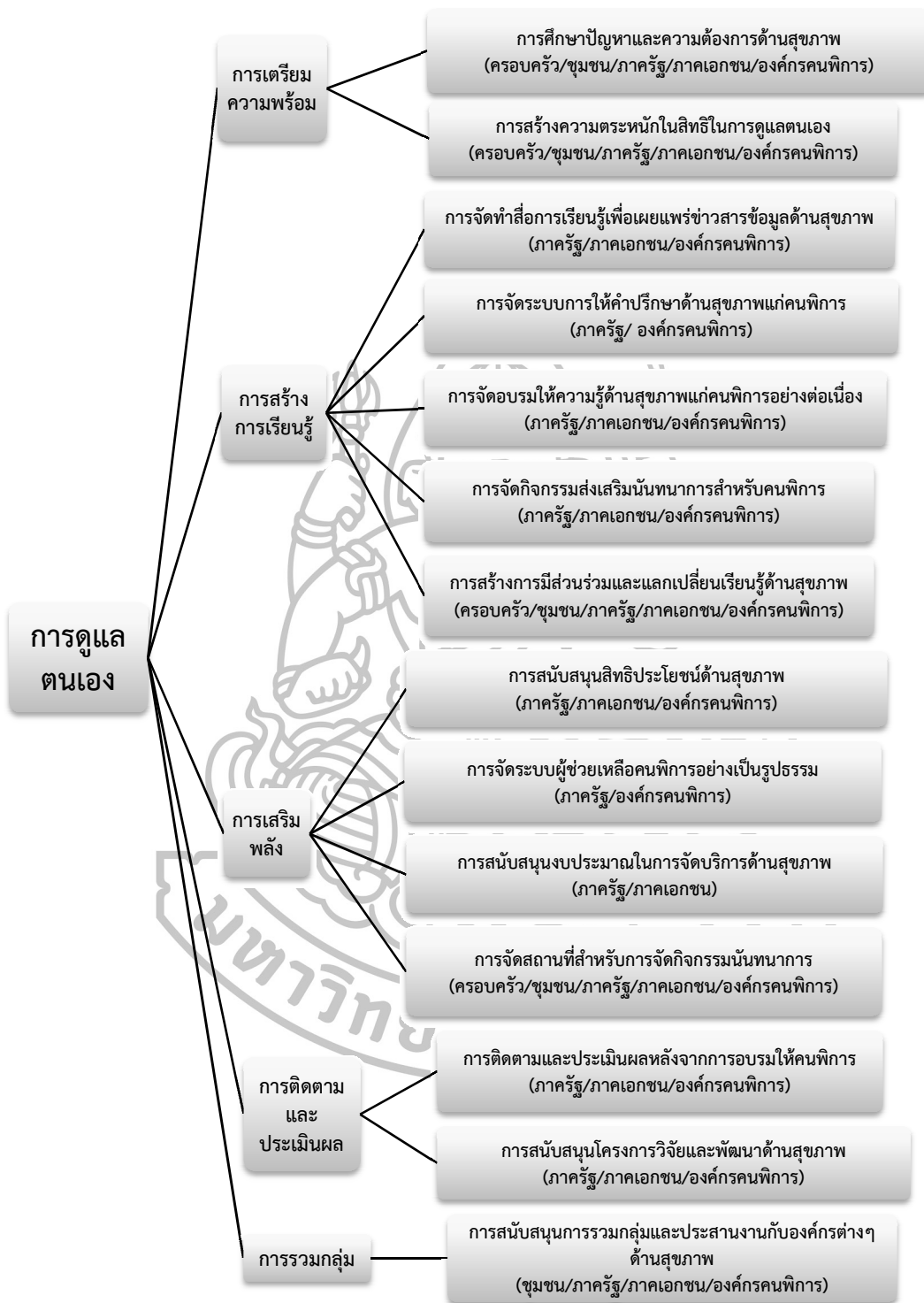
ภาพที่ 42 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ

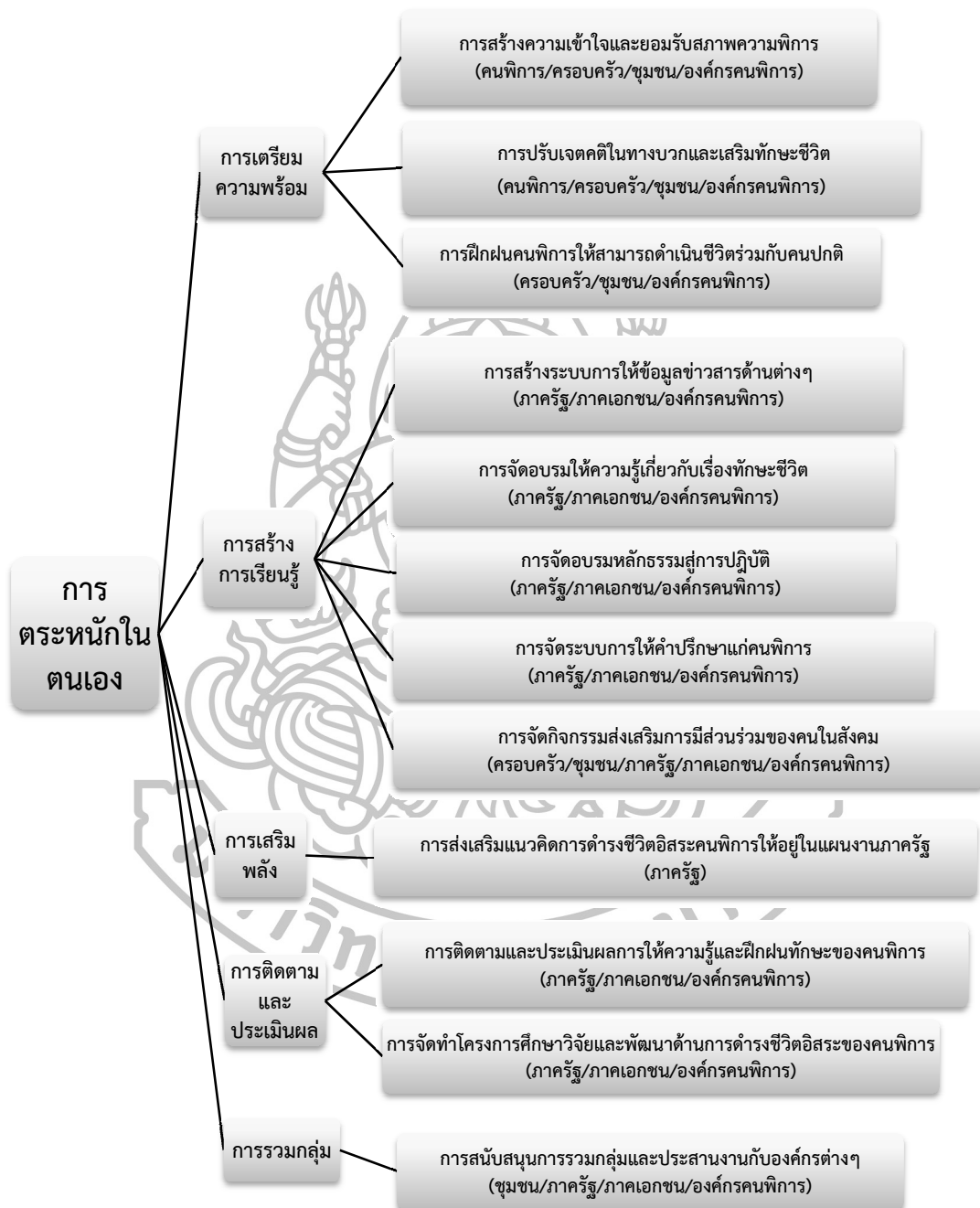
ภาพที่ 43 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการเรียนรู้

ภาพที่ 44 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

ภาพที่ 45 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเอง

ภาพที่ 46 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักรู้ในตนเอง

รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (CLASS EMPOWER MODEL) ทำให้สามารถเข้าใจกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าจะต้องมีการดำเนินการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างตัวคนพิการกับองค์ประกอบและกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน นำไปสู่ผลของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนดังกล่าวสามารถอธิบายได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

คนพิการทุกคนมีศักยภาพในตัวเองไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุคคลทั่วไป หากคนพิการบุคคลนั้นมีความตั้งใจและหมั่นฝึกฝนก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นได้ แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันคนพิการในสังคมไทยยังขาดโอกาสและการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพ การศึกษา เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งคนพิการทุกคนต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการ โดยการยกระดับรายได้ให้สูงขึ้น สามารถเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นธรรม ได้รับโอกาสทางการศึกษาและมีทักษะในการประกอบอาชีพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดสวัสดิการที่จำเป็นตามสิทธิพื้นฐานให้สามารถเข้าถึงคนพิการอย่างแท้จริง เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ได้เต็มตามศักยภาพของตนเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยอยู่บนฐานความคิดเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) ซึ่งเป็นกลวิธีที่เหมาะสมที่ช่วยในการแก้ปัญหาให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้มีการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตในแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึงเป็นการเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และสังคม ความร่วมมือของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรของรัฐและเอกชนที่มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 64-65) ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและสังคม ดึงความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมาสามารถกล้าคิด กล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ครอบครัวก็จะเกิดการยอมรับในตัวคนพิการว่ามีความสามารถ ทำอะไรในหลายสิ่งหลายอย่างได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อคนพิการไปในทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการร่วมกันพัฒนาโลกและเปลี่ยนแปลงสังคม ก็จะทำให้คนพิการสามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและหน่วยบริการต่างๆ ในชุมชน การดูแลตนเอง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มพูนคุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการเอง และส่งผลให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและพัฒนาศักยภาพให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตอิสระและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการพัฒนาคนพิการโดยผู้พิการสามารถเลือก ตัดสินใจ และวางแผนกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตด้วยตัวเอง พึ่งพาการช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น และเน้นให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนแทนการอยู่ในศูนย์หรือสถาบัน เฉพาะทาง (คณะทำงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, 2551: 153) แต่มุ่งเน้นให้องค์กรคนพิการเป็นองค์กรในการประสานและขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในองค์กรคนพิการที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและได้รับการรับรองตามกฎหมายซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากกระบวนการแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ สิทธิต่างๆ รวมทั้งการประสานงานด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ

1. การประกอบอาชีพ (Career) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิต การดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ สังคมมีเจตคติที่ดีต่อผู้พิการ ซึ่งความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับของคนพิการจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการประกอบอาชีพ ซึ่งการเลือกประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลควรเป็นไปตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพของตนในการหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม การประกอบอาชีพของคนพิการจึงเป็นการพัฒนาทั้งสติปัญญา พัฒนากาย พัฒนาใจ ทำให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไปว่าเป็นคนที่มีศักยภาพในการทำงาน มีผลงานเป็นที่ประจักษ์สามารถทำงานได้ทัดเทียมกับคนปกติทั่วไปรวมทั้งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. การเรียนรู้ (Learning) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้คนพิการสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต การเรียนรู้หรือการศึกษานั้นจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน ซึ่งคนพิการแต่ละประเภทสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ในทุกที่ ทุกแห่ง ซึ่งคนพิการต้องมีสิทธิในการเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่จะมีบทบาทในการเสริมสร้างให้คนพิการเกิดความตระหนักในเรื่องของการเรียนรู้ หากคนพิการสามารถนำความรู้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วก็ย่อมเกิดผลดีกับตัวของคนพิการเอง โดยการศึกษาหรือกระบวนการการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตแต่ละด้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับคนปกติ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พ้นจากอุปสรรค โดยต้องคำนึงถึงสภาพความพิการในการจัดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของผู้พิการแต่ละประเภท การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายสาขามาบูรณาการให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงของกลุ่มคนทั่วไปและกลุ่มคนที่มีความต้องการจำเป็นเฉพาะเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้พิการให้สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ เสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระ และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

4. การดูแลตนเอง (Self-care) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งการดูแลตนเองของคนพิการ ก็คือ การดูแลสภาวะของร่างกายและจิตใจให้เป็นปกติ การที่คนพิการจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้นต้องเป็นผู้ที่มีสภาวะของร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโครงสร้างของร่างกายที่เหมาะสม การดูแลตนเองจึงเป็นกิจกรรมที่คนพิการแต่ละคนปฏิบัติและยึดเป็นแบบแผนในการปฏิบัติ เพื่อให้มีสุขภาพดี แข็งแรง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เช่น การออกกำลังกาย หลีกเสี่ยงจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การไปตรวจสุขภาพ การป้องกันตนเองไม่ให้ติดโรค ซึ่งคนพิการที่มีสุขภาพดีจะสามารถปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ในสังคมได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในด้านต่างๆ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

5. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งจะ使人พิการมีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวัง มีความมั่นคงพอที่จะต่อสู้กับสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ เป็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคมและอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่าง ของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ คนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่ประสบผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนาและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่เสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน มีความสำคัญต่อคนพิการในการสร้างคุณค่าให้กับชีวิต เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ และสร้างการมีส่วนร่วมของคนพิการในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ และเป็นการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อผู้พิการในสังคมไทย ซึ่งเป็นกลไกในขับเคลื่อนการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและพัฒนาศักยภาพให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนโดยในแต่ละองค์ประกอบนั้น ประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอนคือ

1. การเตรียมความพร้อม (Preparation) เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะรับรู้สิ่งต่างๆ ได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนแรกเพื่อเสริมสร้างให้คนพิการมีความพร้อมก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้ขั้นต่อไป ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีความตระหนักในตนเองและมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการศึกษาปัญหาและความต้องการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล เพื่อที่จะเข้าใจสภาพบริบทและระดับความพร้อมของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล เพื่อนำไปสู่การฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้ตามศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล และเสริมสร้างความตระหนักในความสำเร็จขององค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน ส่งผลให้คนพิการที่ผ่านกระบวนการขั้นตอนนี้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจตามศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลในการเรียนรู้ สามารถเข้าสู่การฝึกอบรม พร้อมสู่การพัฒนาทักษะด้านอาชีพ การเข้าสู่ระบบการศึกษา การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลตนเอง รวมทั้งมีความตระหนักในตนเองมากขึ้น

2. การสร้างการเรียนรู้ (Learning) เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้องค์ความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงตามองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม เมื่อคนพิการมีความพร้อมสามารถดูแลตนเองและทำกิจวัตรประจำวันได้ตามศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล และมีความตระหนักในความสำเร็จขององค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านแล้ว ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนพิการให้เกิดความรอบรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล จัดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในองค์ความรู้ต่างๆ และมีความเข้าใจ สามารถเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างตัวคนพิการครอบครัวคนพิการ ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการ

3. การเสริมพลัง (Empowerment) เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการดำรงชีวิต สามารถทำกิจกรรมประจำวันได้ตามองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงบริการต่างๆ ตามองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแต่ละด้านอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการ สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ในการสนับสนุนงานด้านต่างๆ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการอย่างแท้จริง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป โดยหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่และเต็มใจ เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้การกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญ และสามารถหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์ สามารถทราบว่ากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด โดยการติดตามและประเมินผลสามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการ ระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาต่างๆ ตามองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและประเมินความก้าวหน้าของกระบวนการรวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้าน

5. การรวมกลุ่ม (Aggregation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมีความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านได้แล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพ และเป็นคนพิการที่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่าง

ยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้ว มีเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักในความสัมพันธ์ของกันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านต่างๆ ร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของเป้าหมายตามองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

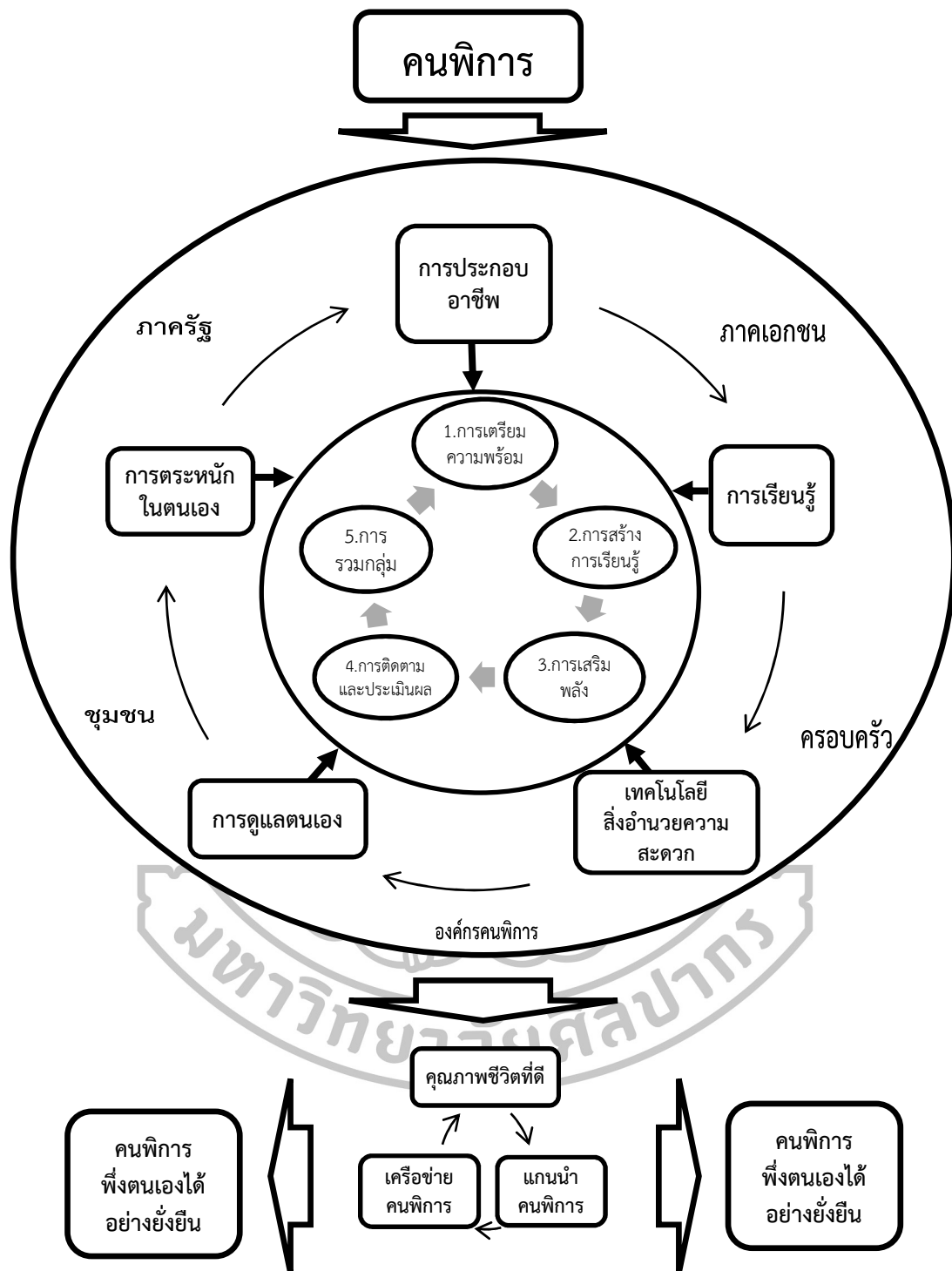
อย่างไรก็ดีการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน และกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วจะต้องมีความเชื่อมโยงกันในลักษณะของการบูรณาการ (Integration) และเป็นมีความเป็นองค์รวม (Holistic) ซึ่งรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้นส่งผลต่อคนพิการ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพชีวิตที่ดี (Quality of life) เป็นผลมาจากกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อคนพิการให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม คนพิการที่ผ่านกระบวนการสามารถดำรงชีวิตอิสระร่วมกับทุกคนในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันและเป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 ส่งผลให้คนพิการเข้าถึงสิทธิอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ โดยการจัดบริการต่างๆ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท รวมทั้งพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข กฎหมาย กลไก และวิธีปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมคุ้มครองสิทธิและจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ส่งผลให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน มีการพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสร้างและปรับสภาพแวดล้อมโดยอาศัยหลักการการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนพิการ รวมทั้งจัดตั้งกลไกให้คำปรึกษาติดตามประเมินผล และพัฒนานวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการปรับสภาพแวดล้อมทางสังคมและที่อยู่อาศัยให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้จริง

2. แกนนำคนพิการ (People with disabilities leaders) คนพิการที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและทำให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ตามความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล มีทักษะการเรียนรู้ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าด้านการประกอบอาชีพหรือการทำงาน โดยมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต สามารถเข้าถึงสิทธิเสรีภาพในการเดินทาง ท่องเที่ยว และนันทนาการบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้จนเกิดเป็น

แกนนำคนพิการซึ่งเป็นตัวแทนหรือผู้นำของกลุ่มคนพิการหรือตัวหลักสำคัญในการเคลื่อนไหวกิจกรรมต่างๆ ที่มีพลังพอที่จะขับเคลื่อนความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกันของแกนนำในลักษณะทีมเพื่อขับเคลื่อนกลไกในการสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและสังคมเพื่อถึงความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมา สามารถกล้าคิดกล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ครอบครัวก็จะเกิดการยอมรับในตัวคนพิการว่ามีความสามารถทำอะไรในหลายสิ่งหลายอย่างได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อคนพิการรวมทั้งสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยพิทักษ์สิทธิ์ของคนพิการให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการในสังคมก็จะทำให้คนพิการสามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไป

3. เครือข่ายคนพิการ (People with disabilities network) เมื่อคนพิการได้รับมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพเป็นแกนนำคนพิการซึ่งเป็นตัวแทนหรือผู้นำของกลุ่มคนพิการหรือตัวหลักสำคัญในการเคลื่อนไหวกิจกรรมต่างๆ ที่มีพลังพอที่จะขับเคลื่อนความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมกันของแกนนำในลักษณะทีมเพื่อขับเคลื่อนกลไกในการสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและสังคมเพื่อถึงความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมา สามารถกล้าคิดกล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม มีการรวมตัว จัดตั้ง และสร้างองค์กรด้านคนพิการ มีบทบาทในองค์กรหรือกิจกรรมด้านคนพิการทั้งในระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับนานาชาติ มีการติดต่อประสานงานและร่วมมือกันระหว่างคนพิการในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรคนพิการให้สามารถบริหารจัดการ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ ตลอดจนจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐาน เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ และการดำรงชีวิตอิสระ สิทธิ และหน้าที่ของคนพิการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจัดกิจกรรมในการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อคนพิการ ผู้ดูแล ผู้ช่วยคนพิการ และครอบครัว มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทางสังคมในทุกด้านเพื่อให้คนพิการสามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ บรรลุความรู้เรื่องความพิการและคนพิการในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกระบบ รวมทั้งจัดตั้งและสนับสนุนสถาบันการสื่อสารสังคมเพื่อสื่อสารสาธารณะเรื่องคนพิการอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของคนพิการในสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 47 รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีการสังเคราะห์ออกมาเป็นรูปแบบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในพัฒนาศักยภาพคนพิการให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ทั้งนี้สำหรับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน มีชื่อว่า “CLASS EMPOWER MODEL” ซึ่งมาจากตัวอักษรย่อตัวแรกในภาษาอังกฤษขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่

1. อักษร C ย่อมาจาก Career (การประกอบอาชีพ)
2. อักษร L ย่อมาจาก Learning (การเรียนรู้)
3. อักษร A ย่อมาจาก Assistive Technology (เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก)
4. อักษร S ย่อมาจาก Self-care (การดูแลตนเอง)
5. อักษร S ย่อมาจาก Self-awareness (การตระหนักในตนเอง)

ส่วน EMPOWER มีความหมายว่า เสริมสร้างความสามารถ หรือเสริมสร้างพลังอำนาจ โดย “CLASS EMPOWER MODEL” เป็นรูปแบบที่ผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีรายละเอียดของผลการประเมินรูปแบบตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 11 ตารางผลการประเมินรูปแบบ “CLASS EMPOWER MODEL”

ประเด็น	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ		ความสอดคล้องกับบริบท		การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	
	\bar{X}	แปลผล	\bar{X}	แปลผล	\bar{X}	แปลผล	\bar{X}	แปลผล
1. หลักการสร้างรูปแบบ	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
2. ความเชื่อมโยงของรูปแบบ	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
3. องค์ประกอบของรูปแบบ								
3.1 การประกอบอาชีพ	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
3.2 การเรียนรู้	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
3.3 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
3.4 การดูแลตนเอง	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
3.5 การตระหนักในตนเอง	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด
4. การอธิบายรูปแบบ	4.80	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด
5. ภาพรวมของรูปแบบ	4.80	มากที่สุด	4.80	มากที่สุด	5.00	มากที่สุด	4.60	มากที่สุด

การประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้นำเสนอและมีการรับฟังความคิดเห็นและประเมินรูปแบบดังกล่าวโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการตนเองของคนพิการที่สร้างขึ้นจากการใช้ข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงในพื้นที่ ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลและนำมาวิเคราะห์จนออกมาเป็นรูปแบบ “CLASS EMPOWER MODEL” ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนั้น ตั้งอยู่บนฐานคิดของการผสานแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้คนพิการมีความเข้มแข็ง สามารถใช้ความรู้ ความสามารถและศักยภาพที่มีอยู่เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างภาคภูมิใจ สามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การดูแลตนเอง และสามารถเข้าถึงหน่วยบริการต่างๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน (CLASS EMPOWER MODEL) ดังนี้

แนวทางการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ให้มีประสิทธิภาพ

รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและพัฒนาศักยภาพให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยนำกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในตัวคนพิการ ทั้งการเตรียมความพร้อม การสร้างการเรียนรู้ การเสริมพลัง การติดตามและประเมินผล และการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมา สามารถกล้าคิดกล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ครอบครัวก็จะเกิดการยอมรับในตัวคนพิการว่ามีความสามารถ ทำอะไรในหลายสิ่งหลายอย่างได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อคนพิการ ส่งผลให้ให้คนพิการสามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไปและสามารถเข้าถึงหน่วยบริการอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งจากการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในประเทศไทยที่ผ่านมาในอดีตนั้น นโยบายเริ่มต้นจากการช่วยเหลือเบื้องต้นแก่คนพิการในรูปแบบให้การสงเคราะห์โดยสถาบันต่างๆ ได้พัฒนาก้าวหน้าไปสู่การฟื้นฟูสมรรถภาพและให้การศึกษาแก่คนพิการ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการผลักดันอย่างต่อเนื่องในนโยบายและการดำเนินงานด้านคนพิการในหลายมิติในเวลาต่อมา (คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2550: บทนำ) โดยมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นแผนแม่บทที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานด้านคนพิการของประเทศไทยให้กับหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดช่วงเวลาของแผนแต่ละฉบับในระยะเวลา 5 ปีทั้งนี้ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมาแล้วจำนวน 3 ฉบับโดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนทั้งใน

ด้านสวัสดิการและกระบวนการจัดทำแผนอย่างต่อเนื่องภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ทางสังคมต่างๆทั้งภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในช่วงที่ผ่านมาได้ก้าวข้ามการทำงานบนฐานการสงเคราะห์พื้นฟูมุ่งสู่การดำเนินงานบนฐานสิทธิมากยิ่งขึ้นโดยคนพิการหรือผู้แทนองค์กรคนพิการมีสิทธิเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะกรรมการในแต่ละประเด็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนงานโครงการกิจกรรมทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ นอกจากนี้คนพิการมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแก้ต่างทางคดีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการสื่อสารและบริการโทรคมนาคมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆตลอดจนบริการสาธารณะ บริการล่ามภาษามือ การจัดสวัสดิการเบี้ยความพิการการปรับสภาพแวดล้อม ที่อยู่อาศัย บริการผู้ช่วยเหลือคนพิการ เป็นต้น ดังนั้นประเด็นสำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการบนฐานสิทธิดังกล่าวข้างต้นอย่างต่อเนื่องจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งของคนพิการในสังคม (Inclusive Society) และการส่งเสริมสิทธิที่เป็นจริงของคนพิการ (Make the Rights Real) ในช่วงของแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับต่อไป

อย่างไรก็ตามความท้าทายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในระยะแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 คือการที่จะต้องเผชิญกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่สำคัญภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ทั้งในระดับโลกและระดับประเทศซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทยทั้งที่คาดว่าจะเป็โอกาสให้สามารถใช้จุดแข็งอันประกอบด้วยกลไกด้านกฎหมายนโยบายและมาตรการต่างๆรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายอย่างเข้มแข็งในการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและส่วนที่เป็นภัยคุกคามที่ต้องแก้ไขจุดอ่อนอันประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคมต่อคนพิการและความพิการ รวมถึงการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เพื่อเป็นการระมัดระวังและป้องกันผลด้านลบที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของประเทศไทย ในระยะต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและสามารถคุ้มครองสิทธิคนพิการได้อย่างเสมอภาคและเป็นรูปธรรมต่อไป (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: 1-3)

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งเป็นแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่กำลังบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพโดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคมให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการมีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้รวมถึงการสร้างพลังอำนาจ

ให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์การศึกษาอาชีพและการมีงานทำกีฬาและการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพตลอดจนจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐานรวมถึงการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก)

จากการประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ด้านการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในองค์กรคนพิการ

การนำรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ในชุมชน ควรขับเคลื่อนผ่านองค์กรคนพิการที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและได้รับการรับรองตามกฎหมาย มีระบบบริการคนพิการที่มีมาตรฐานและบริหารจัดการโดยองค์กรคนพิการในแต่ละพื้นที่ซึ่งจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 6 (10) ที่ให้มีการกำหนดมาตรฐาน ให้การรับรอง หรือเพิกถอนการรับรององค์กรด้านคนพิการ หรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการ โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติได้กำหนดระเบียบคณะกรรมการ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ซึ่งมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการจะเป็นกลไกหนึ่งในการผลักดัน ส่งเสริม ให้องค์กรด้านคนพิการมีระบบ โครงสร้างการบริหารจัดการ และการจัดบริการที่มีคุณภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การให้บริการ สามารถพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการส่งเสริม พัฒนา และคุ้มครองพิทักษ์สิทธิคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2552: บทนำ) โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัวคนพิการ และชุมชนควบคู่ไปกับการสนับสนุนและส่งเสริมจากภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสนับสนุนบทบาทขององค์กรคนพิการในการเข้าร่วมกระบวนการจัดทำนโยบายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อร่างและผลักดันกฎหมายที่มีส่วนในการขับเคลื่อนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. ด้านการจัดทำแผนการจัดบริการสำหรับคนพิการเป็นรายบุคคล

การจัดทำแผนการจัดบริการสำหรับคนพิการเป็นรายบุคคลสอดคล้องกับหลักแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับมิติคนพิการ ความพิการ ซึ่งองค์การอนามัยโลกเจนีวา (World Health Organization) ได้อธิบายในหนังสือ “บัญชีสากลเพื่อการจำแนกการทำงานความพิการและสุขภาพ” (International Classification of Function Disability and Health = ICF) โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับ “รูปแบบทางการแพทย์” (Medical Models) เป็นแนวคิดในมิติทางการแพทย์ มอง

ความพิการว่าเป็นปัญหาของบุคคลที่มีสาเหตุมาจากโรค การบาดเจ็บ หรือภาวะสุขภาพอื่นๆ จำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยผู้ชำนาญเฉพาะทางด้านกายภาพบำบัด การบำบัด หรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล (สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ, 2552: 43-44) ซึ่งสภาพความเป็นจริงในเรื่องของปัญหาและความต้องการหลักในการดำรงชีวิตของคนพิการแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางการแพทย์ คนพิการจำนวนมากอาศัยอยู่ในชนบท คนพิการเหล่านี้มักไม่ได้รับการดูแลรักษาจากแพทย์ ขาดความรู้ ขาดการศึกษาหรือเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย จึงทำให้คนพิการเหล่านี้ขาดโอกาสในการเข้ารับการรักษาพยาบาล ตลอดจนไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์หรือเครื่องช่วยคนพิการชนิดต่างๆ ได้ ปัญหาทางการศึกษา ด้วยเหตุที่คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท และมีฐานะยากจน รวมทั้งรัฐไม่สามารถกระจายบริการด้านการศึกษาพิเศษไปสู่ชนบทได้อย่างเพียงพอกับความต้องการด้านการศึกษาของเด็กพิการได้ ปัญหาด้านอาชีพ ทักษะชีวิตของสังคมที่มีต่อคนพิการไม่เอื้ออำนวยและไม่เปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความสามารถ ประกอบกับคนพิการขาดความรู้ ความชำนาญ จึงเป็นการยากที่คนพิการจะได้งานทำ แต่ถ้าได้มีการพัฒนาขีดความสามารถและคุณภาพของคนพิการให้มีประสิทธิภาพ คนพิการก็สามารถประกอบอาชีพได้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านสังคม ซึ่งการที่คนพิการจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมนั้นจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ ความพร้อมของคนพิการ และความพร้อมของสังคม เมื่อคนพิการมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามถนัด ตามสมรรถภาพของร่างกาย และมีความพร้อมทางด้านจิตใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม มีบทบาทและความรับผิดชอบในสังคม ในขณะที่สังคมยังไม่พร้อม ไม่เปิดโอกาสให้คนพิการได้แสดงความสามารถโดยยังยึดติดอยู่กับเจตคติที่คับแคบและความไม่เข้าใจ ก็ย่อมจะแสดงอาการไม่ยอมรับ ประกอบกับการไม่เอื้ออำนวยประโยชน์ด้านวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมสาธารณะและบริการอื่นๆ ด้วยแล้ว ผลก็คือ คนพิการไม่สามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่และเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ (กมลพรรณ พันพืง, 2547: 18-19) ดังนั้นจึงควรจัดทำแผนการจัดบริการสำหรับคนพิการเป็นรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้งด้านการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลตนเอง และการตระหนักในตนเอง ที่มีลักษณะเฉพาะตามความต้องการและลักษณะทางกายภาพของคนพิการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและมีความเหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละบุคคล

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและพัฒนาศักยภาพให้คนพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในองค์กรคนพิการที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนและได้รับการรับรองตามกฎหมายซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากกระบวนการแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ สิทธิต่างๆ รวมทั้งการประสานงานด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการ (Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่ร่างกรอบความคิดการวิจัย เพื่อให้เห็นภาพของบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลภาคสนามจากคนพิการต้นแบบจำนวน 10 คน ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย และสามารถเข้าถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่จะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปผลการศึกษาได้ รวมทั้งพัฒนา รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ในการเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการด้วยการตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยใช้วิธีการต่างแหล่งข้อมูล (Triangulation of Source) และต่างวิธี (Method Triangulation) ดังนี้

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสารด้านคนพิการ (Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำความเข้าใจในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่ร่างกรอบความคิดการวิจัย โดยแหล่งข้อมูลเอกสารดังกล่าว ได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัย

วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพของบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร

การวิจัยในระยะที่ 2 เป็นการสร้าง ประเมิน และพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ส่วน คือ

การวิจัยในระยะที่ 2 ส่วนที่ 1 เป็นศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งข้อมูลของการวิจัยได้จากการศึกษา ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร(Documentary Analysis) เพื่อจะได้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นซึ่งจะช่วยปูพื้นฐานการทำความเข้าใจในการวิเคราะห์และตีความข้อมูลต่างๆ และนำไปสู่การรอบความคิดการวิจัย โดยแหล่งข้อมูลเอกสารดังกล่าว ได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเด็นที่ทำการวิจัย ทำให้เห็นภาพของบริบทของการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งองค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

สำหรับการศึกษาสภาพที่เป็นจริงในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองนั้น ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก (In-depth Interview) ซึ่งจะใช้ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองเพื่อนำไปสู่การรอบความคิดการวิจัย โดยเลือกสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ คนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน จำนวน 10 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selective) เพื่อศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งคนพิการต้นแบบที่ผู้วิจัยพิจารณาคัดเลือกมาในที่นี้ต้องเป็นคนพิการที่ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่างของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือรางวัลต้นกล้าต้นแบบคนพิการของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งมีความพร้อมตามองค์ประกอบของแนวคิดการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาและสามารถตอบคำถามการวิจัยเกี่ยวกับข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การวิจัยในระยะที่ 2 ส่วนที่ 2 เป็นศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ซึ่งได้ข้อมูลมาจากแบบสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ จำนวน 3 รอบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการศึกษาคือข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนซึ่งในการวิจัยในส่วนที่ 2 นี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการจำนวน 17 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้น้ององค์กรคนพิการ นักวิชาการด้านคนพิการ และผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้น้ององค์กรคนพิการ จำนวน 9 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านคนพิการ จำนวน 6 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 2 คน เพื่อตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนครบทุกขั้นตอนเพื่อให้ได้ความเห็นที่ถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อสรุปผลการศึกษารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การร่างรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

จากนั้นผู้วิจัยนำผลการศึกษาในระยะที่ 1 ในสองส่วน ทั้งส่วนที่ 1 ข้อสรุปผลการศึกษาคือข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน และส่วนที่ 2 ข้อสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักความเป็นเหตุเป็นผลอาศัยการตีความ (Interpretation) จากเนื้อหาข้อสรุปการศึกษาทั้งสองส่วนเพื่อค้นหาความสอดคล้องและพิจารณาความเปลี่ยนแปลงหรือความแตกต่างของข้อสรุปการศึกษา จัดหมวดหมู่ของข้อสรุปการศึกษาที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน วิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็นทั้งความเหมือนหรือต่างของสาระในข้อสรุปการศึกษา รวมทั้งสังเคราะห์ข้อสรุปการศึกษาและเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้น รวมทั้งพยายามที่จะบูรณาการข้อสรุปการศึกษาทั้งสองส่วนให้สามารถที่จะสรุปอ้างอิงได้เพื่อสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ กระบวนการ และรายละเอียดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

การวิจัยในระยะที่ 2 ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม ผู้วิจัยใช้แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในการสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านคนพิการ ในฐานะผู้น้ององค์กรคนพิการ

และนักวิชาการด้านคนพิการ จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้นำองค์กรคนพิการ จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านคนพิการ จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จำนวน 4 คน เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบดังกล่าวและนำไปสู่การพัฒนาเป็นรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการในพื้นที่ต่างๆ ที่มีลักษณะความพิการและบริบทที่แตกต่างกันรวมทั้งเป็นการนำข้อค้นพบไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบจากการศึกษาเป็นผลของการวิจัย ซึ่งสรุปและนำเสนอเพื่ออธิบายรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่จะอธิบายถึงสรุปเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ กระบวนการ และรายละเอียดเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งนำเสนอในแต่ละส่วนเกี่ยวกับสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ในส่วนของการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยแหล่งข้อมูลเอกสารดังกล่าว ได้แก่ เอกสารทางราชการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ วารสาร และจุลสาร ตลอดจนสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นภาพของบริบทการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งองค์ประกอบของการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการ

พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีลักษณะเป็นอย่างไร ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประกอบด้วย 1) การขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ 2) การพัฒนามาตรฐานและรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ 3) การส่งเสริมและพัฒนาล่ามภาษามือ 4) การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ 5) การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการและผู้ดูแลคนพิการ 6) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการ 7) การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการแพทย์ 8) การส่งเสริมพัฒนาการเพื่อปรับสภาพทางร่างกายจิตใจอารมณ์ และ 9) การจัดบริการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: 1-3) ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่ได้ก้าวข้ามการทำงานบนฐานการสงเคราะห์ฟื้นฟูมุ่งสู่การดำเนินงานบนฐานสิทธิมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงานการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 จากการศึกษาสรุปได้ว่า หลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ประกอบด้วย 1) มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท 2) สร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ 3) การสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ 4) การปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก) ได้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพโดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคมให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงานการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้เป็นอย่างดี

แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการด้วยตนเองโดยทั่วไปหมายถึงการกระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือรักษาพฤติกรรมของบุคคล ประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) การเสริมแรงตนเอง (Self-reinforcement) การแนะนำตนเอง (Self-instruction) การจัดการความเครียด (Stress-inoculation) และการแก้ปัญหาสังคม (Social problem-solving) (Edward and Christine, 1994: 6) การจัดการตนเองเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญหาทางสังคม (Social Cognitive Theory) โดยแนวคิดการจัดการด้วยตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในทุกกระบวนการโดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การที่บุคคลจะปฏิบัติพฤติกรรมใดๆ ต้องเกิดจากกระบวนการตัดสินใจ ประเมินผลดีผลเสียของการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ ด้วยตนเอง มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะปฏิบัติด้วยตนเอง เพราะเมื่อประเมิน และตัดสินใจแล้วว่า พฤติกรรมนั้นๆ มีคุณค่าก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการดำรงชีวิต และ

ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การจัดการตนเองของคนพิการ จึงหมายถึง กระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนและท้องถิ่นทั้งในแง่ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การส่งเสริมประสบการณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่นเอง เพื่อพัฒนาเป็นองค์ความรู้ ในการจัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแบบฉบับของตนเอง

แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) จากการศึกษาสรุปได้ว่า การพึ่งตนเองเป็นเหตุให้เกิดการพัฒนา ยิ่งพึ่งตนเองได้มาก ก็ยิ่งพัฒนามาก นอกจากการพึ่งตนเองจะทำให้เกิดการพัฒนาได้แล้ว การพึ่งตนเองจะยังรักษาความพัฒนาให้มั่นคงถาวรต่อไปอีกด้วย เพราะการสามารถรักษาสมดุล เป็นเสมือนการออกกำลังกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง หากร่างกายเจ็บป่วยหรือขาดดุล ก็จะมีการเยียวยารักษาให้กลับสู่ความปกติ การพึ่งตนเองยังจะช่วยการพัฒนาในด้านกลั่นกรองการพัฒนา ทำให้กำหนดทิศทางด้านต่างๆ ความเร็ว ระยะเวลา วิธีการพัฒนา หรือวางโครงการพัฒนาได้อย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพอีกด้วย (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551: 104) เป็นหนทางที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้มนุษย์ สังคมอยู่รอดร่วมกันอย่างมีความสุข ก็คือการพึ่งตนเองสามารถกำหนดอนาคตของตนเองที่วางอยู่บนความคิดและทิศทางของการพัฒนาที่จะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ โดยเน้นการปลดปล่อยตนเองที่ยึดหลักการจัดการงานพัฒนาด้านต่างๆ ที่ตนเป็นผู้เรียนรู้ ผู้เลือกสรร ผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติ และผู้รับผลจากการปฏิบัตินั้นๆ (โกวิทย์ พวงงาม, 2553: 169-170) การพึ่งตนเอง จึงหมายถึง การที่คนสามารถดำรงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมปัจจุบัน โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดและต้องไม่คุกคามสภาพแวดล้อมจนเกิดอันตราย โดยพยายามให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเองมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คือ พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการผลิตและกระตุ้นให้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น

แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) จากการศึกษาสรุปได้ว่าเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้เกิดการเสริมพลังความเชื่อมั่นที่ตระหนักถึงคุณค่าของตัวบุคคล (Empowerment) โดยมีเนื้อหาเป็นเรื่องของการที่คนพิการสามารถจัดการ ตัดสินใจทางเลือกในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง และมีบทบาทในการช่วยเหลือสาธารณะ เปลี่ยนสถานะจากเป็นผู้ที่รับ (Object) มาเป็นผู้ที่กระทำ (Subject) และตัดสินใจ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับการพัฒนาสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยที่ต้องการให้เกิดการเสริมพลังแก่กลุ่มบุคคลในสังคมให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง และบทบาทของตนเองที่จะทำประโยชน์ต่อสาธารณะ นอกจากนี้เป็นการแสดงถึงแนวคิดที่มีความกระตือรือร้น ไม่รอให้คนอื่นมาแก้ปัญหาให้กับกลุ่มคนพิการ แนวคิดนี้เน้นที่คนพิการต้องช่วยกันแก้ปัญหาของคนพิการเอง หน่วยงานอื่นเป็นผู้สนับสนุน แต่คนพิการต้องเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นหลักแนวทางการช่วยเหลือตนเอง (Self-Help) การพัฒนาประเทศไทยในขณะนี้ส่งเสริมการพัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน การรวมตัวของภาคประชาชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา แก้ไขจัดการปัญหาในชุมชนท้องถิ่น บทบาทหน้าที่รัฐถูกจัดวางให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนแทนที่จะเป็นผู้ชี้แนะหรือจัดวางรูปแบบการพัฒนาให้แก่ชุมชนเหมือนที่ผ่านมา (กมลพรรณ พันพิจ, 2547: 44) การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ จึงหมายถึง การที่คนพิการสามารถกำหนดแนวทางการดำรงชีวิตของตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคม โดยไม่ขึ้นอยู่กับความพิการว่าจะรุนแรงมากน้อยเพียงไร โดยอาศัยบริการความช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) จากการศึกษาสรุปได้ว่า เป็นกลวิธีที่เหมาะสมที่ช่วยในการแก้ปัญหาให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพให้มีการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตในแต่ละพื้นที่อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนว่าหมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของคนพิการให้มีสมรรถภาพดีขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยวิถีทางการแพทย์ การศึกษา การอาชีพ และสังคม ความร่วมมือของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรของรัฐและเอกชนที่มีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน (สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, 2549: 64-65) การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชนจึงเป็นวิธีการที่ดีและเหมาะสมสำหรับแก้ปัญหาเรื่องความพิการในประเทศที่ยังไม่สามารถจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะคนพิการส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชนบทห่างไกล ถือเป็นรูปแบบหรือวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในการปฏิบัติการให้บริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่ายในชุมชนร่วมมือ ประสานงาน และประสานทรัพยากร รวมทั้งการประสานใจระหว่างครอบครัว คนพิการ เครือญาติ เพื่อนบ้าน ชุมชนที่อยู่ในชุมชนหรือนอกชุมชน เพื่อใช้ทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้เป็นเครื่องมือการค้นหาและพัฒนาทางเลือกที่เหมาะสมให้คนพิการในชุมชนได้รับโอกาสในการฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการต้องถูกแยกตัวออกจากครอบครัว ชุมชน เข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับผู้พิการอื่นๆ ในสถาบัน

จากการสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐาน ทำให้ผู้วิจัยได้ประเด็นของรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่าควรมีองค์ประกอบในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1. การประกอบอาชีพ
2. การเรียนรู้
3. เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
4. การดูแลตนเอง
5. การตระหนักในตนเอง

และจะต้องพัฒนากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร โดยเริ่มจาก

1. การเตรียมความพร้อม
2. การสร้างการเรียนรู้
3. การเสริมพลัง
4. การติดตามและประเมินผล
5. การรวมกลุ่ม

ประเด็นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์คณพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพลังแห่งศักยภาพในตัวคณพิการให้สามารถพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากตัวคณพิการ ครอบครัว คณพิการ ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันขับเคลื่อนกลไกดังกล่าว ซึ่งจากการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมี 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ (Career) 2) การเรียนรู้ (Learning) 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology) 4) การดูแลตนเอง (Self-care) และ 5) การตระหนักในตนเอง (Self-awareness) และประกอบด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร 4 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) การสร้างการเรียนรู้ (Learning) 3) การเสริมพลัง (Empowerment) และ 4) การรวมกลุ่ม (Aggregation)

ในส่วนของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคณพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการศึกษาให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างพลังแห่งศักยภาพในตัวคณพิการให้สามารถพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ให้มีความพร้อมและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนไม่แตกต่างจากข้อมูลพื้นฐานจากคณพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมากนัก โดยอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากตัวคณพิการ ครอบครัวคณพิการ ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนสำคัญในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันขับเคลื่อนกลไกดังกล่าว ซึ่งจากการวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมี 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ (Career) 2) การเรียนรู้ (Learning) 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology) 4) การดูแลตนเอง (Self-care) และ 5) การตระหนักในตนเอง (Self-awareness) และประกอบด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) การสร้างการเรียนรู้ (Learning) 3) การเสริมพลัง (Empowerment) 4) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) และ 5) การรวมกลุ่ม (Aggregation)

ในส่วนของการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสมนั้น ผู้วิจัยนำผลจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนมาวิเคราะห์เนื้อหาในรายงานวิจัยแต่ละประเด็น ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนถือเป็นกลไกหนึ่งในการเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคณพิการและพัฒนาศักยภาพให้คณพิการสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในองค์กรคณพิการที่มีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน

และได้รับการรับรองตามกฎหมายซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากกระบวนการแต่ละขั้นตอนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณ สิทธิต่างๆ รวมทั้งการประสานงานด้านต่างๆ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่ได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลมีชื่อว่า “CLASS EMPOWER MODEL” ซึ่งมาจากอักษรย่อตัวแรกที่เป็นภาษาอังกฤษของการสังเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ซึ่งเป็นรูปแบบในการเสริมสร้างความสามารถให้กับคนพิการ และมีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การประกอบอาชีพ (Career) 2) การเรียนรู้ (Learning) 3) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology) 4) การดูแลตนเอง (Self-care) และ 5) การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) และประกอบด้วยกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่สำคัญเป็นวงจร 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation) 2) การสร้างการเรียนรู้ (Learning) 3) การเสริมพลัง (Empowerment) 4) การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) และ 5) การรวมกลุ่ม (Aggregation)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ประเด็นที่ 1 การศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนตามสภาพปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 (คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ, 2555: ก) ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการสำคัญในการสร้างสังคมที่บูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ มีบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท สร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมถึงการสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา อาชีพและการมีงานทำ กีฬา และการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงกลไกด้านการเงิน การคลังและงบประมาณเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพ และ

กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่ายในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านคนพิการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดบริการให้แก่คนพิการได้อย่างมีมาตรฐาน รวมถึงการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการให้ตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมในสังคม ซึ่งจากการศึกษาและสังเคราะห์ทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) แนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) แนวคิดการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation - CBR) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นภาพของรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ทั้งในเรื่องของการประกอบอาชีพ การเรียนรู้ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลตนเอง และการตระหนักในตนเอง และมีกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเป็นวงจร โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อม การสร้างการเรียนรู้ การเสริมพลัง การติดตามและประเมินผล และการรวมกลุ่ม ซึ่งเป็นกลไกในการสร้างการเปลี่ยนแปลงตัวคนพิการและสังคม ดังความเชื่อมั่นของคนพิการให้กลับคืนมา สามารถกล้าคิด กล้าแสดงออก มีเป้าหมายชีวิตและแผนการดำเนินชีวิต มีการออกสู่สังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งก็จะส่งผลให้สังคมเปลี่ยนแปลงเจตคติต่อคนพิการ และทำให้คนพิการสามารถเดินทางออกมาใช้ชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติทั่วไปได้อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ผู้วิจัยศึกษาพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 เป็นหลัก โดยเนื้อหาหลักของกฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นการพัฒนาคนพิการทั้งเรื่องการส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการ การส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่คนพิการ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการทางการแพทย์ การปรับสภาพทางร่างกายจิตใจและอารมณ์ และ การจัดการบริการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ประกอบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านการประกอบอาชีพ (Career)

การประกอบอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิต การดำรงชีวิตมีความสมบูรณ์มากขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม และสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ซึ่งการเลือกประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลควรเป็นไปตามความถนัดและความสนใจเพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพของตนในการหารายได้เพื่อการดำรงชีวิตและสร้างมาตรฐานที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) ที่

กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 2 ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนาอุส ธนธิติ (2553: 98-109) เรื่อง ความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครปฐม ในองค์ประกอบที่ 3 ที่กล่าวว่า การดำรงชีพและมีงานทำเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดสวัสดิการสำหรับคนพิการ รวมทั้งสอดคล้องกับผลการศึกษาของกษนิภา นราพิณิจ และคณะ (2551: 159-166) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรณีศึกษา ตำบลตาจั่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดระบบส่งต่อคนพิการของชุมชนเพื่อรับบริการตามสิทธิของคนพิการ ดังนั้นองค์ประกอบด้านการประกอบอาชีพจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาทั้งสติปัญญา พัฒนากาย พัฒนาใจ ทำให้ผู้พิการมีความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไปว่าเป็นคนที่มีศักยภาพในการทำงาน มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถทำงานได้ทัดเทียมกับคนปกติทั่วไปรวมทั้งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย (2549: 1-4) ที่กล่าวว่า คนพิการควรมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และมีทักษะอื่นๆ ในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงระบบการทำงานที่เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการ และบริการต่างๆ ของภาครัฐได้ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการด้วยตนเองของ Edward and Christine (1994: 6-45) ในขั้นที่ 4 ที่กล่าวว่า การแนะนำตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการตนเองเพื่อการประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเอง โดยการเตรียมความพร้อมด้านการประกอบอาชีพในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและออกสู่สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การสร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง รวมทั้งฝึกฝนให้คนพิการสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีความตระหนักในตนเองและมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้อำนาจความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนพิการ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน สตาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งเป็นขั้นตอนการตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพที่ตนเองมีความถนัดและมีความสนใจ รวมทั้งเหมาะสมกับสภาพความพิการ ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเองและสามารถจัดอุปสรรคปัญหาต่างๆ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) โดยภาครัฐต้องจัดบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับคนพิการ และการฝึกทักษะการประกอบอาชีพเพื่อให้คนพิการมีความพร้อมสู่ตลาดแรงงานต่อไป ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การจัดทำข้อมูลตำแหน่งงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดเผยแพร่ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท การจัดวิทยากรที่มีความเข้าใจและเข้าถึงทักษะความสามารถของคนพิการแต่ละประเภทเพื่ออบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ การจัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการผลักดันให้คนพิการทำงานร่วมกับคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและมุมมองระหว่างกัน โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนพิการมีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิตสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การเสริมพลัง เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559 โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: ก) ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงสิทธิในการประกอบอาชีพตามกฎหมาย และตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท ต้องสร้างสภาพแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชีพที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเสริมพลังจากภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Edward and Christine (1994: 6) ที่กล่าวว่า การเสริมแรงเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองและส่งผลให้คนพิการสามารถบรรลุเป้าหมายในการประกอบอาชีพ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเปิดโอกาสให้คนพิการแต่ละประเภทเข้าทำงานตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้มากขึ้น การสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของ

คนพิการแต่ละประเภท การกำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา การส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการประกอบอาชีพของคนพิการทั่วไป การสร้างสภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการสถาปัตยกรรม (Universal Design) เพื่อลดอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท การสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาองค์ความรู้แก่คนพิการแต่ละประเภทเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการสนับสนุนเบี้ยยังชีพคนพิการให้มีความเหมาะสมและทั่วถึง โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่และเต็มใจ เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะมีผลต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพของคนพิการ และสามารถหามาตรการการแก้ไขได้ทันการณ์ สามารถทราบว่ากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) และแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) โดยทั้ง 2 แนวคิด ได้กล่าวโดยสรุปว่า การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองด้านการประกอบอาชีพ สามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการ ระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนด้านการประกอบอาชีพที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ ในการติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง และการจัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทโดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและประเมินความก้าวหน้าของกระบวนการ รวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพ

5. การรวมกลุ่ม เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมีความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการประกอบอาชีพแล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และเป็นคนพิการที่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเอง

อย่างยั่งยืนแล้ว มีเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณค่าและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการประกอบอาชีพ โดยอาจเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลผลิต สินค้า หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในสาขาอาชีพต่างๆ ส่งผลให้เกิดพลังในการสร้างผลผลิต สินค้า มีอำนาจต่อรองในกลไกตลาด ส่งเสริมให้คนพิการมีศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสามารถออกสู่ตลาดแรงงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดบริการกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนให้เกิดพลังกลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการประกอบอาชีพของคนพิการและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบที่ 2 ด้านการเรียนรู้ (Learning)

การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้คนพิการสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต การเรียนรู้หรือการศึกษานั้นจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน ซึ่งคนพิการแต่ละประเภทสามารถเรียนรู้และศึกษาได้ในทุกที่ ทุกแห่ง ซึ่งคนพิการต้องมีสิทธิในการเลือกเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกที่จะมีบทบาทในการเสริมสร้างให้คนพิการเกิดความตระหนักในเรื่องของการเรียนรู้ หากคนพิการสามารถนำความรู้จากการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้วก็ย่อมเกิดผลดีกับตัวของคนพิการเอง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) ที่กล่าวว่า การจัดบริการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของรพีพรรณ คำหอม (2554: 298-306) ในองค์ประกอบที่ 3 ที่กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารและการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของประมวล เกตรา (2553: 155-157) เรื่อง รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบด้านการเรียนรู้จึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งการศึกษาหรือกระบวนการการเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานภาพ สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับการดำเนินชีวิตแต่ละด้านเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย (2549: 1-4) ที่กล่าวว่า คนพิการควรมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และมีทักษะอื่นๆ ในแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาตามความถนัดความสนใจและเหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการด้วยตนเองของ Edward and Christine (1994: 6-45) ในขั้นตอนที่ 4 ที่กล่าวว่า การแนะนำตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการตนเองเพื่อการศึกษาหาความรู้ในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัยก็ตาม โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและออกสู่สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับการศึกษาทั้งในระบบ การนอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งฝึกฝนให้คนพิการแต่ละประเภทสามารถดูแลตนเองและมีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีความตระหนักในตนเองและมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างการเรียนรู้ (Learning) เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้องค์ความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคนพิการ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดสินใจในการเลือกศึกษาหาความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ที่ตนเองมีความถนัดและมีความสนใจ เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถที่ได้จากการศึกษาในการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพของตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดบริการข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ และการฝึกทักษะการเรียนรู้ เพื่อให้คนพิการมีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท การจัดบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ การจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภทโดยใช้ปรัชญาการศึกษาตามแนวคิดอัตถิภาวนิยมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน การศึกษาจึงเป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ต้องการสามารถเลือก ตัดสินใจด้วยตัวของตนเองว่า จะเรียนสิ่งใด ไม่ว่าจะเป็นวิชาชีพ วิชาการหรือวิชาอื่นใด การศึกษานั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเป็นตัวของตนเองอย่างเต็มที่ให้รู้จักตัวเองให้รู้จักใช้เสรีภาพ

ในการเลือก มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการกระทำของตนเอง (พระมหาทองมา อรุณรังสี, 2553: 71) มุ่งสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ การจัดระบบการศึกษาร่วมระหว่างคนพิการและคนปกติเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะพัฒนาคนพิการมีองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การเสริมพลัง (Empowerment) เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการศึกษาหาความรู้ด้านต่างๆ ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: ก) ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดบริการเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิในการเข้าสู่ระบบการศึกษาตามกฎหมายและตอบสนองความจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภท และสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเสริมพลังจากภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Edward and Christine (1994: 6) ที่กล่าวว่า การเสริมแรงเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองและส่งผลให้คนพิการสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเปิดกว้างโอกาสทางการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเท่าเทียม การสร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถานการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การปรับสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอารยสถาปัตย์ทั้งในสถานศึกษาและสถานที่สาธารณะ รวมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้ในการเรียนรู้อย่างเต็มที่และเต็มใจเพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนในแต่ละด้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญในการเรียนรู้ของคนพิการ และสามารถหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์ สามารถทราบว่ากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) และแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ

Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) โดยทั้ง 2 แนวคิด ได้กล่าวโดยสรุปว่าการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองด้านการเรียนรู้ สามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการ ระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง และการจัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของคนพิการและประเมินความก้าวหน้าของกระบวนการรวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการเรียนรู้

5. การรวมกลุ่ม (Aggregation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมีความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการเรียนรู้แล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพในการศึกษาหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย และเป็นคนพิการที่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้ว มีเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณค่าและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการเรียนรู้ โดยอาจเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ เกิดการบูรณาการองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน ส่งผลให้คนพิการมีศักยภาพ รู้เท่าทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน และมีความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดบริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนให้รวมกลุ่มกัน ในที่นี้อาจรวมกลุ่มกันเพื่อให้ภาครัฐจัดการศึกษานอกระบบให้และมีการเทียบวุฒิเหมือนการศึกษาในระบบ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการสนับสนุนการรวมกลุ่มการเรียนรู้และประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการเรียนรู้ของคนพิการและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบที่ 3 ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive technology)

เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ทัดเทียมกับคนปกติ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้พ้นจากอุปสรรค โดยต้องคำนึงถึงสภาพความพิการในการจัดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ตรงกับความต้องการเฉพาะของผู้พิการแต่ละประเภท การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหลายสาขามานำเสนอการให้สอดคล้องกับการใช้งานจริงของกลุ่มคนทั่วไปและกลุ่มคนที่มีความต้องการจำเป็นเฉพาะ และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) พบว่า การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พวงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของนิตยา สุจริตผลจำรูญ (2557: 114-121) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบลโคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบด้านการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน สามารถเพิ่มขีดความสามารถของผู้พิการให้สามารถทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ เสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระ และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่ โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย (2549: 1-4) ที่กล่าวว่า คนพิการควรมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และมีทักษะอื่นๆ ในการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิต ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนได้ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการด้วยตนเองของ Edward and Christine (1994: 6-45) ในขั้นที่ 4 ที่กล่าวว่า การแนะนำตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการตนเองเพื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่เพื่อประโยชน์ในการพึ่งตนเอง โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและออกสู่สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การสร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตย์ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมี

ความตระหนักในตนเองและมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้อำนาจความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าถึง การใช้ การดูแลรักษา และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดสินใจในการเลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับสภาพการของตนเอง เพื่อให้คนพิการสามารถใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเต็มประสิทธิภาพ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living: IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) เกี่ยวกับการจัดบริการข้อมูลข่าวสารด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และการฝึกทักษะการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการจัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การจัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การจัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ) โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนพิการให้เกิดความรอบรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิตสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การเสริมพลัง เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการดำรงชีวิต และสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: ก) ที่กำหนดให้รัฐต้องสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องสร้างเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในท้องถิ่น เช่น ทางลาด ทางเดิน ลิฟท์ ซึ่งเป็นการเสริมพลังจากภาครัฐ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Edward and Christine (1994: 6) ในขั้นที่ 3 ที่กล่าวว่า

การเสริมแรงเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเอง โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการส่งเสริมให้คนพิการเข้าถึงเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การเพิ่มช่องทางการกระจายข่าวสารด้านคนพิการให้หลากหลายและเข้าถึงคนพิการการสนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล รวมทั้งการดูแลและปรับปรุงเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความสมบูรณ์และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่และเต็มใจ เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และสามารถหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์สามารถทราบว่ากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) ที่กล่าวว่า การติดตามตนเองและการประเมินผลตนเองเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นตอนที่ 6 ที่กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการ ระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและประเมินความก้าวหน้าของกระบวนการ รวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

5. การรวมกลุ่ม เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมีความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกความสะดวกแล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก และเป็นคนพิการที่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้ว มีเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักในความสำคัญของกันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยอาจเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือร่วมกันพัฒนานวัตกรรมใหม่เพื่อการดำรงชีวิตของคนพิการ ส่งผลให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) เกี่ยวกับการจัดบริการการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อน ซึ่งคนพิการต้องการรวมกลุ่มกันในการให้คำปรึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ช่วยกันแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่กันได้ รวมทั้งแนะนำวิธีการซ่อมแซมหรือการส่งซ่อมเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการสนับสนุนการรวมกลุ่มด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบที่ 4 ด้านการดูแลตนเอง (Self-care)

การดูแลตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิต ซึ่งการดูแลตนเองของคนพิการก็คือ การดูแลสถานะของร่างกายและจิตใจให้เป็นปกติ การที่คนพิการจะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้นต้องเป็นผู้ที่มีสถานะของร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีโครงสร้างของร่างกายที่เหมาะสม การดูแลตนเองจึงเป็นกิจกรรมที่คนพิการแต่ละคนปฏิบัติและยึดเป็นแบบแผนในการปฏิบัติ เพื่อให้มีสุขภาพดี แข็งแรง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข เช่น การออกกำลังกาย หลีกเลียงจากสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การไปตรวจสุขภาพ การป้องกันตนเองไม่ให้ติดโรค ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตในด้านต่างๆ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: 1-3) พบว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามกระบวนการแพทย์เป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของรพีพรรณ คำหอม (2554: 298-306) ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า สุขภาพเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับผลการศึกษาของมงคล เลากกลาง และคณะ (2553: 50-52) เรื่อง

รูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรังค์ อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า การแพทย์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ดังนั้นองค์ประกอบด้านการดูแลตนเองจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งคนพิการที่มีสุขภาพดีจะสามารถปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างคล่องแคล่ว มีบุคลิกภาพที่ดี และสามารถทำกิจกรรมต่างๆในสังคมได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่ โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเอง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เป็นอุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย (2549: 1-4) ที่กล่าวว่า คนพิการควรมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง และมีทักษะอื่นๆ ในการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพที่เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ของภาครัฐได้ และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการด้วยตนเองของ Edward and Christine (1994: 6-45) ในขั้นที่ 4 ที่กล่าวว่า การแนะนำตนเองเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการตนเองเกี่ยวกับการดูแลตนเองให้มีสุขภาพที่ดี ไร้โรคภัย รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการดูแลตนเองของกมลพรรณ พันพืง (2547: 22-24) ที่กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีความจำเป็นและมีความต้องการการดูแลตนเองเพื่อดำรงภาวะสุขภาพให้อยู่แล้ว ถ้ามีพลังความสามารถที่เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมการดูแลตนเอง จะสามารถดูแลตนเองเพื่อสนองตอบความต้องการของตนเองได้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและออกสู่สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การสร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีความตระหนักในตนเองและมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้องค์ความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการดูแลตนเอง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นที่ 4 ขั้นตอนการตัดสินใจในการเลือกศึกษาหาความรู้ในดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความพิการ ส่งผลให้คนพิการมีสุขภาพที่ดี รู้เท่าทันโรคภัย รวมทั้งอุบัติเหตุต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้จากการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) เกี่ยวกับการที่คนพิการจะสามารถดำรงชีวิตอิสระได้จำเป็นต้องได้รับข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการจัดบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ

การดูแลสุขภาพตนเอง และการฝึกทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อให้มีสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บป่วย และรู้จักวิธีการดูแลสุขภาพที่ไม่ปกติอีกด้วย โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการจัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การจัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล การจัดอบรมให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัวคนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการสำหรับคนพิการแต่ละประเภทอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว คนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดูแลตนเองของกมลพรรณ พันพึ้ง (2547: 22-24) ที่กล่าวว่า บุคคลสามารถจะกระทำการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งแวดล้อม จะต้องเห็นว่าสิ่งที่จะทำนั้นเหมาะสมในสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้นก่อนที่บุคคลจะเห็นด้วยกับการกระทำนั้นๆ ว่าเหมาะสม จะต้องมีความรู้ก่อนว่าสิ่งที่ต้องกระทำนั้นจะมีประสิทธิภาพและให้ผลตามที่ต้องการ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนพิการให้เกิดความรอบรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การเสริมพลัง เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 – 2559 โดยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555: ก) ที่กล่าวว่า รัฐจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยการสร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านสุขภาพและต้องเสริมพลังให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดูแลสุขภาพของผู้พิการด้วย และสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Edward and Christine (1994: 6) ที่กล่าวว่า การเสริมแรงเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเอง โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการสนับสนุนให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ด้านสุขภาพอย่างทั่วถึงและครอบคลุมความพิการทุกประเภท การจัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม การสนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล รวมทั้งจัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่าง

เต็มที่และเต็มใจ เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้ จะมีความต่อเนื่องและยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้ การกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่าง ยั่งยืนด้านการดูแลตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญในเรื่องการ ดูแลสุขภาพของคนพิการ และสามารถหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์ สามารถทราบว่ากระบวนการ เสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแล ตนเองบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) ที่กล่าวว่า การติดตามตนเองและการประเมินผล ตนเองเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองด้านการดูแลสุขภาพตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับ แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิกล้า, 2555: 45-46) ในขั้นตอนที่ 6 ที่กล่าวว่าการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการ ตนเอง สามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการ ระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาท สำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนด้านการดูแลสุขภาพที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้ จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ใน การติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง และ การสนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท โดยรายละเอียด ดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการ ติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและประเมิน ความก้าวหน้าของกระบวนการ รวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้าง ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเอง

5. การรวมกลุ่ม เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมี ความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการดูแลตนเองแล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพในการดูแลตนเอง และเป็นคนพิการที่สามารถ พึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่าง ยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มสุขภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการ เสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้ว มี เป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักใน ความสำคัญของมันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงาน ร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพ โดยอาจเป็นการรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง รวมทั้งการป้องกันโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ ส่งผลให้ คนพิการมีสุขภาพที่ดีและเข้าถึงบริการจากภาครัฐได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิต อิสระ (Independent Living: IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) เกี่ยวกับการ จัดบริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนด้านสุขภาพ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัย

ความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการสนับสนุนการรวมกลุ่มด้านสุขภาพและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน และนำไปสู่ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

องค์ประกอบที่ 5 ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness)

การตระหนักรู้ในตนเองเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งจะทำให้ คนพิการมีความมุ่งมั่น เกิดกำลังใจ ไม่รู้สึกท้อแท้หรือสิ้นหวัง มีความมั่นคงพอที่จะต่อสู้กับ สิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคต่างๆ ได้ เป็นพื้นฐานของการมองชีวิต ความสามารถทางด้านสังคม และอารมณ์ เกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของ ตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักตนเอง ยอมรับเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง และผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบ และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้อง กับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการพ.ศ.2550 ของคณะกรรมการส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2555:1-3) พบว่า การปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์สำหรับคนพิการเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการ และสอดคล้องกับแนวคิดการพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ของโกวิท พวงงาม (2553: 171-173) ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า จิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเอง และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของสุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ (2551: 116-123) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองใน ชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี ในองค์ประกอบที่ 1 ที่กล่าวว่า ศักยภาพการพึ่งตนเองด้านจิตใจเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของประชาชน รวมทั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาขององอาจ ดิษฐาภิชน (2556: 222-225) เรื่อง การพึ่งตนเองอย่าง ยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่ อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี ในองค์ประกอบที่ 4 ที่กล่าวว่า จิตใจ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพึ่งตนเองของคนในชุมชน ดังนั้นองค์ประกอบด้านการตระหนักรู้ ในตนเองจึงมีความสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน คนพิการที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญกับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามา ในชีวิตได้ สามารถยอมรับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองรู้สึกผิดหวัง ท้อแท้ใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง มี ความหวังและมีความกล้าหาญ จะทำให้เป็นคนที่เหมาะสมผลสำเร็จ มีความสุข สามารถดำรงชีวิตได้ อย่างมีความสุขตามที่ตนปรารถนา โดยมีกระบวนการในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการ ตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักรู้ในตนเอง 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อม เป็นขั้นตอนการเสริมสร้างคนพิการให้มีพัฒนาการทางด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่เป็น อุปสรรค ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการกระทำนั้นๆ เกิดผลดีต่อตัวเองและการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย (2549 : 1-4) ที่กล่าวว่า คนพิการควรรู้จักความพิการของตนเอง สามารถยอมรับกับสภาพความพิการ ที่เป็นอยู่ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้คนพิการเข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าในตนเองและ สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการด้วยตนเองของ Edward and Christine (1994: 6-45) ในขั้นที่ 4 ที่กล่าวว่า การจัดการความเครียด เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการตนเองในการเรียนรู้ตนเองและจัดการ

กับปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิต โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัว ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการเตรียมความพร้อมให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและออกสู่สังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ รวมทั้งฝึกฝนให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนปกติได้อย่างภาคภูมิใจ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหากคนพิการมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งมีความตระหนักในตนเอง และมีเจตคติเชิงบวกต่อการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมายในขั้นตอนต่อไปได้เป็นอย่างดี

2. การสร้างการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงคนพิการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการให้อำนาจความรู้ การฝึกอบรม และการลงมือปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักในตนเอง เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตและต่อเนื่องมาจากขั้นตอนการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาฉันท์เพื่อนและการฝึกทักษะการดำรงชีวิต โดยคนพิการจำเป็นต้องได้รับคำปรึกษา แนะนำแนวทางดำเนินชีวิต พร้อมทั้งฝึกฝนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตเพื่อให้สามารถออกสู่สังคมภายนอกได้ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรคนพิการในการสร้างระบบการให้ข้อมูลข่าวสารด้านต่างๆ แก่คนพิการให้เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทักษะชีวิตด้านต่างๆ และสิทธิของตนเอง แก่คนพิการแต่ละประเภท การจัดอบรมหลักสูตรสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเองและวิธีแก้ปัญหาต่างๆ การจัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล รวมทั้งจัดกิจกรรมให้คนพิการมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อสังคม โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ขั้นตอนการสร้างการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาคนพิการให้เกิดความรอบรู้เกี่ยวกับศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ และองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนพิการเกิดทักษะชีวิต สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. การเสริมพลัง เป็นขั้นตอนในการทำให้คนพิการสามารถดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในตนมาใช้ในการดำรงชีวิตและทำกิจวัตรประจำวันได้อย่างอิสระ ซึ่งการที่จะทำให้คนพิการเกิดทักษะชีวิตสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้นั้นจำเป็นต้องใช้กระบวนการเสริมพลังทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Edward and Christine (1994: 6) ที่กล่าวว่า การเสริมแรงตนเองและการจัดการความเครียดเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองเพื่อให้คนพิการเกิดความตระหนักในตนเอง สามารถจัดการกับอุปสรรคปัญหาและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างภาคภูมิใจ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งหลักของการเสริมพลังจะช่วยกระตุ้นให้คนพิการเกิดความตระหนักในศักยภาพที่ตนมี และดึงศักยภาพนั้นออกมาใช้อย่างเต็มที่และเต็มใจ

เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิถีชีวิต วิธีการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ ซึ่งผลสำเร็จที่เกิดขึ้นนี้จะมีอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

4. การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เป็นขั้นตอนที่จะทำให้กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักในตนเองมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ทราบปัญหา อุปสรรคสำคัญในการสร้างความตระหนักในตนเอง และสามารถหามาตรการแก้ไขได้ทันการณ์ สามารถทราบว่ากระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักในตนเองบรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Kanfer and Gaelick (1986: 283-345) ที่กล่าวว่า การติดตามตนเองและการประเมินผลตนเองเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) ของ Creer (อ้างถึงใน ลดาวัลย์ ฤทธิ์กล้า, 2555: 45-46) ในขั้นตอนที่ 6 ที่กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการตนเองเพื่อสร้างความตระหนักในตนเองของคนพิการ สามารถกระทำได้ทั้งก่อนเริ่มกระบวนการระหว่างกระบวนการ และเมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นขั้นตอนในการวางแผนและสรุปยืนยันประสิทธิภาพของกระบวนการดังกล่าวและมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามแผนด้านการตระหนักในตนเองที่กำหนดไว้ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง และการจัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท โดยรายละเอียดดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้และปรับเปลี่ยนตามความพร้อมและบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งการติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาและประเมินความก้าวหน้าของกระบวนการรวมทั้งเป็นการประเมินความสำเร็จของกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักในตนเอง

5. การรวมกลุ่ม เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เมื่อคนพิการผ่านกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนข้างต้นและมีความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนด้านการตระหนักในตนเองแล้วนั้น ก็จะทำให้คนพิการมีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับคนทั่วไปในสังคม และเป็นคนพิการที่สามารถพึ่งตนเองได้ แต่การดำรงชีวิตอยู่เพียงลำพังคงไม่สามารถทำให้คนพิการนั้นสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงต้องมีการรวมกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มการเรียนรู้ต่างๆ กลุ่มความร่วมมือด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากคนพิการที่ผ่านกระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแล้ว มีเป้าหมายเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวข้องกันในกิจกรรมของกลุ่ม เกิดความตระหนักใน ความสำคัญของกันและกัน แสดงออกซึ่งการยอมรับ การให้เกียรติกัน มีการวางแผน การทำงาน ร่วมกัน และต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยเฉพาะด้านจิตใจ โดยอาจรวมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อพิทักษ์สิทธิด้านต่างๆ ที่คนพิการพึงได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living : IL) ของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2549: 13) โดยภาครัฐ

ต้องจัดบริการจัดกลุ่มสนับสนุนคนพิการในชุมชนเพื่อพิทักษ์สิทธิ์ด้านต่างๆ ที่คนพิการพึงได้รับ โดยในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชนภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องตามบริบทของแต่ละพื้นที่ในการสนับสนุนการรวมกลุ่มและประสานงานกับองค์กรต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือคนพิการอื่นๆ ในชุมชน และนำไปสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การสนับสนุนและส่งเสริมให้รูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดขึ้นจริงเป็นรูปธรรมในวงกว้างเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนนั้น ควรพัฒนาระบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดทำแผนงานและแนวทางเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้คนพิการเกิดแรงจูงใจและพลังแห่งศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ ส่งผลให้สังคมได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดการยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนพิการมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเตรียมความพร้อม ควรเริ่มจากการส่งเสริมพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตของคนพิการตั้งแต่วัยเด็กให้มีความเหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา โดยให้คนพิการมีส่วนร่วมทุกกิจกรรมอย่างใกล้ชิดกับคนทั่วไป

2. การสร้างการเรียนรู้ ควรสื่อสารผ่านช่องทางสาธารณะ เช่น รายการทีวี รายการวิทยุ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ในเรื่องราวที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเปิดพื้นที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการอย่างเป็นรูปธรรมรวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างกระบวนการจัดการความรู้ด้านความพิการในประเด็นต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิตและการทำงานเครือข่ายคนพิการ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของคนพิการ การนำเสนอภาพคนพิการผ่านบทละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ รวมทั้งการสร้างความรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ รวมถึงการศึกษาวิจัย เพื่อให้คนพิการและสังคมเกิดความเข้าใจและเกิดองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3. การเสริมพลัง ควรสนับสนุนและส่งเสริมการสร้าง ความเข้าใจและการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามหลักอารยสถาปัตย์อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างเจตคติที่เอื้อให้คนพิการเข้าร่วมในกิจกรรมสังคมและสนับสนุนการระดมทรัพยากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องแทนการสนับสนุนเป็นโครงการรายปีเพื่อให้องค์กรคนพิการสามารถวางแผนพัฒนาองค์กรระยะยาวและมีการพัฒนาคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น

4. การติดตามและประเมินผล ควรสนับสนุนการมอบหมายให้องค์กรคนพิการเป็นหน่วยจัดบริการสำหรับคนพิการในท้องถิ่นและมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสร้างความร่วมมือระดับกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการแผนงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อกำหนดนโยบาย ร่างและผลักดันกฎหมาย นำไปสู่การปฏิบัติจริง การติดตามประเมินผล รวมทั้งการวิจัยและพัฒนาต่อไป

5. การรวมกลุ่ม ควรสร้างเครือข่ายการทำงานด้านการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน โดยประสานความร่วมมือให้ครอบครัวองค์กรภาคีอื่นๆ ในสังคมนอกเหนือจากองค์กรด้านคนพิการเพื่อสร้างพลังในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการสู่การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เช่น ภาคนักวิชาการด้านต่างๆ ภาควิศวกรรม คุ้มครองผู้บริโภค เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาโมเดลนำร่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นตัวอย่งกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

2. สนับสนุนการศึกษาวิจัยการพัฒนาเทคนิคและกระบวนการสื่อสารที่กระตุ้นการเรียนรู้การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ด้านความพิการในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น นักเรียนนักศึกษา คนพิการใหม่ๆ ครอบครัวคนพิการ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานด้านคนพิการ

3. สนับสนุนการศึกษาวิจัยการสร้างเครือข่ายการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรคนพิการและชุมชน รวมทั้งถ่ายทอดและขยายผลไปสู่องค์กรคนพิการและชุมชนอื่นต่อไป

4. สนับสนุนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของกลุ่มแกนนำคนพิการในองค์กรคนพิการในพื้นที่ต่างๆ หรือคนพิการที่มีความสนใจเข้าร่วมทำงานเป็นนักวิจัย เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาบุคลากรและกระบวนการการทำงานด้านคนพิการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสร้างองค์ความรู้จากคนพิการที่เผชิญกับปัญหาเอง

ภาพรวมทั้งหมดของผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน” นี้ สามารถสรุปได้ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 48 ภาพรวมผลการวิจัย “การพัฒนาแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กชนินภา นราพิณิจ และคณะ. (2551). **โครงการ: ศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับองค์กรภาครัฐ ระดับตำบลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการกรณีศึกษาตำบลตาจั่น อำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- กัตัญญู หอสูติมา และคณะ. (2556). **การปรับสภาพบ้านเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนพิการ**. นนทบุรี: ต้นเงินการพิมพ์.
- กมลชนก ภาคภูมิ. (2556). “การพัฒนารูปแบบที่จำเป็นสำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรองรับ การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กมลพรรณ พันพั้ง. (2547ก). **รายงานวิจัย การดำรงชีวิตอิสระคนพิการ เส้นทางและก้าวต่อไป ในอนาคต**. ชลบุรี: โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา.
- _____. (2547ข). **รายงานวิจัย สวัสดิการสำหรับคนพิการระดับรุนแรง**. ชลบุรี: โรงเรียนอาชีวพระมหาไถ่ พัทยา.
- _____. (2553). “อัตลักษณ์ การเสริมพลังอำนาจ และการกำหนดวิถีชีวิตตนเอง : การดำรงชีวิตอิสระ ของคนพิการไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2549). **สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และเพื่อทุกคนในสังคม**. กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไท.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ. (2550). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2550 - 2554**. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). **แผนกลยุทธ์สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- _____. (2554). **ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.
- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม. กรมประชาสงเคราะห์. (2540). **แผนปฏิบัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ : สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ**. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสงเคราะห์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **การประเมินผลโครงการผลิตอุปกรณ์และเครื่องมือช่วยเหลือคนพิการ ของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2555 - 2559** ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). **รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบกลไกการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาสู่เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงสาธารณสุข. กองสุขศึกษา. (2542). **แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้ในการดำเนินงาน สุขศึกษา และพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงสาธารณสุข. สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2550). **สถานการณ์คนพิการ ในสังคมไทย: การวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจความพิการและคุณภาพ ของสำนักงาน สถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2545 และ 2550**. นนทบุรี: เดอะกราฟฟิโก ซีเอสดีเอ็มเอส.
- กระทรวงสาธารณสุข. สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. (2554). **บทบาทภาครัฐเพื่อการส่งเสริมและ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ**. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์.
- กฤษณะละไล. (2556). **กฤษณะทวิรรอารยสถาปัตย์**. กรุงเทพมหานคร: ดับบลิวพีเอส.
- กำพล ทองบุญน่ม. (2557). บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติใน พระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2551. สัมภาษณ์, 8 กันยายน.
- โกวิท พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์. (2551). “การเสริมสร้างพลังอำนาจของคนพิการ กรณีศึกษา : ศูนย์การดำรงชีวิต อีสระของคนพิการจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2553). **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555 - 2559**. กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิสย์.
- คณะทำงานแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย. (2551). **ก้าวย่ำและทางเดิน : สรุปผล การทำงานในระยะที่ 2 ของแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย 2548 - 2551**. นนทบุรี: แกรนด์เอ็ม.เอส.กรุ๊ป.
- คณะทำงานวิชาการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย. (2548). **น้อยก็หนึ่ง: แผนงาน สร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย**. นนทบุรี: ศาสตร์ศิลป์การพิมพ์.
- โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ. (2558). “การทบทวนชุดสิทธิประโยชน์และการ เข้าถึงบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ.” **การทบทวนชุดสิทธิประโยชน์และการเข้าถึง บริการอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ 3, 23 (กุมภาพันธ์): 1-4**
- ฉลาด จันทรมบัติ. (2550). “การพัฒนาแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- เฉลิมพล กวยเนียม. (2557). บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2555. สัมภาษณ์, 9 กันยายน.
- ชินินทร์ วะสีนนท์. (2549). “การจัดการสวัสดิการชุมชนของเครือข่ายอินแปง กลไก กระบวนการ จัดการตนเอง.” วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชาญ สุปินะ. (2557). บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2555. สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม.
- ณภัทร เถลิษฐิติปภา. (2553). “ก้าวไปกับเทคโนโลยีเพื่อผู้พิการ.” นิตยสาร UPDATE 275 (สิงหาคม): 43-50.
- ดวงพร สีคราม. (2553). โครงการการศึกษาการสร้างพลังการประกอบอาชีพของกลุ่ม เยาวชน พิการโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ทวี เชื้อสุวรรณ. (2551). มองความพิการผ่านแนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ธนาเพรส.
- ธนากร สังเขป. (2555). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: วี.พี.พี.
- ธนายุส ธนธิตี. (2549). “รูปแบบการฝึกทักษะวิชาชีพของคณิศรทางการกาย.” วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนายุส ธนธิตี. (2553). โครงการวิจัยความพร้อมและการพัฒนาความพร้อมในการดำเนินงานด้าน สวัสดิการสังคมสำหรับคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย.
- ธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์. (2557). บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ใน พระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2550. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2555). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- นิคม ภูศรี. (2552). โครงการ: ศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งกลุ่มผู้ช่วยเหลือคนพิการตำบล หนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นิตยา สุจริตผลจำรูญ. (2557). “การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ตำบล โคกโคเฒ่า อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เนตรนภา ชุมทอง. (2546). การสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อการปฏิรูประบบบริการสุขภาพและการสร้าง หลักประกันสุขภาพของผู้พิการ. กรุงเทพมหานคร: อู่การพิมพ์.
- ประมวล ภาตรา. (2553). “รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการพึ่งตนเองของชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปริญานุช ศศิธรวัฒนกุล. (2557). ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ปี 2554. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม.

- ปาริชาติ สุวรรณบุบผา และคณะ. (2549). รายงานการวิจัย เรื่อง พระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างพลังในการดำรงชีวิตและทัศนคติที่เหมาะสมของคนพิการ กรณีคนพิการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข และศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ.
- ผลา ศรีขาว. (2555). “ปัจจัยที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของผู้พิการที่จบการฝึกอาชีพจากศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการบ้านทองพูนเผ่าพัส จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ. (2557). บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2550. สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม.
- พินดา วสุธาพิทักษ์ และชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข. (2555). ระบบการดูแลผู้พิการในชุมชน. นครปฐม: ทีคิวพี.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2555). การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: พื้นฐานการศึกษาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- พิมพ์พา ขจรธรรม. (2547). โครงการสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านการประกอบอาชีพของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. (2553). การสังเคราะห์งานวิจัยในการสัมมนาวิชาการระดับชาติด้านคนพิการ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2553. นครปฐม: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ และวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาทองมา อรุณรังสี. (2553). “การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาการศึกษาของสำนักอรรถิภาวนิยม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูษงค์ เสนานุช. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- มงคล เลากกลาง. (2553). โครงการศึกษารูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ ตำบลบ้านปรางค์ อำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- มหาวิทยาลัยธนบุรี. (2555). “การจัดการตนเอง (Self-management).” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 6, 12 (กรกฎาคม – ธันวาคม): 6.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2553). วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีที่ 2 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-ธันวาคม. สกลนคร: สกลนครการพิมพ์.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รพีพรรณ คำหอม. (2554). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คำสมัย.

- รุ่งนภา สืบคล้าย. (2553). “การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจของคนพิการในอำเภอเมืองเชียงใหม่.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลดาวลัย ฤทธิกล้า. (2555). **ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อภาวะหายใจลำบาก
การกลับเข้ารับการรักษาซ้ำด้วยอาการกำเริบและคุณภาพชีวิต.** ปทุมธานี: โรงพยาบาล
ธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ.
- วิทยา จันท์แดง. (2555). “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วิรัช สุขเจริญ. (2557). บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี
2555. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม.
- วิรากรณ์ ชัดสี. (2552). “ปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งตนเองของคนพิการ ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการไทย. (2549). “11 คำถาม การดำรงชีวิตอิสระคนพิการไทย.”
เอกสารเผยแพร่การประชุมวิชาการการนำเสนอผลการดำเนินงานและประสบการณ์การ
ดำรงชีวิตคนพิการไทย, 20 กรกฎาคม.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2555). “สู่ความเป็นธรรมระบบบริการสุขภาพคนพิการ.” **จูลสาร HSRI
Forum สู่ความเป็นธรรมระบบบริการสุขภาพคนพิการ** 1, 7 (ธันวาคม): 3-4.
- สถาบันส่งเสริมสุขภาพคนพิการ. (2552). “คนพิการ.” **จดหมายข่าวการเมือง** 2 (15 ตุลาคม-
พฤศจิกายน): 56.
- สมชาย ศรีเอียด. (2553). “การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง : กรณีศึกษา แหล่งการเรียนรู้การเกษตร
เพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัด
นครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สว่าง ศรีสม. (2557). ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี
2554. สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายยันต์ จันทรา. (2557). บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติใน
พระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2556. สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). **อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ.**
กรุงเทพมหานคร: ไอเดียสแควร์.

- สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552ก). **คู่มือการรับรองมาตรฐานองค์กรด้านคนพิการ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คนพิการแห่งชาติ.
- _____. (2552ข). **โครงการศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ และคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานส่งเสริมศักยภาพและสิทธิ. สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2553). **ตัวอย่างที่ดีในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการและคนทุกวัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **การสำรวจความพิการ พ.ศ. 2555.** กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชัน.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2555). **คู่มือการดำเนินงานภายใต้กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ ปี 2555.** นนทบุรี: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ. สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. (2549ก). **บทสรุปสำหรับผู้บริหาร เรื่อง สวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการระดับรุนแรงในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไท.
- _____. (2549). **รายงานวิจัย เรื่อง สวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนพิการระดับรุนแรงในประเทศไทย** ในชุดโครงการวิจัยยุทธศาสตร์บูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. นครปฐม: อรุณการพิมพ์.
- _____. (2550). **รายงานวิจัย เรื่อง ระบบการเฝ้าระวังและป้องกันความพิการ.** กรุงเทพมหานคร: เอกพิมพ์ไท.
- สำนักส่งเสริมศักยภาพและสิทธิสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). **โครงการศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชนในประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: ออน อาร์ต ครีเอชัน.
- สุทธิรักษ์ ศรีสุเลิศ. (2551). “การพัฒนาศักยภาพการพึ่งตนเองในชุมชนชนบท ตำบลอ่อนนาลัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สุทัศน์ โทแหล่ง. (2554). **โครงการศึกษาศักยภาพเครือข่ายชมรมคนพิการ อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนิธ สม์ครกร. (2542). **การวิเคราะห์ทางสังคมเพื่อการพัฒนา แนวคิดและวิธีการ.** กรุงเทพมหานคร: ไตรกราฟฟิค.
- หยาดฝน รัตตะมาน. (2554). “ความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของผู้พิการ กรณีศึกษา ตำบลท่าชัย อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- องค์การแรงงานระหว่างประเทศ. (2553). **การจัดการเพื่อสนับสนุนคนพิการในสถานประกอบการ.** กรุงเทพมหานคร: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.

- องค์การอนามัยโลก. (2556ก). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (องค์ประกอบด้านการศึกษา)**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- _____. (2556ข). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย (องค์ประกอบด้านสภาพความเป็นอยู่)**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- _____. (2556ค). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย(องค์ประกอบด้านการเสริมพลัง)**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- องค์การอนามัยโลก. (2556ง). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย(องค์ประกอบด้านสังคม)**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- _____. (2556จ). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย(องค์ประกอบด้านสุขภาพ)**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- องค์การอนามัยโลก. (2556ฉ). **CBR Guidelines ขององค์การอนามัยโลก ฉบับภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: พรีเมียมเอ็กเพรส.
- องอาจ ดิษฐาอภิชน. (2556). “การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลห้วยไผ่อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัจฉรพรรณ คำยาคี. (2553). “การพัฒนารูปแบบการจัดการตนเองอย่างมีส่วนร่วมต่อความสม่ำเสมอของการใช้ยาต้านไวรัสเอดส์ในผู้ป่วยเอดส์ โรงพยาบาลบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- อิศวรา ศิริรุ่งเรือง. (2557). **ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทั่งพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2554**. สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม.

ภาษาต่างประเทศ

- Amannda, Coffey. and Paul Atkinson. (1996). **Making Sense of Qualitative Data: Complementary Research Strategies**. London: SAGE Publications.
- Barr, D. and M. Cochran. (1992). **Understanding and supporting empowerment : Redefining the professional role. Empowerment and Family Support Networking Bulletin**. New York: Cornell Empowerment Project.
- Cox, E.O. and R.J. Parsons. (1994). **Empowerment Oriented Social Work Practice with the Elderly**. CA: Brooks/Cole.
- Corrine, Glesne. And Alan Peshlein. (1992). **Becoming Qualitative Researchers: An Introduction**. New York: Longman.
- Denzin K. Norman and Yvonna S. Lincoln (eds). (2000). **Handbook of Qualitative Research**. London: SAGE Publications.
- Edward S. Shapiro and Christine L. Cole. (1994). **Behavior Change in the classroom, Self- management Intervention**. New York: The Guilford Press.

- Hongvitana, Thavitong. (1987). "Self-care : Emerging Research Challenge for Primary Health Care in Development Countries." Working Paper for WHO, SEA/ACHR.
- Jane Sick, J. Valerie. (n.d.). "The Choreography of Qualitative Research Design: Minuers, Improvevisition and Crystallization." in Handbook of Qualitative Research.
- Jeannette Sanchez. (2010). "Decent Work for People with Disabilities." International Labour Organization.
- Kanfer and Gaelick. (1986). **Self-management methods**. New York: Pergamon Press.
- Keeves, Peter J. Model and Model Building. (1988). **Educational Research Methodology and Measurement**. Oxford: Pergamon Press.
- Kvale, Steiner. (1996). **Interviews : An Introduction to Qualitative Research Interviewing**. London : SAGE Publications.
- Laverack, Glenn. (2004). **Health Promotion Practice : Power & Empowerment**. London: SAGE Publications.
- _____. (2005). **Public Health : Power, Empowerment And Professional Practice**. New York: PALGRAVE MACMILLAN.
- Lorraine, M. Gutierrez, Ruth J. Parsons and Enid Opal Cox. (1998). **Empowrment in Social Work Practice**. CA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Punch, F. Keith. (1998). **Introduction to Social Research Quantitative and Qualitative**. London: SAGE Publications.
- Seale, Clive. (1999). **The Quality of Qualitative Research**. London: SAGE Publications.
- Silverman, David. (ed). (1997). **Qualitative Research Theory, Method and Practice**. London: SAGE Publications.
- Smith, R. H. and Others. (1980). **Measurement : Making Organization Perform**. New York: Macmillan.
- The Institute of Asian Research. (1996). **The Empowerment of Asia : Reshaping Global Society**. British Columbia: Canadian Cataloguing.
- Tore, D. (1985). **Empowerment: Structured conceptualization and instrument development**. New York: Cornell University.
- Travers, Max. (2001). **Qualitative Research Thought Case Studies**. London: SAGE Publications.
- Willig, Carla. (2001). **Introduction Qualitative Research in Psychology Adventures in Theory and Method**. Buckingham and Philadelphia: Open University Press.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ให้ข้อมูล

รายนามคนพิการต้นแบบในการจัดการตนเอง
พิจารณาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ
เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

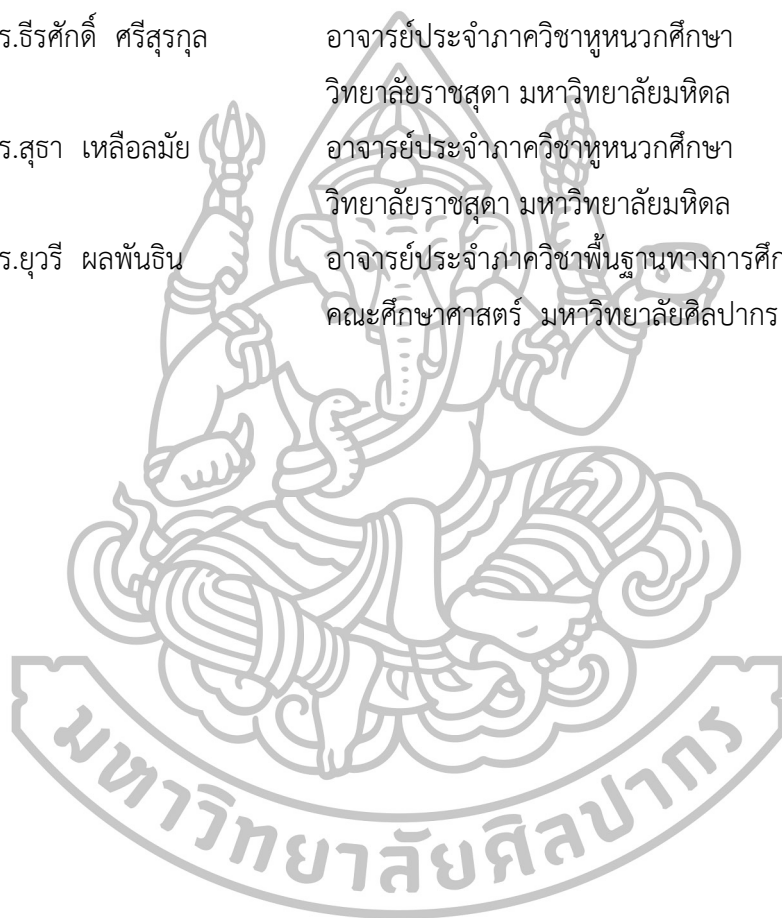
1. นายธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์ บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์
แห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2550
2. นายพงษ์ศักดิ์ แสงโพธิ์ศิริ บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2550
3. นายกำพล ทองบุญน่วม บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์
แห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2551
4. นายเฉลิมพล กวยเนียม บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2555
5. ร้อยเอกชาญ สุปินะ บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2555
6. นายวิรัช สุขเจริญ บุคคลพิการตัวอย่าง สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2555
7. นายสายยันต์ จันทร์รา บุคคลพิการตัวอย่างจากการสรรหา สภาสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปี 2556
8. อ.ดร.อิศวรา ศิริรุ่งเรือง ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ปี 2554
9. นางสาวปริญานุช ศศิธรวัฒนกุล ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ปี 2554
10. นายสว่าง ศรีสม ต้นกล้าต้นแบบคนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์ ปี 2554

**รายนามผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
พิจารณาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ
เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน**

1. น.อ.สถิตย์พงศ์ อธิภรณ์ศรี	ประธานมูลนิธิพัฒนาศักยภาพคนพิการไทย
2. น.ส.สุภัทราพร ตันอธิคม	รองผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคนพิการพญาไท
3. น.ส.ชวีญุฑัย สว่างศรี	กรรมการสภาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ
ประเทศไทย
4. นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	เลขาธิการมูลนิธิพระมหาไถ่เพื่อการพัฒนาคนพิการ
5. นายธีรยุทธ สุคนธวิท	ผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคนพิการนนทบุรี
6. นายอนุชา รัตนสินธุ์	นายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย
7. นายธมนิภรณ์ ชาญจารีพงศ์	กรรมการสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
8. นายปรีดา ลิ้มนนทกุล	กรรมการผู้จัดการบริษัท พีดีบีลิวตี้ เอาร์ทซอส
เมเนจเม้นท์ จำกัดและบริษัท เอ็ดดูเคชั่น แอดคลิก จำกัด
9. อาจารย์พวงแก้ว กิจธรรม	ผู้จัดการมูลนิธิพัฒนาคนพิการไทย
10. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ประธานมูลนิธิออทิสติกไทย
11. ผศ.ดร.พิมพ์า ขจรธรรม	อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
12. อาจารย์ธรรม จตุนาม	อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
13. อาจารย์พฤษ ศุภจรรยา	อาจารย์ประจำภาควิชาหูหนวกศึกษา
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
14. ผศ.ดร.ปิยรัตน์ นุชส่องใส	อาจารย์ประจำภาควิชาหูหนวกศึกษา
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
15. ดร.กมลพรรณ พันพิ่ง	นักวิชาการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
คอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC)
16. นางจินตนา จันท์บำรุง	ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการคนพิการ
กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
17. นางกิ่งแก้ว อินหวาง	อดีตเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต
คนพิการแห่งชาติ (ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมส่งเสริมและ
พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ)

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
2. อาจารย์ ดร.เจนจิรา เจนจิตรวณิช อาจารย์ประจำภาควิชาฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
3. อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล อาจารย์ประจำภาควิชาหุนวศึกษา
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
4. อาจารย์ ดร.สุธา เหลือลมัย อาจารย์ประจำภาควิชาหุนวศึกษา
วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
5. อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธิน อาจารย์ประจำภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการ
เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

1. อาจารย์ ดร.นนทิรัตน์ พัฒนภักดี	อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
ประยุกต์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. ผศ.ดร.ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร	อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
ประยุกต์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. พ.ท.หญิง ชุติมา ป.ว.สังฆา	หัวหน้าพยาบาลแผนกพยาบาลเวชศาสตร์ฟื้นฟู
กองการพยาบาล โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
4. นายประเสริฐ เอกนวพุทธิพันธ์	นายอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
5. นายประพันธ์ศักดิ์ จตุเทน	นักวิชาการพัฒนาชุมชน อำเภอบางแพะ จังหวัดราชบุรี
6. นายธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์	ประธานมูลนิธิวิถีชีวิตอิสระคนพิการ
7. น.อ.สถิตย์พงศ์ อธิภิรมย์ศรี	ผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคนพิการพญาไท
8. นางสาวสุกัญญา มลคล้า	นายกสมาคมคนพิการจังหวัดนครปฐม
9. นายสันติ รุ่งนาสวน	ผู้อำนวยการศูนย์การดำรงชีวิตอิสระคนพิการพุทธมณฑล
10. นายอำนาจ ยุติธรรม	ผู้ช่วยดำเนินงานเลขาธิการอาเซียน
(ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ) และประธานเครือข่าย
ภาคประชาชนเพื่อความเป็นธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช

แบบสัมภาษณ์คนพิการต้นแบบ

ในการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ
 นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 โทร. 091-4499-415
 E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ
 สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

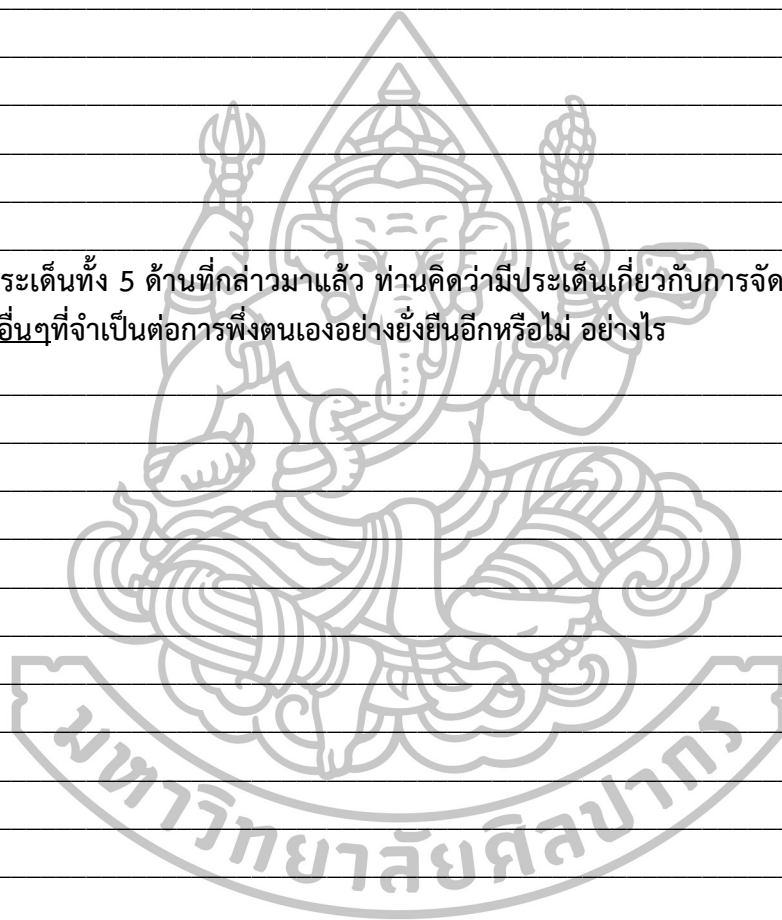
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อศึกษาข้อมูลจากคนพิการต้นแบบเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

6. นอกจากประเด็นทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาแล้ว ท่านคิดว่ามีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการตนเองของ
คนพิการด้านอื่นๆที่จำเป็นต่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนอีกหรือไม่ อย่างไร

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ ในการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ
 นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 โทร. 091-4499-415
 E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ
 สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

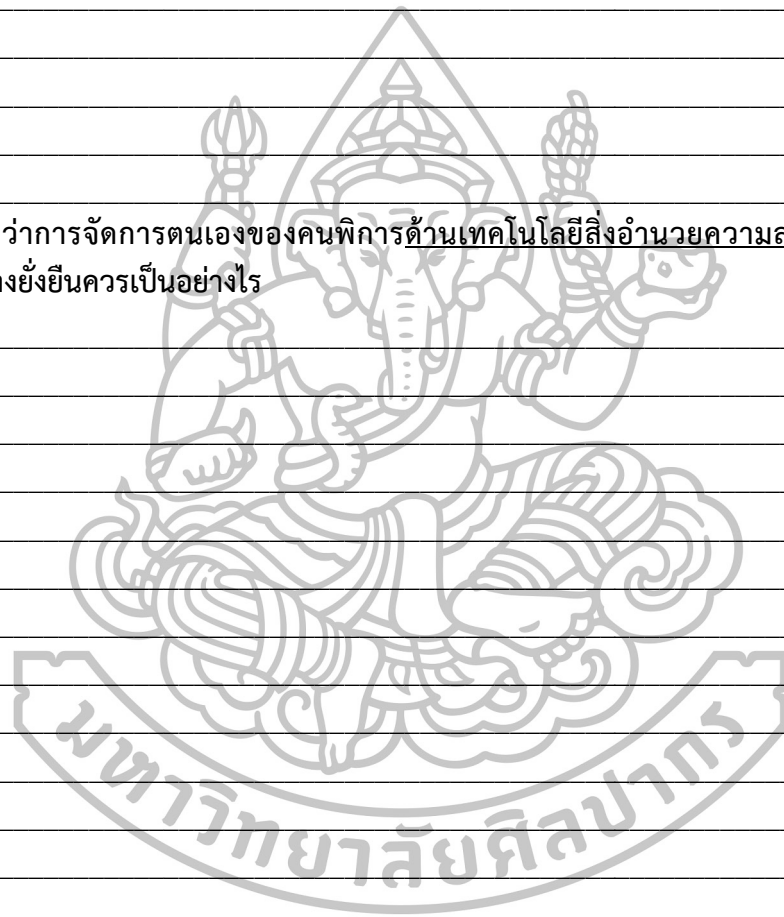
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

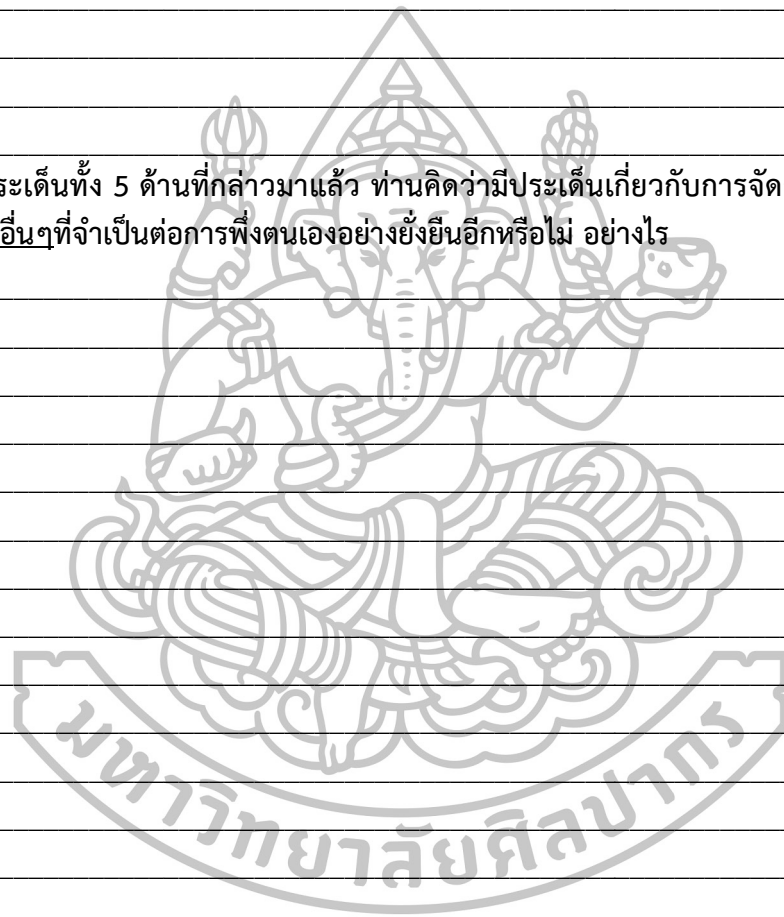
วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

3. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการ
พัฒนาตนเองอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

6. นอกจากประเด็นทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาแล้ว ท่านคิดว่ามีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการตนเองของ
คนพิการด้านอื่นๆที่จำเป็นต่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนอีกหรือไม่ อย่างไร

**แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการ
ในการวิจัย
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง
ของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน**

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ
นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทร. 091-4499-415
E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ
สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดค่าของคะแนนแต่ละระดับไว้ ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

โปรดให้คะแนนโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสอบถามที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านว่าท่านเห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแต่ละข้อในระดับใด

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					
			5	4	3	2	1	
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล						
		2)สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง						
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1)จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล						
		2)จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ						
	1.3 การเสริมพลัง		1)กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	1.4การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง					
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท					
	1.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน					
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
2.การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					
			5	4	3	2	1	
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
		3)พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา						
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1)กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง(Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ						
		2)จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท						
		3)มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ						
		4)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท						
	2.3 การเสริมพลัง	1) สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน						

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		2)สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		3)ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป					
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง					
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท					
	2.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)สร้างความตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)					
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1)ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		2)จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		3)จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		4)จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ					
		5)สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)					
	3.3 การเสริมพลัง	1)สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		2)สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสมและใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ					
	3.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง 2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท					
	3.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการดูแล ตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ					
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1)จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคน พิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัว คนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		3)จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		4)สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ					
	4.3 การเสริมพลัง	1)จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ					
		2)สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		3)จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง					
		2)สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการดูแลตนเองของคนพิการแต่ละประเภท					
	4.5 การรวมกลุ่ม	1)สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
	5.1 การเตรียมความพร้อม	1)สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่					
		2)ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ					

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1)จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		2)จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					
		3)จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคนพิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคนในสังคม					
5.3 การเสริมพลัง	1)ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้อยู่ในแผนงานภาครัฐ						
	2) ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป						

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				
			5	4	3	2	1
			มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง					
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท					
	5.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ					
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล					

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (โดยผู้เชี่ยวชาญ)

ในการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์

นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร. 091-4499-415

E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ

สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านคณพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

คำชี้แจงในการประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์

เอกสารฉบับนี้เป็นแบบประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่หนึ่งของการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

ในการนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดสละเวลาประเมินความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ โดยให้ท่านพิจารณาว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของการวิจัยหรือไม่ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนประเมินดังนี้

- +1 คะแนน เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัย
- 0 คะแนน เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัย
- 1 คะแนน เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับงานวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้จะนำไปวิเคราะห์หาความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัยต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์

ผู้วิจัย

รายการข้อความ	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์			
	-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
1. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการ <u>ด้านการประกอบอาชีพ</u> เพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร				
2. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการ <u>ด้านการเรียนรู้</u> เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ควรเป็นอย่างไร				
3. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการ <u>ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก</u> เพื่อ การพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร				
4. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการ <u>ด้านการดูแลตนเอง</u> เพื่อการพึ่งตนเองอย่าง ยั่งยืนควรเป็นอย่างไร				
5. ท่านคิดว่าการจัดการตนเองของคนพิการ <u>ด้านการตระหนักในตนเอง</u> เพื่อการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร				
6. นอกจากประเด็นทั้ง 5 ด้านที่กล่าวมาแล้ว ท่านคิดว่ามีประเด็นเกี่ยวกับการจัดการ ตนเองของคนพิการ <u>ด้านอื่นๆ</u> ที่จำเป็นต่อการ พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนอีกหรือไม่ อย่างไร				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม (โดยผู้เชี่ยวชาญ)

ในการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง ของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์

นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โทร. 091-4499-415

E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ

สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากผู้เชี่ยวชาญด้านคณพิการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

คำชี้แจงในการประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม

เอกสารฉบับนี้เป็นแบบประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือวิจัยในการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านคนพิการเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน การเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลรอบที่สองของการวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique)

ในการนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดสละเวลาประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามฉบับนี้ โดยให้ท่านพิจารณาว่าแบบสัมภาษณ์สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนประเมินดังนี้

+1 คะแนน เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัย

0 คะแนน เมื่อท่านไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับงานวิจัย

-1 คะแนน เมื่อท่านแน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับงานวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้จะนำไปวิเคราะห์หาความสอดคล้องของแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือวิจัยต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำเสนอรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์

ผู้วิจัย

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน			
			ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
1.การประกอบอาชีพ	1.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2) สร้างความตระหนักในสิทธิในการเลือกประกอบอาชีพตามศักยภาพและความถนัดของตนเอง				
	1.2 การสร้างการเรียนรู้	1) จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลและบริการต่างๆ ด้านการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2) จัดอบรมอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคลตามความถนัดและความสนใจ				
	1.3 การเสริมพลัง	1) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเพื่อรองรับแรงงานที่ผลิตออกมา รวมทั้งสร้างระบบการทำงานให้เหมาะสมกับศักยภาพของคนพิการแต่ละประเภทและเพิ่มอิสระในการทำงานของคนพิการแต่ละประเภทมากยิ่งขึ้น				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน			
			ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
	1.4 การติดตามและประเมินผล	1) ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง				
		2) จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการประกอบอาชีพของคนพิการแต่ละประเภท				
	1.5 การรวมกลุ่ม	1) ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของคนพิการแต่ละประเภทเพื่อสร้างความเข้มแข็งในตลาดแรงงาน				
		2) ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
2. การเรียนรู้	2.1 การเตรียมความพร้อม	1) ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการศึกษาของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2) สร้างความตระหนักในความสำคัญของการเข้ารับศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน			
			ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		3)พัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภทให้มีความพร้อมสู่ระบบการศึกษา				
	2.2 การสร้างการเรียนรู้	1)กำหนดหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง (Learning by doing) ให้เหมาะสมกับคนพิการแต่ละบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะชีวิตในด้านต่างๆ				
		2)จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่และเหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท				
		3)มีบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านคนพิการแต่ละประเภทอย่างเพียงพอ				
		4)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนพิการแต่ละประเภท				
	2.3 การเสริมพลัง	1)สร้างยุทธศาสตร์การผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		2)สนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		3)ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและแนวทางในการศึกษาของคนพิการทั่วไป				
	2.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง				
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านการเรียนรู้ของคนพิการแต่ละประเภท				
	2.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการศึกษสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
3.เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก	3.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2)สร้างความตระหนักในสำคัญของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะเรื่องอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)				
	3.2 การสร้างการเรียนรู้	1)ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลและบริการต่างๆ ผ่านช่องทางต่างๆ ให้เข้าถึงคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
		2) จัดทำสื่อการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		3) จัดผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ความรู้ในการใช้และการแก้ปัญหาต่างๆแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		4) จัดอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภทและครอบครัวคนพิการ				
		5) สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้ใช้งาน (ตัวคนพิการ) ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และผู้กำหนดนโยบาย (หน่วยงานภาครัฐ)				
		3.3 การเสริมพลัง	1) สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล			

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
		2)สนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของคนพิการของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล โดยมีคุณลักษณะตามมาตรฐานสากล มีราคาเหมาะสมและใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ				
	3.4 การติดตามและ ประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง				
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่ละประเภท				
	3.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน			
			ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
4.การดูแลตนเอง	4.1 การเตรียมความพร้อม	1)ศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ ของคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2)สร้างความตระหนักในเรื่องสุขภาพและการ ดูแลตนเองอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้ง สิทธิต่างๆ ที่พึงได้รับจากภาครัฐ				
	4.2 การสร้างการเรียนรู้	1)จัดทำสื่อการเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล และบริการต่างๆ ด้านสุขภาพให้เหมาะสม กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2)จัดอบรมด้านสุขภาพแก่คนพิการ ครอบครัว คนพิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่าง ต่อเนื่อง				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
		3)จัดระบบการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		4)สร้างการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพกันระหว่างตัวคนพิการ ครอบครัวคนพิการ ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ				
	4.3 การเสริมพลัง	1)จัดระบบผู้ช่วยเหลือคนพิการเพื่อสนับสนุนการทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่คนพิการร้องขอ				
		2)สนับสนุนงบประมาณในการจัดบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		3)จัดสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการส่งเสริมสุขภาพโดยเป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม (Universal Design)				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
	4.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง				
		2)สนับสนุนโครงการวิจัยและพัฒนาด้านการศึกษาของตนเองของคนพิการแต่ละประเภท				
	4.5 การรวมกลุ่ม	1)สร้างเครือข่ายแกนนำสุขภาพเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพสำหรับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
5.1 การเตรียมความพร้อม		1)สร้างความเข้าใจและยอมรับสภาพความพิการของตนเอง รวมทั้งสามารถใช้ศักยภาพของตนเองที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่				
		2)ปรับเจตคติในทางบวกและเสริมทักษะชีวิตด้านต่างๆ ให้กับคนพิการ				

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ)/6764

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

21 ตุลาคม 2558

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ประเมินรูปแบบงานวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.นนทรีรัตน์ พัฒนภักดี

ด้วย นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”
มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินรูปแบบงานวิจัย เพื่อประกอบการ
ทำวิทยานิพนธ์ ในครั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรด
เป็นผู้ประเมินรูปแบบงานวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
รักษาราชการแทนบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

นครปฐม โทร.0-3421-8788 ต่อ 11-12

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
	5.2 การสร้างการเรียนรู้	1)จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิ ต่างๆ แก่คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		2)จัดระบบการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์กับ คนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				
		3)จัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างคน พิการและคนทั่วไปเพื่อสร้างความเข้าใจของคน ในสังคม				
	5.3 การเสริมพลัง	1)ส่งเสริมแนวคิดการดำรงชีวิตอิสระคนพิการให้ อยู่ในแผนงานภาครัฐ				
		2)ส่งเสริมและสนับสนุนคนพิการต้นแบบที่ ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแบบอย่างและ แนวทางในดำเนินชีวิตของคนพิการทั่วไป				

องค์ประกอบ	กระบวนการ	รายละเอียด	คะแนนประเมิน ความสอดคล้องของแบบสอบถาม			
			-1	0	+1	ข้อเสนอแนะ
	5.4 การติดตามและประเมินผล	1)ติดตามและประเมินผลหลังจากการให้ความรู้และฝึกฝนทักษะของคนพิการอย่างต่อเนื่อง				
		2)จัดทำโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาการดำรงชีวิตอิสระของคนพิการแต่ละประเภท				
	5.5 การรวมกลุ่ม	1)ส่งเสริมการรวมกลุ่มคนพิการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำรงชีวิตของคนพิการ				
		2)ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน องค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับคนพิการแต่ละประเภท/แต่ละบุคคล				

แบบประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ
ในการวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเอง
ของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อมูลผู้วิจัย

นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ
นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
โทร. 091-4499-415
E-mail :pong_nakrubb@hotmail.com

อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ อุณารมย์เลิศ
สาขาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎี แนวคิด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการสอบถามความคิดเห็น

เพื่อพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคณาธิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม

ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินรูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดค่าของคะแนนแต่ละระดับไว้ ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนข้อดังกล่าวในระดับน้อยที่สุด

โปรดให้คะแนนโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในแบบสอบถามที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านว่าท่านเห็นด้วยกับการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองของคนพิการเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนแต่ละข้อในระดับใด

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ																			
	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ					ความสอดคล้องกับบริบท					การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.หลักการสร้างรูปแบบ																				
2.ความเชื่อมโยงของรูปแบบ																				
3. องค์ประกอบของรูปแบบ																				
3.1การประกอบอาชีพ																				
3.2การเรียนรู้																				
3.3เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก																				
3.4การดูแลตนเอง																				
3.5การตระหนักในตนเอง																				
4.การอธิบายรูปแบบ																				
5.ภาพรวมของรูปแบบ																				

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอเก็บข้อมูล

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ)/6516

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

29 ตุลาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล

ด้วย นายชิตพันธ์ ชุมมนุสนธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
พัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”
มีความประสงค์จะขอเรียนเชิญท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัย เพื่อประกอบการทำ
วิทยานิพนธ์ ในกรณีนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรด
เป็นผู้ตรวจเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
รักษาราชการแทนบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

29 ตุลาคม 2557

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน นายธีรวัฒน์ ศรีปฐมสวัสดิ์

ด้วย นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในกรณี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่นักศึกษา
ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
รักษาราชการแทนบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 0520.107 (นฐ) พิเศษ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

16 เมษายน 2558

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน นาวาอากาศเอกสถิตย์พงศ์ อธิกรมย์ศรี

ด้วย นายชัตพันธ์ ชมนุสนธิ์ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา
พัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง
“การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการตนเองเพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืน”
มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่าน เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้นักศึกษา
ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
รักษาราชการแทนบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.0-3421-8788

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล	นายชัตพันธ์ ชุมนุสนธิ์
ที่อยู่	45/4 ถนนทรงพล ซอย 1 ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
ที่ทำงาน	หอพักสตรี วันดี 45/4 ถนนทรงพล ซอย 1 ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2544	สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2548	สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (การบริหารรัฐกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
พ.ศ. 2551	สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2558	สำเร็จการศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน	เจ้าของกิจการและผู้จัดการหอพักสตรี วันดี
พ.ศ. 2553	อาจารย์พิเศษโปรแกรมวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2555	อาจารย์พิเศษสาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน	กรรมการมูลนิธิวิถีชีวิตอิสระคนพิการ